

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΚΑΙΟ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
MASTER IN LAW & ECONOMICS

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων υπό το πρίσμα του δικαίου του
ανταγωνισμού.

Η περίπτωση Olympic/Aegean.

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ :

ΔΑΝΑΗ ΤΣΑΚΑΛΟΥ

Α. Μ. ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ :

ΜΔΟ 1762

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ :

ΚΟΡΝΗΛΙΑ ΔΕΛΟΥΚΑ

ΑΘΗΝΑ, 2021

Παράρτημα Β: Βεβαίωση Εκπόνησης Διπλωματικής Εργασίας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ»

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, «Δίκαιο και Οικονομία» με τίτλο «Οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού: Η περίπτωση Olympic/Aegean» έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Όνοματεπώνυμο: Δανάη Γ. Τσακάλου

Ημερομηνία: 17/05/2021

Υπογραφή Μεταπτυχιακής Φοιτήτριας

Αφιερώσεις

Η διπλωματική εργασία αφιερώνεται στην οικογένειά μου για τη στήριξη και την εμπιστοσύνη κατά τη διάρκεια της συγγραφής της.

Ευχαριστίες

Με την παρούσα διπλωματική εργασία ολοκληρώνεται ένας κύκλος προσωπικής εξέλιξης και απόκτησης γνώσεων.

Πρωταρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου κα Κορνηλία Δελούκα για την ανάθεση της συγκεκριμένης εργασίας, καθώς και για την καθοδήγησή της, αλλά και τις πολύτιμες συμβουλές, που με βοήθησαν να διανθίσω και να εμπλουτίσω το περιεχόμενο της εργασίας μου.

Τέλος, επιθυμώ να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Δίκαιο και Οικονομία» του Πανεπιστημίου Πειραιά για τις σπουδαίες γνώσεις, που μας μεταλαμπάδευσαν.

Περίληψη

Στην παρούσα διπλωματική εργασία, με τίτλο : «*Οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού. Η περίπτωση Olympic/Aegean*», θα εξετασθεί το ζήτημα των συγκεντρώσεων των επιχειρήσεων τόσο από νομικής σκοπιάς, όσο και από οικονομικής επίπεδο. Το πρώτο μέρος είναι προσανατολισμένο στην παρουσίαση και την κατανόηση σχετικών εννοιών του ανταγωνισμού, τα πλεονεκτήματα αυτού, αλλά και τις παρεκκλίσεις του.

Στο δεύτερο μέρος θα αναλυθεί η έννοια της συγκέντρωσης των επιχειρήσεων, ποιες πράξεις συνιστούν συγκεντρώσεις, τις διακρίσεις τους, τα κίνητρα, που οδηγούν σ' αυτές, καθώς και το νομοθετικό πλαίσιο, που διέπει την προστασία και τον έλεγχό τους τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

Στο τρίτο μέρος αναλύεται η δικαιοδοσία των δύο Επιτροπών Ανταγωνισμού, καθώς και η διαδικασία γνωστοποίησης και έρευνας από αυτές και ο δικαστικός έλεγχος των αποφάσεων, που οι Επιτροπές εκδίδουν.

Τέλος, στο τέταρτο μέρος εξετάζεται η περίπτωση της συγχώνευση των δύο ελληνικών αεροπορικών εταιρειών, δηλαδή της Olympic Air και της Aegean Airlines. Γίνεται καταγραφή των οικονομικών στοιχείων των δύο εταιρειών, καθώς και της αιτίας, που οδήγησε στην εξαγορά. Περαιτέρω, αναλύθηκε ο ρόλος τόσο της Ελληνικής όσο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού στη συγκεκριμένη συγκέντρωση, με ειδικότερες αναφορές στις επιφυλάξεις των Επιτροπών αλλά και στο επιχείρημα, που οδήγησε στην τελική έγκριση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης. Επίσης μνημονεύθηκαν και οι συνέπειες, οι οποίες προέκυψαν από τη συγκεκριμένη συγχώνευση, τόσο για την ίδια την εταιρεία, όσο και την ελληνική οικονομία εν γένει.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ : συγκεντρώσεις, επιχειρήσεις, δίκαιο, ανταγωνισμός, Olympic/Aegean.

Περιεχόμενα

Αφιερώσεις.....	3
Ευχαριστίες.....	4
Περίληψη.....	5
Συνοτομογραφίες	10
Κατάλογος εικόνων.....	12
Κατάλογος διαγραμμάτων	12
Εισαγωγή	13
Κατάλογος Βιβλιογραφίας Εισαγωγής.....	15
Μέρος πρώτο: Ανταγωνισμός	17
1. Έννοια του ανταγωνισμού	17
1.1. Έννοια του οικονομικού ανταγωνισμού.....	17
1.2. Πλεονεκτήματα οικονομικού ανταγωνισμού	17
1.3. Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού	18
1.4. Δίκαιο του ελεύθερου Ανταγωνισμού	22
Κατάλογος βιβλιογραφίας πρώτου μέρους	23
Μέρος Δεύτερο: Συγκεντρώσεις Επιχειρήσεων – Νομικό πλαίσιο	24
2.1. Κοινοτική Έννομη Τάξη.....	24
2.1.1. Κανονισμός 4064/89	24
2.1.2. Κανονισμός 139/2004.....	27
2.2. Εσωτερική Έννομη Τάξη:	28
2.2.1. Νόμος 3959/2011	28
2.3. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	29
2.4. Έννοια	29
2.4.1. Είδη	30
2.4.2. Στόχος.....	31
2.5. Έλεγχος των συγκεντρώσεων.....	31
2.5.1. Οριζόντιες συγκεντρώσεις	32
2.5.2. Κάθετες συγκεντρώσεις:	35
2.5.3. Περιπτώσεις που δεν πραγματοποιείται συγκέντρωση – Εξαιρέσεις του άρθρου 3§5 του Κανονισμού 139/2004.....	38
2.5.4. Επιτρεπτές Συγκεντρώσεις -Εξυγιαντικές Συγχωνεύσεις – Επιχείρημα «προβληματικής επιχείρησης» (failing firm defence).....	39
2.6. Διακρίσεις από άποψη νομικών μέσων	41
2.6.1. Συγχωνεύσεις (mergers)	41
2.6.2 Απόκτηση ελέγχου	42

2.6.3.Κοινές Επιχειρήσεις με πλήρη λειτουργικά αυτονομία (full – function joint ventures).....	50
2.6.4. Εξαγορές (acquititions)	52
2.7. Πράξεις Συγκέντρωσης	52
2.7.1. Συγχώνευση Επιχειρήσεων	52
2.7.2. Είδη συγχωνεύσεων.....	53
2.8. Σχετική Αγορά	55
2.8.1. Έννοια.....	56
2.8.2. Αγορά προϊόντων	56
2.8.3. Γεωγραφική αγορά.....	57
2.8.4. Επηρεαζόμενες αγορές.....	57
2.9. Η έννοια της επιχείρησης	58
2.10. Κίνητρα των συγχωνεύσεων και των εξαγορών	60
Κατάλογος Βιβλιογραφίας δεύτερου μέρους	63
Μέρος τρίτο: Δικαιοδοσία των Επιτροπών Ανταγωνισμού και Διαδικασία γνωστοποίησης. 66	
3.1. Κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού - Αρχή “one-stop-shop”	66
3.2.Συγκεντρώσεις που υπόκεινται σε προηγούμενη γνωστοποίηση στην Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού (προληπτικός έλεγχος)	67
3.2.1. Προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης – Προληπτικός έλεγχος των συγκεντρώσεων (προέγκριση).....	68
3.3. Συγκεντρώσεις που υπόκεινται σε προηγούμενη γνωστοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού (προληπτικός έλεγχος με κοινοτική διάσταση).....	68
3.4. Έννοια της συμμετέχουσας επιχείρησης.....	70
3.5. Έννοια του κύκλου εργασιών.....	72
3.6. Σύστημα αμοιβαίων παραπομπών	74
3.6.1. Ανακατανομή της δικαιοδοσίας πριν τη γνωστοποίηση	74
3.6.2. Ανακατανομή της δικαιοδοσίας μετά τη γνωστοποίηση	77
3.7. Διαδικασία.....	80
3.7.1 Διαδικασία ενώπιον της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού (Ν. 3959/2011)	80
3.7.1.1. Υποχρέωση προς γνωστοποίηση	80
3.7.1.2.Διατυπώσεις γνωστοποίησης.....	82
3.7.1.3.Αναστολή πραγματοποίησης της συγκέντρωσης.....	84
3.7.1.4.Διερεύνηση της συγκέντρωσης.....	86
3.7.2.Διαδικασία ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Κανονισμός (ΕΚ) 139/2004)	89
3.7.2.1.Υποχρέωση προς Γνωστοποίηση	89
3.7.2.2.Διατυπώσεις Γνωστοποίησης.....	90

3.7.2.3. Αναστολή πραγμάτωσης της συγκέντρωσης	92
3.7.2.4. Αρχική Έρευνα 1 ^{ης} Φάσης (Phase I)	93
3.7.2.5. Διερεύνηση 2 ^{ης} Φάσης – Σε βάθος Έρευνα (Phase II)	94
3.8. Δεσμεύσεις – Διορθωτικά μέτρα	95
3.8.1. Γενικές αρχές και ουσιαστικές προϋποθέσεις αποδεκτού των προτεινόμενων δεσμεύσεων.....	95
3.9. Δικαστικός Έλεγχος αποφάσεων	100
3.9.1. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κανονισμός 139/2004)	100
3.9.1.1. Διαδικασίες	100
3.9.1.2. Λόγοι προσφυγής και ένταξη δικαστικού ελέγχου.....	100
3.9.1.3. Συνέπειες της ακύρωσης απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	101
3.9.2. Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ν 3959/2011)	101
3.9.2.1. Διαδικασίες	101
3.9.2.2. Συνέπειες της ακύρωσης απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού	101
Κατάλογος Βιβλιογραφίας τρίτου μέρους	102
Μέρος τέταρτο: Μελέτη Περίπτωσης (case study)	105
4.1. Απελευθέρωση των αερομεταφορών.....	105
4.2. Η περίπτωση της συγκέντρωσης επιχειρήσεων Aegean Airlines και Olympic Air	105
4.2.1. Περιγραφή Εξαγοράζουσας Επιχείρησης: Aegean Airlines	105
4.2.2. Περιγραφή Εξαγορασθείσας Επιχείρησης: Olympic	106
4.3. Ιστορικό και Λόγοι εξαγοράς:	111
4.4. Ελληνική και Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού	112
4.4.1. Πρώτη προσπάθεια συγκέντρωσης.....	112
4.4.2. Δεύτερη προσπάθεια συγκέντρωσης.....	115
4.5. Τίμημα Εξαγοράς.....	119
4.6. Χρηματοδότηση της εξαγοράς.....	Error! Bookmark not defined.
4.7. Τρόπος καταβολής του τιμήματος.....	120
4.8. Οικονομική διάρθρωση της Olympic Air	120
4.8.1. Ενσώματα Πάγια	120
4.8.2. Ασώματες Ακίνητοποιήσεις	121
4.8.3. Παράγωγα Χρηματοοικονομικά στοιχεία.....	122
4.8.4. Ίδια κεφάλαια.....	122
4.8.5. Δανειακές Υποχρεώσεις.....	122
4.8.6. Ταμειακά Διαθέσιμα.....	122
4.8.7. Μετοχικό Κεφάλαιο.....	123
4.9. Συνέπειες από τη συγχώνευση των εταιρειών	124

4.9.1. Σύγκριση των οικονομικών στοιχείων των δύο εταιρειών πριν και μετά τη συγχώνευση.....	125
Κατάλογος Βιβλιογραφίας τέταρτου μέρους.....	131
Συμπεράσματα	134
Κατάλογος Βιβλιογραφίας συμπερασμάτων	136
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	137

Συντομογραφίες

A.E. = Ανώνυμη Εταιρεία

A.K. = Αστικός Κώδικας

ΓενΔΕΕ = Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

δ.τ. = διακριτικός τίτλος

Δ.Ε.Ε. = Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δ.Ε.Κ. = Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

E.A. = Επιτροπή Ανταγωνισμού

E.E.A. = Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού

E.E.E.Σ. = Ελληνική Εταιρία Εναέριων Συγκοινωνιών

E.E. = Ευρωπαϊκή Ένωση

E.K. = Ευρωπαϊκός Κανονισμός

E.O.K. = Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

E.Π.Ε. = Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης

Κ.Α. = Κοινοποίηση Αιτιάσεων

M.M.E. = Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

M.K. = Μετοχικό Κεφάλαιο

O.A. = Ολυμπιακή Αεροπορία

Π.Δ. = Προεδρικό Διάταγμα

ΣΚΑ = Συμπληρωματική Κοινοποίηση Αιτιάσεων

ΣΛΕΕ = Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΣτΕ = Συγκεντρώσεις των εταιρειών

Σ&Ε = Συγχωνεύσεις και εξαγορές

ΣυνθΕΚ ή ΣΕΚ = Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας

ΤΑΕ = Τεχνικά Αεροπορικά Εκμεταλλεύσεις

ΦΕΚ = Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

ΦΠΑ = Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

EPS = Earnings Per Share

MIG = Marfin Investment Group

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1: Ενσώματα πάγια της Olympic Air

Εικόνα 2 : Ασώματες ακινητοποιήσεις της Olympic Air για τις 31/12/2012

Εικόνα 3: Ταμειακά διαθέσιμα της Olympic Air

Εικόνα 4: Μετοχικό κεφάλαιο της Olympic Air το 2012

Εικόνα 5: Τα αποτελέσματα της της συνένωσης για την Aegean Airlines

Εικόνα 6: Οικονομικά μεγέθη της Aegean Airlines κατά την περίοδο 2008-2014

Κατάλογος διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1 : Στοιχεία εσωτερικών επιβατικών στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών 2007-2013.

Εισαγωγή

Ο ανταγωνισμός αποτελεί τον καθοριστικό παράγοντα, με τον οποίο συγκρατούνται τα αντιτιθέμενα συμφέροντα των ατόμων σε απόλυτη συνοχή εντός του περιβάλλοντος της αγοράς, στην οποία επικοινωνούν τα υποκείμενα αυτής, όπως οι επιχειρήσεις και οι καταναλωτές, μεταξύ τους και σε σχέση με τα αντικείμενα της οικονομίας, όπως αγαθά, προϊόντα και υπηρεσίες.¹ Η αγορά συγκεντρώνει τεράστιο πλήθος πληροφοριών, το οποίο αξιοποιείται μέσω της διαδικασίας καθορισμού των τιμών, κατευθύνοντας έτσι τη στάση των επιχειρήσεων και των καταναλωτών.

Η ύπαρξη και η λειτουργία της οικονομίας προϋποθέτει την εξασφάλιση της ελεύθερης οικονομικής δράσης των πολιτών, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος μας, αλλά και στις Ευρωπαϊκές Συνθήκες.

Απ' την άλλη πλευρά, η οικονομική ελευθερία θεμελιώνεται σε τρεις θεσμικούς πυλώνες:

α) την ιδιωτική αυτονομία - ελευθερία των συμβάσεων (361 ΑΚ), με την οποία ανταπτύσσεται η επιχειρηματική ελευθερία

β) την κυριότητα των ιδιωτών (εμπράγματα δικαιώματα, βιομηχανική ιδιοκτησία κ.λπ.), η οποία κρίνεται απαραίτητη, προκειμένου να αξιοποιηθούν τα μέσα παραγωγής

γ) τον υγιή ανταγωνισμό (Ν 3959/2011, Ν 146/1914), ως βασική αρχή οργάνωσης του συστήματος της αγοράς.

Το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελεί το νομικό όπλο με το οποίο προστατεύονται τόσο η αποτελεσματική οργάνωση της κοινωνίας (θεσμική προστασία), όσο και η επιχειρηματική αυτονομία όλων των μελών της κοινωνίας μας (ατομική προστασία), γεγονός που συντείνει στην επίτευξη του πρώτου στόχου.² Ειδικότερα, συμπεριλαμβάνει κανόνες, που αποτρέπουν τη συμφωνίες και τις συνέργειες, μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες πραγματοποιούνται με μοναδικό στόχο το προσωπικό του όφελος και την καταστρατήγηση του θεσμού του υγιούς ανταγωνισμού.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, επιχειρείται η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού από τις παρεκκλίσεις των ατόμων, με σκοπό τη βέλτιστη κατανομή των οικονομικών πόρων, την προστασία και την ευημερία των καταναλωτών. Ωστόσο, η αξιολόγηση των περιορισμών του ανταγωνισμού, απ' το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, πραγματοποιείται στη βάση μιας οικονομικής ανάλυσης των εκάστοτε συνθηκών της σχετικής αγοράς και όχι, σε όλες τις

¹ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 3

² Ο.π. σελ. 15-16

περιπτώσεις, με per se απαγορεύσεις. Η εφαρμογή του προϋποθέτει κατά κανόνα, κάποια ισχύ στην αγορά, η οποία συνήθως προκαλείται από εναρμονισμένες πρακτικές, κάθετες ή οριζόντιες συμφωνίες και συγκεντρώσεις ή εσωτερική ανάπτυξη μιας επιχείρησης.³

Συγκεκριμένη μορφή παρέκκλισης του ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελεί το φαινόμενο των συγκεντρώσεων των επιχειρήσεων, οι οποίες παρουσιάζονται σε διάφορες αγορές με πολλές και διαφορετικές μορφές. Η πιο σημαντική και η πιο συνηθισμένη πρακτικά μορφή συγκέντρωσης είναι η μέθοδος των συγχωνεύσεων και εξαγορών (= Σ&Ε) επιχειρήσεων.

Το φαινόμενο των Σ&Ε, ως μέσο στρατηγικής ανάπτυξης, έγινε ακόμη πιο έντονο κατά την περίοδο της εθνικής οικονομικής κρίσης, που μάλιστα τη χώρα μας πριν περίπου δέκα χρόνια, οπότε και πολλές επιχειρήσεις, προέβησαν στην εν λόγω νομική ενέργεια, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις πιέσεις της εποχής, να επιβιώσουν στην αγορά και παράλληλα επικρατήσουν σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπου επικρατούσε πλέον η ανάγκη για νέα προϊόντα και υπηρεσίες.

Με την παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζεται το θέμα των συγκεντρώσεων των επιχειρήσεων υπό το πρίσμα του δικαίου του ανταγωνισμού, εστιάζοντας στην περίπτωση της συγχώνευσης των εταιρειών Aegean Airlines και Olympic Air δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στο οικονομικό αλλά και το νομικό πλαίσιο της συγκεκριμένης υπόθεσης.

Στόχοι της παρούσας εργασίας είναι να προσδιοριστεί η έννοια και το περιεχόμενο των συγκεντρώσεων, να αναλυθεί το θεσμικό πλαίσιο, που καλύπτει τον έλεγχό τους, να εξετασθεί μία σημαντική για την εθνική και παγκόσμια αγορά εξαγορά δύο ανταγωνιστικών και ηγέτιδων, στην Ελλάδα, εταιρειών.

Μεθοδολογία και Συμπεράσματα

Πολυμεθοδολογική έρευνα (Multi-method research)

Στην παρούσα διατριβή πραγματοποιείται δευτερογενής έρευνα, καθώς πρόκειται για διερεύνηση υλικού, ήδη επεξεργασμένου. Συνεπώς, με την παρούσα δεν δημιουργούνται νέα αποτελέσματα ή πρωτότυπη έρευνα, αλλά στοχεύει στη βαθύτερη κατανόηση της υπάρχουσας γνώσης. Παράλληλα, πρόκειται για πολυμεθοδολογική έρευνα (multi-method research), εφόσον έχει γίνει χρήση συνδυασμού μεθόδων. Ειδικότερα, η παρούσα εργασία εδράζεται στη βιβλιογραφική έρευνα/ανασκόπηση (review of literature) και τη μελέτη περίπτωσης (case study).

³ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 182-183

Βιβλιογραφική έρευνα/ανασκόπηση (Review of literature)

Η πρώτη μέθοδος, που χρησιμοποιείται είναι η βιβλιογραφική έρευνα, η οποία περιλαμβάνει τον εντοπισμό, την ανάλυση και την κριτική παρουσίαση δεδομένων, που αντλούνται μέσα από δημοσιευμένα κείμενα. Σε μια βιβλιογραφική έρευνα γίνεται προσπάθεια για εύρεση απαντήσεων σε ερωτήματα, χωρίς να προηγείται συλλογή εμπειρικών δεδομένων. Ο ερευνητής προβαίνει σε κριτική ανάλυση εργασιών, όπως θεωρητικές ή εμπειρικές μελέτες ή άλλες βιβλιογραφικές ανασκοπήσεις, οι οποίες έχουν ίδιο ή παρεμφερές θέμα. Συνοψίζει, κατηγοριοποιεί, αντιπαραβάλλει και συνθέτει υλικό, το οποίο είναι ήδη δημοσιευμένο.

Οι πηγές ανασκόπησης της βιβλιογραφίας περιλαμβάνουν κατά κύριο λόγο ελληνικά βιβλία - συγγράμματα, κυρίως αναφορικά με το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, άρθρα σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά, κανονισμούς, οδηγίες, ανακοινώσεις και κατευθυντήριες γραμμές δημοσιευμένες σε επίσημες ιστοσελίδες ευρωπαϊκών θεσμών, αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Judgments of the Court), του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Judgments of the General Court), αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Commission Decisions), καθώς και ελληνικούς νόμους και αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Ειδικότερα, για τη μελέτη περίπτωσης χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο δημοσιευμένα άρθρα από επίσημα οικονομικά forum, καθώς και ανακοινώσεις, δημοσιευμένες στην επίσημη ιστοσελίδα της εξαγοράζουσας επιχείρησης. Αναφορικά με το μέρος της εξέτασης των δύο Επιτροπών, πολλές πληροφορίες αντλήθηκαν από ανακοινώσεις και δελτία τύπου, δημοσιευμένα στην Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μελέτη Περίπτωσης (case study)

Για τη μελέτη συγχώνευσης των επιχειρήσεων Olympic Air/ Aegean Airlines, παρουσιάζονται ξεχωριστά οι δύο εταιρείες πριν και μετά τη συγχώνευση. Η συλλογή στοιχείων σχετικά με τα στοιχεία της συγχώνευσης των δύο εταιρειών πραγματοποιήθηκε με τη διερεύνηση και τη συλλογή δεδομένων από άρθρα ειδησεογραφικών διαδικτυακών εφημερίδων της εποχής πριν και μετά τη συγχώνευση αλλά και από την αναζήτηση επίσημων εγγράφων από την εταιρεία Aegean Airlines.

Κατάλογος Βιβλιογραφίας Εισαγωγής

Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη

Μέρος πρώτο: Ανταγωνισμός

1. Έννοια του ανταγωνισμού

Η έννοια του ανταγωνισμού συναντάται πρωταρχικά στην επιστήμη της κοινωνιολογίας και όχι στη νομική. Σύμφωνα με τη θεωρία του Adam Smith, πνευματικού πατέρα της φιλελεύθερης σκέψης, ο ανταγωνισμός εμφανίζεται ως η φυσική έκφραση της συμπεριφοράς και στάσης των ανθρώπων για την ικανοποίηση των προσωπικών τους συμφερόντων, μεταξύ πολλών εμπλεκομένων. Επί της ουσίας, πρόκειται για την αντιπαλότητα, αναφορικά με τη διεκδίκηση του ίδιου πράγματος και την κατάκτηση μιας θέσης υπεροχής. Στον επιχειρηματικό κλάδο υποδηλώνει την αντιπαλότητα για την προσέλκυση του πελάτη. Εξ' ορισμού, ο ανταγωνισμός προϋποθέτει την ύπαρξη περισσότερους του ενός «διεκδικητές», οι οποίοι στοχεύουν στην ίδια επιχειρηματική επιτυχία και στην κατάκτηση του κοινού αντικειμένου της διεκδίκησης.

1.1. Έννοια του οικονομικού ανταγωνισμού⁴

Ο ανταγωνισμός εξελίσσεται και στο πλαίσιο της αγοράς, εκεί δηλαδή, όπου υπάρχει προσφορά και ζήτηση, μεταξύ εκείνων, που βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο (οριζόντιος ανταγωνισμός) ή εκείνων, που βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα (κάθετος ανταγωνισμός). Ο οικονομικός ανταγωνισμός ορίζεται ως η επιδίωξη μίας επιχείρησης να προτιμηθεί κατά τη διαδικασία σύναψης συναλλακτικών σχέσεων, έναντι άλλων επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά.

1.2. Πλεονεκτήματα οικονομικού ανταγωνισμού⁵

Τα πλεονεκτήματα του οικονομικού ανταγωνισμού μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

- 1. Βέλτιστη κατανομή των παραγωγικών μέσων:** Μέσω της μεγιστοποίησης των συντελεστών παραγωγής και την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής πραγματοποιείται η άριστη κατανομή των μέσων παραγωγής. Κίνητρο των επιχειρήσεων για τα ανωτέρω αποτελεί συνήθως η ανάγκη για εναρμόνιση με τις

⁴ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 3

⁵ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2012, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 8-9

ανάγκες της αγοράς, οι οποίες εξελίσσεται ταχύτατα και γι' αυτό απαιτείται περισσότερη χρήση της τεχνολογίας ή ακόμη και νέες τεχνικές προόδου, όπως καινοτομίες, που έχουν ως συνέπεια την αύξηση της παραγωγικότητας και την πληρέστερη κάλυψη των αναγκών του καταναλωτικού κοινού, με ενσωμάτωση στην αγορά νέων προϊόντων με βελτιωμένη μορφή. Κατ' αυτόν τον τρόπο, περιορίζονται οι μη αποδοτικές μονάδες, ενώ μειώνεται σημαντικά το κόστος, λόγω της αναδιάρθρωσης της παραγωγής στα νέα δεδομένα της αγοράς.

- 2. Κάλυψη των ατομικών και κοινωνικών αναγκών:** Απόρροια των ανωτέρω είναι οι επιχειρήσεις, λόγω της συνεχούς πίεσης του ανταγωνισμού συνεχής, να οδηγούνται στη συνεχή βελτίωση τόσο στην ποιότητα, όσο και στις τιμές των παρεχόμενων προϊόντων και υπηρεσιών, με άμεσο στόχο την προσέλκυση περισσότερων καταναλωτών και την αύξηση του μεριδίου, που κατέχουν στη συγκεκριμένη αγορά. Επομένως, στις αγορές που λειτουργεί ο ανταγωνισμός, οι τιμές είναι πιο χαμηλές. Το γεγονός αυτό ευνοεί, συναφώς και τους καταναλωτές, εφόσον περισσότεροι μπορούν να πραγματοποιούν αγορές, έχοντας παράλληλα πιο πολλές δυνατότητες επιλογής, μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων. Σαφώς, εκτός από τους καταναλωτές, βοηθάται και η κοινωνία εν γένει, εφόσον τονώνεται η οικονομία, μέσω των περισσότερων συναλλαγών.
- 3. Βέλτιστη διανομή εθνικού εισοδήματος:** Η ύπαρξη του ανταγωνισμού οδηγεί σύμφωνα με τη φιλελεύθερη αντίληψη, στην πιο ακριβή διανομή των αμοιβών των συντελεστών παραγωγής, ανάλογη με τη συνεισφορά τους στον τομέα παραγωγής. Έτσι, αποφεύγεται η άνιση μεταχείριση και εκμετάλλευση των παραγωγικών συντελεστών.

1.3. Προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού

Η προστασία και διασφάλιση του υγιούς ανταγωνισμού, με κρατική παρέμβαση κρίνεται απαραίτητη, λόγω της εμφάνισης φαινομένων αναίρεσης του από τις ίδιες τις δυνάμεις της αγοράς. Το αντικείμενο προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι η εφαρμογή των κανόνων προστασίας προϋποθέτει εξέταση μιας ή περισσότερων σχετικών αγορών και δεν περιορίζεται στην έρευνα μεμονωμένων και διμερών σχέσεων ανταγωνισμού. Οι απόψεις, που αντιπαρατίθενται είναι κατά βάση δύο: Η μία υποστηρίζει ότι αντικείμενο προστασίας στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού αποτελεί η «οικονομική ελευθερία» των επιχειρήσεων, ενώ η δεύτερη υποστηρίζει ότι αντικείμενο προστασίας είναι η «οικονομική αποτελεσματικότητα». Με την

πρώτη, η διασφάλιση της ελευθερίας αρκεί για να παραχθούν άριστα οικονομικά αποτελέσματα και γι' αυτό αντιμετωπίζεται ως μία ανοιχτή διαδικασία. Αντίθετα, η δεύτερη θεωρία φαίνεται να «θυσιάζει» την οικονομική ελευθερία, στον βωμό της εξασφάλισης της οικονομικής αποτελεσματικότητας, η οποία θα συμβάλλει στην κοινωνική ευημερία, έχοντας όμως θέσει περιορισμούς σε φορείς της αγοράς.⁶

Το δίκαιο της ΕΕ φαίνεται πως υποστηρίζει τη θεωρία της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Παρ' όλα αυτά πρωταρχικό αντικείμενο προστασίας του ενωσιακού δικαίου αποτελεί η προστασία της οικονομικής ελευθερίας και του ελεύθερου ανταγωνισμού, ενώ ο στόχος της οικονομικής αποτελεσματικότητας λαμβάνεται υπόψη, εφόσον η επιδίωξή του δεν προϋποθέτει υπέρμετρο περιορισμό της ελευθερίας του ανταγωνισμού.⁷

Ειδικότερα:

α) Είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς (άρθρο 101 ΣΛΕΕ και άρθρο 1 Ν. 3959/2011). Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή των ανωτέρω άρθρων είναι η πλήρωση του κριτηρίου του περιορισμού του ανταγωνισμού. Πιο συγκεκριμένα, απαγορευμένη είναι μόνο εκείνη η σύμπραξη που έχει ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή την νόθευση του ανταγωνισμού. Οι έννοιες της παρεμπόδισης, του περιορισμού και της νόθευσης του ανταγωνισμού δεν ορίζονται σε νομοθετικό κείμενο, ούτε καθορίζονται επακριβώς από τη νομολογία των ενωσιακών δικαστηρίων και την πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στη θεωρία συναντά κανείς ως ορισμό της παρεμπόδισης του ανταγωνισμού (άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ και 1 παρ. 1 Ν 3959/2011), την πρόκληση απόλυτου εμποδίου στον ανταγωνισμό, ως ορισμό του περιορισμού του ανταγωνισμού, τη συρρίκνωση των δυνατοτήτων επιλογών των συμμετεχόντων και των τρίτων που συμμετέχουν στην αγορά και ως ορισμό της νόθευσης του ανταγωνισμού, κάθε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών συναλλαγής που προκύπτουν από τη δομή της αγοράς και δεν θα υφίσταντο υπό ανταγωνιστικές συνθήκες. Τέλος, σύμφωνα με την κρατούσα γνώμη (ordoliberal approach), ως περιορισμός του ανταγωνισμού νοείται ο μη εύλογος (undue) περιορισμός της οικονομικής ελευθερίας των συμβαλλόμενων μερών, αλλά και ο περιορισμός της δράσης των λοιπών μετεχόντων στην αγορά. Κατά την άποψη αυτή, ο σκοπός του ελεύθερου ανταγωνισμού συνίσταται στην προστασία της οικονομικής ελευθερίας

⁶ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 186

⁷ Ο.π. σελ. 187

των τρίτων συναλλασσόμενων, που δεν συμμετέχουν στην απαγορευμένη κατά το άρθρο 101 παρ. 1 ΣΛΕΕ ή το άρθρο 1 παρ. 1 Ν 3959/2011, σύμπραξη. Ο τρίτος, του οποίου η ελευθερία αποτελεί και αντικείμενο προστασίας, ταυτίζεται με τον οικονομικά ασθενέστερο υπό την έννοια ότι δεν συμμετέχει στην οικονομική συσπείρωση.⁸

Ωστόσο η τρίτη παράγραφος των άρθρων 101 ΣΛΕΕ και 1 Ν. 3959/2011 προβλέπει εξαίρεση από την απαγόρευση συμπράξεων όταν πληρούνται σωρευτικά τα ακόλουθα τέσσερα κριτήρια (δύο θετικά και δύο αρνητικά):

1) η συμφωνία πρέπει να συμβάλλει στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου,

2) πρέπει να εξασφαλίζει στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει,

3) οι περιορισμοί πρέπει να είναι απαραίτητοι για την επίτευξη των στόχων αυτών και τέλος

4) η συμφωνία δεν πρέπει να παρέχει στα μέρη τη δυνατότητα καταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων.

Σύμφωνα με πάγια νομολογία, οι ανωτέρω τέσσερις προϋποθέσεις είναι σωρευτικές και εξαντλητικές. Εφόσον πληρούνται, η απαλλαγή ισχύει και δεν μπορεί να εξαρτηθεί από καμία άλλη προϋπόθεση. Η αξιολόγηση - με βάση τα ανωτέρω - του οφέλους, που προκύπτει από τις περιοριστικές συμφωνίες, γίνεται κατ' αρχήν εντός του πλαισίου κάθε σχετικής αγοράς, στην οποία αναφέρεται η συμφωνία και με βάση τα πραγματικά δεδομένα σε ορισμένη χρονική στιγμή. Εφόσον πληρούνται οι τέσσερις αυτές προϋποθέσεις, η συμφωνία ενισχύει τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά, δεδομένου ότι οδηγεί τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις στην προσφορά φθηνότερων ή καλύτερων προϊόντων στους καταναλωτές, αποζημιώνοντας έτσι τους τελευταίους για τα δυσμενή αποτελέσματα που έχουν οι περιορισμοί του ανταγωνισμού.⁹

β) Είναι ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά και απαγορεύεται, κατά το μέτρο που δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, η καταχρηστική εκμετάλλευση από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις της δεσπόζουσας θέσης τους εντός της εσωτερικής αγοράς ή σημαντικού τμήματός της (άρθρα 102 ΣΛΕΕ και 2 Ν. 3959/2011).

γ) Με την ενίσχυση από το κράτος συγκεκριμένων μόνο επιχειρήσεων ή ορισμένων παραγωγικών κλάδων (κρατικές ενισχύσεις) και κατ' επέκταση την διακριτική μεταχείρισή

⁸ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 262-263

⁹ Ο.π. σελ. 367

τους, που έχει ως συνέπεια τη νόθευση ή τον περιορισμό του ανταγωνισμού (άρθρο 107 ΣΛΕΕ).

Η προσήλωση στην πολιτική προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού, η οποία ρυθμίζεται κανονιστικά στις ανωτέρω αναφερθείσες διατάξεις της ΣΛΕΕ στηρίζεται στην παραδοχή ότι διά της αποτελεσματικής υλοποίησής της, διασφαλίζεται η προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών, οι οποίοι δύνανται να έχουν πρόσβαση σε προϊόντα και υπηρεσίες με τους καλύτερους ποιοτικά και οικονομικά όρους.¹⁰

Όπως προαναφέρθηκε, αντικείμενο της απαγόρευσης του άρθρου 101 ΣΛΕΕ, είναι οι συμπράξεις επιχειρήσεων, εφόσον έχουν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα. Ως «συμπράξεις» εννοούνται οι συμφωνίες, οι κοινές αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές, μεταξύ επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων. Σύμπραξη θεωρείται οποιαδήποτε συμφωνία, που αναιρεί την αυτόνομη δράση μιας επιχειρηματικής οντότητας και η οποία δύναται να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και έχει ως στόχο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τη νόθευση ή τον περιορισμό του υγιούς ανταγωνισμού μέσα στην Κοινή Αγορά. Το φαινόμενο των συμπράξεων μεταξύ των επιχειρήσεων θεωρείται ότι έχει δύο σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις:

Ο πιο βασικός είναι ότι με μεθοδευμένες συμπεριφορές οδηγούν στην παραπλάνηση και εκμετάλλευση του καταναλωτικού κοινού ενώ οδηγούν σε άνιση κατανομή των παραγωγικών συντελεστών, καθώς οι τιμές πώλησης καθορίζονται από τις επιχειρήσεις και όχι απ' την ελεύθερη αγορά, ενώ περιορίζεται η παραγωγή των αγαθών

Δεύτερη και εξίσου σημαντική συνέπεια είναι, ότι προκαλούνται φαινόμενα διαπλοκής και αδιαφάνειας, καθώς με τη συγκέντρωση της δύναμης της αγοράς σε λίγες και συγκεκριμένες επιχειρήσεις, καθοδηγείται η αγορά.

Για τους ανωτέρω λόγους, η εφαρμογή των κανόνων του δικαίου του ανταγωνισμού κρίνεται απαραίτητη, προκειμένου να εξασφαλισθεί ο ορθός και υγιής ανταγωνισμός, προστατεύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τόσο τους καταναλωτές όσο και την εθνική οικονομία. Χρήζει αναφοράς το γεγονός ότι «η ελευθερία του ανταγωνισμού» δεν μπορεί να ακυρώσει τον «κρατικό παρεμβατισμό», αλλά αντιθέτως τον επιτρέπει προκειμένου να προστατευτούν άλλα συνταγματικά κατοχυρωμένα αγαθά.

¹⁰ Χριστιανός Βασίλειος, 2012, «Συνθήκη της ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 375

1.4. Δίκαιο του ελεύθερου Ανταγωνισμού

Η διαμόρφωση συνθηκών ελεύθερου ανταγωνισμού και η συγκρότηση της ενιαίας αγοράς συνιστούν βασική προγραμματική αρχή του ενωσιακού εγχειρήματος. Αξίζει να αναφερθεί ότι η ΣΛΕΕ, ενώ δεν προδιαγράφει ένα συγκεκριμένο ιδιοκτησιακό καθεστώς (ιδιωτικές, δημόσιες κ.λπ.) για τις επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στον χώρο της ΕΕ (άρθρο 345 ΣΛΕΕ), επιβάλλει παρ' όλα αυτά, με ιδιαίτερη έμφαση την ανταγωνιστική οικονομία της αγοράς ως το σύστημα λειτουργίας της οικονομίας. Πυρήνας δε του συστήματος αυτού, όπως κατοχυρώνεται στη Συνθήκη, είναι οι διατάξεις ανταγωνισμού (άρθρα 101 επ. ΣΛΕΕ). Ο ανταγωνισμός αποτελεί, επομένως τον σημαντικότερο θεσμό και όχι απλώς ένα συστατικό στοιχείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω του οποίου προωθείται η ολοκλήρωσή της και γι' αυτό και απολαύει τέτοιας κατοχύρωσης, συνταγματικής ισχύος, ισότιμης με τις βασικές ελευθερίες.¹¹

Με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), στις 25 Μαρτίου 1957, η οποία πραγματοποιήθηκε με την υπογραφή της Συνθήκης της Ρώμης, η απαγόρευση της παρεμπόδισης και νόθευσης του ελεύθερου ανταγωνισμού αποτέλεσε βασικό πυρήνα της συμφωνίας και ρυθμίστηκε κυρίως με τα άρθρα 85 και 86 ΣυνθΕΚ. Στη συνέχεια εκδόθηκαν οι Κανονισμοί (ΕΚ) 17/62 και 1/2003, οι οποίοι περιείχαν εφαρμοστικές διατάξεις των κανόνων του ανταγωνισμού, που προβλέπονταν στα ανωτέρω άρθρα της Συνθήκης. Ωστόσο, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η πρώτη συνθήκη για την προστασία του ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού ήταν η Συνθήκη του Παρισιού, η οποία υπογράφηκε το 1951, με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. Οι διατάξεις για την απαγόρευση νόθευσης του ανταγωνισμού στην τέως κοινή αγορά διατυπώνονταν στα άρθρα 81 – 89 της Συνθήκης του Παρισιού, τα οποία έχουν αντικατασταθεί σήμερα με τα άρθρα 101 και 102 της ΣΛΕΕ. Οι διατάξεις, δε, αυτές αποτελούν έως και σήμερα τον ακρογωνιαίο λίθο και ταυτόχρονα τον κορμό της Ενωσιακής Πολιτικής Ανταγωνισμού. Ίδια προστασία επιδέχεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός και σε εθνικό επίπεδο, ήδη από το 1977 με τη θέσπιση του Ν. 703/1977 «Περί ελέγχου μονοπωλίων και ολιγοπωλίων και προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», ο οποίος αντικαστάθηκε από τον πρόσφατο Ν. 3959/2011

Η προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού, παρόλο που είχε ήδη θεσμοθετηθεί, διευρύνθηκε περαιτέρω με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ή Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία άρχισε να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1994. Στόχος ήταν η προστασία του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά, προς όφελος τόσο της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της

¹¹ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 14-15

όσο και των επιμέρους εθνικών οικονομιών των κρατών-μελών, των ανταγωνιστικών επιχειρήσεων και του τελικού καταναλωτή.

Εφόσον, η έννοια του ανταγωνισμού προϋποθέτει την ύπαρξη πολλών επιχειρήσεων, που διεκδικούν τη θέση υπεροχής στην αγορά, η αποστολή του δικαίου του ανταγωνισμού φαίνεται να είναι η διατήρηση του επιχειρηματικού πλουραλισμού, μέσω της διασφάλισης της οικονομικής ελευθερίας των επιχειρήσεων, έτσι ώστε ο καταναλωτής να έχει την ευχέρεια επιλογής μεταξύ περισσότερων επιλογών¹².

Τέλος, το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού στοχεύει στη διατήρηση ανοιχτών αγορών και την παροχή ίσων ευκαιριών εισόδου στην αγορά όλων των επιχειρήσεων, εξισορροπώντας έτσι τις δύο βασικότερες αρχές της οργάνωσης της κοινωνίας μας, ήτοι την ελευθερία και την ισότητα.¹³

Κατάλογος βιβλιογραφίας πρώτου μέρους

Τζουγανάτος Δημήτρης, 2013, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη

Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη

Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2012, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Χριστιανός Βασίλειος, 2012, «Συνθήκη της ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», Νομική Βιβλιοθήκη

¹² Τζουγανάτος Δημήτρης, 2013, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 5-6

¹³ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 12

Μέρος Δεύτερο: Συγκεντρώσεις Επιχειρήσεων – Νομικό πλαίσιο

2.1. Κοινοτική Έννομη Τάξη

2.1.1. Κανονισμός 4064/89

Η εφαρμογή ενός καθεστώτος ανόθευτου και υγιούς ανταγωνισμού αποτέλεσε ένα από τα θεμελιώδη μέσα για τη δημιουργία κοινής αγοράς στην Κοινότητα.¹⁴ Σημαντικός στόχος ήταν η ολοκλήρωση τελικά της ενιαίας αγοράς για το 1992. Η κατάργηση ωστόσο, των εσωτερικών συνόρων και η απελευθέρωση των αγορών οδήγησε και οδηγεί συνεχώς σε σημαντικές αναδιρθώσεις των επιχειρήσεων, τόσο σε κοινοτικό, όσο και εθνικό επίπεδο με τη μορφή των συγκεντρώσεων. Η φυσική αυτή εξέλιξη αυτή έτυχε ευνοϊκής υποδοχής ως συμβατής με τις επιταγές ενός υγιούς ανταγωνισμού και θεωρήθηκε ότι θα μπορούσε να τονώσει τον ανταγωνισμό κυρίως της εσωτερικής βιομηχανίας έναντι άλλων μεγάλων ανταγωνιστών στην παγκόσμια αγορά (ΗΠΑ, Ιαπωνία) και να βελτιώσει τις συνθήκες ανάπτυξης καθώς και το βιοτικό επίπεδο στην Κοινότητα. Θεωρήθηκε ότι οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων παρουσιάζουν αρκετά θετικές επιπτώσεις για τον ελεύθερο ανταγωνισμό, γι' αυτό άλλωστε δεν εμπίπτουν στις απαγορεύσεις των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ. Ειδικότερα, μέσω των συγκεντρώσεων μπορεί να δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας, μείωση του κόστους παραγωγής και διανομής, καθώς και επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου. Γι' αυτόν τον λόγο, έπρεπε να διασφαλισθεί ότι η αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων και οι συγκεντρώσεις αυτών δεν θα επέφεραν σημαντικούς κινδύνους για τον ανταγωνισμό και δεν θα οδηγούσαν σε καταστρατήγηση των όρων του υγιούς ανταγωνισμού. Συνεπώς υπήρχε άμεση και επιτακτική ανάγκη να καθορισθεί ένα πλαίσιο με κανόνες προστασίας.¹⁵

Η Συνθήκη της Ρώμης¹⁶ δεν αναφερόταν κατ' αρχήν στον έλεγχο των συγκεντρώσεων. Τα άρθρα 85-86 της Συνθήκης (μετέπειτα 81-82 της ΣΕΚ και ήδη 101 και 102 ΣΛΕΕ) επικεντρώνονταν στον έλεγχο της συμπεριφοράς των εταιρειών και όχι στην αξιολόγηση συγκεντρώσεων. Παρόλο, που τα εν λόγω άρθρα εφαρμόζονταν σε ορισμένες μόνο συγκεντρώσεις - δυνάμει της νομολογίας του Δικαστηρίου - δεν ήταν αρκετές, για να συμπεριλάβουν το σύνολο των συγκεντρώσεων, που ενδέχεται να δημιουργηθούν και να αποδειχθούν μη συμβατές με το σύστημα του ανόθευτου ανταγωνισμού που επιδιώκει η Συνθήκη. Για παράδειγμα, το άρθρο 102 ΣΛΕΕ αναφέρεται στη συμπεριφορά των επιχειρήσεων σε μία υπάρχουσα αγορά, ενώ οι συγκεντρώσεις απαιτούν έλεγχο στη μορφή της

¹⁴ Άρθρο 3 στοιχείο στ' της Συνθήκης της ΕΟΚ

¹⁵ Κοσιρίης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6^η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 556-557

¹⁶ Άρθρο 66 Συνθήκης της Ρώμης

αγοράς, που θα δημιουργηθεί στο μέλλον, μετά την πράξη συγκέντρωσης. Επιπλέον, η έλλειψη του άρθρου 102 ΣΛΕΕ προκύπτει απ' το γεγονός ότι αφορά σε επιχείρηση, που κατέχει ήδη στην αγορά δεσπόζουσα θέση και συνεπώς δεν μπορεί να καλύψει την περίπτωση επιχείρησης που δημιουργεί με μία πράξη δεσπόζουσα θέση στην ίδια αγορά.¹⁷

Ειδικότερα, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων πήρε θέση για πρώτη φορά για το ζήτημα του ελέγχου των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων στο μνημόνιο (memorandum) της 1ης Δεκεμβρίου 1965. Εκεί, υποστήριξε ότι το άρθρο 85, δεν αποτελούσε επαρκές και κατάλληλο όργανο άσκησης του ελέγχου της νομιμότητας όλων των μορφών συγκεντρώσεων, η οποία εξεταζόταν στο πλαίσιο της πολιτικής ανταγωνισμού, όπως καθιερώθηκε με το άρθρο 3 στοιχείο στ' της Συνθήκης της ΕΟΚ.¹⁸

Συγκεκριμένα, έκρινε ότι «*το άρθρο 85 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. δεν μπορεί να έχει εφαρμογή στις συμφωνίες που έχουν ως αντικείμενο στην απόκτηση της κυριότητας των επιχειρήσεων ή μέρους αυτών, είτε την αναδιοργάνωση αυτών (συγχώνευση, συμμετοχή, απόκτηση στοιχείων του ενεργητικού)*». Δέχτηκε, ωστόσο, ότι το άρθρο 85 της Συνθήκης μπορεί να τύχει εφαρμογής σε περιπτώσεις συγκέντρωσης επιχειρήσεων, στις οποίες μετά απ' τη συγκέντρωση, παρατηρείται η παρουσία οικονομικά ανεξάρτητων επιχειρήσεων, ενώ παρατηρούνται και συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές (πχ δημιουργία κοινής επιχείρησης). Επιπλέον, υποστηρίχθηκε ότι το άρθρο 85 μπορεί να τύχει εφαρμογής, στις περιπτώσεις, όπου δεν παρατηρείται απόλυτη μεταβολή της κυριότητας μεταξύ των επιχειρήσεων αλλά μονάχα συντονισμός της συμπεριφοράς τους, όταν πρόκειται δηλαδή για συμφωνία (σημείο 111, 15 του μνημονίου).¹⁹

Αναφορικά με το άρθρο 86 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. το «μνημόνιο» του 1966 συμπεραίνει ότι ένας συντονισμός της συμπεριφοράς μεταξύ επιχειρήσεων, ο οποίος οδηγεί σε μονοπώληση μιας αγοράς, πρέπει να αντιμετωπίζεται ως καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης της κατά την έννοια του άρθρου αυτού. Το άρθρο 86, δηλαδή πρέπει να εφαρμόζεται κατ' αυτόν τον τρόπο, στις συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων, όπου μια επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση στην αγορά, με αυτήν την πράξη ενισχύει τη θέση της, σε βαθμό, όμως που να καταστρατηγεί τους κανόνες ανταγωνισμού και να βλάπτει τόσο τους καταναλωτές, όσο και τους προμηθευτές (σημείο 111, 26 και 27 του μνημονίου).²⁰

Συνεπώς, η ανάγκη για ένα νέο νομικό μέσο, με τη μορφή του Κανονισμού, που θα κάλυπτε τα προαναφερθέντα «κενά» της υφιστάμενης Συνθήκης ήταν εξαιρετικά μεγάλη. Λόγω των

¹⁷ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 248

¹⁸ Πυροβέτσης Μιχαήλ, 1992, «Ο έλεγχος των Συγκεντρώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων στο Δίκαιο του Ανταγωνισμού», Σάκκουλας, σελ. 17-18

¹⁹ Ο.π., σελ. 18

²⁰ Βλ. ό.π.

ελλείψεων αυτών, το Συμβούλιο των Υπουργών υιοθέτησε στις 21 Δεκεμβρίου 1989 τον Κανονισμό (ΕΟΚ) 4064/1989 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων, με έναρξη ισχύος από τις 21 Σεπτεμβρίου 1990 και κατάργηση την 1^η Μαΐου 2004 από τον υφιστάμενο Κανονισμό 139/2004 (βλ. κατωτέρω ενότητα 2.1.2.).²¹

Ως βασικές αρχές του Κανονισμού 4064/89 μπορούν να αναφερθούν²²:

- 1) Ορίστηκε η έννοια της συγκέντρωσης, με κριτήριο την κατάληξη της συγκέντρωσης, σε εσωτερική αναδιάρθρωση των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων.
- 2) Διαχωρίστηκαν οι συγκεντρώσεις με εθνική και «κοινοτική διάσταση», που προσδιορίζεται με τη γεωγραφική έκταση της δραστηριότητας των συγκεκριμένων επιχειρήσεων, συνδυαστικά με τον κύκλο εργασιών τους .
- 3) Μία συγκέντρωση κρίνεται συμβατή ή ασύμβατη με την κοινή αγορά ανάλογα με το αν παρεμποδίζει και νοθεύει τον υγιή ανταγωνισμό.
- 4) Οι συγκεντρώσεις με «κοινοτική διάσταση» ελέγχονται μόνο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού (αρχή one - stop control).
- 5) Η αρχή της προηγούμενης κοινοποίησης των πράξεων συγκέντρωσης κοινοτικών διαστάσεων (ex – ante έλεγχος).
- 6) Η ταχύτητα και το καθορισμένο χρονοδιάγραμμα στη λήψη αποφάσεων.
- 7) Η κατοχύρωση του δικαιώματος ακρόασης των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων, εφόσον κινηθεί η διαδικασία.

Στις 30-06-1997, το Συμβούλιο εξέδωσε τον «Κανονισμό» (ΕΚ) 1310/1997 του Συμβουλίου για την τροποποίηση του Κανονισμού 4064/1989 με έναρξη ισχύος την 1^η Μαρτίου 1998. Με τον Κανονισμό αυτό επιδιώχθηκε κυρίως να αντιμετωπισθούν συγκεντρώσεις σε περισσότερα, κράτη μέλη (τουλάχιστον τρία) με καθορισμό νέων κατώτατων ορίων για τον χαρακτηρισμό της συγκέντρωσης με κοινοτική διάσταση, μέσω της υπαγωγής της στον έλεγχο απ' την ΕΕΑ, αντί στις εθνικές αρχές ελέγχου των κρατών μελών, προκειμένου να αποφευχθούν αντιφατικές αποφάσεις.²³

²¹ Κανονισμός (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1989 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 395/1 της 30.12.1989)

²² Κοτσίρης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6η έκδοση, Εκδόσεις Σάκκουλα, σελ. 558

²³ Βλ. ό.π.

2.1.2.Κανονισμός 139/2004

Ενόψει της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και της διεύρυνσης της ΕΕ, καθώς και της διεθνούς απελευθέρωσης στο εμπόριο και τις επενδύσεις κρίθηκε αναγκαίο να αναδιατυπωθεί, με κομβικές τροποποιήσεις, ο προγενέστερος Κανονισμός, ο οποίος θεσμοθέτησε μεν την άσκηση κοινοτικού ελέγχου στον τομέα των συγκεντρώσεων, χωρίς όμως να κρίνεται αποτελεσματική.

Στόχος της τροποποίησης ήταν ο νέος Κανονισμός να ανταποκρίνεται πιο αποτελεσματικά στις προκλήσεις μιας περισσότερο ενοποιημένης αλλά και διευρυμένης ευρωπαϊκής αγοράς.

Έτσι, εκδόθηκε ο νέος Κανονισμός (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου της 20-1-2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων των επιχειρήσεων²⁴, ο οποίος άρχισε να εφαρμόζεται από την 1^η Μαΐου 2004 και είναι το νομοθέτημα, που ισχύει μέχρι και σήμερα στην κοινοτική έννομη τάξη.

Βασική αρχή του Κανονισμού 139/2004 είναι η υποχρεωτική κοινοποίηση των συγκεντρώσεων, που έχουν κοινοτική διάσταση, ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πριν την πραγματοποίησή τους (ex – ante έλεγχος).

Ο προϊσχύσαν κανονισμός 4064/1989 δεν μπορούσε να καλύψει το σύνολο των περιπτώσεων συγκέντρωσης, καθώς τύγγανε εφαρμογής σε συγκεντρώσεις, που οδηγούσαν σε δεσπόζουσα θέση ή συλλογική δεσπόζουσα θέση, όχι όμως και σε συγκεντρώσεις, που προκαλούσαν μη συντονισμένα αποτελέσματα, σε ολιγοπωλιακές αγορές.

Το «κενό» αυτό, την αδυναμία δηλαδή εφαρμογής του προϊσχύσαντος Κανονισμού σε όλες τις ανταγωνιστικές συγκεντρώσεις, η οποία προερχόταν κυρίως λόγω της μη δυνατότητας εφαρμογής του τεστ αξιολόγησης, ήρθε να καλύψει ο νέος Κανονισμός 139/2004.

Στο προοίμιο του Κανονισμού 139/2004, (σκέψη 25), η Επιτροπή σημείωσε ότι:

«Λόγω των συνεπειών που μπορεί να έχουν οι συγκεντρώσεις στην ολιγοπωλιακή διάρθρωση των αγορών, είναι ακόμη περισσότερο αναγκαία η διατήρηση συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού στις εν λόγω αγορές. Σε πολλές ολιγοπωλιακές αγορές υπάρχει ορισμένος βαθμός υγιούς ανταγωνισμού. Ωστόσο, υπό ορισμένες συνθήκες, οι συγκεντρώσεις που συνεπάγονται την εξάλειψη των σημαντικών ανταγωνιστικών πιέσεων που είχαν ασκηθεί μεταξύ των συμμετεχόντων επιχειρήσεων, καθώς και η μείωση της ανταγωνιστικής πίεσης επί των λοιπών

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων ("Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων"), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 024 της 29.01.2004, σ. 0001-0022

ανταγωνιστών, μπορεί, ακόμη και εν απουσία του ενδεχομένου ενός συντονισμού μεταξύ των μελών του ολιγοπωλίου, να οδηγήσει σε σημαντική παρακώλυση του ανταγωνισμού. Τα κοινοτικά δικαστήρια, ωστόσο, δεν έχουν μέχρι στιγμής ερμηνεύσει ρητά τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 4064/89 ως απαιτούντα, οι συγκεντρώσεις που προκαλούν τέτοιας φύσεως μη συντονισμένα αποτελέσματα να κηρύσσονται μη συμβατές με την κοινή αγορά. Ως εκ τούτου, προς το συμφέρον της ασφάλειας του δικαίου, θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι ο παρών κανονισμός προνοεί για τον αποτελεσματικό έλεγχο τέτοιων συγκεντρώσεων καθιερώνοντας την αρχή βάσει της οποίας θα πρέπει να κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά οιαδήποτε συγκέντρωση που παρακωλύει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Η έννοια της "σημαντικής παρακώλυσης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού" στο άρθρο 2 παράγραφοι 2 και 3, θα πρέπει να ερμηνευθεί ως εκτεινόμενη, πέρα από την έννοια της δεσπόζουσας θέσης, μόνο στις αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις μιας συγκέντρωσης που προκύπτουν από τη μη συντονισμένη συμπεριφορά των επιχειρήσεων που δεν έχουν δεσπόζουσα θέση στην εν λόγω αγορά».

Ο Κανονισμός αυτός εισήγαγε διάφορες τροποποιήσεις, τόσο από ουσιαστικής πλευράς, όσο και σε θέματα διαδικασίας. Οι σημαντικότερες αφορούσαν αφενός μεν από ουσιαστικής σκοπιάς στο νέο τεστ αξιολόγησης (το SIEC test - σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της, η οποία προέρχεται κυρίως από τη δημιουργία ή την ενίσχυση μιας δεσπόζουσας θέσης στην αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της), το οποίο δύναται να εφαρμόζεται σε όλες τις συγκεντρώσεις με αρνητικές για τον ανταγωνισμό συνέπειες, αφετέρου δε σε ορισμένα ζητήματα περί απλουστευμένης διαδικασίας γνωστοποίησης της συγκέντρωσης, ενώ θεσπίστηκε μια σειρά μηχανισμών παραπομπής (βλ. κατωτέρω ενότητα 3.6. – σύστημα αμοιβαίων παραπομπών) προ της κοινοποίησης «ώστε να βελτιωθεί περαιτέρω η αποτελεσματικότητα του συστήματος ελέγχου των συγκεντρώσεων εντός της Κοινότητας». Αναφορικά με την παραπομπή μιας υπόθεσης από την ΕΕΑ στις εθνικές και το αντίθετο, πρέπει να λαμβάνεται δεόντως υπόψη «ιδίως ποια είναι η πλέον κατάλληλη για τη διεξαγωγή της έρευνας αρχή, τα οφέλη που ενέχει το σύστημα του ενιαίου ελέγχου και τη σημασία της ύπαρξης ασφάλειας δικαίου όσον αφορά στη δικαιοδοσία». ²⁵

2.2.Εσωτερική Έννομη Τάξη:

2.2.1.Νόμος 3959/2011

Στην ελληνική έννομη τάξη, ο έλεγχος των συγκεντρώσεων των επιχειρήσεων, έπειτα από ελλειπείς ή ανεπιτυχείς σχετικές τροποποιήσεις του ν. 703/1977, ρυθμίστηκε με τον ν.

²⁵ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

2296/1995, που τροποποίησε τον ν. 703/1977 και με τον ν. 3784/2009 (άρθρα 4-8) στη συνέχεια και τελικά με τις διατάξεις των άρθρων 5-10 του νέου ν. 3959/2011 που αποτελεί και το ισχύον νομοθετικό καθεστώς.²⁶

Οι ρυθμίσεις για τις συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων αναφέρονται στο άρθρο 5 (συγκέντρωση επιχειρήσεων), 6 (προηγούμενη γνωστοποίηση συγκεντρώσεων επιχειρήσεων), 7 (έλεγχος των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων), 8 (διαδικασία προληπτικού ελέγχου συγκεντρώσεων), 9 (αναστολή πραγματοποίησης της συγκέντρωσης), 10 (υπολογισμός των μεριδίων αγοράς και του κύκλου εργασιών).

2.3. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το φαινόμενο της συγκέντρωσης των επιχειρήσεων, στο πλαίσιο του συστήματος της αγοράς, οδηγεί στην απόκτηση δύναμης από ολοένα και λιγότερες επιχειρήσεις (ολιγοπώλιο). Θεωρείται ότι είναι μια διαδικασία, που δύσκολα μπορεί να αποφευχθεί, αλλά ταυτόχρονα κρίνεται σύμφυτη με τη λειτουργία του ανταγωνισμού. Το φαινόμενο αυτό μπορεί να επιφέρει θετικές συνέπειες στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της οικονομίας και την εξασφάλιση κοινωνικής ευημερίας. Όμως, χωρίς ρυθμιστικό πλαίσιο, οι συγκεντρώσεις μπορεί να αναπτύξουν πολύ αρνητικές οικονομικές και κοινωνικοπολιτικές συνέπειες, πλήττοντας την ίδια την πεμπουσία, αλλά και τη νομιμοποιητική βάση του κεφαλαιοκρατικού μας συστήματος, που είναι η οικονομία της αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό. Στην προσπάθεια ανάσχεσης του φαινομένου αυτού, αλλά και τη χάραξη των ορίων για τη διάκριση των επιθυμητών από τις ανεπιθύμητες (= απαγορευμένες) συγκεντρώσεις είναι αφοσιωμένο το δίκαιο των συγκεντρώσεων.²⁷

2.4. Έννοια

Ο Κανονισμός (ΕΚ) 139/2004, καθώς και οι διατάξεις των άρθρων 5 επ. του Ν 3959/2011 (ως ισχύει), εφαρμόζονται στις περιπτώσεις «συγκέντρωσης επιχειρήσεων» ("concentrations"). Με τον όρο συγκέντρωση επιχειρήσεων εννοείται η συμπεριφορά των τελευταίων, που οδηγεί σε

²⁶ Σχινάς Ιωάννης, «Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων», ΔΕΕ 1995, σελ. 150 επ.

²⁷ Ο.π. σελ. 247

συνένωση των στοιχείων του ενεργητικού, της υλικής και άυλης περιουσίας, καθώς και της επιχειρηματικής δραστηριότητας²⁸.

Η συγκέντρωση λαμβάνει χώρα με την ενοποίηση δύο ή περισσότερων, προηγουμένως ανεξάρτητων επιχειρήσεων με τη δημιουργία μιας de facto ή de jure ενιαίας οικονομικής μονάδας υπό κεντρική Διοίκηση. Η διαδικασία, δηλαδή, εκείνη, με την οποία συρρικνώνεται ο αριθμός των ανεξάρτητων (νομικά ή οικονομικά) επιχειρήσεων στην αγορά λόγω είτε του συνασπισμού τους (καρτέλ), είτε της συγχώνευσής τους (απορρόφηση κ.λπ.), είτε της περιελεύσεως υπό τον έλεγχο άλλων επιχειρήσεων.²⁹ Η έννοια της «συγκέντρωσης επιχειρήσεων» ερμηνεύεται νομικά με ευρύ τρόπο, ώστε να καλύπτει όλες εκείνες τις πράξεις, που επιφέρουν μόνιμη μεταβολή στον έλεγχο των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και, συνεπώς, στη διάρθρωση της αγοράς (άρθρο 3 παρ. 1 Κανονισμού 139/2004, 5 παρ. 2 Ν 3959/2011).³⁰

2.4.1. Είδη

Η συγκέντρωση λαμβάνει διάφορες νομικές μορφές, κυρίως όμως την ίδρυση εταιρίας ή ενοχικών συμβάσεων. Τα κυριότερα είδη συγκέντρωσης είναι:³¹

1. Συνεργασία για την από κοινού εκτέλεση έργου ή εκπλήρωση αποστολής.
2. Κάθετη ολοκλήρωση: Ρήτρες αποκλειστικότητας, δέσμευση κατά την πώληση κ.λπ.
3. Απαγορευμένες Συμπράξεις (καρτέλ): Συμφωνίες/ εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες παραμένουν νομικά και οικονομικά ανεξάρτητες.
4. Όμιλοι επιχειρήσεων: Εξαγορές ή μετοχικές/διοικητικές διασυνδέσεις επιχειρήσεων με διατήρηση της νομικής αυτονομίας, όχι όμως και της οικονομικής.
5. Απορρόφηση επιχείρησης με συγχωνεύσεις ή εξαγορές.
6. Κατοχή δεσπόζουσας θέσης ή συλλογικής δεσπόζουσας θέσης.

²⁸ Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, «Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων», Ε. Μπένου, σελ. 177-178.

²⁹ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

³⁰ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1032

³¹ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη σελ. 12

2.4.2. Στόχος

Στόχος των συγκεντρώσεων των επιχειρήσεων είναι η αύξηση της κερδοφορίας τους, εφόσον επέρχεται μόνιμη μεταβολή στον έλεγχο αυτών, με απώτερο σκοπό τον πλήρη έλεγχο και διάρθρωση της αγοράς³².

Ειδικότερα, στο άρθρο 3 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004³³, καθώς και στο άρθρο 5 παράγραφος 2 του Ν. 3959/2011 ορίζονται δύο κατηγορίες συγκεντρώσεων:

I. Εκείνες, που προκύπτουν από τη συγχώνευση δύο ή περισσότερων, ανεξάρτητων προηγουμένως, επιχειρήσεων.

II. Εκείνες, κατά τις οποίες μία ή περισσότερες επιχειρήσεις (ή πρόσωπα) αποκτούν από κοινού άμεσα ή έμμεσα, τον έλεγχο στο σύνολο ή σε τμήμα μίας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων, με την αγορά τίτλων ή στοιχείων του ενεργητικού, με σύναψη σύμβασης κ.ο.κ..

Η ως άνω διάκριση μεταξύ συγχώνευσης και απόκτησης ελέγχου/εξαγοράς δεν είναι κρίσιμη όσον αφορά στην ουσιαστική αξιολόγηση των συγκεντρώσεων. Έχει όμως σημασία για τον προσδιορισμό των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και του κύκλου εργασιών τους ώστε να εκτιμηθεί αν μια συγκέντρωση υπόκειται σε γνωστοποίηση σύμφωνα με τις κείμενες κοινοτικές ή εθνικές διατάξεις (βλ. ενότητα [3.1] κατωτέρω), καθώς και για τον προσδιορισμό των υπόχρεων προς γνωστοποίηση ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ή της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, αντιστοίχως).³⁴

2.5. Έλεγχος των συγκεντρώσεων

Τόσο κατά το κοινοτικό (άρθρο 2 παρ. 3 Κανονισμού 139/2004), όσο και κατά το εθνικό δίκαιο (άρθρο 7 παρ. 1 ν. 3959/2011) κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων, που μπορεί να παρακωλύσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά ή σε σημαντικό τμήμα της κηρύσσεται μη συμβατή ή απαγορευμένη.³⁵

Σύμφωνα με την ελληνική έννομη τάξη, αρμόδια αρχή για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων και θεματοφύλακας των κανόνων συγκέντρωσης είναι η Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού. Η

³² Κωδικοποιημένη ανακοίνωση Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων, 2008/C95/01, παρ. 28

³³ Ο.π., παρ. 8

³⁴ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1032-1033

³⁵ Κοτσίρης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6η έκδοση, Σάκκουλας, σελ. 563

σημαντική παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού διαπιστώνεται, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004, με τη συνεκτίμηση των κάτωθι κριτηρίων³⁶:

- τη διάρθρωση όλων των σχετικών αγορών, καθώς και τον πραγματικό ή δυνητικό ανταγωνισμό από τις επιχειρήσεις στις αγορές αυτές,
- η θέση των συμμετεχουσών επιχειρήσεων στην αγορά και τη χρηματοοικονομική ισχύ τους,
- τις εναλλακτικές δυνατότητες, που έχουν οι προμηθευτές και οι αγοραστές καθώς και τη δυνατότητα πρόσβασης των προμηθευτών και των αγοραστών στις πηγές εφοδιασμού ή στις αγορές διάθεσης προϊόντων ή υπηρεσιών
- την ύπαρξη τυχόν νομικών ή άλλων εμποδίων εισόδου στη σχετική αγορά,
- την επίδραση της συγκέντρωσης στην εξέλιξη της τεχνικής και οικονομικής προόδου, εφόσον η εξέλιξη αυτή είναι προς το συμφέρον των καταναλωτών και δεν αποτελεί εμπόδιο για τον ανταγωνισμό

2.5.1. Οριζόντιες συγκεντρώσεις

Σε οριζόντιες ορίζονται οι συγκεντρώσεις³⁷, όπου οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις αποτελούν πραγματικούς ή δυνητικούς ανταγωνιστές στην ίδια σχετική αγορά. Σε τέτοιου είδους συγκεντρώσεις ενδέχεται να επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό ο ανταγωνισμός, ιδίως με τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης:

α) *«καταργώντας τις ανταγωνιστικές πιέσεις σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, οι οποίες ως εκ τούτου θα έχουν αυξημένη ισχύ στην αγορά, χωρίς να καταφύγουν σε συντονισμό της συμπεριφοράς τους (επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς)*

β) *μεταβάλλοντας τη φύση του ανταγωνισμού ούτως ώστε επιχειρήσεις που προηγουμένως δεν συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους, τώρα είναι πολύ πιθανότερο να συντονίζονται και να αυξάνουν*

³⁶ Κοτσίρης Λάμπρος, 2015, «Δίκαιο Ανταγωνισμού, Αθέμιτου – Ελεύθερου, Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές», 7^η έκδοση, Σάκκουλας, σελ. 588-601

³⁷ Βλ. υπ' αριθμ. 620/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, με την οποία κρίθηκε κατά πλειοψηφία ότι οι εταιρίες «FOCUS BARI ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ Α.Ε.» και «MRB HELLAS Γραφείο Έρευνας Αγοράς Α.Ε.» παραβίασαν το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 3959/2011 στο πλαίσιο μεταξύ τους συνεργασίας για τη συμμετοχή σε διαγωνισμό για τη διενέργεια μετρήσεων ακροαματικότητας στην Αττική (συμφωνία οριζόντιας συνεργασίας για την από κοινού συμμετοχή σε διαγωνισμό), συνομολογώντας δύο όρους οι οποίοι υπερέβαιναν το αναγκαίο μέτρο για τους σκοπούς της ανωτέρω συνεργασίας. Συγκεκριμένα, δεσμεύθηκαν ότι, σε περίπτωση κατακύρωσης του διαγωνισμού στην κοινοπραξία τους, (α) θα συμμετέχουν από κοινού και για αόριστο χρόνο σε διαγωνισμούς διενέργειας μετρήσεων ακροαματικότητας στην Αττική, χωρίς να επιτρέπεται η διεκδίκηση ή ανάληψη οποιουδήποτε έργου σχετικού με την μέτρηση ραδιοφωνικής ακροαματικότητας Αττικής αυτοτελώς από κάθε εταιρία ή σε συνεργασία με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο και (β) η MRB δεν θα δραστηριοποιηθεί στη μέτρηση ακροαματικότητας στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, είτε αυτοτελώς, είτε σε συνεργασία με οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο.

τις τιμές ή με άλλο τρόπο να βλάπτουν τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Μια συγκέντρωση μπορεί επίσης να καταστήσει τον συντονισμό ευκολότερο, σταθερότερο ή αποτελεσματικότερο για τις επιχειρήσεις, που συντόνιζαν τη συμπεριφορά τους και πριν από τη συγκέντρωση (επιπτώσεις συντονισμένης συμπεριφοράς)».³⁸

A) Επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς (non-coordinated/unilateral effects)³⁹

Ως ανωτέρω αναφέρθηκε, κατά κανόνα, μία συγκέντρωση με τις επιπτώσεις μη συντονισμένης συμπεριφοράς μπορεί να εμποδίσει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, καταργώντας σημαντικές ανταγωνιστικές πιέσεις μεταξύ των επιχειρήσεων, που έχουν αυξημένη μεν ισχύ στην αγορά, όχι όμως δεσπόζουσα θέση. Για παράδειγμα, αν πριν από τη συγκέντρωση μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις είχε αυξήσει τις τιμές της, οι πωλήσεις της προς την άλλη συμμετέχουσα επιχείρηση θα μειώνονταν ως ένα βαθμό. Με τη συγχώνευση καταργείται αυτή η συγκεκριμένη πίεση. Οι επιχειρήσεις που δεν συμμετέχουν στη συγκέντρωση και δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά μπορούν επίσης να επωφεληθούν από τη μείωση της ανταγωνιστικής πίεσης που προκύπτει από τη συγκέντρωση, δεδομένου ότι η αύξηση των τιμών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ενδέχεται να στρέψει ένα μέρος της ζήτησης προς τις ανταγωνίστριές τους, οι οποίες με τη σειρά τους μπορεί να αυξήσουν επικερδώς τις τιμές τους. Ο περιορισμός αυτών των ανταγωνιστικών πιέσεων θα μπορούσε να οδηγήσει σε σημαντικές αυξήσεις τιμών στη σχετική αγορά⁴⁰.

Ορισμένοι παράγοντες, που συντείνουν στην εμφάνιση μη συντονισμένης συμπεριφοράς είναι οι ακόλουθοι⁴¹:

i) Μεγάλα μερίδια αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων: Τα μερίδια αγοράς και τα επίπεδα συγκέντρωσης αποτελούν χρήσιμες πρώτες ενδείξεις για τη διάρθρωση της αγοράς και τη σπουδαιότητα τόσο των συμμετεχόντων μερών όσο και των ανταγωνιστών τους από πλευράς ανταγωνισμού. Όσο πιο υψηλό είναι το μερίδιο αγοράς μιας επιχείρησης, τόσο πιο πιθανό είναι να διαθέτει ισχύ στην αγορά. Και όσο μεγαλύτερο είναι το άθροισμα των μεριδίων αγοράς, τόσο πιθανότερο είναι η συγκέντρωση να οδηγήσει σε σημαντική αύξηση ισχύος στην αγορά. Πολύ μεγάλα μερίδια αγοράς (άνω του 50%) μπορούν καθ' αυτά τους να

³⁸ Βλ. υπ' αριθμ. 2004/C 31/03 Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, δημοσιευμένο στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 22 και υπ' αριθμ. 712/2020 απόφαση της ΕΑ σκέψη 35

³⁹ Τζουγανάτος Δημήτρης, 2013, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 790-798

⁴⁰ Βλ. υπ' αριθμ. 2004/C 31/03 Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, δημοσιευμένο στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 24

⁴¹ Τζουγανάτος Δημήτρης, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστική αξιολόγηση του δικαίου του ανταγωνισμού », 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1075-1084

μαρτυρούν την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης στη σχετική αγορά. Συγκεντρώσεις, που καταλήγουν στη δημιουργία επιχειρήσεων με μερίδιο αγοράς μεταξύ 40 και 50% και σε ορισμένες περιπτώσεις κάτω από 40% έχει επίσης θεωρηθεί ότι κατατείνουν στη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης. Κατά κανόνα, η συγχωνευθείσα επιχείρηση θα έχει αισθητά μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς από τον επόμενο σε μέγεθος ανταγωνιστή.

Από την άλλη πλευρά, όταν η εκτιμώμενη αύξηση του μεριδίου αγοράς από τη συγχώνευση είναι μικρή ή/και αμελητέα, λόγω της περιορισμένης δραστηριοποίησης στη σχετική αγορά ενός από τα συγχωνευόμενα μέρη, ο παράγοντας αυτός μπορεί να ληφθεί υπόψη για τη θετική αξιολόγηση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης.

Για τη μέτρηση των επιπέδων συγκέντρωσης, η Επιτροπή συνήθως χρησιμοποιεί τον δείκτη «HHI» (Herfindahl – Hirschman Index)⁴²: Οριζόντια προβλήματα ανταγωνισμού είναι ελάχιστα πιθανό να εντοπισθούν σε αγορές όπου ο δείκτης HHI μετά τη συγκέντρωση δεν θα ξεπερνά το 1000 ή που κυμαίνεται μεταξύ 1000-2000 και διαφοράς («δέλτα») κάτω από 250 ή που είναι πάνω από 2000 και δέλτα κάτω από 150 εκτός ειδικών περιστάσεων.

ii) Μη στενή υποκατάσταση μεταξύ των προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και των αντιπάλων τους (εγγύτητα ανταγωνιστών): Όταν υφίστανται δυνατότητες υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων και των εκείνων, που προσφέρουν οι ανταγωνίστριες εταιρείες, οι πιθανότητες παρακώλυσης του ανταγωνισμού περιορίζονται σημαντικά. Όσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των προϊόντων των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, τόσο πιθανότερο είναι οι τελευταίες να αυξήσουν σημαντικά τις τιμές τους και συνεπώς τόσο πιθανότερο είναι η συγκέντρωση να έχει αρνητικές για τον ανταγωνισμό επιπτώσεις.

iii) Εναλλακτικές επιλογές καταναλωτών: Οι πελάτες των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες ανεύρεσης εναλλακτικών προμηθευτών, είτε διότι υπάρχουν ελάχιστοι εναλλακτικοί προμηθευτές, είτε διότι αντιμετωπίζουν σημαντικά έξοδα προσαρμογής. Οι πελάτες αυτοί επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις αυξήσεις των τιμών και η συγκέντρωση μπορεί να επηρεάσει την ικανότητά τους να προστατευθούν έναντι των αυξήσεων. Αυτό μπορεί ιδίως να συμβεί με τους πελάτες, που έχουν χρησιμοποιήσει και τις δύο συμμετέχουσες επιχειρήσεις ως πηγές εφοδιασμού προκειμένου να επιτύχουν ανταγωνιστικές τιμές

iv) Δυνατότητα παρεμπόδισης επέκτασης των δραστηριοτήτων των ανταγωνιστών: Δυνατότητα της προκύπτουσας από τη συγκέντρωση επιχείρησης να δυσχεράνει την

⁴² Ο δείκτης HHI προκύπτει από την άθροιση των τετραγώνων των ατομικών μερίδων αγοράς όλων των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται στην αγορά

επέκταση των δραστηριοτήτων μικρότερων εταιριών και δυνητικών ανταγωνιστών της στη σχετική αγορά ή με άλλο τρόπο να περιορίσει την ικανότητα των αντίπαλων επιχειρήσεων να ανταγωνιστούν (π.χ. η νέα οντότητα μπορεί να ελέγχει ή να επηρεάζει σε τέτοιο βαθμό τις δυνατότητες διανομής ή τους όρους προμήθειας εισροών), ώστε να είναι περισσότερο δαπανηρή η επέκταση δραστηριοτήτων ή η είσοδος αντίπαλων επιχειρήσεων.

vi) Εξάλειψη σημαντικής ανταγωνιστικής δύναμης: Ορισμένες επιχειρήσεις έχουν μεγαλύτερη επιρροή στην ανταγωνιστική διαδικασία απ' όσο δείχνουν τα μερίδια αγοράς τους ή άλλοι ανάλογοι δείκτες. Συγκέντρωση στην οποία συμμετέχει μία τέτοια επιχείρηση μπορεί να μεταβάλλει σημαντικά την ανταγωνιστική δυναμική κατά τρόπο, που βλάπτει τον ανταγωνισμό, ιδίως όταν η αγορά παρουσιάζει υψηλό βαθμό συγκέντρωσης.

vii) Αύξηση προσφοράς ανταγωνιστών: Όταν οι συνθήκες, που επικρατούν στην αγορά κάνουν απίθανη, σε περίπτωση αύξησης των τιμών, μια σημαντική αύξηση της προσφοράς εκ μέρους των ανταγωνιστών τους, οι συμμετέχουσες εταιρείες μπορεί να έχουν ένα κίνητρο να περιορίσουν την παραγωγή τους κάτω από τα συνολικά επίπεδα που υπήρχαν προ της συγκέντρωσης, αυξάνοντας έτσι τις τιμές στην αγορά.

viii) Επανατοποθέτηση ανταγωνιστών στην αγορά: Η Επιτροπή εξετάζει κατά πόσον η δυνατότητα επανατοποθέτησης στην αγορά ή διεύρυνσης της σειράς προϊόντων από τους ανταγωνιστές ή τα συμμετέχοντα μέρη μπορεί να επηρεάσει τα κίνητρα της οντότητας, που προκύπτει από τη συγκέντρωση να αυξήσει τις τιμές.

2.5.2. Κάθετες συγκεντρώσεις⁴³:

Τον Νοέμβριο του 2007, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη – οριζόντιων συγκεντρώσεων.⁴⁴ Ως μη - οριζόντιες / κάθετες συγκεντρώσεις χαρακτηρίζονται οι συγκεντρώσεις μεταξύ των επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σε διαφορετική σχετική αγορά. Οι κάθετες συγκεντρώσεις αφορούν εταιρείες, που λειτουργούν σε διαφορετικά επίπεδα της αλυσίδας εφοδιασμού, (π.χ. όταν ο κατασκευαστής ενός συγκεκριμένου προϊόντος συγχωνεύεται με έναν από τους διανομείς του).

Όπως και στην αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων, η Επιτροπή σε σχέση με την αξιολόγηση των μη οριζόντιων (κάθετων) συγκεντρώσεων διακρίνει δύο τρόπους δυνατής σημαντικής παρεμπόδισης του αποτελεσματικού ανταγωνισμού: α) εξαιτίας αποτελεσμάτων,

⁴³ Τζουγανάτος Δημήτρης, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστική αξιολόγηση του δικαίου του ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1100-1103

⁴⁴ Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη – οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον Κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ΕΕ C 265/18-10-2008, σελ. 6 – 25.

που αποδίδονται σε μη συντονισμένη (δηλαδή σε μονομερή) συμπεριφορά της συγχωνευόμενης εταιρίας ή β) μέσω της πρόκλησης συντονισμένων αποτελεσμάτων (επηρεασμού δηλαδή της δυνατότητας συντονισμού των επιχειρήσεων στη σχετική αγορά που δραστηριοποιούνται).

Σε αντίθεση προς τις οριζόντιες συγκεντρώσεις, οι κάθετες συγκεντρώσεις δεν συνεπάγονται περιορισμό του άμεσου ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων, που συμμετέχουν στη συγκέντρωση στην ίδια σχετική αγορά. Επομένως, η κύρια πηγή επιβλαβών συνεπειών για τον ανταγωνισμό, που συναντάται στις οριζόντιες συγκεντρώσεις απουσιάζει από τις κάθετες συγκεντρώσεις.

Επιπλέον, οι κάθετες συγκεντρώσεις παρέχουν σημαντικό περιθώριο για αποτελεσματικότητες. Ένα χαρακτηριστικό των κάθετων συγκεντρώσεων είναι ότι οι δραστηριότητες ή/και τα προϊόντα των εταιρειών που συμμετέχουν είναι συμπληρωματικά μεταξύ τους. Η πιθανότητα να διαπιστώσει η Επιτροπή πρόβλημα σε μη – οριζόντιες συγκεντρώσεις, συντονισμένης ή μη συντονισμένης φύσης, έγκειται στο εάν το μερίδιο αγοράς της νέας επιχείρησης μετά τη συγκέντρωση σε κάθε μία από τις σχετικές αγορές είναι κατώτερο του 30%.⁴⁵

Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις, στις οποίες οι μη οριζόντιες συγκεντρώσεις ενδέχεται να παρεμποδίσουν σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό, ιδίως ως αποτέλεσμα της δημιουργίας ή της ενίσχυσης δεσπόζουσας θέσης. Αυτό συμβαίνει κυρίως επειδή μια μη οριζόντια συγκέντρωση μπορεί να μεταβάλει την ικανότητα και τα κίνητρα άσκησης ανταγωνισμού εκ μέρους των εταιρειών, που μετέχουν στη συγκέντρωση και των ανταγωνιστών τους με επιβλαβή τρόπο για τους καταναλωτές.

Εν προκειμένω, και όσον αφορά, καταρχήν, στα μη συντονισμένα αποτελέσματα, που έχουν ως κύρια συνέπεια, τον αποκλεισμό από την αγορά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει τις συνθήκες ανταγωνισμού, που θα προκύψουν από την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση, με εκείνες, που επικρατούσαν χωρίς αυτήν. Αυτό είναι το κριτήριο, προκειμένου να αποφανθεί εάν η κοινοποιηθείσα συγκέντρωση προκαλεί αρνητικές συνέπειες στον ανταγωνισμό.

Ο όρος «αποκλεισμός από την αγορά» βρίσκει αντίκρισμα σε κάθε περίπτωση, στην οποία, η πρόσβαση πραγματικών ή δυνητικών ανταγωνιστών σε προμήθειες ή αγορές παρακωλύεται ή καταργείται συνεπεία της συγκέντρωσης, μειώνοντας έτσι την ικανότητα ή/και το κίνητρο των εταιρειών να ανταγωνισθούν. Συνεπώς, για να θεωρηθεί ότι πραγματοποιείται αποκλεισμός από την αγορά δεν είναι απαραίτητο μία επιχείρηση να εξέλθει από την αγορά, αλλά αρκεί και

⁴⁵ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2013, «Το Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 815-817

το γεγονός της μειονεκτικής θέσης, στην οποία υπαισέρχεται. Ένας τέτοιος αποκλεισμός ενδέχεται να επιτρέψει στις εταιρείες, που συμμετέχουν στη συγκέντρωση - και ενδεχομένως και σε κάποιους από τους ανταγωνιστές τους- να αυξήσουν επικερδώς τις τιμές τους.

Διακρίνονται δύο μορφές αποκλεισμού από την αγορά. Στην πρώτη, *«η συγκέντρωση ενδέχεται να αυξήσει το κόστος των ανταγωνιστών, που δραστηριοποιούνται σε αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας περιορίζοντας την πρόσβασή τους σε σημαντικές εισροές (αποκλεισμός ανταγωνιστών από την πρόσβαση σε εισροές)»*⁴⁶.

Για την ύπαρξη ή μη της ανωτέρω μορφής αποκλεισμού η Επιτροπή εξετάζει:

i) κατά πόσο η συγχωνευθείσα επιχείρηση έχει μετά τη συγκέντρωση την ικανότητα να προκαλέσει ουσιαστικά εμπόδια πρόσβασης σε εισροές,

ii) κατά πόσον έχει το κίνητρο να πράξει κάτι τέτοιο και

iii) κατά πόσον μια στρατηγική αποκλεισμού από την αγορά θα έχει σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας. Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα, όταν η σχετική εισροή αποτελεί σημαντικό μερίδιο του κόστους παραγωγής του τελικού προϊόντος αγοράς επόμενης οικονομικής βαθμίδας Μόνον στις περιπτώσεις αυτές μπορεί να αναμένεται ότι η συγχωνευθείσα εταιρεία θα επηρεάσει σημαντικά τους όρους του ανταγωνισμού στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας και, επομένως, πιθανότατα και στις τιμές και στους όρους εφοδιασμού στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας.⁴⁷

Στη δεύτερη, η συγχωνευθείσα εταιρεία θα έχει την ικανότητα να αποκλείσει ανταγωνιστές που δραστηριοποιούνται στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας μόνον εάν, μειώνοντας την πρόσβαση στα δικά της προϊόντα ή υπηρεσίες στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας, μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τη συνολική διαθεσιμότητα εισροών στην αγορά επόμενης οικονομικής βαθμίδας όσον αφορά την τιμή ή την ποιότητα. Αυτό ενδέχεται να συμβεί όταν οι εναπομένοντες προμηθευτές/παραγωγοί στην αγορά προηγούμενης οικονομικής βαθμίδας προσφέρουν λιγότερο ελκυστικά εναλλακτικά προϊόντα ή υπηρεσίες ή δεν έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν την παραγωγή ως απάντηση στον περιορισμό της παραγωγής, επειδή για παράδειγμα αντιμετωπίζουν περιορισμούς της παραγωγικής τους δυνατότητας ή, γενικότερα, αντιμετωπίζουν μειούμενες αποδόσεις κλίμακας.⁴⁸

⁴⁶ Βλ. υπ' αριθμ. 712/2020 απόφαση της ΕΑ, σκέψη 37

⁴⁷ Ο.π. παρ. 35

⁴⁸ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 284-286

2.5.3. Περιπτώσεις που δεν πραγματοποιείται συγκέντρωση – Εξαιρέσεις του άρθρου 3§5 του Κανονισμού 139/2004⁴⁹

Το άρθρο 3 παράγραφος 5 του Κανονισμού 139/2004 αναφέρει τρεις περιπτώσεις που, παρόλο που η απόκτηση συμμετοχής διευκολύνει τον έλεγχο, δεν πραγματοποιείται συγκέντρωση.

Πρόκειται για τις περιπτώσεις, που:

1. *«πιστωτικοί ή άλλοι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί ή ασφαλιστικές εταιρείες, στις συνθήκες δραστηριότητες των οποίων περιλαμβάνεται η εμπορία και η διαπραγμάτευση τίτλων για ίδιο λογαριασμό ή για λογαριασμό τρίτων, κατέχουν προσωρινά τίτλους μιας επιχείρησης που απέκτησαν με σκοπό την μεταπώλησή τους, εφόσον δεν ασκούν τα δικαιώματα ψήφου που παρέχουν οι τίτλοι αυτοί με σκοπό να καθορίσουν την ανταγωνιστική συμπεριφορά της επιχείρησης ή εφόσον ασκούν τα δικαιώματα ψήφου με μοναδικό σκοπό να προετοιμάσουν τη διάθεση του συνόλου ή μέρους της εν λόγω επιχείρησης ή των περιουσιακών της στοιχείων ή τη διάθεση αυτών των τίτλων, η δε διάθεση αυτή πραγματοποιείται εντός ενός έτους από την ημερομηνία απόκτησης των τίτλων· η προθεσμία αυτή μπορεί να παρατείνεται από την Επιτροπή κατόπιν αιτήσεως, εφόσον οι εν λόγω οργανισμοί ή εταιρείες αποδεικνύουν ότι δεν ήταν εύλογα δυνατή η διάθεση εντός της ορισθείσας προθεσμίας».*⁵⁰
2. *«τον έλεγχο ασκεί πρόσωπο εντεταλμένο από δημόσια αρχή δυνάμει της νομοθεσίας κράτους-μέλους σχετικά με την εκκαθάριση, την πτώχευση, την αφερεγγυότητα, την παύση πληρωμών, τον πτωχευτικό συμβιβασμό ή άλλη ανάλογη διαδικασία».*⁵¹
3. *Οι πράξεις, που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχείο β) πραγματοποιούνται από εταιρείες χαρτοφυλακίου οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφος 3 της τετάρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζόμενη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης περί των ετησίων λογαριασμών εταιρειών ορισμένων μορφών(6), υπό τον όρο ωστόσο ότι τα δικαιώματα ψήφου που απορρέουν από τις κατεχόμενες συμμετοχές ασκούνται, ιδίως όσον αφορά το διορισμό μελών των οργάνων διοίκησης και εποπτείας των επιχειρήσεων στις οποίες έχουν συμμετοχές, μόνο για τη διασφάλιση της ακεράιης αξίας των επενδύσεων αυτών και όχι για τον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των επιχειρήσεων αυτών».*⁵²

⁴⁹ Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, «Εξαγορά επιχειρήσεων», σελ. 475, «Εξαγορές επιχειρήσεων και κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού (Καν. 4064/89)», Δημ. Β. Κουτσούκης, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001

⁵⁰ Άρθρο 3 παρ. 5, εδ. α' Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

⁵¹ Ο.π. εδ. β

⁵² Ο.π. εδ. γ

2.5.4. Επιτρεπτές Συγκεντρώσεις -Εξυγιαντικές Συγχωνεύσεις – Επιχείρημα «προβληματικής επιχείρησης» (failing firm defence)⁵³

Το Δικαστήριο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να κρίνουν ότι μια συγκέντρωση που κατά τα άλλα δημιουργεί προβλήματα ανταγωνισμού είναι συμβατή με την κοινή αγορά, αν μία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι προβληματική. Βασική προϋπόθεση είναι να μην μπορεί να θεωρηθεί ως συνέπεια της συγκέντρωσης η στρέβλωση της διάρθρωσης του ανταγωνισμού που έπεται της τελευταίας. Αυτό προκύπτει εφόσον η διάρθρωση του ανταγωνισμού στην αγορά θα παρουσίαζε τουλάχιστον τα ίδια προβλήματα και αν δεν υπήρχε η συγκέντρωση.⁵⁴

Διότι εάν μία επιχείρηση θα κατέρρεε ούτως ή άλλως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η συγκέντρωση θα ήταν ικανή να οδηγήσει στην παρεμπόδιση του ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά. Στην περίπτωση, που διαπιστωθεί ότι μπορεί να διατηρηθεί η βιωσιμότητα της υπό κατάρρευση επιχείρησης μέσω αυτής της συγχώνευσης, υπάρχει η δυνατότητα να χορηγηθεί παρέκκλιση.

Ειδικότερα, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν μία τέτοιου είδους συγχώνευση γίνεται αποδεκτή, εξετάζεται εάν η απώλεια των μετόχων και της σχετικής αγοράς, στην οποία η επιχείρηση δραστηριοποιείται, θα ήταν πιο έντονη στην περίπτωση που η συγχώνευση θα επιτρεπόταν ή στην περίπτωση, που η εταιρεία «έβγαινε» από την αγορά. Στην πρώτη, πολύ σημαντική, περίπτωση εξετάζεται εάν τα κόστη της συγχώνευσης είναι ισορροπημένα ενάντια στα κόστη της απαγόρευσης της συγχώνευσης, όπου υπάρχει η πιθανότητα η «υπό κατάρρευση» επιχείρηση να επιβιώσει και να παραμείνει ανταγωνιστική. Εάν η παρεμπόδιση της συγχώνευσης υπονοεί ότι τα περιουσιακά στοιχεία της υπό κατάρρευση επιχείρησης θα απομακρυνθούν από την αγορά και επομένως η παραγωγή της εταιρείας θα χαθεί, η χορήγηση άδειας για τη συγχώνευση, φαίνεται να αποτελεί την πιο λογική λύση.⁵⁵

Βασική προϋπόθεση είναι να μην υφίσταται αιτιώδης σύνδεσμος ανάμεσα στη συγχώνευση ή εξαγορά και την επιδείνωση των συνθηκών ανταγωνισμού στην αγορά. Αντίθετα, απαιτείται να εκτιμάται ότι και χωρίς τη συγχώνευση, η διάρθρωση του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά θα επιδεινώνετο στον ίδιο τουλάχιστον βαθμό. Πρόκειται για μια πρόγνωση, *ceteris paribus*,

⁵³ Κοτσίρης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6^η έκδοση, Σάκκουλας, σελ. 584-585

⁵⁴ Βλ. υπ' αριθμ. 2004/C 31/03 Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, δημοσιευμένο στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 89

⁵⁵ I. Kokkoris, 2007, "Failing firm defence under the Clayton Act", *European Competition Law Review*. Ανακτήθηκε από: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2897176 [τελευταία πρόσβαση 5 Μαρτίου 2021]

για την υποθετική, μελλοντική εξέλιξη των αγορών, στην οποία προβαίνει η Επιτροπή με βάση τα διαθέσιμα εμπειρικά δεδομένα.⁵⁶

Κατά την εξέταση της υπόθεσης, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τα αποτελέσματα της αναστολής σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, που ενδιαφέρονται για τη συγκέντρωση ή για τρίτους και την απειλή για τον ανταγωνισμό, που θέτει η συγκέντρωση.⁵⁷

Η Επιτροπή θεωρεί ότι για να γίνει δεκτό το επιχείρημα της «προβληματικής επιχείρησης» πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις⁵⁸: *«πρώτον, η φερομένη ως προβληματική επιχείρηση θα αναγκασθεί στο εγγύς μέλλον να αποχωρήσει από την αγορά λόγω των οικονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζει, αν δεν εξαγορασθεί από άλλη επιχείρηση. Δεύτερον, δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική δυνατότητα εξαγοράς, λιγότερο επιβλαβής για τον ανταγωνισμό, εκτός από την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση. Τρίτον, αν δεν πραγματοποιηθεί συγκέντρωση, η προβληματική επιχείρηση θα παύσει αναπόφευκτα να ασκεί τις δραστηριότητές της στην αγορά.»*⁵⁹.

Αντίθετα, η συγκέντρωση δεν θα κριθεί ως επιτρεπτή αν αναμένεται ότι το μερίδιο αγοράς της απειλούμενης με χρεωκοπία επιχείρησης θα διανεμηθεί μεταξύ των ανταγωνιστών της .

Εναπόκειται δε στα κοινοποιούντα μέρη να υποβάλουν σε εύλογο χρονικό διάστημα όλες τις σχετικές πληροφορίες, που είναι αναγκαίες για να αποδείξουν ότι πληρούνται τα τρία ανωτέρω κριτήρια και ότι η πτώση της ανταγωνιστικής δομής, που ακολουθεί τη συγχώνευση δεν προκαλείται από την ίδια. Αυτό το σενάριο θα προκύψει όταν η ανταγωνιστική δομή της αγοράς θα μειωθεί τουλάχιστον στην ίδια έκταση, σε περίπτωση απουσίας της συγχώνευσης⁶⁰.

Τέτοιου είδους συγκεντρώσεις δύνανται να αποβούν προς όφελος του καταναλωτή, μέσω της αποδοτικής αξιοποίησης της παραγωγικής ικανότητας, καθώς και της διατήρησης θέσεων

⁵⁶ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 278-279

⁵⁷ I. Kokkoris, 2006, “Failing Firm Defence in the European Union: A panacea for mergers”, European Competition Law Review, Ανακτήθηκε από https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2897127, Τελευταία πρόσβαση [10 Ιανουαρίου 2021]

⁵⁸ Βλ. υπ’ αριθμ. 2004/C 31/03 Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, δημοσιευμένο στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 90

⁵⁹ Βλ. υπ’ αριθμ. COMP/M. 2876 Newscorp/Telepiu, όπου η Επιτροπή εξήγησε ότι το σκεπτικό για το τρίτο κριτήριο ήταν ότι τα πρώτα δύο κριτήρια δεν αποκλείουν εντελώς την πιθανότητα τα ανεξάρτητα μέρη να αποκτήσουν τα περιουσιακά στοιχεία, εάν η αποτυχημένη εταιρεία καθίσταται αφερέγγυη. Αυτή η απόκτηση περιουσιακών στοιχείων θα είχε παρόμοια ανταγωνιστικά αποτελέσματα με μία συγχώνευση

⁶⁰ G. Kyprianides, 2012, “Assess the importance of the counterfactual in merger assessment with regards to the failing firm defence”, European Competition Law Review, Ανακτήθηκε από https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2377308 Τελευταία πρόσβαση [5 Μαρτίου 2021]

εργασίας. Συνεπώς, κρίνεται από τις Αρχές Ανταγωνισμού και τα δικαστήρια, ότι οι συγκεντρώσεις αυτές δεν οδηγούν σε περιορισμό του αποτελεσματικού ανταγωνισμού και επομένως είναι επιτρεπτές.⁶¹

Κλασική περίπτωση συγκέντρωσης, όπου η Επιτροπή δέχθηκε την αρχή του “failing firm defence” αποτελεί η εξαγορά της Olympic Air από την Aegean (βλ. παρακάτω Ενότητα 4). Συγκεκριμένα, η Επιτροπή δέχτηκε πως η εξαγοραζόμενη επιχείρηση (Ολυμπιακή) αποτελούσε «προβληματική επιχείρηση» και ως εκ τούτου, εάν δεν λάμβανε χώρα η συγχώνευση, θα οδηγούνταν στην πτώχευση.

2.6. Διακρίσεις από άποψη νομικών μέσων

2.6.1. Συγχωνεύσεις (mergers)

Συγχώνευση επιχειρήσεων με τη μορφή της συγκέντρωσης υφίσταται όταν δύο ή περισσότερες ανεξάρτητες μέχρι προηγουμένως επιχειρήσεις ενώνονται και δημιουργούν μία νέα επιχείρηση, ενώ παύουν να υπάρχουν ως ανεξάρτητες νομικές οντότητες⁶². Στην περίπτωση αυτή, οι συμμετέχουσες στη συγχώνευση επιχειρήσεις εξαφανίζονται, τα περιουσιακά της στοιχεία (υλικά και άυλα) μεταβιβάζονται στην απορροφώσα εταιρεία, οι μέτοχοι των επιχειρήσεων αυτών γίνονται μέτοχοι της νέας επιχείρησης που δημιουργείται και υπάρχει καθολική διαδοχή, δηλαδή η νέα επιχείρηση υπεισέρχεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της αγορασθείσας επιχείρησης. Επιπλέον, η απορροφώμενη επιχείρηση παύει να υφίσταται ως νομική οντότητα, δηλαδή λύεται χωρίς να ακολουθεί στάδιο εκκαθάρισης.

Οι συγχωνεύσεις αντιστοιχούν σε διαφορετικές μορφές επιχειρησιακής ολοκλήρωσης. Επομένως, η τελευταία μπορεί να είναι κάθετη, οριζόντια ή συνδυασμός ετερόκλητων δραστηριοτήτων (conglomerate merger). Η υλοποίηση της συγχώνευσης μπορεί να λάβει διαφορετικές μορφές στην πράξη. Μπορεί να είναι άμεση ή σταδιακή, ολική ή επιλεκτική, οδηγώντας αντίστοιχα σε ολική ή μερική συνένωση μονάδων, καταστημάτων, υπηρεσιών, με μεταπώληση ή κλείσιμο άλλων κ.λπ.⁶³.

Συγχώνευση υφίσταται επίσης, όχι μόνο με αυστηρά νομικά κριτήρια, αλλά και στην περίπτωση, όπου ο συνδυασμός των πράξεων των προηγουμένως αυτόνομων οντοτήτων

⁶¹ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 279

⁶² Υπόθεση Νο. IV/M. 1184 Travellers/Citicorp (Απόφαση Επιτροπής 23-06-1998).

⁶³ Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα: Ε. Μπένου, σελ. 178-179, Κυριαζής Δημήτριος, 2016, «Συγχωνεύσεις & Εξαγορές», Β' έκδοση, Διπλογραφία, σελ. 4

οδηγεί στη δημιουργία μίας και μόνης οικονομικής μονάδας. Για παράδειγμα, δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις καθιερώνουν βάσει του νόμου μια κοινή οικονομική διαχείριση, διατηρώντας όμως την αυτονομία τους,. Κριτήριο, συνεπώς για να κριθεί εάν πρόκειται για μία συγχώνευση de facto (ήτοι κοινή οικονομική μονάδα) είναι η ύπαρξη μιας μόνιμης, ενιαίας οικονομικής διαχείρισης. Η de facto συγχώνευση μπορεί να ενισχυθεί από τις διασταυρώσεις των μετοχών (cross-shareholdings) μεταξύ των επιχειρήσεων, που διαμορφώνουν την οικονομική μονάδα.

2.6.2 Απόκτηση ελέγχου

Συγκέντρωση υφίσταται και στην περίπτωση απόκτησης από ένα ή περισσότερα πρόσωπα, που ελέγχουν ήδη μία τουλάχιστον επιχείρηση ή από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, άμεσα ή έμμεσα, ελέγχου στο σύνολο ή σε τμήματα μίας ή περισσότερων άλλων επιχειρήσεων.⁶⁴ Η απόκτηση ελέγχου συνήθως πραγματοποιείται με την αγορά τίτλων ή στοιχείων ενεργητικού, με σύναψη συμβάσεων κλπ. Η εσωτερική αναδόμηση μέσα σε μια ομάδα επιχειρήσεων, σύμφωνα με τον Κανονισμό δεν αποτελεί συγκέντρωση.

Ενδιαφέρον παρουσιάζεται, όπου οι εξαγοράζουσες και οι επίκτητες επιχειρήσεις ανήκουν στο Δημόσιο, ιδιοκτήτης των οποίων είναι το ίδιο το κράτος (ή η ίδια δημόσια υπηρεσία). Σ' αυτήν την περίπτωση, όπου οι ανωτέρω επιχειρήσεις ήταν στο παρελθόν μέρος διαφορετικών οικονομικών μονάδων, που είχαν μια ανεξάρτητη εξουσία λήψης αποφάσεων, η λειτουργία θα θεωρηθεί ότι αποτελεί συγκέντρωση και όχι εσωτερική αναδιάρθρωση.⁶⁵ Ωστόσο, τέτοια ανεξάρτητη εξουσία λήψης αποφάσεων δεν υπάρχει κανονικά, όπου οι επιχειρήσεις είναι μέσα στην ίδια εταιρεία.

2.6.2.1. Έννοια του ελέγχου⁶⁶:

Το άρθρο 3 παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και αντιστοίχως το άρθρο 5 παράγραφος 3 του Ν. 3959/2011 προσδιορίζουν την έννοια του ελέγχου ως τη δυνατότητα καταλυτικού επηρεασμού της δραστηριότητας μιας επιχείρησης και τη δυνατότητα ελέγχου της στρατηγικής εμπορικής συμπεριφοράς της επιχείρησης αυτής. Ειδικότερα, ο έλεγχος απορρέει από δικαιώματα, συμβάσεις ή άλλα μέσα, τα οποία χρησιμοποιεί ο «ελέγχων» είτε μεμονωμένα, είτε συνδυαστικά και λαμβανομένων υπόψη των σχετικών πραγματικών ή νομικών συνθηκών παρέχουν τη δυνατότητα καθοριστικής επιρροής στη δραστηριότητα της ελεγχόμενης επιχείρησης.

⁶⁴ Άρθρο 3 παρ. 1 στοιχ. β' Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

⁶⁵ Υπόθεση Νο. IV/M.097 - Réchiney/Usinor (Απόφαση Επιτροπής 21-05-1991)

⁶⁶ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1034

Ειδικότερα, ο έλεγχος πηγάζει από :

I. Δικαιώματα κυριότητας ή χρήσης επί του συνόλου ή μέρους των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης (υλικών ή άυλων)

II. Δικαιώματα ή συμβάσεις, που παρέχουν τη δυνατότητα επιρροής επί των αποφάσεων, της σύνθεσης, των συσκέψεων και της δράσης των οργάνων μίας επιχείρησης⁶⁷.

2.6.2.2. Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο που αποκτά τον έλεγχο (άμεσο ή έμμεσο)⁶⁸:

Ο έλεγχος αποκτάται από πρόσωπα ή επιχειρήσεις, τα οποία:

1. Είναι υποκείμενα αυτών των δικαιωμάτων ή δικαιούχοι απ' αυτές τις συμβάσεις ή
2. Χωρίς να είναι υποκείμενα των δικαιωμάτων ή δικαιούχοι από τις συμβάσεις αυτές, δικαιούνται να ασκούν δικαιώματα που απορρέουν απ' αυτές.⁶⁹

Ο όρος «πρόσωπο» περιλαμβάνει αφενός τα φυσικά πρόσωπα, αφετέρου τις εταιρείες. Στην πρώτη περίπτωση, η απόκτηση ελέγχου έχει ως αποτέλεσμα τη μόνιμη μεταβολή στη διάρθρωση των σχετικών επιχειρήσεων, εφόσον τα φυσικά αυτά πρόσωπα ασκούν περαιτέρω οικονομικές δραστηριότητες και για δικό τους λογαριασμό.

Πιο συνηθισμένη περίπτωση ελέγχου θεωρείται ο άμεσος, δηλαδή εκείνος από φυσικά και νομικά πρόσωπα, που είναι τα ίδια, υποκείμενα δικαιωμάτων ή δικαιούχοι από συμβάσεις, που τους παρέχουν έλεγχο.

Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις, όπου ο τυπικός «ελέγχων» είναι διαφορετικός από εκείνον, που κατέχει πράγματι την ουσιαστική εξουσία να ασκεί τα δικαιώματα, που απορρέουν από τη συμμετοχή αυτή (έμμεσος έλεγχος). Για τη διαπίστωση ή μη της ύπαρξης έμμεσου ελέγχου, λαμβάνονται υπόψη ως αποδεικτικά στοιχεία, είτε μεμονωμένα, είτε συνδυαστικά και αξιολογούνται κατά περίπτωση, οι μετοχές, οι συμβατικές σχέσεις, οι πηγές χρηματοδότησης, οι τυχόν οικογενειακοί δεσμοί κ.ο.κ.

2.6.2.3. Μέσα ελέγχου⁷⁰

Δεν είναι αναγκαίο να αποδειχθεί ότι ο καθοριστικός επηρεασμός ασκείται στην πράξη ή ότι πρόκειται να ασκηθεί με βεβαιότητα στο μέλλον. Αρκεί, η δυνατότητα καθοριστικού

⁶⁷ Άρθρο 5§3 ν. 3959/2011 περί προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού

⁶⁸ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1034-1035

⁶⁹ Άρθρο 3 παράγραφος 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και άρθρο 5 παράγραφος 4 του Ν. 3959/2011.

⁷⁰ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1035

επηρεασμού της δραστηριότητας μιας επιχείρησης. Περαιτέρω, η δυνατότητα αυτή μπορεί να απορρέει από δικαιώματα, συμβάσεις ή άλλα μέσα, είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό, λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές πραγματικές ή νομικές συνθήκες.

Το πιο διαδεδομένο μέσο απόκτησης ελέγχου είναι η απόκτηση τίτλων (μετοχών) ενδεχομένως σε συνδυασμό με τη συμφωνία των μετόχων, ή η απόκτηση στοιχείων του ενεργητικού μιας άλλης επιχείρησης. Έλεγχος μπορεί, επίσης, να αποκτηθεί και με βάση συμβατική σχέση, στον βαθμό που αυτή οδηγεί σε έλεγχο της διοίκησης και των πόρων μιας άλλης επιχείρησης. Ωστόσο, οι εν λόγω συμβάσεις θεωρείται ότι έχουν ως αποτέλεσμα διαρθρωτική μεταβολή στην αγορά (και, συνεπώς εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις συγκεντρώσεις) μόνο όταν έχουν μεγάλη διάρκεια, χωρίς δυνατότητα πρόωρης καταγγελίας εκ μέρους του συμβαλλόμενου, που παραχωρεί τα συμβατικά δικαιώματα ελέγχου διοίκησης και πόρων.

2.6.2.4. Αντικείμενο του ελέγχου⁷¹

Αντικείμενο του ελέγχου μπορεί να είναι μία ή περισσότερες επιχειρήσεις, ή τμήματα αυτών, που αποτελούν νομικές οντότητες ή τα στοιχεία ενεργητικού των εν λόγω επιχειρήσεων, ή ορισμένα από τα στοιχεία αυτά. Η απόκτηση ελέγχου επί των στοιχείων ενεργητικού μπορεί να θεωρηθεί συγκεντρωση μόνον εάν τα στοιχεία αυτά αποτελούν το σύνολο ή τμήμα μιας επιχείρησης, δηλαδή μια επιχειρηματική δραστηριότητα με παρουσία στην αγορά, της οποίας μπορεί να προσδιορισθεί σαφώς ο κύκλος εργασιών. Η μεταβίβαση του πελατολογίου μιας επιχείρησης ή η κατ' αποκλειστικότητα μεταβίβαση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας (δηλαδή αποκλειστικών αδειών εκμετάλλευσης για σήματα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, χωρίς επιπλέον στοιχεία ενεργητικού), δύνανται επίσης να πληρούν τα κριτήρια αυτά, εφόσον συνιστούν επιχειρηματική δραστηριότητα με κύκλο εργασιών στην αγορά.

2.6.2.5. Αποκλειστικός έλεγχος⁷²

Όταν μία και μοναδική επιχείρηση είναι ικανή να επηρεάσει καθοριστικά μία άλλη σε στρατηγικό επίπεδο επιχειρηματικών αποφάσεων, θεωρείται ότι αποκτά τον αποκλειστικό της έλεγχο. Πιο συνηθισμένος τρόπος επίτευξης του αποκλειστικού ελέγχου αποτελεί η απόκτηση του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών - ψήφων σ' αυτήν (αποκλειστικός έλεγχος de jure).⁷³ Το

⁷¹ Ο.π.

⁷² Ο.π. σελ. 1036

⁷³ Βλ. υπ' αριθμ. 700/2020 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Ειδικότερα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια, ομόφωνα εγκρίνει την από 18.12.2019 γνωστοποιηθείσα συγκεντρωση, που αφορά στην απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου από την εταιρία με την επωνυμία «Μότορ Όιλ (Ελλάς) Διυλιστήρια Κορίνθου ΑΕ» μέσω της 100% θυγατρικής της εταιρίας συμμετοχών Mediamax Holdings Limited, επί των ανωνύμων εταιριών με τις επωνυμίες «Alpha Δορυφορική Τηλεόραση ΑΕ», «Alpha Ραδιοφωνική ΑΕ» και «Alpha Ραδιοφωνική Κρόνος ΑΕ», δεδομένου ότι η εν λόγω συγκεντρωση, παρ' ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 6 Ν.3959/2011

ποσοστό συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης δεν είναι πάντοτε καθοριστικό. Σε περίπτωση έλλειψης της πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου, η εξαγορά δεν παρέχει κατά κανόνα τον έλεγχο ακόμα κι αν περιλαμβάνει την απόκτηση πλειοψηφίας του μετοχικού κεφαλαίου. Συναφώς, στην περίπτωση που το καταστατικό μιας επιχείρησης απαιτεί ενισχυμένη πλειοψηφία για τη λήψη στρατηγικών εμπορικών αποφάσεων, η απόκτηση απλής πλειοψηφίας των δικαιωμάτων ψήφου μπορεί να μην αρκεί για την εξασφάλιση της εξουσίας καθορισμού των στρατηγικών αποφάσεων.

Ο αποκλειστικός έλεγχος μπορεί, επίσης, να αποκτηθεί και στην περίπτωση μιας «επαρκούς μειοψηφίας». Αυτό μπορεί να καθιερωθεί σε νομική ή/και σε de facto βάση.

Σε νομική βάση μπορεί να προκύψει όταν συγκεκριμένα δικαιώματα έχουν συνδεθεί με τη μειοψηφούσα εταιρική συμμετοχή. Για παράδειγμα, προνομιακές μετοχές, που οδηγούν σε μια πλειοψηφία δικαιωμάτων ψήφου ή άλλων δικαιωμάτων, επιτρέποντας στον μέτοχο μειοψηφίας να καθορίσει τη στρατηγική εμπορική συμπεριφορά της επιχείρησης-στόχου, όπως είναι η εξουσία να διορίσει πάνω από τα μισά μέλη του εποπτικού ή του Διοικητικού Συμβουλίου⁷⁴.

Σε de facto βάση, ο μέτοχος της μειοψηφίας θεωρείται ότι έχει τον αποκλειστικό έλεγχο, ιδίως στην περίπτωση, που είναι ιδιαίτερα πιθανό να επιτύχει μια πλειοψηφία στη συνέλευση των μετόχων, δεδομένου ότι οι υπόλοιπες μετοχές είναι ευρέως διασκορπισμένες⁷⁵. Σε μια τέτοια περίπτωση είναι απίθανο ότι όλοι οι μικρότεροι μέτοχοι θα είναι παρόντες ή θα αντιπροσωπεύονται στη συνεδρίαση των μετόχων. Κριτήριο για το εάν υπάρχει ή όχι αποκλειστικός έλεγχος αποτελεί η παρουσία ή μη των μετόχων σε προηγούμενες συνελεύσεις. Όταν βάσει του αριθμού των μετόχων, που συμμετέχουν στη συνεδρίαση, ένας μέτοχος μειοψηφίας έχει μια σταθερή πλειοψηφία ψήφων, τότε θεωρείται ότι έχει τον αποκλειστικό έλεγχο.⁷⁶

(για την αγορά των μη ενημερωτικών μέσων) και του άρθρου 3 του Ν.3592/2007 (για την αγορά των ενημερωτικών μέσων), υπολείπεται, αφενός, των κατωφλίων του άρθρου 3 παρ. 3 του Ν.3592/2007, ήτοι του 35% σε κάθε μία από τις επιμέρους αγορές της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, οπότε η Γνωστοποιούσα δεν θα αποκτήσει δεσπόζουσα θέση στις επιμέρους αγορές των ΜΜΕ και άρα δεν αναμένεται να προκληθεί συγκέντρωση ελέγχου σ' αυτές και, αφετέρου, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες, κατ' άρθρο 8 παρ. 3 του Ν.3959/2011, ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επί μέρους αγορές τις οποίες αφορά.

⁷⁴ Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/С 95/01), ό.π. παρ. 55-57.

⁷⁵ Υπόθεση IV/M.025 - Arjomari/Wiggins Teape, της 10^{ης} Φεβρουαρίου 1990

⁷⁶ Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/С 95/01), ό.π. παρ. 55-57 και υπόθεση M. 3502 Accor/Club Mediteranee, όπου μετοχική συμμετοχή της τάξης του 28,9% θεωρήθηκε ότι συνεπάγεται αποκλειστικό έλεγχο de facto.

Αποκλειστικός έλεγχος μπορεί επίσης να ασκηθεί από έναν μέτοχο μειοψηφίας, που έχει το δικαίωμα να διαχειριστεί τις δραστηριότητες της επιχείρησης και να καθορίσει την επιχειρησιακή πολιτική της. Απ' την άλλη, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει αποκλειστικός έλεγχος στην περίπτωση αγοράς ή μετατροπής μετοχών, εκτός εάν πραγματοποιηθεί σε κοντινό διάστημα, σύμφωνα με συμφωνίες. Ωστόσο, η άσκηση αυτής της επιλογής μπορεί να ληφθεί υπόψη σαν ένα πρόσθετο στοιχείο που, μαζί με άλλα μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει αποκλειστικός έλεγχος.

Τέλος, αποκλειστικός έλεγχος μπορεί να προκύψει και όταν ένας και μόνο μέτοχος είναι σε θέση να προβάλλει σκόπιμα αρνησικυρία (veto) σε στρατηγικές αποφάσεις μιας επιχείρησης, χωρίς να είναι σε θέση να επιβάλει, από μόνος του, τις εν λόγω αποφάσεις. Δεδομένου, ότι ο μέτοχος αυτός μπορεί να προκαλέσει αδιέξοδο στη διαχείριση μιας εταιρείας, θεωρείται ότι ασκεί καθοριστική επιρροή κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και αντιστοίχως κατά την έννοια του άρθρου 5 παράγραφος 3 του Ν. 3959/2011 και συνεπώς έλεγχο επί της εταιρείας αυτής.

2.6.6.6. Κοινός έλεγχος⁷⁷

Κοινός έλεγχος υφίσταται όταν δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις ή πρόσωπα έχουν τη δυνατότητα να ασκούν καθοριστική επίδραση σε μια άλλη επιχείρηση⁷⁸. Όπως στην περίπτωση του αποκλειστικού ελέγχου, η απόκτηση κοινού ελέγχου (που περιλαμβάνει αλλαγές από αποκλειστικό έλεγχο σε κοινό) μπορεί επίσης να καθιερωθεί σε νομική ή πραγματική βάση (de jure ή de facto).

Κοινός έλεγχος προκύπτει όταν δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις ή άτομα (μητρικές εταιρείες) έχουν τη δυνατότητα άσκησης αποφασιστικής επιρροής σε μια άλλη (κοινή) επιχείρηση. Απ' αυτήν την άποψη, αποφασιστική επιρροή χαρακτηρίζεται η εξουσία να εμποδίζονται ενέργειες, που καθορίζουν τη στρατηγική επιχειρηματική συμπεριφορά της κοινής επιχείρησης, σε αντίθεση με τον αποκλειστικό έλεγχο, ο οποίος παρέχει εξουσία σε έναν συγκεκριμένο μέτοχο να καθορίζει τις στρατηγικές αποφάσεις σε μια επιχείρηση.

Ο κοινός έλεγχος, δηλαδή χαρακτηρίζεται από την πιθανότητα πρόκλησης μιας κατάστασης αδιεξόδου ως αποτέλεσμα της εξουσίας δύο ή περισσότερων μητρικών εταιρειών να

⁷⁷ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1038

⁷⁸ Βλ. υπ' αριθμ. 694/2019 απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού. Ειδικότερα, η Επιτροπή Ανταγωνισμού σε Ολομέλεια, ομόφωνα εγκρίνει, κατ' άρθρο 8 παρ. 3 του Ν. 3959/2011, την από 24.07.2019 γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση που αφορά στην απόκτηση κοινού ελέγχου από τις εταιρίες ΔΕΗ ΑΕ και VOLTERRA επί των εταιριών VOLTERRA K-R και VOLTERRA ΛΥΚΟΒΟΥΝΙ, δεδομένου ότι η εν λόγω συγκέντρωση, παρ' ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 6 Ν. 3959/2011, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες, ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές ηλεκτρικής ενέργειας στις οποίες αφορά.

απορρίπτουν προτεινόμενες στρατηγικές αποφάσεις. Ως απόρροια, οι μέτοχοι αυτοί πρέπει να φτάσουν σε μια ομόφωνη απόφαση, όσον αφορά στην εμπορική δραστηριότητα της ελεγχόμενης κοινής επιχείρησης.

Κοινός έλεγχος μπορεί να προκύψει στις ακόλουθες κυρίως περιπτώσεις⁷⁹:

1. Δύο μητρικές επιχειρήσεις έχουν ίσο ποσοστό συμμετοχής στα όργανα λήψης αποφάσεων μιας άλλης επιχείρησης. Σε αυτήν την περίπτωση, δεν είναι απαραίτητο να υπάρξει μια επίσημη συμφωνία μεταξύ τους. Εντούτοις, όπου αυτή υπάρχει, πρέπει να είναι σύμφωνη με την αρχή της ισότητας μεταξύ των μητρικών εταιρειών, με το να καθίσταται, παραδείγματος χάριν, σαφές ότι κάθε μια έχει δικαίωμα στον ίδιο αριθμό αντιπροσώπων στα Διοικητικά Συμβούλια και ότι κανένα από τα μέλη δεν ψηφίζει. Ισότητα μπορεί επίσης να επιτευχθεί, όπου και οι δύο μητρικές εταιρείες έχουν το δικαίωμα να διορίσουν έναν ίσο αριθμό μελών στα σώματα λήψης αποφάσεων της κοινής επιχείρησης.⁸⁰

2. Στις περιπτώσεις, που δεν υφίσταται η ανωτέρω ισότητα στις ψήφους και τα δικαιώματα, αλλά ο μειοψηφών μέτοχος διατηρεί δικαιώματα αρνησικυρίας (veto rights), που του επιτρέπουν να απορρίπτει ουσιώδεις στρατηγικές πολιτικές της επιχείρησης. Αυτά τα δικαιώματα αρνησικυρίας είναι δυνατό να καθοριστούν στο καταστατικό της κοινής εταιρείας ή να παρασχεθούν με συμφωνία μεταξύ των μητρικών εταιρειών της. Τα ίδια δικαιώματα αρνησικυρίας μπορούν να λειτουργήσουν και στις περιπτώσεις, που απαιτείται αυξημένη απαρτία για την έγκριση των στρατηγικών αποφάσεων, καθώς αυτό προϋποθέτει, ουσιαστικά, τη συναίνεση των μειοψηφούντων μετόχων.

Τα δικαιώματα αρνησικυρίας, για να αποδειχτεί ότι παρέχουν κοινό έλεγχο, πρέπει να σχετίζονται με τις στρατηγικές αποφάσεις αναφορικά με την εμπορική πολιτική της κοινής επιχείρησης. Πρέπει, δηλαδή, να υπερβαίνουν τα δικαιώματα αρνησικυρίας, που χορηγούνται τακτικά, στους μετόχους μειοψηφίας, προκειμένου να προστατεύονται τα οικονομικά συμφέροντά τους, ως επενδυτές στην κοινή επιχείρηση. Συνεπώς, οι τροποποιήσεις του καταστατικού, μια αύξηση ή μείωση στο εταιρικό κεφάλαιο, η λύση ή εκκαθάριση της κοινής επιχείρησης θεωρούνται δικαιώματα, που παρέχονται στον μειοψηφούντα μέτοχο στο πλαίσιο άσκησης των δικαιωμάτων του. Ένα δικαίωμα βέτο, παραδείγματος χάριν, που αποτρέπει την πώληση ή τη διάλυση της κοινής επιχείρησης δεν παρέχει εξουσία κοινού ελέγχου στον ενδιαφερόμενο μέτοχο μειοψηφίας. Αντίθετα, τα δικαιώματα αρνησικυρίας, που παρέχουν εξουσία κοινού ελέγχου είναι εκείνα, που παρέχουν επαρκείς δυνατότητες στις ιδρυτικές

⁷⁹ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1038-1041

⁸⁰ Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/C 95/01), ό.π. παράγραφος 64.

επιχειρήσεις, ώστε να ασκούν την εν λόγω επιρροή σε στρατηγικά θέματα της κοινής επιχειρήσεις, όπως είναι ο προϋπολογισμός, το επιχειρησιακό σχέδιο, οι σημαντικές επενδύσεις ή ο διορισμός των ανώτερων διοικητικών στελεχών.

Επισημαίνεται, σχετικώς, ότι, δεν είναι ανάγκη να αποδειχθεί ότι αυτός που αποκτά κοινό έλεγχο στην κοινή επιχείρηση θα ασκήσει πραγματικά την αποφασιστική του επιρροή σε στρατηγικής φύσης θέματα εμπορικής πολιτικής της κοινής επιχείρησης. Η δυνατότητα άσκησης της επιρροής αυτής και, ως εκ τούτου, η απλή ύπαρξη των δικαιωμάτων αρνησικυρίας, είναι αρκετή. Η απόκτηση κοινού ελέγχου, εντούτοις, δεν απαιτεί ότι ο αποκτών τον έλεγχο έχει την εξουσία να ασκήσει αποφασιστική επιρροή σε στρατηγικά θέματα εμπορικής πολιτικής της κοινής επιχείρησης. Τέλος, δεν απαιτείται για έναν μέτοχο μειοψηφίας, η κατοχή όλων των δικαιωμάτων αρνησικυρίας, ως προαναφέρθηκαν. Σε πολλές περιπτώσεις αρκεί και ένα ή μόνο μερικά δικαιώματα, ώστε να θεωρηθεί ότι υφίσταται κοινός έλεγχος. Κριτήριο για την παραδοχή ή μη της ύπαρξης κοινού ελέγχου αποτελεί το ακριβές περιεχόμενο του ίδιου του δικαιώματος αρνησικυρίας και, επίσης, από τη σημασία του στο πλαίσιο του τομέα δραστηριότητας της εν λόγω κοινής επιχείρησης.

Πιο βασικές μορφές δικαιωμάτων αρνησικυρίας, που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει κοινός έλεγχος αποτελούν οι κάτωθι πράξεις⁸¹: Πιο σημαντική μορφή του δικαιώματος αρνησικυρίας αποτελούν οι αποφάσεις αναφορικά με τον διορισμό και την απόλυση των ανώτερων διευθυντικών στελεχών και την έγκριση του προϋπολογισμού. Η εξουσία καθορισμού από κοινού της δομής της διοίκησης, καθώς και του προϋπολογισμού παρέχει στον μέτοχο τη δύναμη να ασκεί αποφασιστική επιρροή στην εμπορική πολιτική μιας επιχείρησης, δεδομένου ότι ο προϋπολογισμός καθορίζει το ακριβές πλαίσιο των δραστηριοτήτων της κοινής επιχείρησης και, ειδικότερα, των επενδύσεων στις οποίες μπορεί να προβεί. Το δικαίωμα αρνησικυρίας σχετικά με το επιχειρησιακό πρόγραμμα μιας επιχείρησης δύναται, επίσης να είναι αρκετό για την απόκτηση κοινού ελέγχου, εφόσον το εν λόγω πρόγραμμα δεν παρέχει απλώς γενικές κατευθυντήριες γραμμές, αλλά λεπτομέρειες των στόχων μιας εταιρείας καθώς και τα μέτρα, που λαμβάνονται για την επίτευξή τους. Σε ειδικότερες περιπτώσεις, ακόμη και το δικαίωμα αρνησικυρίας αναφορικά με την πραγματοποίηση συγκεκριμένων επενδύσεων ή τη χρήση ορισμένης τεχνολογίας ή τη διαφοροποίηση προϊόντων καινοτομίας μπορεί να έχει σημασία για τη διαπίστωση ή μη της ύπαρξης κοινού ελέγχου (ανάλογα με τη φύση και τις συνθήκες της συγκεκριμένης κάθε φορά αγοράς στην οποία δραστηριοποιείται η κοινή επιχείρηση) ειδικές σε επιχειρήσεις, στις οποίες οι επενδύσεις αποτελούν ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της αγοράς, που δραστηριοποιείται.

⁸¹ Βλ. υπ' αριθμ. 94/C385/02 Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της συγκέντρωσης

Ωστόσο, ένα δικαίωμα αρνησικυρίας, το οποίο δεν έχει σχέση με τη στρατηγική εμπορική πολιτική, με τον διορισμό των ανώτερων διευθυντικών στελεχών, με τον προϋπολογισμό ή το επιχειρησιακό πρόγραμμα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχει τη δυνατότητα κοινού ελέγχου στον κάτοχό του.⁸²

3. Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις, που αποκτούν μειοψηφικές συμμετοχές σε άλλη επιχείρηση μπορούν να αποκτήσουν κοινό έλεγχο, όταν: (α) διαθέτουν, από κοινού, την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου και (β) ενεργούν πάντοτε μαζί κατά την άσκησή τους. Αυτό συνήθως προκύπτει από νομικά δεσμευτική συμφωνία με την οποία οι μέτοχοι της μειοψηφίας μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους σε μία (από κοινού ελεγχόμενη) εταιρεία χαρτοφυλακίου (holding company) ή με την οποία δεσμεύονται να ενεργούν κατά τον ίδιο τρόπο (pooling agreement). Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί να υπάρχει συλλογική δράση εκ των πραγμάτων (de facto), εφόσον υπάρχουν ισχυρά κοινά συμφέροντα μεταξύ των μειοψηφούντων μετόχων, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ενεργήσουν ο ένας εναντίον του άλλου κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους όσον αφορά στην κοινή επιχείρηση.

Ενδεικτικό στοιχείο για την ύπαρξη τέτοιων κοινών συμφερόντων είναι ο μεγάλος βαθμός εξάρτησης μεταξύ των ιδρυτικών εταιρειών για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της κοινής επιχείρησης, ιδίως στην περίπτωση που η συνεισφορά κάθε ιδρυτικής επιχείρησης στην κοινή επιχείρηση είναι ζωτική για τη λειτουργία της (π.χ. ειδικές τεχνολογίες, τοπική τεχνογνωσία ή συμφωνίες προμήθειας). Κοινά συμφέροντα μπορεί να προκύψουν και όταν υπάρχει μεγάλος βαθμός εξάρτησης ενός πλειοψηφούντος μετόχου από έναν μειοψηφούντα (π.χ. όταν η κοινή επιχείρηση εξαρτάται από οικονομική και χρηματοδοτική άποψη από τον μειοψηφούντα μέτοχο ή όταν μόνο ο μειοψηφών μέτοχος έχει την απαραίτητη τεχνογνωσία για τη λειτουργία της κοινής επιχείρησης, ενώ ο πλειοψηφών μέτοχος είναι απλώς χρηματοδότης επενδυτής).

Επισημαίνεται, επίσης, ότι η τυχόν ύπαρξη αποφασιστικής ψήφου σε μία μόνο από τις μητρικές επιχειρήσεις αποκλείει, κατά κανόνα, την ύπαρξη κοινού ελέγχου, εκτός αν το σχετικό δικαίωμα περιορίζεται στην πράξη με βάση τους όρους της συμφωνίας. Ωστόσο, μπορεί να υπάρχει κοινός έλεγχος, εφόσον η αποφασιστική αυτή ψήφος μπορεί να ασκηθεί μόνο μετά από διαβήματα διαιτησίας και προσπάθειες συνδιαλλαγής ή σε πολύ περιορισμένο πεδίο ή αν η χρήση της αποφασιστικής ψήφου ενεργοποιεί δικαίωμα πώλησης, που συνεπάγεται σοβαρή

⁸² Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/C 95/01), παρ. 66-73.

οικονομική επιβάρυνση ή εάν η αμοιβαία αλληλεξάρτηση των ιδρυτικών εταιρειών θα καθιστούσε απίθανη την χρήση αυτής της αποφασιστικής ψήφου.⁸³

2.6.3. Κοινές Επιχειρήσεις με πλήρη λειτουργικά αυτονομία (full – function joint ventures)

Η έννοια της κοινής επιχείρησης (joint venture) δεν συναντάται στις εταιρικού δικαίου μορφές, αλλά αποτελεί αποκλειστικό όρο του δικαίου ανταγωνισμού. Το άρθρο 3 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και αντιστοίχους το άρθρο 5 παρ. 5 του Ν 3959/2011, επεκτείνει την έννοια της «συγκέντρωσης» στις περιπτώσεις δημιουργία μίας κοινής επιχείρησης, μεταξύ δύο προηγουμένως ανεξάρτητων επιχειρήσεων, η οποία πληροί μόνιμα όλες τις λειτουργίες μίας αυτόνομης οικονομικής ενότητας.⁸⁴

Όλες οι περιπτώσεις κοινής επιχείρησης αποτελούν συγκεντρώσεις, ανεξαρτήτως εάν υφίσταται συντονισμός της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των ιδρυτικών εταιρειών. Εάν η εν λόγω συγκέντρωση έχει ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον συντονισμό ανταγωνιστικής συμπεριφοράς μεταξύ των ιδρυτικών εταιριών της, τότε αξιολογείται σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 101 παρ. 1 και 3 ΣΛΕΕ (και αντιστοίχως του άρθρου 1 παρ. 1 και 3 του Ν 3959/2011).⁸⁵

Η κοινή επιχείρηση μπορεί να δημιουργηθεί είτε με την ίδρυση μίας νέας εταιρικής ή εταιριοειδούς οντότητας (με ή χωρίς νομική προσωπικότητα), είτε απλώς με σύμβαση (consortium).⁸⁶

Η Ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας αποσαφηνίζει τη διαφορά μεταξύ:

1. μιας κοινής επιχείρησης η οποία *«εκπληρώνει σε διαρκή βάση όλες τις λειτουργίες μιας αυτόνομης οικονομικής οντότητας»*, σύμφωνα με τους κανόνες για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων και

⁸³ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1040-1041

⁸⁴ Βλ. υπ' αριθμ. 615/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, η οποία αφορά γνωστοποίηση συγκέντρωσης από τις εταιρίες «INTERMΠΕΤON ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ Α.Ε.» και «POLYECO Α.Ε.» που αφορά στη σύσταση κοινής επιχείρησης με την επωνυμία «ECORECOVERY Ανώνυμη Εταιρία Ανάκτησης Αποβλήτων» και τον διακριτικό τίτλο «ECORECOVERY S.A.». Η ΕΑ ενέκρινε την εν λόγω συγκέντρωση, δεδομένου ότι παρότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 6 ν. 3959/2011, δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές στις οποίες αφορά

⁸⁵ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1042-1043

⁸⁶ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4η Έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 261

2. κοινών επιχειρήσεων «μερικής λειτουργικότητας» ή/και συναφών μορφών οριζόντιας συνεργασίας, οι οποίες είναι δυνατόν να υπόκεινται στο άρθρο 101 ΣΛΕΕ (και, αντιστοίχως, στο άρθρο 1 του Ν 3959/2011)

Η δημιουργούμενη κοινή επιχείρηση είναι συγκεντρωτική (concentrative joint venture), δηλαδή αποτελεί συγκέντρωση, όταν εκπληρώνει μόνιμα όλες τις λειτουργίες μιας αυτόνομης οικονομικής οντότητας.⁸⁷ Ειδικότερα όταν:

(α) Διατηρεί λειτουργική αυτονομία, δηλαδή έχει πρόσβαση και παρουσία στην αγορά, ενώ εκπληρώνει τις συνήθεις λειτουργίες μιας επιχείρησης, που δραστηριοποιείται στην ίδια αγορά, όπως η ύπαρξη Διοίκησης για τις καθημερινές λειτουργίες και πρόσβαση σε επαρκείς πόρους (οικονομικούς πόρους, ανθρώπινο δυναμικό, υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία), προκειμένου να είναι σε θέση να διεξάγει την επιχειρηματική της δραστηριότητα σε διαρκή βάση. Ουσιώδες στοιχείο είναι η «ανεξαρτησία» της σε σχέση με τους ιδρυτές της ως προς τον καθορισμό της εμπορικής της πολιτικής, έτσι ώστε να αποκλείεται η χρησιμοποίησή της ως βοηθητικού μέσου της οικονομικής δραστηριότητας των ιδρυτών της.

(β) Λειτουργία σε μόνιμη βάση, δηλαδή μακροπρόθεσμη ανεξαρτησία. Συνήθως, αυτό συνάγεται από το γεγονός ότι οι ιδρυτικές εταιρείες παρέχουν τους αναγκαίους οικονομικούς και λοιπούς πόρους στην κοινή επιχείρηση για να λειτουργεί αυτόνομα στην αγορά. Εάν η κοινή επιχείρηση ιδρύεται για μία σύντομη καθορισμένη περίοδο ή για την εκτέλεση ενός συγκεκριμένου έργου, δεν θεωρείται ότι λειτουργεί σε μόνιμη βάση.⁸⁸

Η απόκτηση επιχείρησης από περισσότερες άλλες επιχειρήσεις, που ασκούν από κοινού έλεγχο αποτελεί, επομένως, συγκέντρωση σύμφωνα με τον κανονισμό συγκεντρώσεων. Και τούτο, γιατί αναμένεται να επιφέρει μεταβολή στη διάρθρωση της αγοράς, ακόμη και αν, σύμφωνα με τα σχέδια των αποκτώσων επιχειρήσεων, η αποκτώμενη επιχείρηση δεν θα θεωρείται πλέον λειτουργικά αυτόνομη μετά την πράξη (π.χ. επειδή στο μέλλον θα πωλεί αποκλειστικά στις ιδρυτικές επιχειρήσεις).⁸⁹

Αντίθετα, κοινή επιχείρηση «μερικής λειτουργικότητας» θεωρείται εκείνη, η οποία συναλλάσσεται κατά κύριο λόγο με τις μητρικές της επιχειρήσεις ή πραγματοποιεί συναλλαγές στο πλαίσιο της επιχειρηματικής δραστηριότητας της μητρικής της επιχείρησης. Έτσι, θεωρείται ότι σε περίπτωση, που η κοινή επιχείρηση πραγματοποιεί πάνω από το 50% του

⁸⁷ Άρθρο 3 παράγραφος 5 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και άρθρο 5 παράγραφος 5 του Ν. 3559/2011 περί προστασίας ελεύθερου ανταγωνισμού.

⁸⁸ Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/C 95/01), παράγραφος 103-104.

⁸⁹ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1043

κύκλου εργασιών της με τρίτους και όχι με τις μητρικές της επιχειρήσεις, τότε διατηρεί λειτουργική αυτονομία και δεν υπάγεται στην κατηγορία αυτή.

Για τις κοινές αυτές επιχειρήσεις (μερικής λειτουργικότητας), ισχύει η αρχή του διαχωρισμού, ήτοι υπάγονται μόνο στον έλεγχο για τη διαπίστωση ύπαρξης απαγορευμένης σύμπραξης.⁹⁰

2.6.4. Εξαγορές (acquisitions)⁹¹

Οι εξαγορές αφορούν στη μεταβίβαση του συνόλου ή πλειοψηφικού μέρους της ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης (εξαγοραζόμενη) σε μία άλλη (εξαγοράζουσα), η οποία καταβάλλει το αντίστοιχο τίμημα. Με τη μεταβίβαση αυτή, μεταβάλλεται και ο έλεγχος της εξαγοραζόμενης, όπως ανωτέρω αναλύθηκε. Η μεταβίβαση γίνεται συνήθως με καταβολή μετρητών ή με αγορά/ανταλλαγή μετοχών, μέσω του Χρηματιστηρίου. Με τον όρο «εξαγορά», στο δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού, δεν εννοείται καταρχήν η απλή «μεταβίβαση», αλλά αντιθέτως η μεταβίβαση, που γίνεται μετά από πρωτοβουλία του αγοραστή και όχι του πωλητή, συνήθως για συγκεκριμένους λόγους.⁹²

Ο αγοραστής, δηλαδή, είναι εκείνος που θέτει σε κίνηση τη διαδικασία απόκτησης (acquisition), π.χ. απευθύνοντας δημόσια πρόταση για εξαγορά μετοχών (takeover bid) ή προβαίνοντας σε χρηματοδοτούμενη εξαγορά τύπου «buy-out». Συνήθως, γίνεται λόγος για εταιρεία ή «επιχείρηση-στόχο».

Συνεπώς, οι περιπτώσεις, όπου κάποιος προσπαθεί να εκποιήσει την επιχείρησή του, επιθυμώντας να εξεύρει χρήματα, όταν τη μεταβιβάζει σε άλλη εταιρεία του ομίλου του ή στα τέκνα του, ή όταν εταιρεία συγχωνεύεται με την κατά 100% θυγατρική της δεν εμπίπτουν στην έννοια της εξαγοράς, όπως αντιμετωπίζεται από το δίκαιο του ανταγωνισμού. Σαφώς, η μεταβίβαση πραγματοποιείται μέσω ενοχικής σύμβασης της πώλησης, απ' την οποία δεν μπορούμε με ευκολία να αντιληφθούμε ποιος είχε την πρωτοβουλία για την εν λόγω ενέργεια.

2.7. Πράξεις Συγκέντρωσης⁹³

2.7.1. Συγχώνευση Επιχειρήσεων

⁹⁰ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

⁹¹ Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών, «Εξαγορά επιχειρήσεων», σελ. 15-36, Περάκης Ευάγγελος, 2001, «Η μορφολογία των εξαγορών», Σάκκουλας

⁹² Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα: Ε. Μπένου, σελ. 178-179.

⁹³ Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών, «Εξαγορά επιχειρήσεων», σελ. 467-488, «Εξαγορές επιχειρήσεων και κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού (Καν. 4064/89)», Δημ. Β. Κουτσούκης, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1 του Κανονισμού 139/2004 «συγκέντρωση πραγματοποιείται με τη συγχώνευση δύο ή περισσότερων προηγουμένως ανεξάρτητων επιχειρήσεων». Καταρχάς, η συγχώνευση νοείται με τη νομική του όρου έννοια και αφορά στη συγχώνευση με τη σύσταση νέας εταιρείας και με απορρόφηση.⁹⁴ Ωστόσο, στην ίδια διάταξη εμπίπτει και η λεγόμενη «οικονομική συγχώνευση», η οποία σύμφωνα με την ΕΕΑ περιλαμβάνει τη δημιουργία ομίλου ίσων επιχειρήσεων (combined group), εφόσον η οικονομική διαχείριση των εν λόγω επιχειρήσεων ή ομάδων επιχειρήσεων ασκείται από ένα μόνιμο και ενιαίο διοικητικό όργανο και οι εν λόγω επιχειρήσεις συνενώνονται σε μια γνήσια οικονομική μονάδα, οι δε εσωτερικές σχέσεις μεταξύ τους χαρακτηρίζονται από ένα σύστημα συμψηφισμού των κερδών και ζημιών μεταξύ των έναντι τρίτων στα πλαίσια αλληλέγγυας ευθύνης.

2.7.2. Είδη συγχωνεύσεων

2.7.2.1. Συγχώνευση με απορρόφηση (merger by absorption)

Μ' αυτήν την πράξη, μία ή περισσότερες επιχειρήσεις (απορροφώμενες), οι οποίες λύνονται χωρίς να ακολουθήσει εκκαθάριση, μεταβιβάζουν σε άλλη υφιστάμενη επιχείρηση (απορροφώσα) το σύνολο της περιουσίας τους (ενεργητικό και παθητικό), έναντι αποδόσεως στους μετόχους τους μετοχών εκδιδόμενων από την απορροφώσα εταιρεία (και ενδεχομένως καταβολής ενός χρηματικού ποσού σε μετρητά προς συμψηφισμό μετοχών).

Κύρια χαρακτηριστικά των συγχωνεύσεων με απορρόφηση αποτελούν τα κάτωθι:

- οι απορροφώμενες λύνονται χωρίς εκκαθάριση και παύουν να υπάρχουν ως νομικά πρόσωπα, ενώ οι απορροφώσες διαδέχονται τις απορροφώμενες σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις,
- όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού μεταβιβάζονται στην απορροφώσα εταιρεία,
- το μετοχικό κεφάλαιο της απορροφώσας αυξάνεται κατά το ποσό της καθαρής θέσης της απορροφώμενης εταιρείας. Γι' αυτό το ποσό, η απορροφώσα εταιρεία εκδίδει ανάλογο αριθμό νέων μετοχών, τις οποίες διανέμει στους μετόχους της απορροφώμενης σε αναλογία που προβλέπει η σύμβαση συγχώνευσης,
- οι μετοχές των απορροφώμενων εταιρειών ακυρώνονται,

⁹⁴ Βλ. άρθρα 3, 4 της Τρίτης οδηγίας 78/855/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Οκτωβρίου 1978 βασιζόμενη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης, περί των συγχωνεύσεων των ανωνύμων εταιρειών, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ αριθμ. L 295 της 20/10/1978, σ. 0036-0043

- για την πραγματοποίηση της συγχώνευσης απαιτείται έγκριση από τη Γενική Συνέλευση και των δύο εταιρειών

Με την απορρόφηση, η εξαγοραζόμενη επιχείρηση περιέρχεται στην απορροφώσα (forward merger). Δεν αποκλείεται όμως και το αντίστροφο, δηλαδή η εξαγοράζουσα να απορροφηθεί από την αποκτώμενη επιχείρηση. Στη γνωστή ως «αντίστροφη συγχώνευση» (reverse merger), οι μέτοχοι του αγοραστή αποκτούν μετοχές (και μάλιστα τον έλεγχο) της εξαγοραζόμενης εταιρείας, ενώ οι μέτοχοι της εξαγοραζόμενης απέρχονται έχοντας εισπράξει το τίμημα. Αφού συμβεί αυτό η εξαγοραζόμενη απορροφά την εξαγοράζουσα. Η συγχώνευση μπορεί να εμφανισθεί και με διάφορες άλλες παραλλαγές, ενδεχομένως σε συνδυασμό με μεταβίβαση ενεργητικού.⁹⁵

2.7.2.2. Συγχώνευση εταιρειών με σύσταση νέας επιχείρησης (mergers by consolidation)

Ορίζεται ως η οικονομική πράξη με την οποία δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις λύνονται χωρίς εκκαθάριση, με σκοπό τη δημιουργία μιας νέας οικονομικής μονάδας. Οι εταιρείες, που λύνονται μεταβιβάζουν στη νέα επιχείρηση το σύνολο της περιουσίας τους (ενεργητικό και παθητικό) έναντι αποδόσεως μετοχών εκδιδόμενων από τη νέα εταιρεία και ενδεχομένως μετρητών για τυχόν στρογγυλοποιήσεις.

2.7.2.3. Συγχωνεύσεις με εξαγορά (mergers by acquisitions)

Η εξαγοραζόμενη επιχείρηση μεταβιβάζεται έναντι μετρητών ή μετοχών (βλ. ανωτέρω) και διακρίνεται σε :

- A. εξαγορά με απόκτηση του μετοχικού κεφαλαίου μιας επιχείρησης (acquisition of stock) και
- B. εξαγορά με απόκτηση στοιχείων του ενεργητικού μιας επιχείρησης (acquisition of assets).

Με βάση τη στάση της Διοίκησης της εξαγοραζόμενης επιχείρησης, οι Σ&Ε διακρίνονται σε:⁹⁶

- **Φιλικές (friendly):** Περιλαμβάνονται οι συγχωνεύσεις ή εξαγορές, που προκύπτουν ύστερα από συμφωνία μεταξύ των διοικήσεων και των δύο συμβαλλόμενων μερών και τη δημοσιοποίηση στους μετόχους ότι εγκρίνουν αυτό το είδος συγκέντρωσης.

⁹⁵ Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικόλογων, «Εξαγορά επιχειρήσεων», σελ. 30, «Η μορφολογία των εξαγορών», Ευάγγελος Περάκης, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001

⁹⁶ Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα: Ε. Μπένου, σελ. 179.

Συνήθως, γίνεται σύσταση στους μετόχους να εγκρίνουν και οι ίδιοι τη συμφωνία, σύμφωνα με τις νόμιμες διαδικασίες, ενώ και το αντίτιμο της συμφωνίας έχει καθοριστεί από κοινού.

- **Εχθρικές/επιθετικές (hostile):** Περιλαμβάνονται οι συγχωνεύσεις ή εξαγορές, που προκύπτουν, όταν υπάρχει μεγάλη διένεξη μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών. Στην περίπτωση αυτή, η εξαγοράζουσα επιχείρηση προβαίνει στην υλοποίηση των στόχων της, είτε μέσω δημόσιας προσφοράς στους μετόχους, είτε αποκτώντας με την πάροδο του χρόνου πακέτα μετοχών της εξαγοραζόμενης, ή με συνδυασμό των δύο ανωτέρω στρατηγικών.

Με βάση τη συσχέτιση του κλάδου δραστηριότητας ή τον λεγόμενο «βαθμό ολοκλήρωσης» διακρίνονται σε:⁹⁷

- **Συσχετισμένες (related mergers),** που αφορούν σε κλάδους δραστηριότητας, που σχετίζονται μεταξύ τους και χωρίζονται σε:
 - **Οριζόντιες συγχωνεύσεις (horizontal mergers),** που αφορούν στον ίδιο κλάδο δραστηριότητας⁹⁸
 - **Κάθετες συγχωνεύσεις (vertical mergers),** που αφορούν σε διαφορετικά τμήματα των λειτουργιών της αλυσίδας αξίας, είτε προς τα εμπρός (forward vertical integration), είτε προς τα πίσω (backward vertical integration), όταν δηλαδή μεταξύ τους υπάρχει σχέση πελάτη - προμηθευτή και αποσκοπούν στην καθετοποίηση της παραγωγής, τον πλήρη έλεγχο των τιμών και τη μείωση του κόστους παραγωγής.
- **Ασυσχετιστες (unrelated mergers ή conglomerate mergers),** που αφορούν σε κλάδους δραστηριότητας, που δεν σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους. Πρόκειται για συγχωνεύσεις εταιρειών με ετερογενή δραστηριότητα, δηλαδή εκείνες, που πραγματοποιούνται μεταξύ επιχειρήσεων, οι οποίες δεν έχουν ουσιαστικά προϋφιστάμενη ανταγωνιστική ισχύ.

⁹⁷ Ο.π.

⁹⁸ Βλ. εξαγορά της Ιονικής Τράπεζας από την Τράπεζα Άλφα Πίστεως το 1999

2.8. Σχετική Αγορά⁹⁹

2.8.1. Έννοια

Ο ορισμός της σχετικής προϊόντικής και γεωγραφικής αγοράς είναι βασικός για τον προσδιορισμό του βαθμού ανταγωνισμού σε μια αγορά. Στις περιπτώσεις, όπου η αγορά ορίζεται με ευρύ τρόπο, το μερίδιο αγοράς κάθε εταιρείας θα είναι συγκριτικά μικρό και ως εκ τούτου οι επιπτώσεις της αντανταγωνιστικής συμπεριφοράς της, θα είναι λιγότερο εμφανείς. Οι εν λόγω αγορές αποτελούν το πλαίσιο στο οποίο πρέπει να γίνει εκτίμηση της ισχύος, που θα έχει στην αγορά η επιχειρηματική οντότητα που θα προκύψει από τη συγκέντρωση.

2.8.2. Αγορά προϊόντων

Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το σύνολο των προϊόντων ή/και υπηρεσιών που θεωρούνται από τον καταναλωτή εναλλάξιμα ή δυνάμενα να υποκατασταθούν μεταξύ τους, λόγω των χαρακτηριστικών τους, των τιμών τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται.¹⁰⁰ Σε ορισμένες περιπτώσεις, η σχετική αγορά προϊόντων ενδέχεται να αποτελείται από επιμέρους προϊόντα ή/και υπηρεσίες, που παρουσιάζουν σε μεγάλο βαθμό όμοια φυσικά ή τεχνικά χαρακτηριστικά και είναι εναλλάξιμα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλες Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού άλλων κρατών, συμπεριλαμβανομένης και της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού χρησιμοποιούν στον ορισμό της σχετικής αγοράς, την έννοια της υποκαταστασιμότητας (substitutability). Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εστιάζει κυρίως στην υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης ενός προϊόντος, στην οποία περιλαμβάνονται οι προτιμήσεις των καταναλωτών, καθώς και η διαθεσιμότητα των υποκατάστατων προϊόντων. Ο στόχος της ανωτέρω ανάλυσης, κατά την έρευνα μιας συγκέντρωσης, είναι να προσδιοριστούν και να συμπεριληφθούν στην έννοια της αγοράς, μόνο εκείνα τα υποκατάστατα, τα οποία περιορίζουν τη δυνατότητα των συγχωνευθέντων εταιρειών και των ανταγωνιστών τους, να αυξήσουν τις τιμές ή να μειώσουν την παραγωγή των προϊόντων.

Η εναλλαξιμότητα ή η υποκαταστασιμότητα υπολογίζεται από τη σταυροειδή ελαστικότητα της ζήτησης (cross-price elasticity). Αυτός ο υπολογισμός γίνεται με το SSNP τεστ (Small but Significant Non-transitory increase in the Price - μικρή αλλά σημαντική μη-παροδική αύξηση στην τιμή), σύμφωνα με τον οποίο εάν μια μικρή (5% -10%) μόνιμη αύξηση στην τιμή ενός

⁹⁹ Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 264-267

¹⁰⁰ Βλ. υπ' αριθμ. 595/2014 απόφαση της ΕΑ, Ενότητα V «Σχετική αγορά και επηρεαζόμενες αγορές», σελ. 18 -22

αγαθού («αρχική τιμή»), οδηγεί σε μια τέτοια αύξηση στην ζήτηση ενός άλλου αγαθού, που καθιστά την αύξηση τιμών ασύμφορη, τότε τα δύο αγαθά ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά .

2.8.3. Γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή, στην οποία οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις προσφέρουν ή ζητούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες.¹⁰¹

Τα στοιχεία εκτροπής των παραγγελιών σε άλλες περιοχές, καθώς και οι δαπάνες της εκτροπής, τα χαρακτηριστικά ζήτησης του προϊόντος, οι απόψεις των πελατών και των ανταγωνιστών, οι τάσεις συναλλαγών αποτελούν ενδεικτικά παράγοντες, οι οποίοι καθορίζουν εννοιολογικά τη γεωγραφική αγορά.

2.8.4. Επηρεαζόμενες αγορές

Οι Επιτροπές Ανταγωνισμού, κατά την έρευνα μιας γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης επικεντρώνονται στις «επηρεαζόμενες» σχετικές αγορές της εκάστοτε υπό κρίση συγκέντρωσης, δηλαδή στις αγορές εκείνες, όπου παρουσιάζεται σημαντικός βαθμός κάλυψης μεταξύ της δραστηριότητας των συμμετεχουσών επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 595/2014 απόφαση της ΕΑ, ως «επηρεαζόμενη αγορά» νοείται: *«α) κάθε σχετική αγορά στην οποία ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα δύο ή περισσότερες από τις συμμετέχουσες στη συγκέντρωση επιχειρήσεις, εφόσον εκτιμάται ότι η συγκέντρωση θα οδηγήσει σε συνολικό μερίδιο στην αγορά αυτή ύψους τουλάχιστον 15% (η περίπτωση αυτή αφορά οριζόντιες σχέσεις), καθώς και β) κάθε σχετική αγορά στην οποία ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα οποιαδήποτε συμμετέχουσα επιχείρηση και βρίσκεται σε προηγούμενο ή επόμενο στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας του προϊόντος σε σχέση με την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται άλλη συμμετέχουσα επιχείρηση και οποιοδήποτε από τα ατομικά ή συνδυασμένα μερίδια αγοράς των επιχειρήσεων αυτών, σε οποιοδήποτε στάδιο της παραγωγικής ή εμπορικής διαδικασίας, ανέρχεται σε 25% τουλάχιστον, ανεξάρτητα αν μεταξύ των μερών υφίσταται σχέση προμηθευτή/πελάτη (η περίπτωση αυτή αφορά κάθετες σχέσεις)».*¹⁰²

¹⁰¹ Ο.π.

¹⁰² Ο.π.

2.9. Η έννοια της επιχείρησης

Ο Κανονισμός 139/2004 δεν προσδιορίζει την έννοια της επιχείρησης αλλά την προϋποθέτει. Ούτε η Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια των συμμετεχουσών επιχειρήσεων¹⁰³, ούτε η Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της πράξης συγκέντρωσης¹⁰⁴ ορίζουν την έννοια της επιχείρησης. Γι' αυτόν τον λόγο, γίνεται αντιληπτή κατά τρόπο ευρύ, λειτουργικό και πραγματιστικό, ώστε να ανταποκρίνεται πληρέστερα στους σκοπούς των κανόνων του ελεύθερου ανταγωνισμού. Για τον ίδιο λόγο και σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στους λοιπούς κλάδους δικαίου, αποσυνδέεται δογματικά από τον θεσμό της νομικής προσωπικότητας και ερμηνεύεται κατεξοχήν σε συνάρτηση με τα πραγματικά οικονομικά δεδομένα, που τη χαρακτηρίζουν.¹⁰⁵

Συνεπώς, η έννοια της επιχείρησης πρέπει να νοηθεί ευρέως και σύμφωνα με πάγια νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (ΔΕΕ) περιλαμβάνει κάθε οικονομικά δραστηριοποιούμενη οντότητα ανεξάρτητα από τον νομικό τύπο και το είδος της χρηματοδότησής της.¹⁰⁶ Με βάση τη λειτουργική αυτή προσέγγιση, επιχείρηση είναι κάθε οντότητα, που ασκεί οικονομική δραστηριότητα και διαθέτει αποφασιστική αυτονομία ως προς τον καθορισμό της συμπεριφοράς της στην αγορά, ανεξαρτήτως εάν πρόκειται για φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή για οργανωμένο σύνολο προσώπων και παραγωγικών μέσων χωρίς νομική προσωπικότητα. Δύο είναι συνεπώς οι βασικές συνιστώσες της εννοιολογικής αυτής οριοθέτησης: αφενός η οικονομική δραστηριότητα, αφετέρου η αυτοτέλεια του φορέα αυτής.¹⁰⁷

Α. Οικονομική δραστηριότητα συνιστά κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά.¹⁰⁸ Η επιδίωξη ή μη κέρδους δεν είναι κρίσιμη. Η διαπίστωση αυτή έχει την εξής έννοια: Όλες οι κερδοσκοπικές δραστηριότητες είναι από τη φύση τους οικονομικές. Αλλά

¹⁰³ Βλ. υπ' αριθμ. 94/C 385/03 Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια των συμμετεχουσών επιχειρήσεων

¹⁰⁴ Βλ. υπ' αριθμ. 94/C 385/02 Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της συγκέντρωσης

¹⁰⁵ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 200

¹⁰⁶ Βλ. ΔΕΚ απόφαση 1.7.2008, C-49/07, Μοτοσυκλετιστική Ομοσπονδία Ελλάδος ΝΠΙΔ (ΜΟΤΟΕ), ECR 2008, σ. I-4863, ECLI:EU:C:2008:376, σκέψη 20-21, ΔΕΚ απόφαση 16.03.2004, C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, AOK Bundesverband κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-2493, σκέψη 46 και ΔΕΚ απόφαση 23.04.1991, C-41/90, Höfner και Elser, Συλλογή 1991, σ. I-1979, σκέψη 21

¹⁰⁷ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 200 – 201

¹⁰⁸ Βλ. ΔΕΚ απόφαση 1.7.2008, C-49/07, Μοτοσυκλετιστική Ομοσπονδία Ελλάδος ΝΠΙΔ (ΜΟΤΟΕ), ECR 2008, σ. I-4863, ECLI:EU:C:2008:376, σκέψη 22

και οι μη κερδοσκοπικές μπορούν επίσης να χαρακτηρισθούν ως οικονομικές, εφόσον περιλαμβάνουν οικονομικές συναλλαγές.¹⁰⁹

Ζήτημα τίθεται εάν οι συγκεντρώσεις στον δημόσιο τομέα υπόκεινται στον έλεγχο συγκεντρώσεων. Η άποψη, ότι όλες οι δημόσιες επιχειρήσεις υπάγονται σε έναν ενιαίο κρατικό όμιλο, δεν φαίνεται να ανταποκρίνεται στην οικονομική πραγματικότητα. Η κλασική διάκριση μεταξύ κυριαρχικής και συναλλακτικής διοίκησης, βρίσκει εδώ πλήρη εφαρμογή. Πράγματι, όσον αφορά στην ενδεχόμενη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού, η νομολογία παγίως διακρίνει μεταξύ της περίπτωσης, όπου το κράτος ενεργεί ασκώντας δημόσια εξουσία και της περίπτωσης στην οποία το κράτος ασκεί οικονομικές δραστηριότητες βιομηχανικού ή εμπορικού χαρακτήρα, που συνίστανται στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά. Κριτήριο είναι λοιπόν η φύση της δραστηριότητας, ενώ αδιάφορα παραμένουν η μορφή και το καθεστώς του φορέα (π.χ. όργανο ευθέως συνδεδεμένο με τη δημόσια διοίκηση, οντότητα με ειδικά δικαιώματα, διεθνής οργανισμός).

Αν και το κριτήριο σχετικά με τη φύση της δραστηριότητας είναι σαφές στη διατύπωσή του, η εφαρμογή του δεν είναι πάντα ευχερής. Δεν υπάρχει πρόβλημα, όταν η εξεταζόμενη δράση εντάσσεται στον πυρήνα της δημόσιας εξουσίας (*Jus imperii*), όπως στο παράδειγμα της νομοθετικής δράσης ή της λήψης κανονιστικών μέτρων από τη διοίκηση. Το ίδιο και στην περίπτωση της άσκησης κυριαρχίας στο έδαφος ενός κράτους μέλους ή στον εναέριο χώρο του, καθώς και της αστυνόμευσης και ελέγχου της αεροπλοΐας από διεθνή οργανισμό περιφερειακής εμβέλειας.

Σε άλλες όμως περιπτώσεις, τα όρια είναι πιο συγκεχυμένα. Για παράδειγμα, ο βοηθητικός και προπαρασκευαστικός ρόλος, που έχει ανατεθεί στους ιδιωτικούς οργανισμούς έναντι της αρχής εποπτείας δεν μπορεί να θεωρηθεί άμεση και ειδική συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας. Η διαχείριση εκ μέρους δημόσιας αρχής πραγμάτων, που εντάσσονται στη δημόσια κτήση δεν αποκλείει καθαυτή τη δυνατότητα να θεωρηθεί η αρχή αυτή «επιχείρηση». Στην περίπτωση αυτή πρέπει να διερευνηθεί ποιες διαχειριστικές όψεις είναι οικονομικής φύσεως και ποιες είναι αμιγώς διοικητικής φύσεως.^{110 111}

¹⁰⁹ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 201

¹¹⁰ Ο.π σελ. 203-204

¹¹¹ Υπ' αριθμ. 336/V/2007, παρ. 19 απόφαση της ΕΑ. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ε.Α.) έκρινε ότι η διαχείριση κοιμητηρίου στο μέτρο, που αφορά στην οργάνωση του τρόπου εκτέλεσης των εργασιών κατασκευής μνημείων δεν συνιστά οικονομική δραστηριότητα, διότι υπηρετεί πρωτίστως, αν όχι αποκλειστικά, το δημόσιο συμφέρον στις ειδικότερες εκφάνσεις του και συγκεκριμένα την προστασία της δημόσιας υγείας, την προστασία του θρησκευτικού συναισθήματος των πολιτών και της εύρυθμης λειτουργίας του χώρου ταφής των νεκρών.

Β. Η δεύτερη συνιστώσα της έννοιας της επιχείρησης είναι η οικονομική της αυτοτέλεια. Για να έχουμε επιχείρηση, πρέπει να διαπιστώνεται η ύπαρξη ανεξάρτητης ή ενιαίας οικονομικής οντότητας (single economic unit). Το ζήτημα έχει σημασία, κυρίως αλλά όχι αποκλειστικά, στην περίπτωση του ομίλου επιχειρήσεων.

Υποκείμενο διαδικασίας ενώπιον εθνικών και ενωσιακών αρχών είναι οντότητα ή εταιρία εξοπλισμένη με νομική προσωπικότητα ως υποκείμενο δικαίου και φορέας δικαιωμάτων και υποχρεώσεων.

Προκειμένου λοιπόν να διαπιστωθεί κατά πόσο ένας όμιλος εταιριών ή ειδικότερα δύο εταιρίες, που ανήκουν στον ίδιο όμιλο αποτελούν ενιαία επιχείρηση, χρησιμοποιείται το νομολογιακώς καθιερωμένο κριτήριο της «οικονομικής αυτονομίας». Με βάση αυτό, εξετάζεται κατά πόσο κάθε μία από τις εταιρίες αυτές αναπτύσσει ή είναι δυνατόν να αναπτύξει ανεξάρτητη συμπεριφορά στην αγορά. Αν το συμπέρασμα είναι θετικό, οι εταιρίες εκλαμβάνονται ως διακριτές επιχειρήσεις από οικονομική σκοπιά. Αντίθετα, αν οι εταιρίες δεν αναπτύσσουν ανεξάρτητη συμπεριφορά ή δεν διαθέτουν τέτοια δυνατότητα, εμφανιζόμενες προς τους καταναλωτές, ως ενιαία οικονομική ενότητα, αντιμετωπίζονται ως μία επιχείρηση για τους σκοπούς της εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού.

Γίνεται επιπλέον δεκτό ότι, σε περίπτωση κατά την οποία η δομή και διοίκηση δύο εταιριών οδηγούν αναπόδραστα στο συμπέρασμα ότι διακριτή συμπεριφορά κάθε μίας από αυτές δεν είναι δυνατή, και ότι η συμπεριφορά της μίας (θυγατρικής) επηρεάζεται αποφασιστικά από αυτήν της άλλης (μητρικής), υφίσταται τεκμήριο ένταξης των εταιριών αυτών σε μία ενιαία επιχείρηση, χωρίς να απαιτείται η απόδειξη περαιτέρω περιστάσεων. Το τεκμήριο αυτό είναι δεκτικό ανατροπής με την απόδειξη της ανεξάρτητης συμπεριφοράς της θυγατρικής, αν και δυσχερώς στην πράξη. Κλασικό παράδειγμα παρόμοιας δομής και διοίκησης υπάρχει στις θυγατρικές εταιρίες, το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου των οποίων ανήκει σε μία μητρική (χωρίς να υφίσταται άλλος μέτοχος μειοψηφίας).¹¹²

2.10. Κίνητρα των συγχωνεύσεων και των εξαγορών¹¹³

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, η συνένωση των επιχειρήσεων, τα λεγόμενα κύματα συγχωνεύσεων και εξαγορών (merger waves). Το γεγονός αυτό έχει κινήσει έντονα το ενδιαφέρον πολλών μελετητών για τα επιμέρους κίνητρα των επιχειρήσεων για τέτοιου είδους νομικές ενέργειες. Εκ των διαφόρων θεωριών, που έχουν

¹¹² Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 212-214

¹¹³ Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης (2016) Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων, Αθήνα: Ε. Μπένου, σελ. 183-184

αναπτυχθεί, προκύπτει ότι οι λόγοι, που οδηγούν στις Σ&Ε συνθέτουν ένα πολύπλευρο ζήτημα με πολλές και αντικρουόμενες απόψεις. Τα κίνητρα αυτά δύναται να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

(α) Αποχώρηση ανταγωνίστριας επιχείρησης από την αγορά με σκοπό την ενδυνάμωση της υπάρχουσας, που την αποκτά.

(β) Διευκόλυνση συντονισμένων επιδράσεων των επιχειρήσεων

(γ) Μείωση σταθερών ή άλλων δαπανών παραγωγής/διανομής και εκμετάλλευση οικονομιών, κλίμακας.

(δ) Αύξηση διαπραγματευτικής δύναμης έναντι αγοραστών ή και προμηθευτών.

(ε) Οριζόντια ενοποίηση (horizontal integration). Αρχικά η οριζόντια συγκέντρωση αποτελεί και είδος αλλά και κίνητρο συγκέντρωσης. Ειδικότερα, μια οριζόντια συγκέντρωση συντελεί στην αύξηση του μεριδίου αγοράς της συγχωνευθείσας επιχείρησης, με αποτέλεσμα η τελευταία να αποκτά ή να ενδυναμώνει τη μονοπωλιακή της δύναμη και να αυξάνει την τιμή του προϊόντος σε επίπεδα άνω του οριακού της κόστους. Με αυτόν τον τρόπο δίνεται η δυνατότητα σε επιχειρήσεις, που ανταγωνίζονται σε ολιγοπωλιακό περιβάλλον με ομοιογενή ή διαφοροποιημένα προϊόντα, να έχουν περισσότερο έλεγχο των τιμών και των ποσοτήτων, που επικρατούν στην εν λόγω σχετική αγορά.

Επιπλέον, σε μια οριζόντια ενοποίηση εξοικονομείται το κόστος παραγωγής, μέσω της αύξησης της κλίμακας παραγωγής (οικονομία κλίμακας). Πηγές των οικονομιών κλίμακας αποτελούν ο μεγαλύτερος καταμερισμός και η εξειδίκευση εργασίας, που επιτυγχάνεται, καθώς η επιχείρηση αναπτύσσεται. Μέσω των Σ&Ε, οι οικονομίες κλίμακας, μπορούν να επιτευχθούν στη διαχείριση των αποθεμάτων, στην αγορά των πρώτων υλών, καθώς και τον τομέα παραγωγής.

Τέλος, εκτός από τις οικονομίες κλίμακας, οι επιχειρήσεις, που εφαρμόζουν τακτικές Σ&Ε για αύξηση της οριζόντιας ενοποίησής τους, δύναται να στοχεύουν στην εκμετάλλευση οικονομιών φάσματος ή σκοπού (economies of scope). Στις οικονομίες φάσματος, η εξοικονόμηση κόστους, επιτυγχάνεται από τη συνδυασμένη παραγωγή πολλών και διάφορων, αντί μεμονωμένων προϊόντων. Οι οικονομίες φάσματος απορρέουν από την καθετοποίηση της παραγωγής και την ενσωμάτωσή τους στο σύστημα της προμήθειας και της διανομής, με

αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους, που προκύπτει από την ύπαρξη ενδιάμεσων κρίκων στην εφοδιαστική αλυσίδα (μεσάζοντες).¹¹⁴

(στ)Κάθετη ενοποίηση (vertical integration). Το κίνητρο αυτό εμφανίζεται στις κάθετες συγκεντρώσεις, ήτοι στην εξαγορά ή συγχώνευση μεταξύ εταιρειών, που βρίσκονται σε διαφορετική θέση στην εφοδιαστική αλυσίδα (παραγωγοί – χονδρέμποροι, χονδρέμποροι – λιανέμποροι). Η κάθετη ενοποίηση μπορεί μακροπρόθεσμα να οδηγήσει σε:

- Αύξηση διαπραγματευτικής δύναμης έναντι αγοραστών ή και προμηθευτών.
- Διαρκή πρόσβαση σε ενδιάμεσα αγαθά.
- Πιθανό πλεονέκτημα κόστους έναντι των αγοραστών.

Ειδικότερα, η αυξημένη κάθετη ενοποίηση μπορεί να οδηγήσει στη μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων σε μια αγορά, με αποτέλεσμα την αύξηση της συγκέντρωσης σ' αυτήν την αγορά και κατ' επέκταση της σύμπραξης (collusion). Επιπλέον, λόγω της συγχώνευσης επιχειρήσεων με προμηθευτές, η κάθετη συγκέντρωση μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό προμηθευτών ή επιχειρήσεων τελικού προϊόντος σε σχέση με τις λοιπές επιχειρήσεις της αγοράς. Αυτό έχει ως συνέπεια την ενίσχυση της μονοπωλιακής δύναμης της κάθετα συγχωνευμένης επιχείρησης.¹¹⁵

¹¹⁴ Βλ. υπόθεση εξαγοράς της εταιρείας διύλισης ΠΕΤΡΟΛΑ από τον όμιλο των Ελληνικών Πετρελαίων (ΕΛ.ΠΕ.), η οποία οδήγησε εκτός από τη δημιουργία συνεργειών στο σύστημα διανομής και αποθήκευσης των προϊόντων και σε εκμετάλλευση των οικονομιών φάσματος

¹¹⁵ Βλ. υπ' αριθμ. 491/2010 απόφαση της ΕΑ, η οποία αποτελεί παράδειγμα κάθετης ενοποίησης και αφορά στην εξαγορά του συνόλου των μετοχών της εταιρείας SHELL HELLAS και της θυγατρικής της SHELL GAS, από την εταιρεία SHELL OVERSEAS HOLDINGS LIMITED (SHELL), στην εταιρεία ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ (ΕΛΛΑΣ) ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε. Η εξαγοράζουσα δραστηριοποιείται στον τομέα της διύλισης πετρελαίου, την πώληση πετρελαιοειδών προϊόντων, καθώς και στον τομέα χονδρικής και λιανικής πώλησης πετρελαιοειδών, διά μέσου της θυγατρικής της εταιρείας AVINOIL Α.Ε. Η εξαγοραζόμενη εταιρεία αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες εταιρείες διανομής και εμπορίας ευρέως φάσματος πετρελαιοειδών προϊόντων (βενζίνη, πετρέλαιο, μαζούτ, υγραέριο κλπ) και χημικών προϊόντων, ενώ συγκεντρώνει πελάτες από διάφορους τομείς της αγοράς, όπως τον χώρο της βιομηχανίας, της ναυτιλίας και του εμπορίου. Η εν λόγω συγκέντρωση εγείρει καταρχήν έντονους προβληματισμούς ως προς την ισχυροποίηση του βαθμού καθετοποίησης στον κλάδο των πετρελαιοειδών. Ειδικότερα, η ΜΟΤΟΡ ΟΙΛ ΕΛΛΑΣ και η ΕΛ.ΠΕ με τις αντίστοιχες θυγατρικές τους εταιρείες αποτελούν τις μοναδικές, πλήρως καθετοποιημένες, εταιρείες στη σχετική αγορά, που δραστηριοποιούνται σε όλα τα στάδια του κλάδου, ενώ η συνύπαρξή τους σε επιμέρους σχετικές αγορές, ενδέχεται να υποβοηθή την ανάπτυξη εναρμονισμένων πρακτικών και να κάνει περισσότερο δαπανηρή την απόκλιση από το συμπαιγνιακό επίπεδο. Εντούτοις, η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενέκρινε τη σχετική συγκέντρωση, καθώς θεώρησε ότι η εξαγοράζουσα επιχείρηση δεν κατείχε σημαντικό μερίδιο αγοράς στον τομέα της διύλισης και χονδρικής εμπορίας και ως εκ τούτου δεν ήταν εύκολο να αποκλείσει ανταγωνιστές.

Επιπλέον, την ανωτέρω έλλειψη θα «θεράπευε» η ανταγωνίστρια της εταιρεία «ΕΛ.ΠΕ». Τέλος, η Επιτροπή Ανταγωνισμού έλαβε υπόψη της ότι η νέα οντότητα θα αποτελούσε έναν ισχυρό ανταγωνιστή στην προϋπάρχουσα ΕΛ.ΠΕ, η οποία αποτελούσε τον ηγέτη στην εν λόγω σχετική αγορά. Με βάση τα ανωτέρω, η Επιτροπή Ανταγωνισμού αποφάσισε να εγκρίνει την γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, υπό τον όρο λήψης διορθωτικών μέτρων (remedies), τα οποία αφορούσαν στην αποδέσμευση πρατηρίων στους Νομούς Κεφαλληνίας και Ιωαννίνων, που ισοδυναμούν σε μείωση όγκου και άρα σε αντίστοιχη μείωση του μεριδίου αγοράς του δικτύου λιανικής της νέας οντότητας στις ανωτέρω αγορές στο 55%, με βάση τα στοιχεία της σχετικής έρευνας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού για το έτος 2009. Παράλληλα, υποχρέωσε την εξαγοράζουσα εταιρεία να μην

(ζ)Επιβίωση μιας υπό κατάρρευση εταιρείας (failing firm defence). Κίνητρο για μία συγχώνευση ή και εξαγορά μπορεί να αποτελέσει η επιθυμία για διάσωση επιχείρησης, που βρίσκεται υπό κατάρρευση και σε αντίθετη περίπτωση θα οδηγούνταν σε πτώχευση. (βλ. ανωτέρω Ενότητα 2.5.2)

Κατάλογος Βιβλιογραφίας δευτέρου μέρους

Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, «Εξαγορά επιχειρήσεων», 2001, Περάκης Ευάγγελος, 2001, «Η μορφολογία των εξαγορών», Σάκκουλας

Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων, «Εξαγορά επιχειρήσεων», 2001, «Εξαγορές επιχειρήσεων και κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού (Καν. 4064/89)», Δημ. Β. Κουτσούκης, Σάκκουλας

Κοτσίρης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6η έκδοση, Σάκκουλας

Κοτσίρης Λάμπρος, 2015, «Δίκαιο Ανταγωνισμού, Αθέμιτου – Ελεύθερου, Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές», 7η έκδοση, Σάκκουλας

Κυριαζής Δημήτριος, 2016, «Συγχωνεύσεις & Εξαγορές», 2^η έκδοση, Διπλογραφία

Πυροβέτσης Μιχαήλ, 1992, «Ο έλεγχος των Συγκεντρώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων στο Δίκαιο του Ανταγωνισμού», Σάκκουλας

Σχινάς Ιωάννης, «Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων», ΔΕΕ 1995

Τζουγανάτος Δημήτριος, 2013, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη

Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη

Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, «Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων», Ε. Μπένου.

επανακτήσει, για χρονικό διάστημα έξι (6) ετών από τις 31.12.2010, τα συγκεκριμένα πρατήρια που θα απολέσει στο αρχικό εξάμηνο, που θα επιτευχθεί η μείωση-στόχος του μεριδίου στο 55%. Τα εν λόγω διορθωτικά μέτρα είχαν ως σκοπό την άρση οριζόντιων αλληλοεπικαλύψεων και της ατομικής δεσπόζουσας θέσης της νέας οντότητας στους άνω νομούς.

Νομολογία

Υπ' αριθμ. 336/V/2007 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 491/2010 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 595/2014 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 615/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 620/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 694/2019 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 700/2020 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 712/2020 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπόθεση M. 3502 Accor/Club Mediteranee

Υπόθεση IV/M.025 - Arjomari/Wiggins Teape

Υπόθεση No. IV/M. 1184 - Travellers/Citicorp

Υπόθεση No. IV/M.097 - Réchiney/Usinor

Υπόθεση COMP/M. 2876 - Newscorp/Telepiu

Υπόθεση No. C-49/07 - Μοτοσυκλετιστική Ομοσπονδία Ελλάδος ΝΠΙΔ (ΜΟΤΟΕ)/Ελληνικό Δημόσιο

Κοινές Υποθέσεις C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, AOK Bundesverband κ.λπ./ Ichthyol-Gesellschaft Cordes κλπ

Υπόθεση C-41/90, Höfner και Elser/ Macrotron GmbH

Νομοθεσία

Νόμος 3959/2011

Κανονισμός (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1989 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 395/1 της 30.12.1989)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων ("Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων"), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 024 της 29.01.2004

Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/C 95/01)

Υπ' αριθμ. 94/C 385/02 Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της συγκέντρωσης

Υπ' αριθμ. 94/C 385/03 Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια των συμμετεχουσών επιχειρήσεων

Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C265/18-10-2008)

Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2004/C 31/03)

Τρίτη οδηγία 78/855/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Οκτωβρίου 1978 βασιζόμενη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης, περί των συγχωνεύσεων των ανωνύμων εταιρειών, (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αριθμ. L 295 της 20/10/1978)

Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)

Ιστογραφία

Kokkoris I., “Failing Firm Defence in the European Union: A panacea for mergers, 2006, European Competition Law Review”. Ανακτήθηκε από https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2897127 [Τελευταία πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2021]

I. Kokkoris, 2007, “Failing firm defence under the Clayton Act”, European Competition Law Review. Ανακτήθηκε από: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2897176 [τελευταία πρόσβαση 5 Μαρτίου 2021]

G. Kyprianides, 2012, “Assess the importance of the counterfactual in merger assessment with regards to the failing firm defence”, European Competition Law Review, Ανακτήθηκε από https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2377308 [Τελευταία πρόσβαση 5 Μαρτίου 2021]

Μέρος τρίτο: Δικαιοδοσία των Επιτροπών Ανταγωνισμού και Διαδικασία γνωστοποίησης

3.1. Κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού - Αρχή “one-stop-shop”

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη δεν έχουν συντρέχουσα δικαιοδοσία στην εξέταση συγκεντρώσεων. Γι' αυτό, βαρύνουσα σημασία έχει η διάταξη του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 σύμφωνα με την οποία καθιερώνεται σαφής διαχωρισμός αρμοδιοτήτων. Ειδικότερα, ο εν λόγω Κανονισμός υιοθετεί το σύστημα του ενιαίου ελέγχου («one-stop-shop») για όλες τις συγκεντρώσεις που έχουν «κοινοτική διάσταση», έννοια η οποία εξαρτάται από τους αντίστοιχους κύκλους εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων. Κράτος μέλος δύναται να εφαρμόσει το εθνικό δίκαιο περί συγκεντρώσεων εφόσον αυτές δεν έχουν κοινοτική (πλέον ενωσιακή) διάσταση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι το αρμόδιο όργανο και έχει αποκλειστική δικαιοδοσία επί συγκεντρώσεων, που έχουν κοινοτική διάσταση. Κοινοτική διάσταση μπορεί να έχει μία συγκέντρωση, ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο της συμφωνίας, την εθνικότητα των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ή του κράτους μέλους, όπου λαμβάνει χώρα η συγκέντρωση. Από την άλλη πλευρά, οι συγκεντρώσεις που δεν πληρούν τις σχετικές με τους κύκλους εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων προϋποθέσεις του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004, υπάγονται καταρχήν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών (και μπορεί να υπόκεινται σε γνωστοποίηση στις Εθνικές Αρχές Ανταγωνισμού, ανάλογα με τα κριτήρια που προβλέπονται στις αντίστοιχες εθνικές διατάξεις περί ελέγχου συγκεντρώσεων). Κατ' εξαίρεση, η ως άνω αυστηρή κατανομή αρμοδιοτήτων κάμπτεται μέσω του συστήματος αμοιβαίων παραπομπών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού, στη βάση της αρχής της επικουρικότητας, και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, κατόπιν σχετικής πρωτοβουλίας είτε των αρχών ανταγωνισμού, είτε των γνωστοποιούντων μερών (βλ. κατωτέρω ενότητα 3.6).¹¹⁶

¹¹⁶ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1046

3.2. Συγκεντρώσεις που υπόκεινται σε προηγούμενη γνωστοποίηση στην Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού (προληπτικός έλεγχος)¹¹⁷

Έως την πρόσφατη μεταρρύθμιση που επέφερε ο Ν 3959/2011, το ελληνικό σύστημα ελέγχου συγκεντρώσεων προέβλεπε δύο (2) διαδικασίες γνωστοποίησης στη Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, καθεμία από τις οποίες εξυπηρετούσε διακριτούς σκοπούς.

Η πρώτη αφορούσε στον προληπτικό έλεγχο σημαντικών συγκεντρώσεων, δηλαδή συγκεντρώσεων, που υπόκεινται σε προέγκριση από την Επιτροπή Ανταγωνισμού, μέσω της διαδικασίας προηγούμενης γνωστοποίησης κατά το άρθρο 4β του Ν. 703/1977, όπως ίσχυε (νυν άρθρο 6 του Ν 3959/2011). Πρόκειται για το βασικότερο σύστημα προληπτικού ελέγχου συγκεντρώσεων, που ακολουθείται τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο (κατά το πρότυπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και άλλων κρατών μελών), όσο και διεθνώς.

Η δεύτερη διαδικασία αφορούσε στη μεταγενέστερη γνωστοποίηση (post merger notification) λιγότερο σημαντικών συγκεντρώσεων κατά το άρθρο 4α του Ν 703/1977, όπως ίσχυε, μετά την πραγματοποίησή τους, με κύριο σκοπό τη χαρτογράφηση της ελληνικής αγοράς. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση, η Επιτροπή Ανταγωνισμού περιοριζόταν στην καταγραφή των βασικών στοιχείων της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης, χωρίς τη δυνατότητα ουσιαστικού ελέγχου αυτής (π.χ. εις βάθος διερεύνησης η επιβολής διορθωτικών μέτρων ή απαγόρευσης κ.λπ.).

Η διαδικασία μεταγενέστερης γνωστοποίησης συγκεντρώσεων είχε σφόδρα επικριθεί ως αναχρονιστική και παρεμβατική, κυρίως διότι συνεπάγεται οριζόντιο ρυθμιστικό βάρος και συνακόλουθο διοικητικό κόστος για τις επιχειρήσεις, που δεν αντισταθμίζεται από κάποιον υπέρτερο λόγο δημοσίου συμφέροντος. Πράγματι, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν διέθετε καμία ουσιαστική εξουσία ελέγχου επί των γνωστοποιηθεισών, με τη διαδικασία αυτή, συγκεντρώσεων. Περαιτέρω, ούτε η σκοπούμενη χαρτογράφηση της αγοράς ήταν εφικτή στην πράξη, καθώς η καταγραφή των σχετικών στοιχείων ήταν ελλιπής και αποσπασματική, χωρίς συγκεκριμένο μηχανισμό διασύνδεσης με τυχόν άλλους φορείς εποπτείας της αγοράς ή στρατηγική στόχευση ως προς την αξιοποίησή τους. Για τους λόγους αυτούς, η συγκεκριμένη διαδικασία καταργήθηκε τελικά με τον νέο Ν 3959/2011.¹¹⁸

¹¹⁷ Τζουγανάτος Δημήτριος, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 2020, 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1048-1049

¹¹⁸ Δρυλλεράκης Ιωάννης, 2019, «Δίκαιο Ελευθερου Ανταγωνισμού: Ο Ν. 3959/2011 και η μετεξέλιξή του», 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 17

3.2.1. Προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης – Προληπτικός έλεγχος των συγκεντρώσεων (προέγκριση)

Σε προληπτικό έλεγχο (προέγκριση) υπόκεινται οι συγκεντρώσεις, που πληρούν τα συγκεκριμένα κριτήρια δικαιοδοσίας, αναφορικά με τους κύκλους εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων (και συναφώς, με το οικονομικό μέγεθος των μερών), κατά το πρότυπο του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004.¹¹⁹ Συνεπώς, για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας της αρμόδιας Επιτροπής, δεν παίζει κανέναν ρόλο το μερίδιο αγοράς των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, ούτε και οι ουσιαστικές συνέπειες, που εκτιμάται ότι θα επιφέρει η συγκέντρωση.

Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 2 Ν. 3959/2011 *«κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται για προέγκριση στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη σύναψη της συμφωνίας ή τη δημοσίευση της προσφοράς ή ανταλλαγής ή την απόκτηση συμμετοχής, που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης»*, εφόσον πληρούνται τα ακόλουθα σωρευτικά κριτήρια¹²⁰:

1. Ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων, που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, ανέρχεται τουλάχιστον σε εκατόν πενήντα εκατομμύρια (150.000.000) ευρώ στην παγκόσμια αγορά και
2. Δύο τουλάχιστον από τις επιχειρήσεις πραγματοποιούν (η καθεμία χωριστά) συνολικό κύκλο εργασιών άνω των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000) ευρώ στην ελληνική αγορά.

3.3. Συγκεντρώσεις που υπόκεινται σε προηγούμενη γνωστοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού (προληπτικός έλεγχος με κοινοτική διάσταση)¹²¹

Στα άρθρα 1 -3 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 προβλέπονται δύο (εναλλακτικά) τεστ κατωτάτων ορίων κύκλου εργασιών, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν μία συγκέντρωση έχει «κοινοτική διάσταση» και συνεπώς εάν υπόκειται στον προληπτικό έλεγχο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού:

¹¹⁹ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1049

¹²⁰ Κοτσίρης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6^η έκδοση, Σάκκουλας, σελ. 576

¹²¹ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1046-1048

Το πρώτο τεστ θέτει ως σωρευτικά κριτήρια τα κάτωθι¹²²:

1. Ο συνολικός παγκόσμιος κύκλος εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ξεπερνά το ποσό των πέντε δισεκατομμυρίων (5.000.000.000) ευρώ και
2. Ο συνολικός κοινοτικός κύκλος εργασιών καθεμίας από δύο τουλάχιστον συμμετέχουσες επιχειρήσεις ξεπερνά το ποσό των διακοσίων πενήντα εκατομμυρίων (250.000.000) ευρώ

Ωστόσο, μία συγκέντρωση δεν έχει κοινοτική διάσταση, εάν καθεμία από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις αποκτά περισσότερο από τα 2/3 του συνολικού κοινοτικού κύκλου εργασιών της σε ένα μόνο κράτος μέλος («κανόνας δύο τρίτων»).

Το δεύτερο (εναλλακτικό) τεστ (διασυνοριακές συγκεντρώσεις) θέτει ως σωρευτικά κριτήρια τα ακόλουθα¹²³:

1. Ο συνολικός παγκόσμιος κύκλος εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ξεπερνά το ποσό των 2,5 δισεκατομμυρίων (2.500.000.000) ευρώ και
2. Ο συνολικός κοινοτικός κύκλος εργασιών καθεμίας από δύο τουλάχιστον συμμετεχουσών επιχειρήσεων ξεπερνά το ποσό των 100 εκατομμυρίων (100.000.000) ευρώ
3. Σε καθένα από τουλάχιστον τρία κράτη μέλη, που λαμβάνονται υπόψη για τους σκοπούς του στοιχείου 2:
 - Καθεμία από δύο τουλάχιστον συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν κάθε μία χωριστά συνολικό κύκλο εργασιών άνω των είκοσι πέντε εκατομμυρίων (25.000.000) ευρώ (σε καθένα από τα τρία προαναφερόμενα κράτη μέλη) και
 - Ο συνολικός κύκλος εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων υπερβαίνει τα εκατό εκατομμύρια (100.000.000) ευρώ.

Ο «κανόνας δύο τρίτων» ισχύει και στο εναλλακτικό τεστ.

Ο ως άνω κανόνας των δυο τρίτων έχει ως σκοπό, στη βάση κυρίως της αρχής της επικουρικότητας, τον περιορισμό και τη μείωση της κοινοτικής αρμοδιότητας με την εξαίρεση, σαφώς, εκείνων των συγκεντρώσεων που έχουν αμιγώς εθνικό χαρακτήρα. Ωστόσο, το εν λόγω κριτήριο είναι διατυπωμένο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να αρκεί μια μόνο από τις οικείες επιχειρήσεις να έχει λιγότερο από τα 2/3 του συνολικού όγκου δραστηριοτήτων της εντός του ίδιου κράτους μέλους με τις άλλες, προκειμένου να υφίσταται κοινοτική διάσταση.

¹²² Άρθρο 1 παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹²³ Άρθρο 1 παράγραφος 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

Εφόσον, κατοχυρώνεται η αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, σε συγκεντρώσεις με κοινοτική διάσταση, τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται να εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού και επιπλέον δεν υπάρχει υποχρέωση για γνωστοποίηση στην Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού.

3.4. Έννοια της συμμετέχουσας επιχείρησης¹²⁴

Για τον καθορισμό της δικαιοδοσίας, ως συμμετέχουσες επιχειρήσεις θεωρούνται οι επιχειρήσεις, που μετέχουν σε μια συγκέντρωση, δηλαδή σε μια συγχώνευση ή απόκτηση ελέγχου. Σε μια συγχώνευση, συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι όλες οι συγχωνευόμενες οντότητες, ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις, ο προσδιορισμός των συμμετεχουσών επιχειρήσεων γίνεται με γνώμονα την έννοια της «απόκτησης ελέγχου», δηλαδή συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι η επιχείρηση (ή οι επιχειρήσεις) που αποκτούν αποκλειστικό ή από κοινού έλεγχο, καθώς και η επιχείρηση επί της οποίας αποκτάται ο έλεγχος.

Ειδικότερα, διακρίνονται οι ακόλουθες περιπτώσεις¹²⁵:

- 1 Συγχωνεύσεις: Σε μια συγχώνευση, συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι όλες οι συγχωνευόμενες οντότητες.
- 2 Απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου: Στην απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου επί του συνόλου της επιχείρησης, συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι η αποκτώσα επιχείρηση και η επιχείρηση - στόχος. Όταν ο αποκλειστικός έλεγχος συνίσταται σε απόκτηση τμημάτων μίας ή περισσότερων επιχειρήσεων, ως συμμετέχουσες επιχειρήσεις θεωρούνται αφενός η αποκτώσα (ή οι αποκτώσες) επιχειρήσεις και αφετέρου το αποκτώμενο τμήμα ή τμήματα της επιχείρησης - στόχου.
- 3 Μετάβαση από κοινό σε αποκλειστικό έλεγχο: Όταν η απόκτηση ελέγχου γίνεται με τη μετατροπή κοινού ελέγχου σε αποκλειστικό, κατά κανόνα ένας μέτοχος αποκτά τα μερίδια, τα οποία προηγουμένως κατείχαν οι υπόλοιποι μέτοχοι. Στην περίπτωση αυτή, συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι ο αποκτών μέτοχος και η κοινή επιχείρηση. Ο μέτοχος, που αποχωρεί δεν αποτελεί συμμετέχουσα επιχείρηση.
- 4 Απόκτηση κοινού ελέγχου: Στην περίπτωση της απόκτησης κοινού ελέγχου νεοσυσταθείσας επιχείρησης, ως συμμετέχουσες επιχειρήσεις θεωρούνται όλες οι εταιρείες οι οποίες αποκτούν τον έλεγχο της νεοσυσταθείσας κοινής επιχείρησης, (η οποία, καθώς δεν υπάρχει ακόμα, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως συμμετέχουσα επιχείρηση, επιπλέον δεν έχει ακόμα

¹²⁴ Τζουγανάτος Δημήτριος, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 2020, 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1050 - 1052

¹²⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας παρ. 129-153

δικό της κύκλο εργασιών). Διαφορετική είναι η κατάσταση, όταν οι επιχειρήσεις αποκτούν για πρώτη φορά από κοινού έλεγχο επί προϋπάρχουσας επιχείρησης ή δραστηριότητας. Στην περίπτωση αυτή, ως συμμετέχουσες επιχειρήσεις θεωρούνται, αφενός, καθεμιά από τις επιχειρήσεις που αποκτούν κοινό έλεγχο, αφετέρου, η προϋπάρχουσα αποκτώμενη επιχείρηση ή δραστηριότητα .

5. Απόκτηση ελέγχου από κοινή επιχείρηση: Όταν την εξαγορά πραγματοποιεί λειτουργικά αυτόνομη κοινή επιχείρηση, κατά κανόνα θεωρούνται ως συμμετέχουσες επιχειρήσεις η ίδια η κοινή επιχείρηση και η εταιρεία – στόχος και όχι οι ιδρυτικές εταιρείες της κοινής επιχείρησης. Αντίθετα, όταν η κοινή επιχείρηση χρησιμοποιείται, ως απλό όχημα για μια εξαγορά από μέρους των ιδρυτικών της εταιρειών, ως συμμετέχουσες επιχειρήσεις θεωρούνται, αντί της κοινής επιχείρησης, καθεμιά από τις ιδρυτικές της εταιρείες, μαζί με την εταιρία-στόχο .

Στην περίπτωση αλλαγών στη μετοχική σύνθεση μιας επιχείρησης, εάν υπάρχοντες μέτοχοι αποχωρούν ώστε να παραχωρήσουν σε εναπομείναντα μέτοχο τον αποκλειστικό έλεγχο, τότε οι συμμετέχουσες εταιρίες είναι ο μέτοχος που αποκτά τον αποκλειστικό έλεγχο και η πρώην από κοινού ελεγχόμενη εταιρία. Εάν η αλλαγή στη μετοχική σύνθεση οδηγήσει σε ένα νέο μέτοχο, που απολαμβάνει από κοινού έλεγχο της προϋπάρχουσας επιχείρησης, ως συμμετέχουσες επιχειρήσεις λαμβάνονται οι δυο ή περισσότεροι μέτοχοι οι οποίοι στη συνέχεια ασκούν από κοινού έλεγχο, καθώς και η προϋπάρχουσα από κοινού ελεγχόμενη εταιρία.

Περαιτέρω, ειδική περίπτωση συνιστά η απόκτηση ελέγχου από φυσικά πρόσωπα. Η εν λόγω πράξη συνιστά συγκέντρωση για τους σκοπούς των διατάξεων περί ελέγχου συγκεντρώσεων, όταν το αποκτών φυσικό πρόσωπο έχει ήδη αποκλειστικό ή από κοινού έλεγχο άλλης επιχείρησης. Στις περιπτώσεις αυτές, το εν λόγω φυσικό πρόσωπο λογίζεται ως συμμετέχουσα επιχείρηση και ο υπολογισμός του κύκλου εργασιών του πραγματοποιείται με το συνήθη τρόπο (δηλ. με τον κύκλο εργασιών των επιχειρήσεων, που ελέγχονται από το φυσικό αυτό πρόσωπο να περιλαμβάνεται στον υπολογισμό του κύκλου εργασιών του φυσικού προσώπου).

Τέλος, η συγχώνευση ή απόκτηση ελέγχου μεταξύ δύο επιχειρήσεων, που ανήκουν στο ίδιο κράτος (ή στον ίδιο δημόσιο φορέα) ενδέχεται να αποτελεί συγκέντρωση, εφόσον οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις ανήκαν προηγουμένως σε διαφορετικές οικονομικές μονάδες με αυτόνομη εξουσία λήψης αποφάσεων. Εφόσον ισχύει αυτό, αμφότερες οι επιχειρήσεις θεωρούνται συμμετέχουσες παρά το γεγονός ότι ανήκουν και οι δύο στο ίδιο κράτος .

3.5. Έννοια του κύκλου εργασιών¹²⁶

Ο συνολικός κύκλος εργασιών περιλαμβάνει τα ποσά, που απορρέουν από την πώληση προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών από τις εν λόγω επιχειρήσεις, κατά περίπτωση στην εθνική ή παγκόσμια αγορά, κατά τη διάρκεια της τελευταίας χρήσης και αντιστοιχούν στις συνήθεις δραστηριότητές τους. Στον συνολικό κύκλο εργασιών μίας συμμετέχουσας επιχείρησης δεν περιλαμβάνονται οι τυχόν ενδοομιλικές συναλλαγές.

Από την πλευρά του αγοραστή (εξαγοράζουσα επιχείρηση), λαμβάνεται υπόψη ο κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που ανήκουν στον ίδιο όμιλο (π.χ. τζίρος μητρικής και όλων των θυγατρικών, ανεξαρτήτως ποια επιμέρους θυγατρική προβαίνει στην εξαγορά).

Από την πλευρά της επιχείρησης-στόχου (εξαγοραζόμενη επιχείρηση), όταν η εξαγορά πραγματοποιείται με την απόκτηση τμημάτων μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων, ασχέτως αν τα τμήματα αυτά έχουν ή όχι νομική προσωπικότητα, λαμβάνονται υπόψη, όσον αφορά στον μεταβιβάζοντα/πωλητή, μόνο ο κύκλος εργασιών που αντιστοιχεί στο μεταβιβαζόμενο μέρος¹²⁷. Ωστόσο, δυο ή περισσότερες συναλλαγές, οι οποίες πραγματοποιούνται σε χρονική περίοδο δύο ετών, μεταξύ των ίδιων προσώπων ή επιχειρήσεων, θεωρούνται ως μια μόνο συγκέντρωση, που προκύπτει κατά την ημερομηνία της τελευταίας πράξης.¹²⁸

Ειδικότερα:

1) Έσοδα από συνήθεις δραστηριότητες: Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και αντιστοίχως το άρθρο 10 του Ν 3959/2011, ο κύκλος εργασιών για τους σκοπούς των διατάξεων περί ελέγχου συγκεντρώσεων περιλαμβάνει τα ποσά, που απορρέουν από την πώληση προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών από συμμετέχουσες επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια του τελευταίου οικονομικού έτους, αφού αφαιρεθούν οι εκπτώσεις επί των πωλήσεων, καθώς και ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) και άλλοι φόροι, που συνδέονται άμεσα με τον κύκλο εργασιών. Πρόκειται, ουσιαστικά, για τα καθαρά έσοδα μιας επιχείρησης.

Συναφώς, ο συνολικός κύκλος εργασιών μιας συμμετέχουσας επιχείρησης δεν περιλαμβάνει την πώληση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών μεταξύ των επιχειρήσεων, που ανήκουν στον ίδιο όμιλο με τη συμμετέχουσα επιχείρηση. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι να αποκλείονται τα έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές στο εσωτερικό ενός ομίλου, ούτως ώστε να

¹²⁶ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1052-1056

¹²⁷ π.χ. εάν η επιχείρηση-στόχος δραστηριοποιείται σε όλη την Ελλάδα, αλλά η συναλλαγή αφορά στην εξαγορά της δραστηριότητας της εξαγοραζόμενης στην Κρήτη, μόνο ο κύκλος εργασιών στην Κρήτη θα ληφθεί υπόψη, δηλ. ο κύκλος εργασιών που αντιστοιχεί στο εξαγοραζόμενο μέρος της επιχείρησης-στόχος

¹²⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας, παρ. 49-50 και 136-137

λαμβάνεται υπόψη το πραγματικό οικονομικό «βάρος» της κάθε οντότητας με βάση τον κύκλο εργασιών που πραγματοποιεί στην αγορά.¹²⁹ Επομένως, τα ποσά, που λαμβάνονται υπόψη σύμφωνα με τον κανονισμό συγκεντρώσεων αντιστοιχούν αποκλειστικά και μόνο σε συναλλαγές, που πραγματοποιούνται μεταξύ, αφενός, του ομίλου επιχειρήσεων και αφετέρου, τρίτων επιχειρήσεων .

Περαιτέρω, για τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών λαμβάνονται υπόψη οι λογαριασμοί, που αφορούν στο πλησιέστερο οικονομικό έτος (τελευταία οικονομική χρήση) σε σχέση με την ημερομηνία της πράξης και οι οποίοι έχουν ελεγχθεί σύμφωνα με τους κανόνες, που ισχύουν για την εκάστοτε επιχείρηση και είναι υποχρεωτικοί για το εν λόγω οικονομικό έτος. Στην πράξη, λαμβάνονται υπόψη οι πλέον πρόσφατοι ελεγμένοι λογαριασμοί, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η εκτίμηση περί της πλήρωσης ή μη των σχετικών δικαιοδοτικών κριτηρίων βασίζεται στα πλέον ακριβή και αξιόπιστα διαθέσιμα στοιχεία.

2. Γεωγραφική κατανομή κύκλου εργασιών: Ο Κανονισμός (ΕΚ) 139/2004 δεν κάνει διακρίσεις μεταξύ της «πώλησης προϊόντων» και της «παροχής υπηρεσιών» για τη γεωγραφική κατανομή του κύκλου εργασιών. Και στις δύο περιπτώσεις, ο γενικός κανόνας είναι ότι ο κύκλος εργασιών καταλογίζεται στον τόπο, όπου βρίσκεται ο πελάτης κατά τη στιγμή της συναλλαγής. Αυτό βασίζεται στην αρχή ότι ο κύκλος εργασιών πρέπει να καταλογίζεται στον τόπο, όπου διεξάγεται ανταγωνισμός με εναλλακτικούς προμηθευτές. Ο τόπος αυτός είναι κατά κανόνα επίσης ο τόπος, όπου πρέπει να εκτελεσθεί η χαρακτηριστική πράξη βάσει της εκάστοτε σύμβασης, δηλαδή ο τόπος, όπου όντως παρέχεται η υπηρεσία ή παραδίδεται το προϊόν.¹³⁰ Ωστόσο, δεν είναι πάντοτε σαφές σε ποιο κράτος μέλος λαμβάνει χώρα η παροχή, για παράδειγμα στην περίπτωση υπηρεσιών που παρέχονται μέσω διαδικτύου ή υπηρεσιών, που περιέχουν το στοιχείο του διασυνοριακού ταξιδιού. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται λοιπόν να εξετάσει εναλλακτικές μεθόδους κατανομής του κύκλου εργασιών, με σκοπό να διασφαλίσει ότι τα ποσά, που θα προκύψουν αντανakλούν την οικονομική πραγματικότητα, ειδικότερα σε σχέση με τον τόπο, όπου όντως λαμβάνει χώρα ο ανταγωνισμός.¹³¹

¹²⁹ Άρθρο 5 παρ 1 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004: ο συνολικός κύκλος εργασιών μιας συμμετέχουσας επιχείρησης δεν περιλαμβάνει την πώληση προϊόντων ή την παροχή υπηρεσιών μεταξύ οποιωνδήποτε από τις επιχειρήσεις που αναφέρονται στην παρ. 5 εδ. 4 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 (δηλ. έσοδα από εσωτερικές συναλλαγές εντός του ίδιου ομίλου). Αντίστοιχη ρύθμιση εμπεριέχεται και στον ελληνικό νόμο: άρθρο 10 παρ. 1 τελευταίο εδάφιο του Ν 3959/2011

¹³⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας, παρ. 196

¹³¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας, παρ. 197-202.

3.6. Σύστημα αμοιβαίων παραπομπών¹³²

3.6.1. Ανακατανομή της δικαιοδοσίας πριν τη γνωστοποίηση

Η ανωτέρω περιγραφείσα αυστηρή κατανομή αρμοδιοτήτων (one stop shop, Βλ. Ενότητα 3.1.) κάμπτεται μέσω του συστήματος αμοιβαίων παραπομπών μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των Εθνικών Αρχών Ανταγωνισμού (συμπεριλαμβανομένης της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού), στη βάση της αρχής της επικουρικότητας, και υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, κατόπιν σχετικής πρωτοβουλίας είτε των αρχών ανταγωνισμού, είτε των γνωστοποιούντων μερών.

Πριν την αναθεώρηση των κοινοτικών κανόνων ελέγχου συγκεντρώσεων με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004, οι παραπομπές υποθέσεων πραγματοποιούνταν μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και εφόσον τα συμφέροντα ανταγωνισμού του οικείου κράτους μέλους δεν μπορούσαν να τύχουν ικανοποιητικής προστασίας με άλλο τρόπο. Σκοπός του νέου συστήματος αμοιβαίων παραπομπών, που εισήχθη με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 ήταν να διευκολυνθεί η ανακατανομή των υποθέσεων μεταξύ Επιτροπής και κρατών μελών, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, ούτως ώστε κατ' αρχήν κάθε υπόθεση να εξετάζεται από την αρχή ή τις αρχές, που είναι οι πλέον κατάλληλες για τη διερεύνησή της.

Η σημαντικότερη αλλαγή που εισήχθη με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 ήταν ότι η παραπομπή μιας υπόθεσης μπορεί πλέον να διενεργηθεί και πριν από την επίσημη γνωστοποίησή της σε οποιαδήποτε αρμόδια αρχή ανταγωνισμού εντός της Κοινότητας, δίνοντας έτσι στις συγχωνευόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να εξακριβώνουν όσο το δυνατόν νωρίτερα σε ποια δικαιοδοσία θα υπαχθεί εντέλει προς εξέταση η υπόθεσή τους.

Οι παραπομπές υποθέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των αρχών ανταγωνισμού των κρατών μελών εξακολουθούν να αποτελούν παρέκκλιση από τους γενικούς κανόνες (σύμφωνα με τους οποίους η δικαιοδοσία βασίζεται σε αντικειμενικά καθοριζόμενα όρια κύκλου εργασιών) και διενεργούνται σε περιορισμένο μόνο βαθμό.

1. Παραπομπές του άρθρου 4 παρ. 4 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Εθνικές Επιτροπές Ανταγωνισμού, κατόπιν αιτήσεως των μερών¹³³

Πριν από την κοινοποίηση μιας συγκέντρωσης, τα πρόσωπα ή οι επιχειρήσεις που είναι υπόχρεοι προς γνωστοποίηση, μπορούν να ενημερώνουν την Επιτροπή, με υποβολή αιτιολογημένης αναφοράς, ότι η συγκέντρωση ενδέχεται να επηρεάσει σημαντικά τον

¹³² Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1^{ος} τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 1058-1066

¹³³ Άρθρο 4 παράγραφος 4 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

ανταγωνισμό σε αγορά κράτους μέλους, που φέρει όλα τα χαρακτηριστικά διακριτής αγοράς, και θα πρέπει, ως εκ τούτου να εξετασθεί, εν όλω ή εν μέρει, από το εν λόγω κράτος μέλος.

Η Επιτροπή διαβιβάζει αμέσως την αναφορά αυτή σε όλα τα κράτη μέλη. Το κράτος μέλος, που αναφέρεται στην αιτιολογημένη αναφορά, εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της αναφοράς, εκφράζει τη συμφωνία ή τη διαφωνία του, όσον αφορά στην αίτηση παραπομπής της υπόθεσης. Εφόσον το κράτος μέλος δεν λάβει σχετική απόφαση εντός της προθεσμίας αυτής, θεωρείται ότι συμφωνεί.

Αν το κράτος μέλος δεν διαφωνεί, η Επιτροπή, εφόσον θεωρεί ότι υπάρχει τέτοια διακριτή αγορά και ότι ο ανταγωνισμός σε αυτήν την αγορά ενδέχεται να επηρεασθεί σημαντικά από τη συγκέντρωση, μπορεί να αποφασίσει την παραπομπή του συνόλου ή μέρους της υπόθεσης στις αρμόδιες αρχές αυτού του κράτους μέλους, προκειμένου να εφαρμοσθεί η εθνική του νομοθεσία περί ανταγωνισμού.

Η απόφαση παραπομπής ή μη της υπόθεσης, σύμφωνα με τα ανωτέρω, λαμβάνεται εντός είκοσι πέντε (25) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της αιτιολογημένης αναφοράς από την Επιτροπή. Η Επιτροπή ενημερώνει τα άλλα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ή επιχειρήσεις για την απόφασή της αυτή. Αν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση εντός της προθεσμίας αυτής, θεωρείται ότι συμφωνεί στην παραπομπή της υπόθεσης, σύμφωνα με την αναφορά, που υπέβαλαν τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ή επιχειρήσεις.

Αν η Επιτροπή αποφασίσει ή θεωρείται ότι έχει αποφασίσει, σύμφωνα με τα ανωτέρω την παραπομπή του συνόλου της υπόθεσης, δεν γίνεται κοινοποίηση και ισχύει η εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού.

Συνεπώς, σύμφωνα με τα ανωτέρω, για να γίνει παραπομπή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς ένα ή περισσότερα κράτη - μέλη, πρέπει να πληρούνται δυο (2) προϋποθέσεις:

1. Ύπαρξη ενδείξεων ότι η συγκέντρωση μπορεί να επηρεάσει ουσιωδώς τον ανταγωνισμό σε μια ή περισσότερες αγορές, και
2. Οι σχετικές αγορές πρέπει να βρίσκονται εντός ενός κράτους μέλους και να εμφανίζουν όλα τα χαρακτηριστικά μιας διακριτής αγοράς.

Όσον αφορά στο πρώτο κριτήριο, τα αιτούντα μέρη δεν υποχρεούνται να αποδείξουν ότι η επίδραση στον ανταγωνισμό θα είναι κατ' ανάγκη αρνητική. Αρκεί να τεκμηριώσουν επαρκείς προκαταρκτικές ενδείξεις ότι η πράξη ενδέχεται να έχει επιπτώσεις στον ανταγωνισμό σε μια διακριτή αγορά ενός κράτους μέλους, οι οποίες μπορεί να αποδειχθούν σημαντικές και επομένως χρήζουν προσεκτικής εξέτασης. Όσον αφορά στο δεύτερο κριτήριο, τα αιτούντα μέρη υποχρεούνται ουσιαστικά να αποδείξουν ότι η γεωγραφική αγορά εντός της οποίας ο

ανταγωνισμός δύναται να επηρεασθεί από τη συναλλαγή, είναι η εθνική ή στενότερη από την εθνική. Εάν η υπόθεση δύναται να προκαλέσει προβλήματα σε σχέση με τον ανταγωνισμό σε περισσότερα κράτη-μέλη και απαιτεί συντονισμένη διερευνητική και αποκαταστατική δράση, τότε το πιθανότερο είναι ότι η Επιτροπή θα απορρίψει το αίτημα παραπομπής. Σε κάθε περίπτωση, εξετάζεται το κατά πόσον η εθνική αρχή ανταγωνισμού προς την οποία διερευνάται η πιθανότητα παραπομπής, διαθέτει συγκεκριμένη εμπειρία και τεχνογνωσία σχετική με τις τοπικές αγορές, ή εξετάζει ή πρόκειται να εξετάσει κάποια άλλη συναλλαγή στον σχετικό τομέα.

Εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφωνήσει να παραπέμψει την υπόθεση συνολικά, τότε τα μέρη οφείλουν να κοινοποιήσουν την υπόθεση στην αρμόδια εθνική αρχή. Στη συνέχεια, ακολουθείται η προβλεπόμενη διαδικασία σύμφωνα με τις κείμενες εθνικές διατάξεις, με τη μόνη διαφορά ότι η εθνική αρχή οφείλει να ενημερώσει τα μέρη για το αποτέλεσμα της προκαταρκτικής αξιολόγησης της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης εντός σαράντα πέντε (45) εργάσιμων ημερών. Εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφωνήσει σε αίτημα μερικής παραπομπής, τα σχετικά ζητήματα θα εξεταστούν από την οικεία εθνική αρχή σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις, αλλά τα μέρη θα πρέπει παράλληλα να προβούν και σε γνωστοποίηση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 σε σχέση με τα υπόλοιπα ζητήματα της συγκέντρωσης (βλ. κατωτέρω Ενότητα 3.7.2.).

2. Παραπομπές του άρθρου 4 παρ. 5 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως των μερών¹³⁴

Στην περίπτωση συγκέντρωσης, η οποία δεν έχει κοινοτική διάσταση και η οποία υπόκειται σε έλεγχο σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τριών τουλάχιστον κρατών μελών, τα πρόσωπα ή οι επιχειρήσεις, που είναι υπόχρεοι προς γνωστοποίηση, πριν από οποιαδήποτε κοινοποίηση στις αρμόδιες αρχές, δύναται να ενημερώνουν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με την υποβολή αιτιολογημένης αναφοράς, ότι η συγκέντρωση θα πρέπει να εξετασθεί από εκείνη.

Η Επιτροπή διαβιβάζει αμέσως την αναφορά αυτή σε όλα τα κράτη μέλη. Κάθε ενδιαφερόμενο κράτος μέλος αρμόδιο για την εξέταση της συγκέντρωσης δυνάμει της εθνικής του νομοθεσίας έχει τη δυνατότητα, εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την παραλαβή της αιτιολογημένης αναφοράς, να εκφράσει τη διαφωνία του, όσον αφορά στο αίτημα παραπομπής της υπόθεσης.

Σε περίπτωση που τουλάχιστον ένα κράτος μέλος έχει εκφράσει τη διαφωνία του για την παραπομπή, εντός της ανωτέρω προθεσμίας, η υπόθεση δεν παραπέμπεται. Η Επιτροπή ενημερώνει αμέσως όλα τα κράτη μέλη καθώς και τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα και επιχειρήσεις

¹³⁴ Βλ. Άρθρο 4 παράγραφος 5 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

για οποιαδήποτε τέτοια διαφωνία. Αντιθέτως, εάν κανένα κράτος μέλος δεν έχει εκφράσει τη διαφωνία σύμφωνα με την αιτούμενη παραπομπή, η συγκέντρωση θεωρείται ότι έχει κοινοτική διάσταση και κοινοποιείται στην Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή, κανένα κράτος μέλος δεν εφαρμόζει την εθνική του νομοθεσία περί ανταγωνισμού στην εν λόγω συγκέντρωση.

Συνεπώς, για να γίνει παραπομπή προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τα ανωτέρω, πρέπει να πληρούνται δύο (2) προϋποθέσεις :

1. Η συναλλαγή θα πρέπει να αποτελεί «συγκέντρωση» υπό την έννοια του άρθρου 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και
2. Η συγκέντρωση θα πρέπει να υπόκειται σε έλεγχο σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού τριών (3) τουλάχιστον κρατών μελών .

Κατά την εξέταση του κατά πόσον η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι η πλέον κατάλληλη αρχή για να εξετάσει μια υπόθεση, διερευνάται το εάν πρόκειται για γνήσια διασυνοριακή συναλλαγή, που δύναται να έχει ουσιώδεις επιπτώσεις επί του ανταγωνισμού σε περισσότερα κράτη μέλη ή/και σε αγορές ευρύτερες από τις εθνικές και ποιες διερευνητικές και κυρωτικές εξουσίες είναι πιθανόν να απαιτούνται για να αντιμετωπισθούν οι επιπτώσεις αυτές. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να είναι πιο κατάλληλη για την εξέταση υποθέσεων, που προκαλούν δυνητικά προβλήματα ανταγωνισμού σε διάφορες εθνικές ή μικρότερης κλίμακας από τις εθνικές αγορές διαφορετικών κρατών μελών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι σε θέση να διεξάγει την έρευνα, πιο αποτελεσματικά, στις περιπτώσεις αυτές, καθώς είναι σκόπιμο να εξασφαλίζεται η συνεκτική και αποτελεσματική εξέταση της υπόθεσης στις διάφορες χώρες, να χρησιμοποιούνται οι κατάλληλες εξουσίες έρευνας και να αντιμετωπίζονται τα τυχόν προβλήματα ανταγωνισμού με τη λήψη ενιαίων διορθωτικών μέτρων.

3.6.2. Ανακατανομή της δικαιοδοσίας μετά τη γνωστοποίηση

1. Παραπομπές από την Επιτροπή προς τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού βάσει του άρθρου 9 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

Η συνηθέστερη διαδικασία ανακατανομής της δικαιοδοσίας μετά τη γνωστοποίηση αφορά σε παραπομπές από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα κράτη μέλη κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 9 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004. Αυτό ενδείκνυται, συνήθως, στις περιπτώσεις, που τα μόνα ουσιώδη θέματα ανταγωνισμού περιορίζονται εντός ενός κράτους μέλους και ειδικότερα εάν οι αγορές, που επηρεάζονται από τη συγκέντρωση είναι γεωγραφικά περιορισμένες σε τοπικές περιοχές, οι οποίες δεν αποτελούν αξιόλογο μέρος της κοινής αγοράς.

Η εν λόγω διαδικασία μπορεί να κινηθεί κατόπιν πρωτοβουλίας ενός κράτους μέλους ή κατόπιν προσκλήσεως της Επιτροπής. Εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία παραλαβής αντιγράφου της κοινοποίησης, ένα κράτος μέλος μπορεί να ενημερώνει την Επιτροπή, η οποία ενημερώνει εν συνεχεία τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, ότι¹³⁵:

α) μια συγκέντρωση απειλεί να επηρεάσει σημαντικά τον ανταγωνισμό σε αγορά του κράτους μέλους αυτού, η οποία φέρει όλα τα χαρακτηριστικά διακριτής αγοράς ή

β) μία συγκέντρωση επηρεάζει τον ανταγωνισμό σε αγορά του κράτους μέλους αυτού, η οποία φέρει όλα τα χαρακτηριστικά διακριτής αγοράς και δεν αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς.

Αν η Επιτροπή θεωρεί ότι, λαμβάνοντας υπόψη την εν λόγω αγορά αγαθών ή υπηρεσιών και τη γεωγραφική αγορά αναφοράς, υπάρχει αυτή η διακριτή αγορά και η προβαλλόμενη απειλή:

α) εξετάζει η ίδια την υπόθεση σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004 ή

β) παραπέμπει το σύνολο ή μέρος της υπόθεσης στην αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους προκειμένου να εφαρμοσθεί η εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού του εν λόγω κράτους.

Αν, αντιθέτως η Επιτροπή κρίνει ότι δεν υφίσταται η διακριτή αυτή αγορά ή απειλή, λαμβάνει σχετική απόφαση, την οποία απευθύνει προς το οικείο κράτος μέλος και εξετάζει ή ίδια την υπόθεση σύμφωνα με τον Κανονισμό περί συγκεντρώσεων.

Στις περιπτώσεις, που ένα κράτος μέλος πληροφορεί την Επιτροπή, ότι μια συγκέντρωση επηρεάζει μια διακριτή αγορά εντός του εδάφους του, η οποία δεν αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς, η Επιτροπή παραπέμπει το σύνολο ή μέρος της υπόθεσης που αφορά την εν λόγω διακριτή αγορά, εάν θεωρεί ότι επηρεάζεται η αγορά αυτή.

Οι αποφάσεις για την παραπομπή ή τη μη παραπομπή μιας υπόθεσης σύμφωνα με τα ανωτέρω λαμβάνονται:

α) κατά κανόνα, εντός είκοσι πέντε (25) εργάσιμων ημερών, εφόσον η Επιτροπή δεν έχει κινησει διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή

β) εντός ανώτατης προθεσμίας εξήντα πέντε (65) εργάσιμων ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής συγκέντρωσης, εφόσον η Επιτροπή έχει κινησει διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ), χωρίς να προβεί στις προκαταρκτικές ενέργειες για τη λήψη των

¹³⁵ Άρθρο 9 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

αναγκαίων μέτρων δυνάμει του άρθρου 8 παράγραφοι 2, 3 ή 4, προκειμένου να διατηρήσει ή να αποκαταστήσει συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά.

Αν, εντός της προθεσμίας των εξήντα πέντε (65) εργάσιμων ημερών, η Επιτροπή, παρά την υπόμνηση του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, δεν έχει λάβει απόφαση περί παραπομπής, ούτε έχει προβεί στις προκαταρκτικές ενέργειες, θεωρείται ότι έχει αποφασίσει να παραπέμψει την υπόθεση στο οικείο κράτος μέλος.

Εντός σαράντα πέντε (45) εργάσιμων ημερών, μετά την παραπομπή από την Επιτροπή, οι αρμόδιες αρχές του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ενημερώνουν όλες τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις για το αποτέλεσμα μιας πρώτης αξιολόγησής τους σχετικά με τον ανταγωνισμό και για τα τυχόν περαιτέρω μέτρα, που προτείνει να ληφθούν. Το συγκεκριμένο κράτος μέλος μπορεί, κατ' εξαίρεση, να αναστέλλει την προθεσμία αυτή στην περίπτωση, που δεν του έχουν παρασχεθεί από τις επιχειρήσεις οι αναγκαίες πληροφορίες, όπως ορίζονται από την εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού.

Συνεπώς, για να γίνει παραπομπή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε εθνική αρχή ανταγωνισμού σύμφωνα με τα ανωτέρω, πρέπει να πληρούνται μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. Η συγκέντρωση απειλεί να επηρεάσει σημαντικά τον ανταγωνισμό σε αγορά του οικείου κράτους μέλους αυτού, η οποία φέρει όλα τα χαρακτηριστικά διακριτής αγοράς, ή
2. Η συγκέντρωση επηρεάζει τον ανταγωνισμό σε αγορά του κράτους μέλους αυτού, η οποία φέρει όλα τα χαρακτηριστικά διακριτής αγοράς και δεν αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς.

Όσον αφορά στην πρώτη περίπτωση, η αιτούσα εθνική αρχή ανταγωνισμού οφείλει να αποδείξει ότι υφίσταται πραγματικός κίνδυνος, ότι η συναλλαγή μπορεί να έχει σημαντική αρνητική επίδραση επί του ανταγωνισμού, με βάση προκαταρκτικές ενδείξεις και ότι οι γεωγραφικές αγορές στις οποίες επηρεάζεται ο ανταγωνισμός είναι εθνικές ή στενότερες από τις εθνικές.

Στη δεύτερη περίπτωση, η αιτούσα εθνική αρχή ανταγωνισμού οφείλει να αποδείξει ότι η συγκέντρωση είναι πιθανόν να επηρεάσει τον ανταγωνισμό σε μια αγορά, με βάση προκαταρκτικές ενδείξεις και ότι η γεωγραφική αγορά στην οποία ο ανταγωνισμός επηρεάζεται (α) είναι στενότερη από την εθνική και (β) δεν αποτελεί σημαντικό τμήμα της κοινής αγοράς.

2. Παραπομπές από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 22 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

Ένα ή περισσότερα κράτη μέλη μπορούν, χωριστά ή από κοινού, να ζητούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει μια συγκέντρωση, όπου τα μέρη δεν πληρούν τις προϋποθέσεις κύκλου

εργασιών, ώστε η συγκέντρωση να έχει κοινοτική διάσταση. Ωστόσο, οι εν λόγω παραπομπές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πλέον σπάνιες .

Για παράδειγμα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τα κράτη μέλη στην περίπτωση που μια συναλλαγή υπόκειται σε πολλαπλές γνωστοποιήσεις σε εθνικό επίπεδο και λόγοι αποτελεσματικότητας επιβάλουν ενιαία και συνεκτική αξιολόγηση της συγκέντρωσης, ιδίως ενόψει ζητημάτων ουσίας, που μπορεί να ανακύπτουν σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη.

Η σχετική αίτηση πρέπει να γίνει εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία της γνωστοποίησης στην οικεία εθνική αρχή ή, όπου δεν απαιτείται κοινοποίηση, από την ημερομηνία κατά την οποία η συγκέντρωση έγινε γνωστή στο οικείο κράτος μέλος.

Η Επιτροπή ενημερώνει χωρίς καθυστέρηση όλα τα κράτη μέλη και τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις για κάθε αίτηση παραπομπής. Οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος μπορεί να συνυποβάλει την αίτηση, εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την ενημέρωσή του από την Επιτροπή για την υποβολή της αρχικής αίτησης. Η Επιτροπή πρέπει, το αργότερο δέκα (10) εργάσιμες ημέρες μετά τη λήξη της 15ήμερης προθεσμίας, να αποφασίσει εάν δέχεται την αρμοδιότητα επί της αίτησης.

Εάν η Επιτροπή αποδεχθεί την αρμοδιότητα, πληροφορεί τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη για την απόφασή της. Στην περίπτωση αυτή, οι διαδικασίες σε εθνικό επίπεδο στα παραπέμποντα κράτη μέλη τερματίζονται και η Επιτροπή προχωρεί στη διερεύνηση της υπόθεσης για λογαριασμό των αιτούντων κρατών, σαν να επρόκειτο για συγκέντρωση με κοινοτική διάσταση. Ωστόσο, τα κράτη μέλη που δεν ζήτησαν την παραπομπή, συνεχίζουν να εφαρμόζουν τους εθνικούς κανόνες ελέγχου συγκεντρώσεων. Συναφώς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα εξετάσει τα αποτελέσματα της συγκέντρωσης στην επικράτεια των κρατών μελών που δεν υπέβαλαν (ή δεν συνυπέβαλαν) αίτηση, εκτός εάν αυτή η εξέταση είναι αναγκαία για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της συγκέντρωσης εντός της επικράτειας των αιτούντων κρατών μελών .

3.7. Διαδικασία

3.7.1 Διαδικασία ενώπιον της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού (Ν. 3959/2011)

3.7.1.1. Υποχρέωση προς γνωστοποίηση

Υπόχρεοι προς γνωστοποίηση της συγκέντρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 3 του Ν. 3959/2011 είναι:

A) Στην περίπτωση που η συγκέντρωση συνίσταται σε συγχώνευση ή απόκτηση ελέγχου, από κοινού οι επιχειρήσεις, που συμμετέχουν στις πράξεις αυτές.

B) Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, το πρόσωπο ή η επιχείρηση, που αποκτά έλεγχο στο σύνολο ή σε τμήματα μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων. Σημειωτέον ότι, στην περίπτωση απόκτησης ελέγχου σε συμμετοχής σε μια επιχείρηση, η γνωστοποίηση συμπληρώνεται από τον αποκτώντα τον έλεγχο, ενώ στην περίπτωση δημόσιας προσφοράς για την εξαγορά επιχείρησης, από τον προσφέροντα.¹³⁶

Σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης υποχρέωσης ή υλοποίησης της συγκέντρωσης πριν την έκδοση της σχετικής απόφασης της Επιτροπής (gun jumping), η Επιτροπή επιβάλλει στον κάθε υπόχρεο προς γνωστοποίηση, πρόστιμο ύψους τουλάχιστον τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, το οποίο δεν υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών της οικείας επιχείρησης.¹³⁷ Κατά την επιμέτρηση του προστίμου λαμβάνονται ιδίως υπόψη η οικονομική ισχύς των επιχειρήσεων, που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, το πλήθος των επηρεαζόμενων αγορών και το επίπεδο του ανταγωνισμού σε αυτές, καθώς και η εκτιμώμενη επίδραση της συγκέντρωσης στον ανταγωνισμό.¹³⁸ Εξετάζεται επιπλέον, το είδος της παράβασης, καθώς και η χρονική διάρκεια αυτής.

Στην από 12.5.2006 ανακοίνωσή της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού καθόρισε κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού του προστίμου, με σκοπό τη διασφάλιση της διαφάνειας και της αντικειμενικότητας κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας, που της έχει απονεμίσει ο νομοθέτης για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων.¹³⁹

Σύμφωνα με την ανωτέρω ανακοίνωση, η ΕΑ «καθορίζει το βασικό ποσό του προστίμου για κάθε επιχείρηση σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παράβασης»¹⁴⁰. Εν συνεχεία, «εφόσον το κρίνει σκόπιμο, προσαυξάνει ή μειώνει το βασικό ποσό, ανάλογα με το εάν συντρέχουν αντίστοιχα επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις».¹⁴¹

Σύμφωνα με την παρ. 18 της ίδιας Ανακοίνωσης, «Στην περίπτωση που η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού δεν έχει στη διάθεσή της τα ετήσια ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης από

¹³⁶ Βλ. άρθρο 6 παράγραφος 3 του Ν. 3959/2011

¹³⁷ Βλ. υπ' αριθμ. 4241 /V/2008 απόφαση του Α' Τμήματος της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού. Με την εν λόγω απόφαση επιβλήθηκε πρόστιμο ύψους πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ, λόγω υπαίτιας εκπρόθεσμης (1 έτος και 5 μήνες μετά την σύναψη ιδιωτικού συμφωνητικού μεταβίβασης μετοχών) γνωστοποίησης προς την Επιτροπή, της εξαγοράς [...] μετοχών της εταιρείας «ΛΟΥΚΑΣ ΤΣΟΓΚΑΣ ΜΠΕΤΑ Α.Ε.» από τις «ΙΝΤΕΡΜΠΕΤΟΝ ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ Α.Ε.» και «ΤΙΤΑΝ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ Α.Ε.».

¹³⁸ Βλ. άρθρο 6 παράγραφος 4 του Ν. 3959/2011

¹³⁹ Βλ. Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΑ για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 9 του ν. 703/1977, όπως ισχύει.

¹⁴⁰ Ό.π. παρ. 6

¹⁴¹ Ό.π. παρ. 7

*προϊόντα και υπηρεσίες που αφορούν στην παράβαση, θα χρησιμοποιεί τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης της τρέχουσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης για τον υπολογισμό του προστίμου».*¹⁴²

Μια γνωστοποίηση παράγει αποτελέσματα από την ημερομηνία, που παραλαμβάνεται από την Επιτροπή, εκτός εάν είναι ελλιπής. Εάν η Επιτροπή Ανταγωνισμού απαιτεί επιπρόσθετες πληροφορίες, πριν θεωρήσει την γνωστοποίηση, πλήρη από άποψη στοιχείων, πρέπει να πληροφορήσει τα κοινοποιούντα μέρη εντός επτά (7) εργάσιμων ημερών, ζητώντας τη διόρθωση της αρχικής γνωστοποίησης. Στην περίπτωση αυτή, η γνωστοποίηση θα αρχίσει να παράγει αποτελέσματα κατά την ημερομηνία της προσήκουσας γνωστοποίησης.¹⁴³

Περαιτέρω, ο νόμος προβλέπει και την τήρηση διατυπώσεων δημοσιότητας κατά τη γνωστοποίηση, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ενημέρωση τυχόν ενδιαφερομένων τρίτων. Ειδικότερα, οι υπόχρεοι σε γνωστοποίηση υποχρεούνται, αμέσως μετά τη γνωστοποίηση, να δημοσιεύσουν τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση σε μία ημερήσια οικονομική εφημερίδα, πανελλαδικής κυκλοφορίας, με έξοδά τους. Το κείμενο της δημοσίευσης κοινοποιείται αμέσως στην Επιτροπή Ανταγωνισμού και δημοσιεύεται στο διαδικτυακό τόπο, που διατηρεί η Επιτροπή Ανταγωνισμού. Με απόφαση της τελευταίας καθορίζεται το ειδικότερο περιεχόμενο της δημοσίευσης και ρυθμίζεται κάθε άλλο σχετικό με αυτή θέμα.¹⁴⁴

3.7.1.2. Διατυπώσεις γνωστοποίησης

A. Έντυπο πλήρους γνωστοποίησης

Τα μέρη υποχρεούνται να συμπληρώσουν το «Έντυπο Γνωστοποίησης Συγκέντρωσης Επιχειρήσεων», το οποίο παρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες αναφορικά με τη συγκέντρωση.¹⁴⁵ Εκτός από το εισαγωγικό τμήμα, περιλαμβάνει και ένα ερωτηματολόγιο με τα ακόλουθα τμήματα¹⁴⁶:

- Τμήμα 1: περιγραφή της συγκέντρωσης, συμπεριλαμβανομένης μιας συνοπτικής παρουσίασης, που εξειδικεύει τη φύση και τα μέρη της συγκέντρωσης, τις κύριες «επηρεαζόμενες αγορές», τους στρατηγικούς και οικονομικούς λόγους, που δικαιολογούν την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης,
- Τμήμα 2: πληροφορίες και στοιχεία επικοινωνίας για τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις,

¹⁴² Βλ. υπ' αριθμ. 622/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού (σκέψη 363)

¹⁴³ Βλ. άρθρο 8 παράγραφος 11 του Ν. 3959/2011

¹⁴⁴ Βλ. άρθρο 6 παράγραφος 6 και άρθρο 8 παράγραφος 14 Ν. 3959/2011

¹⁴⁵ Άρθρο 6 παράγραφος 5 και 6 Ν. 3959/2011.

¹⁴⁶ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1135-1136

- Τμήμα 3: λεπτομερή στοιχεία για τη φύση της γνωστοποιούμενης συγκέντρωσης, οικονομική αξία, κύκλοι εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων κ.λπ.,
- Τμήμα 4: πληροφορίες για τις επιχειρήσεις που ανήκουν ή ελέγχονται από τα μέρη της συγκέντρωσης, καθώς και στοιχεία για τυχόν προσωπικούς ή οικονομικούς συνδέσμους με άλλες επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στις επηρεαζόμενες αγορές,
- Τμήμα 5: συνοδευτικά έγγραφα,
- Τμήμα 6: περιγραφή των αγορών, που επηρεάζονται από τη συγκέντρωση και άλλων αγορών, επί των οποίων η συγκέντρωση αναμένεται να έχει τη μεγαλύτερη επίδραση, όπως αυτές προσδιορίζονται ειδικότερα με τον όρο «επηρεαζόμενες αγορές»,
- Τμήμα 7: λεπτομερή στοιχεία για όλες τις επηρεαζόμενες αγορές, συμπεριλαμβανομένων του μεγέθους της αγοράς, τα μερίδια της αγοράς κ.α., για τα τελευταία πέντε (5) έτη,
- Τμήμα 8: πληροφορίες για τις γενικές συνθήκες των επηρεαζόμενων αγορών, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων επικοινωνίας των πέντε μεγαλύτερων ανεξάρτητων προμηθευτών και πελατών των μερών, πληροφορίες για τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης στις επηρεαζόμενες αγορές, τα εμπόδια εισόδου, τη σημασία της έρευνας και ανάπτυξης, τις συμφωνίες συνεργασίας, εμπορικές ενώσεις, κ.ά.,
- Τμήμα 9: πληροφορίες αναφορικά με τις αναμενόμενες συνέργειες και βελτιώσεις της αποτελεσματικότητας από την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης,
- Τμήμα 10: πληροφορίες για τα ενδεχόμενα συμπραξιακά αποτελέσματα, εφόσον η υπόθεση αφορά σε λειτουργικά αυτόνομη κοινή επιχείρηση κ.λπ.,
- Τμήμα 11: στοιχεία για τυχόν παράλληλες γνωστοποιήσεις σε άλλα κράτη,
- Τμήμα 12: πληροφορίες ειδικά για τις συγκεντρώσεις μέσω μαζικής ενημέρωσης, με βάση τα οριζόμενα στις σχετικές διατάξεις του Ν 3592/2007, και
- Τμήμα 13: δήλωση ότι, από όσο δύνανται τα κοινοποιούντα μέρη να γνωρίζουν και πιστεύουν, οι παρεχόμενες, στο έντυπο, πληροφορίες είναι αληθείς, ορθές και πλήρεις

Β. Έντυπο Συνοπτικής Γνωστοποίησης

Στην περίπτωση, που τα υπόχρεα προς γνωστοποίηση μέρη είναι πεπεισμένα και μπορούν να αποδείξουν τεκμηριωμένα, ότι η γνωστοποιούμενη συγκέντρωση δεν είναι ικανή να επηρεάσει

αρνητικά τον ελεύθερο ανταγωνισμό, στις επιμέρους αγορές, στις οποίες αφορά, μπορούν να χρησιμοποιήσουν το έντυπο συνοπτικής γνωστοποίησης.¹⁴⁷

Στην πράξη, το εν λόγω έντυπο χρησιμοποιείται σε περίπτωση κάθετων συγκεντρώσεων όταν το ατομικό ή συνδυασμένο μερίδιο αγοράς των μερών δεν υπερβαίνει το 25% και στην περίπτωση οριζόντιων συγκεντρώσεων όταν το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς δεν υπερβαίνει το 15%.

3.7.1.3. Αναστολή πραγματοποίησης της συγκέντρωσης

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 1 του Ν. 3959/2011 απαγορεύεται η πραγματοποίηση της συγκέντρωσης μέχρι την έκδοση απόφασης από το κατ' ιδίαν αρμόδιο όργανο και ειδικότερα απ' την Επιτροπή Ανταγωνισμού ή της τεκμαιρόμενης έγκρισης κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παρ. 6 Ν. 3959/2011, λόγω παρόδου της προθεσμίας, που προβλέπεται για την έκδοση απορριπτικής απόφασης. Απαιτείται, συνεπώς, η προέγκριση της συγκέντρωσης πριν αυτή τεθεί σε εφαρμογή.

Σε περίπτωση παράβασης της ανωτέρω απαγόρευσης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού επιβάλλει στους υπόχρεους προς γνωστοποίηση πρόστιμο ύψους τουλάχιστον τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό 10% του συνολικού κύκλου εργασιών, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 9 παρ. 1 εδ. 3 ν. 3959/2011.¹⁴⁸

i) Γενική δυνατότητα παρέκκλισης

Η παρ. 3 του άρθρου 9 Ν. 3959/2011 δίνει τη δυνατότητα στην Επιτροπή Ανταγωνισμού να επιτρέπει την πραγματοποίηση κάποιας συγκέντρωσης, ύστερα από σχετική αίτηση, *«προκειμένου να αποφευχθούν σοβαρές ζημιές σε βάρος μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων, στις οποίες αφορά η πράξη συγκέντρωσης ή σε βάρος τρίτου»*. Η άδεια παρέκκλισης μπορεί να ζητείται και να παρέχεται *«οποτεδήποτε είτε πριν από τη γνωστοποίηση είτε μετά τη συναλλαγή»* (άρθρο 9§3 εδ. 4), συνεπώς και επί εκπρόθεσμης γνωστοποίησης. Η άδεια παρέκκλισης μπορεί να ανακληθεί από την Επιτροπή Ανταγωνισμού λόγω παραπλανητικών

¹⁴⁷ Βλ. υπ' αριθμ. 558/VI/2013 απόφαση Ολομέλειας Επιτροπής Ανταγωνισμού

¹⁴⁸ Βλ. απόφαση 595/2014 της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού (Μασούτης/ Ατλάντικ), όπου η εξαγοράζουσα εταιρεία «ΜΑΣΟΥΤΗΣ» δεν εκτίμησε σωστά ότι η εξαγορά της συνιστούσε πράγματι επιχειρηματική δραστηριότητα, που εμπίπτει στον ορισμό της συγκέντρωσης και έτσι δεν γνωστοποίησε εμπρόθεσμα την εν λόγω συγκέντρωση στην Επιτροπή. Η τελευταία έκρινε ότι η μη αναστολή της πραγματοποίησης της συγκέντρωσης οφειλόταν σε συγγνωστή πλάνη ή εύλογη αμφιβολία ως προς την ύπαρξη της σχετικής υποχρέωσης. Με δεδομένο ότι υπήρξε πρόωρη πραγματοποίηση, δεν προέκυψε επαρκώς, κατά νόμο, το στοιχείο της υπαιτιότητας, και άρα η Επιτροπή θεώρησε πως δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 9 παρ. 1 του ν. 3959/2011 και δεν επιβλήθηκε πρόστιμο.

και ανακριβών στοιχείων ή παράβασης τεθέντων όρων (άρθρο 9§3 εδ. 5 που παραπέμπει στο άρθρο 8§14).

Η παράγραφος αυτή εισάγει γενική δυνατότητα παρέκκλισης σε κάθε περίπτωση όπου η καθυστέρηση πραγματοποίησης κάποιας συγκέντρωσης μπορεί να επιφέρει σοβαρές ζημιές στις επιχειρήσεις ή σε τρίτους. Σε αντίθεση όμως με την παράγραφο 2 (κατωτέρω ειδική παρέκκλιση), εξαρτά την παρέκκλιση από αίτηση και άδεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού, η οποία εκτιμά μεν και τον κίνδυνο της επέλευσης σοβαρών ζημιών, στοιχείο ομοίως μη απαιτούμενο κατά την παράγραφο 2.

ii) Ειδική δυνατότητα παρέκκλισης

Σύμφωνα με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 9 Ν. 3959/2011, η αρχή της αναστολής δεν παρακωλύει *«την πραγματοποίηση δημόσιας προσφοράς, αγοράς ή ανταλλαγής ή την απόκτηση στο πλαίσιο χρηματιστηριακών συναλλαγών συμμετοχής που εξασφαλίζει τον έλεγχο μιας επιχείρησης, εφόσον οι πράξεις αυτές γνωστοποιούνται στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, μέσα στην προθεσμία που προβλέπεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 6, (ήτοι εντός 30 ημερών από τη σύναψη της συμφωνίας ή τη δημοσίευση της προσφοράς ή ανταλλαγής ή την ανάληψη υποχρέωσης για την απόκτηση συμμετοχής) και υπό τον όρο ότι ο αποκτών δεν ασκεί τα δικαιώματα ψήφου που συνδέονται με τους συγκεκριμένους τίτλους ή τα ασκεί μόνο για να διατηρήσει την πλήρη αξία της επένδυσής του και βάσει ειδικής άδειας, η οποία παρέχεται από την Επιτροπή Ανταγωνισμού σύμφωνα με την παράγραφο 3».*

Αν μια συγκέντρωση έχει ήδη πραγματοποιηθεί κατά παράβαση των διατάξεων περί αναστολής, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί με απόφασή της, ακόμη και χωρίς την τήρηση προθεσμίας:¹⁴⁹

1. Να διατάσσει τον διαχωρισμό των επιχειρήσεων, που συμμετέχουν στη συγκέντρωση, ιδίως με τη διάλυση της συγχώνευσης ή τη διάθεση όλων των μετοχών ή στοιχείων του ενεργητικού, που έχουν αποκτηθεί, ούτως ώστε να επανέλθει η κατάσταση, που επικρατούσε πριν από την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης,
2. Να διατάσσει τη λήψη άλλου κατάλληλου μέτρου για να εξασφαλίσει τη λύση της συγκέντρωσης από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις ή τη λήψη άλλων μέτρων αποκατάστασης.

Σε βάρος των επιχειρήσεων που δεν συμμορφώνονται με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή Ανταγωνισμού επιβάλλει πρόστιμο ύψους μέχρι δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου

¹⁴⁹ Βλ. άρθρο 9 παράγραφος 4 Ν. 3959/2011

εργασιών των επιχειρήσεων, που συμμετέχουν στη συγκέντρωση και επιπλέον πρόστιμο ύψους δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ για κάθε ημέρα μη συμμόρφωσης προς την απόφαση.

3.7.1.4.Διερεύνηση της συγκέντρωσης

Κατόπιν της υποβολής γνωστοποίησης στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, η τελευταία ξεκινά τη διερεύνηση της συγκέντρωσης αυτής. Ο έλεγχος της συγκέντρωσης πραγματοποιείται σε δύο στάδια.

A. Προκαταρκτική Έρευνα (1^η Φάση)¹⁵⁰

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού πρέπει να ολοκληρώσει την προκαταρκτική εξέταση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης εντός τριάντα (30) ημερών από τη γνωστοποίηση.¹⁵¹ Η ανωτέρω προθεσμία μπορεί να παραταθεί για τους συγκεκριμένους λόγους, που προβλέπονται στην παράγραφο 11 και 12 του άρθρου 8 Ν. 3959/2011. Όπως προαναφέρθηκε, δίνεται η δυνατότητα στην ΕΑ για αναζήτηση περισσότερων στοιχείων, πριν θεωρήσει την γνωστοποίηση πλήρη από άποψη στοιχείων. Στην πράξη, η Επιτροπή ζητά πολύ συχνά στοιχεία για την συμπλήρωση της αρχικής γνωστοποίησης, με αποτέλεσμα η προβλεπόμενη προθεσμία των τριάντα (30) ημερών να εκκινεί από την ημερομηνία της προσήκουσας συμπληρωματικής γνωστοποίησης και, ως εκ τούτου, η 1^η Φάση συνήθως διαρκεί συνολικά έως και 45-60 μέρες.

Στο τέλος της 1^{ης} Φάσης εκδίδεται μία από τις παρακάτω αποφάσεις:

- Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού αποφασίζει ότι η συγκέντρωση αυτή δεν πληροί τις προϋποθέσεις, που ορίζονται στο άρθρο 6 παρ. 1 Ν. 3959/2011 αναφορικά με τον κύκλο εργασιών ή ότι η πράξη δεν αποτελεί συγκέντρωση κατά τις διατάξεις περί ελέγχου των συγκεντρώσεων.
- Εναλλακτικά, η Επιτροπή Ανταγωνισμού εγκρίνει τη συγκέντρωση αυτήν λόγω αμφιβολιών ως προς την πρόκληση σοβαρών επιπτώσεων στη λειτουργία της διεθνούς και εγχώριας αγοράς σε σχέση με τον ανταγωνισμό.¹⁵² Σε περίπτωση, που η Επιτροπή κρίνει ότι δεν πρόκειται να προκληθούν σοβαρές αμφιβολίες για τη λειτουργία του

¹⁵⁰ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1141-1143

¹⁵¹ Άρθρο 8 παράγραφος 2-4 Ν. 3959/2011

¹⁵² Βλ. υπ' αριθμ. 197/III/2001 απόφαση της ΕΑ (Ολομέλεια), όπου η Επιτροπή έκρινε ότι η συγκέντρωση των εταιρειών AEGEAN και CRONUS, καίτοι αναμένεται να ενισχύσει τη θέση τους στις επιμέρους σχετικές αγορές, στις οποίες αυτή αφορά και ιδιαίτερα σε ορισμένες αγορές του εσωτερικού, όπου από κοινού θα αποκτήσουν ιδιαίτερα υψηλά μερίδια, δεν αναμένεται εν τούτοις να επηρεάσει σημαντικά τον ανταγωνισμό δεδομένης της δομής της αγοράς, καθώς πρόκειται περί αγοράς με πλήρη απελευθέρωση και του δυναμικού ανταγωνισμού (Ολυμπιακή Αεροπορία, η οποία εκείνο το χρονικό διάστημα αποτελούσε τον εθνικό πρωταθλητή στις εσωτερικές πτήσεις).

ανταγωνισμού, εκδίδει εγκριτική απόφαση, ακόμη και αν η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση εμπίπτει στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 6 Ν. 3959/2011.¹⁵³

154

- Η ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ανταγωνισμού δίνει εντολή για επιπλέον διερεύνηση (2^η φάση) σχετικά με την εν λόγω συγκέντρωση λόγω σοβαρών αμφιβολιών ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις αγορές, στις οποίες αφορά.

Επισημαίνεται ότι, σε αναντιστοιχία με τη διαδικασία, που ακολουθείται για τις συγκεντρώσεις με κοινοτική διάσταση, που υπόκεινται σε γνωστοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, οι σχετικές διατάξεις του Ν 3959/2011 δεν παρέχουν τη δυνατότητα ανάληψης δεσμεύσεων από τα μέρη, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση θα εγκριθεί στο στάδιο της προκαταρκτικής έρευνας (1^η Φάση)

B. Διαδικασία Πλήρους Διερεύνησης (2^η Φάση)

Στην περίπτωση, που κινηθεί η διαδικασία της πλήρους διερεύνησης, η Επιτροπή Ανταγωνισμού οφείλει να την ολοκληρώσει εντός ενενήντα (90) ημερών από την ημερομηνία έναρξής της¹⁵⁵.

Τα γνωστοποιούντα μέρη δύνανται να τροποποιήσουν την αρχική τους πρόταση, προκειμένου να αρθούν οι αμφιβολίες, που προέκυψαν κατά την 1^η φάση του ελέγχου. Οι προτάσεις αυτές υποβάλλονται το αργότερο μέσα σε διάστημα εξήντα πέντε (65) ημερών από την ανακοίνωση της απόφασης. Ωστόσο, η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, να αποδεχθεί δεσμεύσεις και μετά την πάροδο της παραπάνω προθεσμίας, που τάσσεται για την υποβολή τους. Στην περίπτωση αυτή, η προθεσμία των ενενήντα (90) ημερών μπορεί, με απόφαση της Επιτροπής, που κοινοποιείται στις γνωστοποιούσες επιχειρήσεις, να αυξάνεται σε εκατόν πέντε (105) ημέρες.

¹⁵³ Βλ. υπ' αριθμ. 714/2020 απόφαση ΕΕΑ («SAIGA S.à.r.l.» - αποκτώσα αποκλειστικό έλεγχο – και «ΣΚΡΟΥΤΖ Ανώνυμη εταιρεία Υπηρεσίες Διαδικτύου» - αποκτηθείσα -), 716/2020 (ΣΙΔΗΡΕΜΠΟΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΑΕ – εξαγοράζουσα – και «ΜΠΗΤΡΟΣ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΑΕΒΕ», 718/2020 («FARALLON CAPITAL MANAGEMENT L.L.C.» και «ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.» - αποκτώσες κοινό έλεγχο - «EUROMEDICA ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ – ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΚΛΙΝΙΚΕΣ – ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ – ΙΔΙΩΤΙΚΑ ΠΟΛΥΪΑΤΡΕΙΑ» - αποκτηθείσα-), όπου η Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού ενέκρινε τις γνωστοποιηθείσες συγκεντρώσεις, παρότι ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του ν. 3959/2011, όπως ισχύει, καθώς δεν προκαλούν σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό αυτών, με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους αγορές στις οποίες αφορούσαν.

¹⁵⁴ Βλ. Άρθρο 8 παράγραφος 2 Ν. 3959/2011

¹⁵⁵ Άρθρο 8 παράγραφος 6 Ν. 3959/2011

Το χρονοδιάγραμμα της 2ης Φάσης μπορεί, επίσης, να παραταθεί αν συμφωνήσουν τα γνωστοποιούντα μέρη ή αν η γνωστοποίηση είναι λανθασμένη ή παραπλανητική, με αποτέλεσμα να μην μπορεί η Επιτροπή Ανταγωνισμού να προβεί στην αξιολόγηση της γνωστοποιούμενης συγκέντρωσης.¹⁵⁶

Η φάση αυτή ολοκληρώνεται με την έκδοση μίας εκ των παρακάτω αποφάσεων:

- Η Επιτροπή αποφασίζει ότι η συγκέντρωση είναι συμβατή με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού, δηλαδή δεν αναμένεται να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών τμήμα της και συνεπώς εκδίδει εγκριτική απόφαση.¹⁵⁷
- Η Επιτροπή εκδίδει μεν εγκριτική απόφαση αλλά με την υποχρέωση ανάληψης δεσμεύσεων (remedies)¹⁵⁸ ή διορθωτικών μέτρων.¹⁵⁹ Ειδικότερα, προβλέπεται η ρύθμιση δεσμεύσεων, που αποτελούν αναλαμβανόμενες, από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, υποχρεώσεις, προκειμένου να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις από τη σχεδιαζόμενη συγκέντρωση και να κριθεί ότι, μετά από αυτές δεν επηρεάζεται σημαντικά ο ανταγωνισμός από την πραγματοποίησή της. Οι δεσμεύσεις παρεμβάλλονται στη διαδικασία και ρυθμίζονται χωριστά επηρεάζοντας και τις τηρούμενες προθεσμίες, προκειμένου να εγκριθεί ή όχι η συγκέντρωση. Συγκεκριμένα, οι δεσμεύσεις, που προτείνουν οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις υποβάλλονται εντός είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία εισαγωγής της υπόθεσης στην Επιτροπή.¹⁶⁰ Μπορεί επιπλέον, να απειλήσει πρόστιμο κατά των συμμετεχουσών επιχειρήσεων, σε

¹⁵⁶ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1143

¹⁵⁷ Βλ. άρθρο 8 παράγραφος 12 Ν. 3959/2011

¹⁵⁸ Βλ. υπ' αριθμ. 491/2010 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, ως ανωτέρω εκτέθηκε (σελ. 59-60).

¹⁵⁹ Βλ. υπ' αριθμ. 637/2017 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού στη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, που προκύπτει από την απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου από την εταιρεία «ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΥΠΕΡΑΓΟΡΕΣ ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» 1) σε τμήμα του ενεργητικού και του παθητικού των εταιριών α) «ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ», β) «ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ ΞΥΝΟΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», γ) «EXPRESS Μ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και δ) «ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ ΠΕΙΡΑΙΚΟΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ», και 2) στις εταιρίες α) «ΜΑΡΚΕΤΑ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ», β) «ΠΑΛΑΜΑΡΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ-ΕΞΑΓΩΓΕΣ», γ) «ΚΡΟΝΟΣ Ν. ΚΑΡΑΚΙΤΣΟΣ Α.Ε.Β.Ε.», δ) «ΖΕΥΞΗ-ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΑΓΟΡΕΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ ΑΝΩΝΥΜΗ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ» και ε) GUEDO HOLDING Ltd. Επί της εν λόγω απόφασης η Επιτροπή όρισε και αντίστοιχα η εξαγοράζουσα ανέλαβε έναντι της ΕΑ συγκεκριμένα διορθωτικά μέτρα, όπως (1) την εκποίηση είκοσι δύο (22) καταστημάτων στους νομούς Αττικής, Λασιθίου και Ηρακλείου, και (2) τη διατήρηση συγκεκριμένων προμηθευτών, κοινών ή τοπικών του ομίλου ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ, για μεταβατική χρονική περίοδο τριών (3) ετών, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

¹⁶⁰ Δρυλλεράκης Ιωάννης, 2019, «Δίκαιο Ελευθερου Ανταγωνισμού: Ο Ν. 3959/2011 και η μετεξέλιξή του», 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 20

περίπτωση μη τήρησης των ανωτέρω όρων και υποχρεώσεων. Οι εν λόγω δεσμεύσεις και τα διορθωτικά μέτρα, με έτερη απόφαση της ΕΑ δύναται να τροποποιηθούν, εάν αποδειχθεί ότι έχουν εκλείψει οι αιτίες εφαρμογής τους.¹⁶¹

- Η Επιτροπή εκδίδει απαγορευτική απόφαση, όταν εκτιμά ότι από την γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση πρόκειται να απειληθεί και να περιοριστεί ο ανταγωνισμός στην εθνική αγορά.

3.7.2. Διαδικασία ενώπιον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Κανονισμός (ΕΚ) 139/2004)

Ο κανονισμός (ΕΚ) 139/2004 δίνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την αποκλειστική δικαιοδοσία επί συγκεντρώσεων, οι οποίες πληρούν τα κριτήρια των κύκλων εργασιών και συνεπώς έχουν κοινοτική διάσταση (Βλ. ανωτέρω ενότητα 3.3). Συνεπώς, θεματοφύλακας των κανόνων συγκέντρωσης στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού.

3.7.2.1. Υποχρέωση προς Γνωστοποίηση

Ο Κανονισμός (ΕΚ) 139/2004, σε αντίθεση με την ελληνική έννομη τάξη, δεν προβλέπει συγκεκριμένη προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να υποβληθεί η γνωστοποίηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Αρκεί να μην υλοποιηθεί πριν την κοινοποίησή της. Γενικά, οι συγκεντρώσεις πρέπει να γνωστοποιούνται μετά τη σύναψη της συμφωνίας, τη δημοσίευση της δημόσιας προσφοράς εξαγοράς ή την απόκτηση ελέγχουσας συμμετοχής.¹⁶²

Ωστόσο, η γνωστοποίηση μπορεί να γίνει και σε στάδιο προγενέστερο της δεσμευτικής συμφωνίας, εάν¹⁶³:

1. Οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις επιδεικνύουν προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλόπιστη πρόθεση ολοκλήρωσης της συμφωνίας ή

¹⁶¹ Βλ. υπ' αριθμ. 631/2016 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, με την οποία έγινε δεκτή αίτηση της εταιρείας «ΔΕΠΑ Α.Ε.», για τροποποίηση δεσμεύσεων, που είχαν τεθεί με προηγούμενες αποφάσεις (υπ' αριθμ. 551/2012, 589/2014, 596/2014, 618/2015) της Επιτροπής και βλ. περίπτωση άρσης δεσμεύσεων της εταιρείας «ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΥΠΕΡΑΓΟΡΕΣ Α.Ε.», όπου η ΕΑ ήρε τη δέσμευση εκποίησης 12 καταστημάτων του ομίλου ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ, που είχε επιβάλλει με την υπ' αριθμ. 637/2017, στις τοπικές αγορές, διότι από τον επανέλεγχο των συνθηκών αγοράς στις συγκεκριμένες περιοχές αποδείχθηκε, ότι έχει περιορισθεί σε σημαντικό βαθμό η πιθανότητα δημιουργίας δεσπίζουσας θέσης της εν λόγω εταιρείας, ενώ δημιουργήθηκαν επαρκείς ανταγωνιστικές πιέσεις από τις άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις ίδιες τοπικές αγορές.

¹⁶² Άρθρο 4 παράγραφος 1 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹⁶³ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1147

2. Στην περίπτωση δημόσιας προσφοράς, εφόσον ο αποκτών έχει ανακοινώσει δημοσίως την πρόθεσή του να προβεί σε τέτοια προσφορά.

Όπου μια συγκέντρωση αποτελείται από μια συγχώνευση ή από την απόκτηση κοινού ελέγχου, πρέπει να γνωστοποιείται από κοινού από τα μέρη της συγχώνευσης ή από τους αποκτώντες τον κοινό έλεγχο, ανάλογα με την περίπτωση. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, υπόχρεοι προς γνωστοποίηση είναι μόνο η επιχείρηση ή οι επιχειρήσεις, που αποκτούν έλεγχο και όχι η εταιρία - στόχος ή ο πωλητής.¹⁶⁴

Μια γνωστοποίηση παράγει αποτελέσματα από την ημερομηνία, που παραλαμβάνεται από την Επιτροπή, εκτός εάν είναι ελλιπής. Εάν η Επιτροπή απαιτεί επιπρόσθετες πληροφορίες, πριν θεωρήσει την γνωστοποίηση πλήρη από άποψη στοιχείων, πρέπει να πληροφορήσει τα μέρη εγγράφως χωρίς καθυστέρηση και να ορίσει ένα κατάλληλο χρονικό όριο για την παροχή των πληροφοριών. Στις περιπτώσεις αυτές, η γνωστοποίηση θα αρχίσει να παράγει αποτελέσματα κατά την ημερομηνία, που οι συμπληρωματικές πληροφορίες θα ληφθούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.¹⁶⁵

Η παροχή λανθασμένων ή παραπλανητικών πληροφοριών κατά τη γνωστοποίηση, λόγω αμελείας ή εκ προθέσεως, μπορεί να εκθέσει τα μέρη στην πιθανότητα επιβολής προστίμων.¹⁶⁶

3.7.2.2. Διατυπώσεις Γνωστοποίησης

A. Έντυπο CO

Τα μέρη υποχρεούνται στη συμπλήρωση του εντύπου CO (Form CO), που αναφέρεται σε παράρτημα του Κανονισμού Εφαρμογής. Το εν λόγω έντυπο, όπως αντίστοιχα και το ελληνικό εμπειρέχει όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για την εν λόγω συγκέντρωση με κοινοτική διάσταση.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Άρθρο 4 παράγραφος 2 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹⁶⁵ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1148

¹⁶⁶ Βλ. υπόθεση M8228 Facebook/WhatsApp της 17/05/2017, όπου η Επιτροπή επέβαλε πρόστιμο 110 εκατομμυρίων ευρώ, γιατί διαπιστώθηκε ότι - κατά τη διάρκεια εξέτασης της υπόθεσης το 2014 - η Facebook είχε διαβεβαιώσει δύο φορές την Επιτροπή ότι δεν υπήρχε τεχνική δυνατότητα αυτόματης αντιστοίχισης μεταξύ χρηστών Facebook και WhatsApp, ενώ μόλις δύο χρόνια αργότερα (2016) ανακοίνωσε τροποποιήσεις στους όρους χρήσης, που περιλάμβαναν τη δυνατότητα τέτοιας αντιστοίχισης. Αποκαλύφθηκε, έτσι ότι αυτή η δυνατότητα υπήρχε ήδη από το 2014 και υπόθεση M8436 General Electric Company/LM Wind Power Holding της 08/04/2019, όπου η Επιτροπή επέβαλε στην General Electric πρόστιμο 52 εκατομμυρίων ευρώ, γιατί παρέλειψε να δώσει στοιχεία για δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης ανεμογεννητριών κατά την εξέταση της σκοπούμενης εξαγοράς της LM Wind

¹⁶⁷ Άρθρο 3 παράγραφος 1, παράρτημα I Κανονισμού (ΕΚ) 802/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων

Το έντυπο CO περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό τμήμα και ένα εκτενές ερωτηματολόγιο με έντεκα (11) κυρίως τμήματα αναφορικά με τη φύση της γνωστοποιούμενης συγκέντρωσης και τις σχετικές αγορές στις οποίες αφορά (βλ. ενότητα [3.7.1.2] ανωτέρω)

B. Απλουστευμένη Διαδικασία – Σύντομο Έντυπο

Οι ευρωπαϊκοί κανόνες, με τους οποίους εναρμονίζονται και οι ελληνικοί, προβλέπουν και μία απλουστευμένη διαδικασία, στην περίπτωση που η γνωστοποιούμενη συγκέντρωση δεν εγείρει αμφιβολίες αναφορικά με την παρεμπόδιση του ανταγωνισμού στη διεθνή αγορά.¹⁶⁸

Η Επιτροπή εφαρμόζει την απλοποιημένη διαδικασία στις ακόλουθες κατηγορίες συγκεντρώσεων¹⁶⁹:

1. *«Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις αποκτούν από κοινού έλεγχο μιας κοινής επιχείρησης, υπό τον όρο ότι η κοινή επιχείρηση δεν ασκεί καθόλου ή ασκεί ελάχιστες, τρέχουσες ή προβλεπόμενες, δραστηριότητες εντός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ). Τέτοιες περιπτώσεις είναι: i) όταν ο κύκλος εργασιών¹⁷⁰ της κοινής επιχείρησης ή/ και ο κύκλος εργασιών των εισφερομένων δραστηριοτήτων είναι μικρότερος από 100 εκατομμύρια ευρώ στο έδαφος του ΕΟΧ, ii) η συνολική αξία του ενεργητικού, που μεταβιβάζεται στην κοινή επιχείρηση είναι μικρότερη από 100 εκατομμύρια ευρώ στο έδαφος του ΕΟΧ*
2. *Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συγχωνεύονται, ή μία ή περισσότερες επιχειρήσεις αποκτούν αποκλειστικό ή από κοινού έλεγχο άλλης επιχείρησης, υπό τον όρο ότι κανένα από τα μέρη της συγκέντρωσης δεν ασκεί επιχειρηματικές δραστηριότητες στο ίδιο προϊόν και στην ίδια γεωγραφική αγορά, ή σε αγορά προϊόντων των προηγούμενων ή επόμενων σταδίων σε σχέση μ' εκείνη στην οποία δραστηριοποιείται οποιοδήποτε άλλο μέρος της συγκέντρωσης*
3. *Δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις συγχωνεύονται, ή μια ή περισσότερες επιχειρήσεις αποκτούν αποκλειστικό ή από κοινού έλεγχο άλλης επιχείρησης και: i) δύο ή περισσότερα από τα μέρη, που συμμετέχουν στη συγκέντρωση ασκούν επιχειρηματικές δραστηριότητες στην ίδια αγορά προϊόντων και στην ίδια γεωγραφική αγορά (οριζόντιες σχέσεις), υπό τον όρο ότι το συνδυασμένο μερίδιο αγοράς τους είναι μικρότερο του 15 % ή ii) ένα ή περισσότερα από τα μέρη, που συμμετέχουν στην συγκέντρωση ασκούν*

¹⁶⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με απλοποιημένη διαδικασία για την εξέταση ορισμένων συγκεντρώσεων βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, C 56/32, ΕΕ 2005

¹⁶⁹ Ο.π., παράγραφος 5

¹⁷⁰ Ο κύκλος εργασιών της κοινής επιχείρησης πρέπει να προσδιορίζεται σύμφωνα με τους πλέον πρόσφατους ελεγμένους λογαριασμούς των μητρικών εταιρειών ή της ίδιας της κοινής επιχείρησης, ανάλογα με το αν υπάρχουν διαθέσιμοι χωριστοί λογαριασμοί για τους πόρους, που εισφέρονται στην κοινή επιχείρηση

- επιχειρηματικές δραστηριότητες σε αγορά προϊόντων των προηγούμενων ή επόμενων σταδίων σε σχέση μ' αυτήν στην οποία δραστηριοποιείται μια άλλη συμμετέχουσα στη συγκέντρωση επιχείρηση (κάθετες σχέσεις), υπό τον όρο ότι κανένα από τα ατομικά ή συνδυασμένα μερίδια αγοράς τους δεν είναι ίσο ή μεγαλύτερο του 25 %, σε κάθε επίπεδο*
4. Ένα από τα μέρη πρόκειται να αποκτήσει αποκλειστικό έλεγχο σε επιχείρηση επί της οποίας έχει ήδη κοινό έλεγχο».

3.7.2.3. Αναστολή πραγμάτωσης της συγκέντρωσης

Κατά το άρθρο 7 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) 139/2004, μια συγκέντρωση με κοινοτική διάσταση δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί πριν εγκριθεί με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή να θεωρηθεί εγκεκριμένη κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 παράγραφος 6 του ίδιου Κανονισμού. Συνεπώς, απαιτείται η προέγκριση της συγκέντρωσης, πριν αυτή τεθεί σε εφαρμογή. Βέβαια ο κανόνας αυτός υπόκειται σε εξαιρέσεις μονάχα στην περίπτωση των δημοσίων προσφορών ή στην περίπτωση της ενδεχόμενης χορήγησης ρητής παρέκκλισης.

Ειδικότερα, οι δημόσιες προσφορές, που γνωστοποιούνται προσηκόντως στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορούν να τύχουν εφαρμογής και πριν την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής, υπό την προϋπόθεση, ότι ο αποκτών δεν πρέπει να ασκήσει τα δικαιώματα ψήφου, που απορρέουν από τις εν λόγω μετοχές, ή το πράττει μόνο για να διατηρήσει την πλήρη αξία των επενδύσεων αυτών και στη βάση ειδικής παρέκκλισης που χορηγείται από την Επιτροπή σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 7 παρ. 3 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004. Η εν λόγω παρέκκλιση χορηγείται κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος, είτε άνευ όρων, είτε υποκείμενη σε όρους για τη διασφάλιση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού.

Εάν μια συγκέντρωση με κοινοτική διάσταση τεθεί σε εφαρμογή, χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση ή προ της λήξης της περιόδου αναστολής, η εγκυρότητά της εξαρτάται από την απόφαση της Επιτροπής περί της συμβατότητάς της με την κοινή αγορά, η οποία εκδίδεται επί γνωστοποίησης, που κατατίθεται μεταγενέστερα. Επιπλέον, τα μέρη διατρέχουν τον κίνδυνο να τους επιβληθεί πρόστιμο μέχρι και το 10% του συνολικού κύκλου εργασιών τους.¹⁷¹

¹⁷¹ Υπόθεση M.7993 Altice/PT Portugal της 24/04/2018, όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέβαλλε ένα από τα μεγαλύτερα πρόστιμα για πρόωγη πραγματοποίηση της συγκέντρωσης (περίπου 125 εκατομμύρια ευρώ). Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Altice έδωσε οδηγίες σχετικά με την στρατηγική μάρκετινγκ του στόχου και επωφελήθηκε από μια συμφωνία αγοραπωλησίας με υποχρεώσεις στον πωλητή να ακολουθεί εμπορική πολιτική «συνήθους πορείας», οι οποίες όμως υπερέβαιναν τα αναγκαία όρια και δεν δικαιολογούνταν από τις ουσιαστικές περιστάσεις της συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένων εκτενών δικαιωμάτων αρνησικυρίας (veto rights) της Altice επί σημαντικών στρατηγικών αποφάσεων της PT Portugal κατά το χρόνο μέχρι την ολοκλήρωση της συναλλαγής. Περαιτέρω, η Altice είχε ζητήσει να αποκτήσει πρόσβαση σε λεπτομερείς, εμπορικά

3.7.2.4. Αρχική Έρευνα 1^{ης} Φάσης (Phase I)

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να ολοκληρώσει την προκαταρκτική εξέταση της γνωστοποιηθείσας συγκέντρωσης, εντός είκοσι πέντε (25) εργάσιμων ημερών από την πρώτη εργάσιμη μέρα, που λήφθηκε η κοινοποίηση ή στην περίπτωση, όπου οι πληροφορίες που παρέχονται με την κοινοποίηση είναι ελλιπείς, από την επομένη εργάσιμη της ημέρας λήψης της πλήρους πληροφόρησης.¹⁷² Το διάστημα αυτό βέβαια παρατείνεται κατά δέκα (10) επιπλέον εργάσιμες ημέρες. Πρώτον, εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λάβει αίτημα παραπομπής από κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 2 του Κανονισμού (βλ. ανωτέρω Ενότητα 3.6.2) και δεύτερον, εάν τα γνωστοποιούμενα μέρη – επιχειρήσεις υποβάλλουν δεσμεύσεις σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004, με σκοπό να καταστήσουν τη συγκέντρωση συμβατή με την κοινή αγορά.

Με το πέρας της αρχικής έρευνας (1^{ης} Φάσης), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει μία από τις ακόλουθες τρεις αποφάσεις¹⁷³:

- 1. Απόφαση περί μη αρμοδιότητας:** Η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση περί αναρμοδιότητας, εάν διαπιστώσει ότι δεν έχει καμία δικαιοδοσία, σύμφωνα με τον Κανονισμό Συγκεντρώσεων, είτε διότι η πράξη δεν αποτελεί «συγκέντρωση», είτε γιατί η συγκέντρωση δεν έχει κοινοτική διάσταση, δηλαδή οι συμμετέχουσες επιχειρήσεις δεν πληρούν τα ελάχιστα όρια των κύκλων εργασιών.
- 2. Εγκριτική απόφαση:** Η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει μια τέτοια εξουσιοδοτική απόφαση, εάν διαπιστώσει ότι η συγκέντρωση δεν εγείρει σημαντικές αμφιβολίες σχετικά με τη συμβατότητά της με την κοινή αγορά (ορισμένες φορές κατόπιν αποδοχής δεσμεύσεων)¹⁷⁴.
- 3. Εκκίνηση 2^{ης} Φάσης διερεύνησης (σε βάθος έρευνα):** Η Επιτροπή μπορεί να λάβει την απόφαση να ξεκινήσει περαιτέρω έρευνες (διερεύνηση 2^{ης} Φάσης) εάν διαπιστώσει ότι η συγκέντρωση εγείρει σοβαρές αμφιβολίες σχετικά με τη συμβατότητά της με την κοινή αγορά.

ευαίσθητες, πληροφορίες. Όλα τα παραπάνω αποτελούσαν εν τοις πράγμασι άσκηση ελέγχου επί της αποκτώμενης επιχείρησης και, συνεπώς, πρόωρη πραγματοποίηση της συγκέντρωσης.

¹⁷² Άρθρο 10 παράγραφος 1 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004 και άρθρο 7 Κανονισμού Εφαρμογής 802/2004

¹⁷³ Άρθρο 6 παράγραφος 1 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹⁷⁴ Ο εν λόγω Κανονισμός προβλέπει πλέον τη δυνατότητα, δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 2, πρότασης δεσμεύσεων από τα μέρη, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση δεν προκαλεί προβλήματα για τη λειτουργία του αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Εάν η απόφαση είναι αποτέλεσμα των δεσμεύσεων που προσφέρθηκαν από τα μέρη, η εξουσιοδοτική απόφαση μπορεί να περιλαμβάνει όρους και υποχρεώσεις, που να διασφαλίζουν ότι τα μέρη θα τηρησουν τις δεσμεύσεις τους

3.7.2.5. Διερεύνηση 2^{ης} Φάσης – Σε βάθος Έρευνα (Phase II)

Στην περίπτωση, που κινηθεί η σε βάθος έρευνα, η τελευταία πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέσα σε ενενήντα (90) εργάσιμες ημέρες από την ημερομηνία έναρξής της.

Η χρονική αυτή περίοδος επεκτείνεται άμεσα κατά δεκαπέντε (15) επιπλέον εργάσιμες ημέρες – ήτοι στις εκατόν πέντε (105) εργάσιμες ημέρες - , στην περίπτωση, που τα μέρη έχουν προβάλλει δεσμεύσεις, έτσι ώστε να άρουν τις αμφιβολίες της Επιτροπής, σχετικά με το συμβατό ή μη της συγκέντρωσης, εκτός και αν τα μέρη προέβαλαν τις δεσμεύσεις αυτές εντός πενήντα πέντε (55) εργάσιμων ημερών από την έναρξη της 2^{ης} Φάσης.

Η χρονική περίοδος της 2^{ης} Φάσης μπορεί να επεκταθεί έως και κατά είκοσι (20) εργάσιμες ημέρες σε σύνθετες υποθέσεις μετά από αίτηση των μερών, εάν και εφόσον τα μέρη αιτηθούν την επέκταση αυτή, εντός δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών από την έναρξη της 2^{ης} Φάσης, ή σε οποιοδήποτε άλλο χρονικό διάστημα, κατόπιν πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τη σύμφωνη γνώμη των μερών.¹⁷⁵ Έτσι, λοιπόν, πρακτικά η διαδικασία της Δεύτερης Φάσης διαρκεί συνήθως τέσσερις με έξι μήνες.

Στο τέλος της σε βάθος έρευνας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδίδει μία από τις ακόλουθες τρεις αποφάσεις:

- 1. Ανεπιθύλακτη εγκριτική απόφαση:** Η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει μια τέτοια απόφαση, εάν διαπιστώσει ότι η συγκέντρωση είναι συμβατή με την κοινή αγορά και δεν προκαλεί ανησυχία για τη λειτουργία του ανταγωνισμού.¹⁷⁶
- 2. Εξουσιοδοτική απόφαση με δεσμεύσεις/διορθωτικά μέτρα:** Η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει μια τέτοια εγκριτική απόφαση, με την προϋπόθεση ότι τα συμμετέχοντα μέρη θα αναλάβουν κάποιες δεσμεύσεις, τις οποίες τα ίδια έχουν προτείνει. Σκοπός της ανάληψης δεσμεύσεων είναι να διασφαλισθεί ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση δεν προκαλεί προβλήματα στη λειτουργία του αποτελεσματικού και ελεύθερου ανταγωνισμού. Η συγκεκριμένη απόφαση δύναται να περιλαμβάνει όρους και υποχρεώσεις, που να εξασφαλίζουν ότι τα μέρη θα τηρήσουν τις δεσμεύσεις τους.¹⁷⁷
- 3. Απαγορευτική απόφαση:** Η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση, που να κυρώσει τη συγκέντρωση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, εφόσον διαπιστώσει ότι η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση ενδέχεται να παρεμποδίσει σε σημαντικό βαθμό τον

¹⁷⁵ Άρθρο 10 παράγραφος 3 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹⁷⁶ Άρθρο 8 παράγραφος 1 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹⁷⁷ Άρθρο 8 παράγραφος 2 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην κοινή αγορά ή και σε σημαντικό μέρος αυτής, κυρίως ως συνέπεια της δημιουργίας ή της ενίσχυσης μιας δεσπόζουσας θέσης.¹⁷⁸

Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 6 του Κανονισμού, όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει λάβει απόφαση εντός του αυστηρού χρονικού πλαισίου της 2ης Φάσης, η προσηκόντως γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση θεωρείται ότι έχει κηρυχθεί συμβατή με την κοινή αγορά.

Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνει ότι μια συγκέντρωση έχει ήδη πραγματοποιηθεί ενώ έχει κηρυχθεί ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά ή έχει πραγματοποιηθεί κατά παράβαση ενός όρου/διορθωτικού μέτρου, που συνοδεύει την εξουσιοδοτική απόφαση, δύναται να:

1. Απαιτεί από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να λύσουν τη συγκέντρωση, ιδίως με τη διάλυση της συγχώνευσης ή τη διάθεση όλων των μετοχών ή στοιχείων του ενεργητικού, που έχουν αποκτήσει, ούτως ώστε να επανέλθει η κατάσταση, που επικρατούσε πριν από την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης. Στις περιπτώσεις που η αποκατάσταση αυτή δεν είναι δυνατή μέσω της λύσης της συγκεντρώσεως, η Επιτροπή μπορεί να λαμβάνει οποιοδήποτε άλλο κατάλληλο μέτρο για την κατά το δυνατόν επίτευξη αυτής της επανόδου στην προτέρα κατάσταση.

2. Διατάσσει τη λήψη άλλου κατάλληλου μέτρου, για να εξασφαλίσει τη λύση της συγκέντρωσης από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, ή τη λήψη άλλων μέτρων αποκατάστασης, που απαιτεί η απόφασή της.¹⁷⁹

3.8. Δεσμεύσεις – Διορθωτικά μέτρα

3.8.1. Γενικές αρχές και ουσιαστικές προϋποθέσεις αποδεκτού των προτεινόμενων δεσμεύσεων¹⁸⁰

Για την αξιολόγηση των προτεινόμενων από τα μέρη δεσμεύσεων, τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όσο και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένης της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, ακολουθούν τις γενικές αρχές και τις προϋποθέσεις αποδεκτού, που έχουν αναπτυχθεί με βάση τη σωρευτική εμπειρία από την αξιολόγηση διορθωτικών μέτρων σε προηγούμενες γνωστοποιήσεις συγκεντρώσεων και τη σχετική νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη τις συγκεκριμένες συνθήκες κάθε υπόθεσης.

¹⁷⁸ Άρθρο 8 παράγραφος 3 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹⁷⁹ Άρθρο 8 παράγραφος 4 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

¹⁸⁰ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1160-1164

Σύμφωνα με τις γενικές αυτές αρχές, οι οποίες αποτυπώνονται στην Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 22.10.2008 σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα, που είναι αποδεκτά βάσει του Κανονισμού υπ' αριθμ. 139/2004 του Συμβουλίου και του Κανονισμού 802/2004 της Επιτροπής¹⁸¹:

1. Οι προτεινόμενες δεσμεύσεις πρέπει να είναι ανάλογες με τα προβλήματα ανταγωνισμού, που έχουν διαπιστωθεί και να είναι κατάλληλες να εξαλείψουν ολοσχερώς τα προβλήματα αυτά.¹⁸²
2. Οι προτεινόμενες δεσμεύσεις πρέπει να είναι πλήρεις και αποτελεσματικές από κάθε άποψη. Συγκεκριμένα, οι δεσμεύσεις πρέπει να μπορούν να εφαρμοσθούν (και να είναι δυνατόν να ελεγχθούν) κατά τρόπο αποτελεσματικό, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω εποπτικοί μηχανισμοί, που δύναται να περιορίζουν ή να εξουδετερώνουν την αποτελεσματικότητά τους. Επιπλέον, πρέπει να είναι δυνατή η αποτελεσματική υλοποίηση των δεσμεύσεων μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, ώστε να διατηρηθούν συνθήκες ανταγωνισμού στην αγορά.¹⁸³ Συνεπώς, η Επιτροπή μπορεί να απορρίψει τα προτεινόμενα διορθωτικά μέτρα, ιδίως με το σκεπτικό ότι η εφαρμογή τους δεν μπορεί να ελεγχθεί αποτελεσματικά και ότι η έλλειψη αποτελεσματικού ελέγχου περιορίζει ή ακόμη και εκμηδενίζει τα αποτελέσματα των προτεινόμενων αυτών δεσμεύσεων.
3. Το ζήτημα κατά πόσον ένα διορθωτικό μέτρο, και ειδικότερα ποιο είδος διορθωτικού μέτρου είναι κατάλληλο για την εξάλειψη των προβλημάτων ανταγωνισμού, που διαπιστώθηκαν εξετάζεται κατά περίπτωση. Σύμφωνα, ωστόσο, με την πάγια νομολογία των Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων και πρακτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των λοιπών εθνικών αρχών ανταγωνισμού, διορθωτικά μέτρα με διαρθρωτικό και μόνιμο χαρακτήρα κρίνονται κατά κανόνα προτιμητέα, επειδή δύνανται να εξασφαλίζουν τις ανταγωνιστικές δομές της αγοράς. Συγκεκριμένα, δεσμεύσεις με διαρθρωτικό χαρακτήρα, όπως οι δεσμεύσεις που αφορούν στην εκποίηση μιας επιχειρηματικής μονάδας, προτιμώνται με βάση τον στόχο της νομοθεσίας περί ελέγχου συγκεντρώσεων, καθώς οι εν λόγω δεσμεύσεις αποτρέπουν σε μόνιμη βάση τη δημιουργία προβλημάτων ανταγωνισμού από την κοινοποιηθείσα συγκέντρωση και επιπλέον δεν απαιτούν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μέτρα παρακολούθησης.
4. Οι εκποιούμενες αυτές δραστηριότητες πρέπει να αποτελούν βιώσιμη επιχείρηση, η οποία - εφόσον αναληφθεί από κατάλληλο αγοραστή - μπορεί να ανταγωνισθεί αποτελεσματικά και σε διαρκή βάση τη νέα οντότητα που προκύπτει από τη συγκέντρωση.

¹⁸¹ Ανακοίνωση ΕΕ 2008/C 267/01 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα, που είναι αποδεκτά βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) υπ' αριθμ. 139/2004 του Συμβουλίου και του Κανονισμού 802/2004 της Επιτροπής

¹⁸² Ό.π. σημείο 9

¹⁸³ Ό.π. σημεία 9, 13 και 14

Καταρχήν, βιώσιμη επιχείρηση είναι εκείνη, που μπορεί να λειτουργήσει αυτόνομα, δηλαδή ανεξάρτητα από τα μέρη της συγκέντρωσης όσον αφορά στην προμήθεια πρώτων υλών ή τις άλλες μορφές συνεργασίας, πέραν μιας μεταβατικής περιόδου. Η εν λόγω επιχείρηση (η οποία εκποιείται ως επιχείρηση σε λειτουργία) πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα περιουσιακά στοιχεία, που συμβάλλουν στην τρέχουσα λειτουργία της ή που είναι αναγκαία για να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα και την ανταγωνιστικότητα της, καθώς και όλο το προσωπικό που απασχολεί κατά τον χρόνο της εκποίησης. Προκειμένου δε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητα της εκποιούμενης επιχείρησης, αυτή θα πρέπει ενδεχομένως να περιλαμβάνει ακόμη και δραστηριότητες, οι οποίες σχετίζονται με αγορές, στις οποίες η Επιτροπή δεν εντόπισε προβλήματα ανταγωνισμού, εάν αυτό αποτελεί προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού ανταγωνιστή στις επηρεαζόμενες αγορές. Επίσης, η εκποίηση, που περιλαμβάνει μόνο σήματα και τα αντίστοιχα μέσα παραγωγής ή/και διανομής δεν θεωρείται, συνήθως, επαρκής για τη δημιουργία προϋποθέσεων αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Στις περιπτώσεις αυτές, το σύνολο των σημάτων και των περιουσιακών στοιχείων πρέπει να είναι αρκετό για να πεισθεί η Επιτροπή ότι η νέα επιχείρηση θα καταστεί αμέσως βιώσιμη στα χέρια κατάλληλου αγοραστή .

5. Η καταλληλότητα του αγοραστή αξιολογείται σύμφωνα με τις ακόλουθες βασικές απαιτήσεις :

- Ο αγοραστής πρέπει να είναι ανεξάρτητος και να μην συνδέεται με τα μέρη,
- Ο αγοραστής πρέπει να διαθέτει οικονομικούς πόρους, αποδεδειγμένη σχετική πείρα και να έχει τα κίνητρα και την ικανότητα να διατηρήσει και να αναπτύξει την εκποιούμενη επιχείρηση ως βιώσιμη και ενεργό μονάδα, η οποία θα είναι ικανή να ανταγωνισθεί τα μέρη και τους άλλους ανταγωνιστές και
- Με την απόκτηση της επιχείρησης από τον υποψήφιο αγοραστή δεν πρέπει να προκαλούνται νέα προβλήματα ανταγωνισμού, ούτε να ανακύψει κίνδυνος καθυστέρησης στην εφαρμογή των δεσμεύσεων.

Γενικά, υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι για να εξασφαλισθεί η μεταβίβαση της επιχείρησης σε κατάλληλο αγοραστή . Η συνηθέστερη περίπτωση είναι η επιχείρηση να μεταβιβάζεται μέσα σε ορισμένη προθεσμία από την έκδοση της απόφασης και την πραγματοποίηση της συναλλαγής σε αγοραστή, ο οποίος εγκρίνεται από την Επιτροπή βάσει των σχετικών απαιτήσεων.

6. Σε ειδικές περιπτώσεις, εκτός από την εκποίηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, μπορεί να υπάρχουν και άλλα είδη δεσμεύσεων εξίσου ικανά να αποτρέψουν τη σημαντική

παρακώλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού. Τέτοια διορθωτικά μέτρα μπορεί να είναι, ιδίως¹⁸⁴:

- Η παροχή πρόσβασης χωρίς διακρίσεις σε βασική υποδομή, πρώτες ύλες, δίκτυα και δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας (συμπεριλαμβανομένων δεσμεύσεων διαλειτουργικότητας)
- Η λύση/τροποποίηση μακροπρόθεσμων συμβάσεων αποκλειστικότητας^{185 186}
- Συμφωνίες συνεργασίας με ανταγωνιστές
- Δεσμεύσεις αναφορικά με την πολιτική διάθεσης αδειών εκμετάλλευσης δικαιωμάτων πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας
- Διατήρηση υφιστάμενων δυναμικότητων η/και επιπέδων παραγωγής
- Άρση διαρθρωτικών δεσμών
- Διαφοροποίηση αποκτώμενων στοιχείων ενεργητικού/μετοχικής συμμετοχής
- Παύση ή απόσυρση από δραστηριότητες (συμπεριλαμβανομένης της παράδοσης χρονοθυρίδων σε αεροπορικές γραμμές) κ.α.

¹⁸⁴ Ό.π. σημεία 15, 61-70

¹⁸⁵ Με την υπ' αριθμ. 513/VI/2011 απόφασή της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενέκρινε ομόφωνα τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση των επιχειρήσεων «ΕΛΑΙΣ UNILEVER HELLAS A.E» (εξαγοράζουσα) και «ΕΒΓΑ ΑΒΕΕ» (εξαγοραζόμενη) στον κλάδο εμπορίας, διάθεσης και προώθησης παγωτού, υπό την προϋπόθεση ότι η εξαγοράζουσα: (α) θα τροποποιήσει κατά τέτοιο τρόπο τις συμβάσεις συνεργασίας (διανομής) και χρησιδανείου των ψυγείων της εξαγοραζόμενης εταιρίας, οι οποίες μεταβιβάζονται στη νέα οντότητα, ώστε να αρθούν οι προβλεπόμενοι σε αυτές οροί αποκλειστικότητας και (β) θα μειώσει από τρία (3) σε ένα (1) έτος τη διάρκεια της ισχύος της ρήτρας «μη άσκησης ανταγωνισμού» σχετικά με την παρασκευή, εμπορία, διάθεση, διανομή και προώθηση επώνυμου παγωτού σε συνεργασία με τρίτα μέρη

¹⁸⁶ Με την υπ' αριθμόν 627/2016 απόφασή της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενέκρινε την απόκτηση αποκλειστικού ελέγχου επί της εταιρίας με την επωνυμία «ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» και τον διακριτικό τίτλο «ΟΛΠ Α.Ε.» από την εταιρία με την επωνυμία «COSCO (HONG KONG) GROUP LIMITED» με την επιβολή όρων σύμφωνα με το Ν 3959/2011, στη βάση των ακόλουθων δεσμεύσεων, που ανέλαβε η εταιρία COSCO έναντι της Επιτροπής Ανταγωνισμού, οι οποίες και έγιναν αποδεκτές από την Επιτροπή και συγκεκριμένα (α) να άρει η COSCO HK τους όρους αποκλειστικότητας και να απέχει στο μέλλον από τη σύναψη ή επιβολή όρων αποκλειστικότητας στην αγορά παροχής υπηρεσιών φορτοεκφόρτωσης και αποθήκευσης εγχώριου φορτίου εμπορευματοκιβωτίων, και (β) να διατηρήσει τα τότε ισχύοντα τιμολόγια της ΟΛΠ Α.Ε. για υπηρεσίες φορτοεκφόρτωσης και αποθήκευσης εγχώριου φορτίου εμπορευματοκιβωτίων, που θα παρασχεθούν στην προβλήτα Ι από την ΟΛΠ Α.Ε. μέχρι την 31.12.2017, με δυνατότητα αναγγελίας τυχόν αυξήσεων και προ του 2ου εξαμήνου 2017. Η Επιτροπή Ανταγωνισμού, αφού συνεκτίμησε τις συνθήκες, αλλά και τις προοπτικές εξέλιξης της σχετικής αγοράς, τις βελτιώσεις αποτελεσματικότητας, καθώς και τις αναληφθείσες δεσμεύσεις, κατέληξε ότι η συγκέντρωση δεν προκαλεί σοβαρές αμφιβολίες, ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού στις επιμέρους σχετικές με τη συγκέντρωση αγορές.

Πολύ συχνά, οι εγκριτικές αποφάσεις περιλαμβάνουν συνδυασμό πολλών από τα προαναφερόμενα διορθωτικά μέτρα.¹⁸⁷

Σε αντιδιαστολή με τέτοιου είδους διορθωτικά μέτρα, δεσμεύσεις σχετικά με τη μελλοντική συμπεριφορά της οντότητας, που προκύπτει από τη συγκέντρωση - όπως δεσμεύσεις για μη αύξηση των τιμών, μη περιορισμό του φάσματος των προϊόντων ή μη κατάργηση ορισμένων σημάτων από την αγορά κ.λπ. - μπορούν να γίνουν μόνο κατ' εξαίρεση αποδεκτές και με την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται απολύτως η λειτουργικότητά τους με αποτελεσματική

¹⁸⁷ Με την υπ' αριθμ. 515/VΣ/2011 απόφασή της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενέκρινε ομόφωνα τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση των επιχειρήσεων VIVARTIA ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε. (εξαγοράζουσα) και «ΜΕΒΓΑΛ Α.Ε.» (εξαγοραζόμενη) στον κλάδο παραγωγής και διάθεσης γαλακτοκομικών προϊόντων, υπό τους ακόλουθους όρους και προϋποθέσεις που επιβλήθηκαν στην εξαγοράζουσα:

- Να εκποιήσει την επιχειρηματική δραστηριότητα της εξαγοραζόμενης που συνίσταται στο σοκολατούχο γάλα με το σήμα «Τορίνο» («εκποιούμενη δραστηριότητα»), συμπεριλαμβανομένων: (α) της παραχώρησης κατ' επιλογή και για λογαριασμό του υποψήφιου αγοραστή, της δυνατότητας παραγωγής/φασόν του εν λόγω σοκολατούχου γάλακτος σε τιμές αγοράς, για μεταβατικό στάδιο δύο (2) ετών από την ολοκλήρωση της εκποίησης (β) της παραχώρησης, κατ' επιλογή και για λογαριασμό του υποψήφιου αγοραστή, της δυνατότητας διανομής του εν λόγω σοκολατούχου γάλακτος μέσω των υφιστάμενων δικτύων διανομής της ΜΕΒΓΑΛ (και μεταγενέστερα της ενιαίας εταιρίας) σε τιμές κόστους και υπό τις συνθήκες διανομής πριν τη συγκέντρωση, για μεταβατικό στάδιο δύο (2) ετών από την ολοκλήρωση της εκποίησης και (γ) του ορισμού Εντολοδόχων, υπό την έγκριση της Επιτροπής Ανταγωνισμού, για την ορθή εκπλήρωση των ως άνω όρων και δεσμεύσεων,
- Να διαθέτει σε ανταγωνιστές της έως και τριάντα χιλιάδες (30.000) τόνους εγχώριου νωπού αγελαδινού γάλακτος κατ' έτος σε τιμές κόστους, βάσει αντικειμενικών, διαφανών και επαληθεύσιμων κριτηρίων, για πέντε (5) έτη από την ημερομηνία πραγματοποίησης της συγκέντρωσης.
- Να συνεχίσει να αγοράζει, για τρία (3) έτη από την πραγματοποίηση της συγκέντρωσης, στο πλαίσιο των υφιστάμενων συναλλακτικών όρων, τις υφιστάμενες προσφερόμενες ποσότητες νωπού γάλακτος των παραγωγών σε περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, όπου η νέα οντότητα αναμένεται να έχει ιδιαίτερα υψηλή αγοραστική δύναμη (εφόσον και στο βαθμό που οι εν λόγω παραγωγοί επιθυμούν να συνεχίσουν να προσφέρουν την παραγωγή τους στην ενιαία εταιρία, κατ' απόλυτη επιλογή και ελευθερία τους).
- Να άρει και να απέχει, για πέντε (5) έτη, από κάθε ενέργεια που συνεπάγεται ή κατατείνει, άμεσα ή έμμεσα (συμπεριλαμβανομένων της σύναψης συμβάσεων ή/και της παροχής οικονομικών κινήτρων), σε αποκλειστικότητες σε μεγάλα και μικρά σημεία λιανικής πώλησης (συμπεριλαμβανομένων τυχόν αποκλειστικότητων ως προς τη χρήση παγίων εντός των σημείων λιανικής πώλησης).

Η ως άνω συγκέντρωση εγκαταλείφθηκε και γνωστοποιήθηκε ξανά λίγα χρόνια αργότερα. Με την υπ' αριθμόν 598/2014 απόφ. της Ολομέλειας της Επιτροπής Ανταγωνισμού, εγκρίθηκε εκ νέου η γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση μεταξύ των ίδιων μερών. Και πάλι όμως εγκαταλείφθηκε από τα μέρη. Με την υπ' αριθμόν 650/2017 απόφασή της, η Επιτροπή Ανταγωνισμού ενέκρινε την (τρίτη κατά σειρά) παραλλαγή της ίδιας συναλλαγής, που αφορούσε στην απόκτηση κοινού ελέγχου της εταιρίας ΜΕΒΓΑΛ Α.Ε. από την εταιρία ΔΕΛΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ Α.Ε. και μέλη της οικογένειας Χατζάκου με την επιβολή όρων και προϋποθέσεων (διορθωτικών μέτρων) σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 6 και 8 του Ν 3959/2011. Για τη συγκεκριμένη συγκέντρωση είχε κινηθεί και πάλι η διαδικασία πλήρους διερεύνησης, λόγω των σοβαρών αμφιβολιών, που προκαλούνταν ως προς το συμβατό αυτής με τις απαιτήσεις λειτουργίας του ανταγωνισμού, ιδίως ως προς τη δημιουργία ή την ενίσχυση δεσπόζουσας θέσης στις σχετικές αγορές της προμήθειας νωπού αγελαδινού γάλακτος και της παραγωγής και διανομής σοκολατούχου γάλακτος στην ελληνική επικράτεια. Για την αντιμετώπιση των ανησυχιών αυτών, τα μέρη ανέλαβαν έναντι της Επιτροπής Ανταγωνισμού δεσμεύσεις με επίκεντρο την ελάχιστη εγγυημένη τιμή αγοράς από τις ΔΕΛΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ ΑΕ και ΜΕΒΓΑΛ ΑΕ ως προς τους παραγωγούς γάλακτος - κτηνοτρόφους και την αυτοτελή και ανεξάρτητη λειτουργία των εταιριών ΔΕΛΤΑ ΤΡΟΦΙΜΑ ΑΕ και ΜΕΒΓΑΛ ΑΕ όσον αφορά το σοκολατούχο γάλα.

εφαρμογή και παρακολούθηση, χωρίς να προκύπτουν παράλληλα κίνδυνοι στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό.

7. Τέλος, οι όποιες προτεινόμενες δεσμεύσεις δεν πρέπει να επιφέρουν νέα προβλήματα ανταγωνισμού.

3.9.Δικαστικός Έλεγχος αποφάσεων¹⁸⁸

3.9.1.Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Κανονισμός 139/2004)

3.9.1.1.Διαδικασίες

Βάσει του άρθρου 230 της Συνθήκης, τα Ενωσιακά Δικαστήρια έχουν την αρμοδιότητα του ελέγχου της νομιμότητας των αποφάσεων, που λαμβάνονται από την ΕΕΑ, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 139/2004. Ακόμα, έχουν πλήρη και απεριόριστη δικαιοδοσία σχετικά με την αναθεώρηση αποφάσεων της ΕΕΑ, οι οποίες ορίζουν πρόστιμα ή κυρώσεις σε μορφή περιοδικών πληρωμών. Ειδικότερα, τα ενωσιακά δικαστήρια έχουν τη δυνατότητα ακύρωσης, μείωσης ή αύξησης των επιβληθέντων ποσών.¹⁸⁹ Οι ακυρωτικές αγωγές, που κατατίθενται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του πρωτοβάθμιου Γενικού Δικαστηρίου (ΓενΔΕΕ). Το Δικαστήριο (ΔΕΕ) εκδικάζει αγωγές για ακύρωση, που κατατίθενται από κράτη μέλη. Όσον αφορά στην προσφυγή, αυτή μπορεί να ασκηθεί κατά κάθε μέτρου, του οποίου όμως οι έννομες συνέπειες είναι δεσμευτικές και ικανές να έχουν επίπτωση επί των συμφερόντων του αιτούντος, επιφέροντας σημαντική μεταβολή στη νομική του θέση.

Οι οριστικές εγκριτικές αποφάσεις, που εκδίδονται στην 1η Φάση, οι εγκριτικές αποφάσεις της 2ης Φάσης, με ή χωρίς δεσμεύσεις, καθώς και οι απαγορευτικές αποφάσεις της 2ης φάσης εμπίπτουν εντός της κατηγορίας αυτής.

3.9.1.2.Λόγοι προσφυγής και ένταση δικαστικού ελέγχου

Τα Ενωσιακά Δικαστήρια έχουν αρμοδιότητα ελέγχου της νομιμότητας των αποφάσεων για έλλειψη αρμοδιότητας, για παραβίαση ουσιώδους δικονομικής προϋπόθεσης, για παραβίαση της Συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου, που έχει σχέση με την εφαρμογή της ή κατάχρηση εξουσίας. Η ακύρωση μιας απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξαρτάται από δύο παράγοντες. Αρχικά, από την κρισιμότητα του σφάλματος στην ουσιαστική αξιολόγηση της υπόθεσης και δεύτερον, από το εάν η απόφαση υποστηρίζεται και από άλλα ερείσματα,

¹⁸⁸ Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη, Σελ. 1172-1178

¹⁸⁹ Άρθρο 16 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

που δεν πάσχουν από έλλειψη νομιμότητας και παρέχουν πλήρη νομική βάση για το διατακτικό της προσβαλλόμενης απόφασης.

3.9.1.3. Συνέπειες της ακύρωσης απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Όταν το Δικαστήριο εκδίδει απόφαση για ακύρωση εν όλω ή εν μέρει της απόφασης της ΕΕΑ, εκείνη οφείλει να εξετάσει εκ νέου τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση, ξεκινώντας μια νέα διαδικασία αρχικής έρευνας (1^η Φάση). Στην περίπτωση αυτή, η συγκέντρωση επανεξετάζεται με βάση τις συνθήκες, που επικρατούν στην αγορά και εκείνο το χρονικό διάστημα, δηλαδή όχι μόνο σύμφωνα με τις συνθήκες επικράτησης κατά τον χρόνο της αρχικής κοινοποίησης.

Συναφώς, στις περιπτώσεις που η αρχική κοινοποίηση δεν είναι πλήρης λόγω τυχόν αλλαγών που μεσολάβησαν, κρίνεται αναγκαία η υποβολή νέας γνωστοποίησης ή συμπλήρωση της αρχικής.

3.9.2. Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού (N 3959/2011)

3.9.2.1. Διαδικασίες

Οι αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών μέσα σε προθεσμία εξήντα (60) ημερών από την ημέρα κοινοποίησής τους. Πρόκειται για προσφυγή ουσίας. Στην περίπτωση των υποθέσεων ελέγχου συγκεντρώσεων, δικαίωμα προσφυγής έχουν κυρίως τα γνωστοποιούντα μέρη και οποιοσδήποτε τρίτος, που έχει έννομο συμφέρον.

Το έννομο συμφέρον πρέπει να είναι προσωπικό, άμεσο και ενεστώς, προϋποθέσεις, που εκτιμώνται κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης απόφασης, της άσκησης του ένδικου μέσου και της συζήτησής του. Επιπλέον, κατά των αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών μπορεί να πραγματοποιηθεί και αναίρεση ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας από τους διατελέσαντες διαδίκους κατά τη δίκη ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

3.9.2.2. Συνέπειες της ακύρωσης απόφασης της Επιτροπής Ανταγωνισμού

Στην περίπτωση που με δικαστική απόφαση ακυρώνεται εν όλω ή εν μέρει η απόφαση της ΕΑ, η τελευταία προχωρά στην επανεξέταση της συγκέντρωσης υπό το πρίσμα των συνθηκών που

επικρατούν στην αγορά. Τα γνωστοποιούνται μέρη για τον σκοπό αυτό υποβάλλουν νέα γνωστοποίηση ή συμπληρωματική της αρχικής, εφόσον βέβαια αυτή κρίνεται ελλιπής, λόγω αλλαγών, που μεσολάβησαν στην αγορά ή με βάση τα στοιχεία που δόθηκαν. Αν και εφόσον δεν υπάρχουν τέτοιες αλλαγές, τα μέρη επιβεβαιώνουν το γεγονός αυτό στην Επιτροπή Ανταγωνισμού.

Κατάλογος Βιβλιογραφίας τρίτου μέρους

Δρυλλεράκης Ιωάννης, 2019, «Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού: Ο Ν. 3959/2011 και η μετεξέλιξή του», 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Κοτσίρης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6^η έκδοση, Σάκκουλας

Κοτσίρης Λάμπρος, 2015, «Δίκαιο Ανταγωνισμού, Αθέμιτου – Ελεύθερου, Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές», 7η έκδοση, Σάκκουλας

Νικολόπουλος Αθανάσιος, 2020, «Η εναρμονισμένη πρακτική των επιχειρήσεων και το ενωσιακό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη

Τζουγανάτος Δημήτρης, 2013, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη

Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη

Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη

Νομολογία

Υπ' αριθμ. 631/2016 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 637/2017 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 714/2020 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 622/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 558/VVI/2013 απόφαση Ολομέλειας της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 4241 /V/2008 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 622/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 620/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 595/2014 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 197/III/2001 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 491/2010 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 513/VI/2011 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 627/2016 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 515/VS/2011 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 598/2014 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 650/2017 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπόθεση M.8228 Facebook/WhatsApp

Υπόθεση M.8436 General Electric Company/LM Wind Power Holding

Υπόθεση M.7993 Altice/PT Portugal

Νομοθεσία

Κανονισμός (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1989 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 395/1 της 30.12.1989)

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων ("Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων"), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 024 της 29.01.2004

Νόμος 3959/2011

Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)

Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/C 95/01)

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με απλοποιημένη διαδικασία για την εξέταση ορισμένων συγκεντρώσεων βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, C 56/32, ΕΕ 2005

Ανακοίνωση ΕΕ 2008/C 267/01 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα, που είναι αποδεκτά βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) υπ' αριθμ. 139/2004 του Συμβουλίου και του Κανονισμού 802/2004 της Επιτροπής

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 802/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, για την εφαρμογή του κανονισμού του (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων

Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (2008/C 265/07)

Μέρος τέταρτο: Μελέτη Περίπτωσης (case study)

4.1. Απελευθέρωση των αερομεταφορών

Τον Ιούλιο του 1992, με την έκδοση του Κοινοτικού Κανονισμού 2407/1992 απελευθερώθηκαν εν μέρει οι αερομεταφορές. Ο εν λόγω Κανονισμός περιλαμβάνει διατάξεις και αφορά στη χορήγηση από τα κράτη μέλη αδειών εκμετάλλευσης σε επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνται στον χώρο των αερομεταφορών, οι οποίες είναι εγκατεστημένες στην Κοινότητα.¹⁹⁰

Η πλήρης απελευθέρωση των αερομεταφορών ολοκληρώθηκε τον Ιανουάριο του 1993 (Τρίτο Πακέτο Απελευθέρωσης του 1992), με τον κανόνα ανοιχτής αγοράς, σύμφωνα με τον οποίο όλες ανεξαιρέτως οι αερογραμμές από τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. μπορούν να εκτελούν πτήσεις οπουδήποτε μέσα στην Ε.Ε. με πλήρη δικαιώματα και χωρίς περιορισμούς στη χωρητικότητα.¹⁹¹ Δυνάμει δε της πρώτης και δεύτερης παραγράφου του άρθρου 2 του Π.Δ. 359/13.9.1996 καταργήθηκε από 1.1.1996 το μέχρι τότε προνομιακό δικαίωμα της Ολυμπιακής Αεροπορίας για αποκλειστική εκμετάλλευση τακτικών δρομολογίων εσωτερικού.¹⁹²

Βάσει της πλήρους απελευθέρωσης εισήλθε στην ελληνική αγορά των αερομεταφορών ο ιδιωτικός τομέας, γεγονός, που οδήγησε σε αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών και της εξυπηρέτησης του επιβατικού κοινού. Σήμερα στις εναέριες μεταφορές εσωτερικού-εξωτερικού επικρατεί πλήρης απελευθέρωση στις τιμές εισιτηρίων, τα δρομολόγια και τη χωρητικότητα.

4.2. Η περίπτωση της συγκέντρωσης επιχειρήσεων Aegean Airlines και Olympic Air.

4.2.1. Περιγραφή Εξαγοράζουσας Επιχείρησης: Aegean Airlines

Η εταιρία ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ είναι ανώνυμη εταιρεία, που δραστηριοποιείται στον τομέα των αερομεταφορών, με τον δ.τ. AEGEAN AIRLINES S.A.

¹⁹⁰ Άρθρο 1 παράγραφος 1 Κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 2407/92 του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1992 περί της εκδόσεως αδειών των αερομεταφορών

¹⁹¹ Fragoudaki Alexandra, 2000, "Greek domestic air transport–industry and policy developments From post-World War II to post-liberalization", Ανακτήθηκε από: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S096969970000119> [τελευταία πρόσβαση 10/01/2021]

¹⁹² Βλ. υπ' αριθμ. 197/III/2001 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού (σε Ολομέλεια) [Aegean Airlines/Chronus Airlines], σελ. 5-6

Ιδρύθηκε ως Aegean Aviation, με μορφή Ε.Π.Ε. το 1988, από τον επιχειρηματία Νικόλαο Σιμιγδαλά και μετετράπη σε Α.Ε. τον Ιανουάριο του 1995. Έχει έδρα την Αργυρούπολη, κατέχει από το 1999 άδεια αερομεταφορέα Α΄ κατηγορίας και δραστηριοποιείται στους τομείς α) των δημόσιων αεροπορικών μεταφορών εντός της ελληνικής επικράτειας με τακτικές ή έκτακτες πτήσεις για τη μεταφορά επιβατών, ταχυδρομείου και φορτίου και β) στον τομέα των ιδιωτικών αεροπορικών μεταφορών (VIP πτήσεις) εντός της ελληνικής επικράτειας και σε κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁹³

Είναι η πρώτη ελληνική ιδιωτική εταιρεία, που απέκτησε άδεια αερομεταφορέα για επιβατικές μεταφορές μετά την απελευθέρωση της ελληνικής αγοράς αερομεταφορών. Το διάστημα 1992-1999 κατείχε άδεια αερομεταφορέα Β΄ κατηγορίας και δραστηριοποιείτο στο χώρο των ναυλωμένων πτήσεων, κυρίως αεροταξί. Το 1994 έγινε μέλος του ομίλου Βασιλάκη και το 1999 στο μετοχικό της κεφάλαιο εισήλθε με σημαντικό ποσοστό η εταιρεία «ΜΙΝΩΪΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ Α.Ε.», από την οποία η ΑEGEAN εξαγόρασε το 51% του μ.κ. της εταιρείας «AIR GREECE» ΑΕΡΟΓΡΑΜΜΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΑΕΡΟΔΡΟΜΗΣΙΣ Α.Ε., μίας εκ των δύο μεγαλύτερων (πλην ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ) ανταγωνιστριών της, τότε, στις γραμμές εσωτερικού.¹⁹⁴

Η ΑEGEAN αποτελεί την πρώτη ιδιωτική αεροπορική εταιρεία στην Ελλάδα που προσέφερε διαφοροποιημένο προϊόν (Business/Economy Class) σε όλες τις πτήσεις εσωτερικού, ενώ στη συνέχεια ακολούθησαν η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ (Ο.Α.) και η CRONUS.

Το 1999 πραγματοποιείται η ίδρυση της Aegean Airlines από τους ομίλους εταιρειών Βασιλάκη, Λασκαρίδη, Δαυίδ, Ιωάννου, Κωνσταντακοπούλου, κκ. Α και Ν. Σιμιγδαλά, Μινωικών Γραμμών και Τράπεζας Πειραιώς.

Το 2001 συγχωνεύτηκε με την άλλη μεγάλη ελληνική ιδιωτική αεροπορική εταιρεία Cronus Airlines και το αποτέλεσμα ήταν να δημιουργηθεί η μεγαλύτερη ιδιωτική ελληνική αεροπορική εταιρεία. Από το 2005, η αεροπορική εταιρεία συνεργάστηκε με τη Lufthansa, προσφέροντας τη συμμετοχή στο πρόγραμμα Miles & More.

4.2.2. Περιγραφή Εξαγορασθείσας Επιχείρησης: Olympic

Το 1930 ιδρύθηκε η πρώτη ελληνική κρατική αεροπορική εταιρεία, με την επωνυμία Ελληνική Αεροπορική Εταιρεία ΙΚΑΡΟΣ. Η εταιρεία χρεοκόπησε και λίγο αργότερα ιδρύθηκε η Ελληνική Εταιρεία Εναέριων Συγκοινωνιών (ΕΕΕΣ). Κατόπιν τούτου, ιδρύεται το 1935 η ιδιωτική

¹⁹³ Ό.π. σελ. 2-3

¹⁹⁴ Ό.π.

αεροπορική εταιρία, με την επωνυμία «Τεχνικά Αεροπορικά Εκμεταλλεύσεις» (Τ.Α.Ε.). Το 1947, μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ιδρύθηκαν άλλες δύο Αεροπορικές εταιρίες, με την επωνυμία «Ελληνικά Αεροπορικά Συγκοινωνία» και οι «Αεροπορικά Μεταφορά Ελλάδος». Λόγω όμως της άσχημης οικονομικής πορείας όλων αυτών των αεροπορικών εταιριών, το 1951 αποφασίστηκε η συγχώνευση τους σε μία, την Εθνική Ανώνυμη Εταιρία Τ.Α.Ε., η οποία ήταν και ο προάγγελος της Ολυμπιακής Αεροπορίας.

Παρ' όλα αυτά, ο νέος κρατικός αερομεταφορέας αντιμετωπίζει δυσκολίες, καθώς η επιβατική κίνηση μειώνεται κατακόρυφα και το 1955 αποφασίζεται η εκκαθάρισή της με σκοπό την πώλησή της. Ο πλειστηριασμός ξεκινά με προσφορά 60.000.000 δρχ. Με δεδομένο ότι δεν υπήρξε κάποιος ενδιαφερόμενος αγοραστής, κατοχυρώνεται υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου.

Στα τέλη Ιουλίου του 1956 υπογράφεται συμφωνία μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και του Αριστοτέλη Ωνάση για την αποκλειστική εκμετάλλευση των αεροπορικών συγκοινωνιών της χώρας. Η νέα εταιρία, η οποία ιδρύθηκε με το Π.Δ. 701/1957, ονομάζεται Ολυμπιακή Αεροπορία (Olympic Airways) και λειτουργεί για πρώτη φορά στις 6 Απριλίου του 1957. Ξεκινά τη δραστηριότητά της με 15 ελικοφόρα αεροπλάνα και 835 εργαζομένους.

Η Olympic Air είναι ελληνική αεροπορική εταιρεία που δραστηριοποιείται στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών επιβατών και φορτίου. Όπως και η Aegean, η Olympic Air διέθετε μια βάση στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών και εξυπηρετούσε προορισμούς τόσο εντός Ελλάδος όσο και του εξωτερικού.

Στα αρχικά και επόμενα χρόνια λειτουργίας της η επιχείρηση ακολουθεί αναπτυξιακή πορεία, με εξέλιξη του πτητικού της έργου, ενώ ταυτόχρονα ο δανεισμός της αυξάνεται όλο και περισσότερο κάθε χρόνο. Το διάστημα από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970, η Ολυμπιακή Αεροπορία αποκτά μεγάλη φήμη τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό καθώς πολλοί διάσημοι ξένοι κατά κύριο λόγο (αθλητές, τραγουδιστές, ηθοποιοί) προτιμούν και επιλέγουν την Ολυμπιακή για τις μετακινήσεις τους από και προς την Ελλάδα.

Ο Αριστοτέλης Ωνάσης ιδρύει στις 2 Αυγούστου 1971 την Ολυμπιακή Αεροπλοΐα Α.Ε., θυγατρική της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Σκοπός της νέας εταιρίας είναι η εξυπηρέτηση των μικρών νησιών της Ελλάδας, που δεν κάλυπτε η Ο.Α.. Παράλληλα δημιουργούνται νέες πτήσεις προς αρκετές μεγάλες πόλεις του εξωτερικού.

4.2.2.1. Πτωτική πορεία

Την ανοδική πορεία της Ο.Α. κλόνισε ο θάνατος του γιου του Αριστοτέλη Ωνάση, Αλέξανδρου, το 1973, σε αεροπορικό δυστύχημα, γεγονός, που οδήγησε τον Αριστοτέλη Ωνάση στην πώληση της εταιρείας προς το Ελληνικό Δημόσιο, το 1975, ενώ λίγους μήνες μετά απεβίωσε.

Από τον Δεκέμβριο του 1977 και για κάποια χρόνια οι εργαζόμενοι πραγματοποιούν συχνές και μεγάλης διάρκειας απεργιακές κινητοποιήσεις, με κύρια αιτήματα τη δημιουργία κανονισμού πτήσεων, την αύξηση των μισθών, το συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, την εργασία κατά τις αργίες, τις Κυριακές και τις νυχτερινές ώρες. Σε όλες τις περιπτώσεις των απεργιών, οι εργαζόμενοι δικαιώνονται, με αποτέλεσμα η εταιρεία να αναπροσαρμόζει τους μισθούς και να εναρμονίζεται πλήρως με τα αιτήματά τους. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια των απεργιακών κινητοποιήσεων, και στην ανάγκη της εταιρείας για διεύρυνση του κύκλου δραστηριοτήτων της, αυξάνει και αναβαθμίζει σημαντικά τον στόλο της, ενώ ξεκινά πτήσεις σε νέους προορισμούς. Ωστόσο όμως, η εταιρία δεν μπορεί να ανακάμψει πλήρως από τα μεγάλα χρέη, που την βαραίνουν με αποτέλεσμα τη μεσολάβηση της κυβέρνησης, η οποία επιχείρησε παραγραφή χρεών της εταιρίας, χωρίς όμως κάποιο αποτέλεσμα.

Το Ελληνικό Δημόσιο, ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 προσπαθεί να μειώσει σταδιακά τη συμμετοχή του στην Ο.Α. και προχωρά σε σταδιακές προσπάθειες για ιδιωτικοποίηση της εταιρείας. Οι εκάστοτε κυβερνήσεις ακολούθησαν μία προσπάθεια για επαναφορά της Ο.Α. σε κερδοφορία, με εφαρμογή προγραμμάτων εξυγίανσης, καθώς και με παραγραφή των χρεών της, χωρίς όμως καμία επιτυχία. Μερικά χρόνια αργότερα (1995), το Ελληνικό Δημόσιο σε μία ακόμη προσπάθεια εξυγίανσης αναθέτει τη διοίκηση της Ο.Α. στη θυγατρική της British Airways, Speedwag, χωρίς όμως και πάλι θετικά αποτελέσματα.

Στις 14 Αυγούστου 1998 εκδίδεται η υπ' αριθμ. 1999/332/ΕΚ απόφαση της Επιτροπής, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ελλάδα στην Ολυμπιακή Αεροπορία, η οποία αφορούσε τις εγγυήσεις, τη μείωση και την κεφαλαιοποίηση των χρεών που είχαν εγκριθεί το 1994, καθώς και άλλες εγγυήσεις και εισφορές κεφαλαίου, συνολικού ύψους 40,8 δισεκατομμυρίων δραχμών, που θα καταβάλλονταν σε τρεις δόσεις των 19,14 και 7,8 δισεκατομμυρίων δραχμών αντιστοίχως. Η χορήγηση των ενισχύσεων αυτών συνοδεύτηκε από αναθεωρημένο πρόγραμμα αναδιαρθρώσεως για την περίοδο 1998-2002 και εξαρτήθηκε από ειδικούς όρους.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Βλ. Απόφαση του Δικαστηρίου της 12^{ης} Μαΐου 2005 – Υπόθεση C – 415/03 – Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων/Ελληνική Δημοκρατία, παρ. 2

Κατόπιν καταγγελιών από διάφορες αεροπορικές εταιρείες - μεταξύ των οποίων και η Aegean Airlines - για παράνομες κρατικές ενισχύσεις στην Ο.Α., η Επιτροπή, αφού κάλεσε την ελληνική δημοκρατία, προκειμένου να παράσχει πληροφορίες και εξηγήσεις, εξέδωσε στις 11 Δεκεμβρίου 2002 την υπ' αριθμ. 2003/372 απόφαση, η οποία στηρίζεται ιδίως στη διαπίστωση ότι οι περισσότεροι από τους στόχους του προγράμματος αναδιάρθρωσεως της δεν είχαν επιτευχθεί, ότι οι όροι που συνόδευαν την εγκριτική απόφαση δεν είχαν τηρηθεί πλήρως και ότι η τελευταία αυτή απόφαση είχε εφαρμοστεί καταχρηστικά. Επιπλέον, διαπιστώνει λειτουργικές ενισχύσεις, οι οποίες συνίστανται ιδίως στην εκ μέρους του Ελληνικού Δημοσίου ανοχή της μη καταβολής ή του ετεροχρονισμού της προθεσμίας πληρωμής των εισφορών κοινωνικών ασφαλίσεων για τον μήνα Οκτώβριο στον Δεκέμβριο του 2001, του ΦΠΑ επί των καυσίμων και ανταλλακτικών, των οφειλομένων στους αερολιμένες μισθωμάτων για το διάστημα 1998 έως 2001, των αερολιμενικών τελών και του τέλους που καταβάλλουν οι επιβάτες, που αναχωρούν από ελληνικά αεροδρόμια, του αποκαλούμενου «σπατόσημου».¹⁹⁶ Επιπλέον, σύμφωνα με την ανωτέρω απόφαση, το Ελληνικό Δημόσιο υποχρεώθηκε να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα, προκειμένου να ανακτήσει τις ασυμβίβαστες - σύμφωνα με τα προαναφερθέντα - κρατικές ενισχύσεις (state aid), καθώς και τις νέες, που παρανόμως τέθηκαν στη διάθεση της Ο.Α., οι οποίες ανέρχονταν στο ποσό των 111 εκατομμυρίων ευρώ.¹⁹⁷

Τον Δεκέμβριο του 2003, το έλλειμα της εταιρείας έχει ξεπεράσει κατά πολύ τις προβλέψεις της Κυβέρνησης, η οποία θα εκπονήσει ένα εκτεταμένο σχέδιο αναδιάρθρωσης, με σκοπό την εξυγίανσή της. Πράγματι, το Ελληνικό Κοινοβούλιο εκδίδει τον νόμο 3185/2003, για την τροποποίηση του νόμου 2668/1998, το άρθρο 27 του οποίου προβλέπει την απόσχιση των πτητικών κλάδων των θυγατρικών του ομίλου της Ολυμπιακής Αεροπορίας, δηλαδή της Ολυμπιακής Αεροπορίας, της Ολυμπιακής Αεροπλοΐας και των Μακεδονικών Αερογραμμών και τη συγκέντρωσή τους σε έναν ενιαίο φορέα, ο οποίος θα συγχωνευθεί ή θα απορροφηθεί από υφιστάμενη θυγατρική του ομίλου, στη συγκεκριμένη περίπτωση τις Μακεδονικές Αερογραμμές, οι οποίες θα μετονομαστούν σε Ολυμπιακές Αερογραμμές. Παράλληλα, το σύνολο των μετοχών των εταιρειών που προέρχονται από τον μετασηματισμό αυτόν περιέρχεται χωρίς αντάλλαγμα στο Ελληνικό Δημόσιο, ενόψει της ιδιωτικοποίησης αυτής. Η νέα εταιρεία ξεκινά να λειτουργεί στις 12 Δεκεμβρίου 2002, παρόλο που η Επιτροπή δεν είχε ολοκληρώσει την εξέταση της συμβατότητας των μέτρων αναδιάρθρωσης και ιδιωτικοποίησης της αεροπορικής εταιρείας Ολυμπιακή Αεροπορία με το άρθρο 87 της τότε Συνθήκης της ΕΟΚ.¹⁹⁸

¹⁹⁶ Ό.π. παρ. 5

¹⁹⁷ Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων, Ε. Μπένου, σελ. 344-345

¹⁹⁸ Υπ' αριθμ. 2004/C 192/02 ανακοίνωση της ΕΕΑ, αναφορικά με την Ενίσχυση C 11/04 (πρώην NN 4/03) — Ολυμπιακή Αεροπορία — Αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποίηση Πρόσκληση υποβολής

Παράλληλα, στις 25 Σεπτεμβρίου 2003 η Επιτροπή έλαβε επίσημη καταγγελία από την τότε ανταγωνίστριά της εταιρεία Aegean Airlines, σύμφωνα με την οποία εξέφρασε τους φόβους της ότι η διαδικασία μετασχηματισμού και ιδιωτικοποίησης του ομίλου της Ο.Α. περιλάμβανε κρατικές ενισχύσεις. Συγκεκριμένα, επικαλέστηκε μεταξύ άλλων ότι η μεταβίβαση του ενεργητικού της Ο.Α προς τις Ολυμπιακές Αερογραμμές, αφήνοντας το παθητικό, συνιστά ενίσχυση, χορηγούμενη από κρατικούς πόρους, που παρέχει κατ' αυτόν τον τρόπο αδικαιολόγητο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις Ολυμπιακές Αερογραμμές, με συνέπεια τη νόθευση του υγιούς ανταγωνισμού. Επιπλέον, η Ο.Α. διατηρώντας μονάχα το παθητικό, δεν θα μπορούσε να τηρήσει τους όρους της απόφασης της Επιτροπής της 11^{ης} Δεκεμβρίου 2002, ενώ εξακολουθεί να δραστηριοποιείται στην αγορά.¹⁹⁹

Τον Δεκέμβριο του 2004, το Ελληνικό Δημόσιο προκήρυξε διαγωνισμό για την πώληση της εταιρείας, ο οποίος κατέληξε άγονος.

Το 2008, το Υπουργείο Μεταφορών ανακοίνωσε επιχειρησιακό σχέδιο για τη δημιουργία μιας νέας εταιρείας, η οποία θα διατηρήσει μόνο το σήμα και τον διακριτικό τίτλο της Ολυμπιακής Αεροπορίας. Στο συγκεκριμένο σχέδιο συμπεριλαμβάνεται συρρίκνωση του πτητικού έργου της εταιρείας κατά 65% και ιδιωτικοποίηση της νέας εταιρείας. Επιπλέον, με σκοπό τη μείωση του μόνιμου προσωπικού, δημιουργείται, μέσω νόμου, σχέδιο εθελούσιων εξόδων και μετατάξεων. Όσον αφορά στους συμβασιούχους, προβλέπεται σχέδιο οικονομικής ενίσχυσης μέσω προγραμμάτων του ΟΑΕΔ. Το συσσωρευμένο χρέος της Ο.Α. και των Ολυμπιακών Αερογραμμών ξεπερνά στα τέλη του 2008 τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ.

Τον Μάρτιο του 2009, το Ελληνικό Δημόσιο συμφωνεί στη μεταβίβαση των Ολυμπιακών Αερογραμμών στον ιδιωτικό όμιλο Marfin Investment Group (MIG) του κ. Ανδρέα Βγενόπουλου. Η επωνυμία της εταιρείας τροποποιείται σε «Olympic Air Ανώνυμος Εταιρεία Αεροπορικών Μεταφορών», ενώ η συμφωνία προέβλεπε και το δικαίωμα αποκλειστικής χρήσης των χρονοθυρίδων (time slots) σε συγκεκριμένα διεθνή αεροδρόμια (Νέας Υόρκης, Λονδίνου, Μιλάνου, Παρισιού, Ρώμης, Φρανκφούρτης, Βουκουρεστίου και Βρυξελλών).

παρατηρήσεων δυνάμει του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

¹⁹⁹ Ο.π. σκέψη 76

4.3. Ιστορικό και Λόγοι εξαγοράς:

Η Aegean το 2009 δήλωνε ότι επιδιώκει να αναπτύξει μια ελληνική αεροπορική εταιρεία με το «απαραίτητο κρίσιμο μέγεθος, δύναμη και ικανότητα» για να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά.

Στις 22 Φεβρουαρίου 2010 ανακοινώνεται ότι οι βασικοί μέτοχοι της Aegean Airlines και O.A. έχουν συμφωνήσει στη συγχώνευση των δύο εταιρειών. Η νέα εταιρεία, που θα σχηματιστεί θα φέρει το σήμα και τον διακριτικό τίτλο της Olympic Air, μετά το απαραίτητο μεταβατικό χρονικό διάστημα αλλαγών και προσαρμογών, όπου θα χρησιμοποιούνταν παράλληλα το όνομα και το σήμα της Aegean. Ο βασικός μέτοχος της Aegean (Όμιλος Βασιλάκη) και ο βασικός μέτοχος της O.A. (MIG) θα έχουν ισότιμη μετοχική συμμετοχή στην ενοποιημένη εταιρεία, ενώ στην εταιρεία θα παραμείνουν, διατηρώντας αναλογικά τη συμμετοχή τους οι υπόλοιποι μέτοχοι (όμιλοι Λασκαρίδη, Β. Κωνσταντακόπουλου, Γ. Δαυίδ και Λ. Ιωάννου, καθώς και η Τράπεζα Πειραιώς). Η υλοποίηση της συμφωνίας θα απαιτούσε αρκετά στάδια και ενέργειες και θα ολοκληρωνόταν στα τέλη του 2010, οπότε και τελείωνε η δέσμευση της MIG για τη διατήρηση της μετοχικής σύνθεσης της Olympic Air, ενώ τελούσε υπό την αίρεση της έγκρισης της συγκέντρωσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού, η οποία ήταν αρμόδια, λόγω του κύκλου εργασιών των συμμετεχουσών εταιρειών.²⁰⁰

Οι δύο εταιρείες αισιοδοξούσαν να ολοκληρώσουν σύντομα τη συγχώνευση, καθώς αμφότερες κατέγραφαν συνεχώς ζημίες λόγω της μείωσης της επιβατικής κίνησης αλλά κυρίως λόγω του μεταξύ τους ανταγωνισμού. Μέσω της συγχώνευσης, επιδιώχθηκε η απόκτηση του απαραίτητου οικονομικού μεγέθους, προκειμένου η νέα εταιρεία να αποτελέσει ικανό ανταγωνιστή στον παγκόσμιο χάρτη και να δημιουργήσει τις απαραίτητες συνθήκες βιώσιμης ανάπτυξης, εκμεταλλευόμενη τις αναμενόμενες συνέργειες.

Στόχος των δύο εταιρειών ήταν η δημιουργία ενός «εθνικού πρωταθλητή» στις αερομεταφορές. Η προτεινόμενη συγχώνευση των δύο ομίλων, σύμφωνα με την Aegean, αποτελούσε απάντηση στο αυξανόμενο κύμα ενοποίησης αεροπορικών εταιρειών στην Ευρώπη και αποσκοπούσε στη διαφύλαξη της μακροπρόθεσμης παροχής ανταγωνιστικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας από αεροπορική εταιρεία που εδρεύει στην Ελλάδα.²⁰¹

²⁰⁰ Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων, Ε. Μπένου, σελ. 345

²⁰¹ Done Kevin, 2009, "Aegean bids to acquire Olympic" Financial Times. Διαθέσιμο στο www.ft.com/content/892051d8-08f8-11de-b8b0-0000779fd2ac [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

4.4. Ελληνική και Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού

4.4.1. Πρώτη προσπάθεια συγκέντρωσης

Στις 24 Ιουνίου 2010, η Επιτροπή έλαβε γνωστοποίηση σχεδιαζόμενης συγκέντρωσης σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, με την οποία ο όμιλος εταιρειών Βασιλάκης («Vassilakis», Ελλάδα), ο επενδυτικός όμιλος Marfin («Marfin», Ελλάδα) και ο όμιλος εταιρειών Λασκαρίδης («Lascaridis», Ελλάδα), αποκτούν κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1β του κανονισμού συγκεντρώσεων κοινό έλεγχο νέας συγχωνευθείσας εταιρείας, που περιλαμβάνει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες των προηγουμένως ανεξάρτητων ελληνικών εταιρειών Aegean Airlines S.A. («Aegean Airlines», Ελλάδα), Olympic Air S.A. («Olympic Air», Ελλάδα), Olympic Handling S.A. («Olympic Handling», Ελλάδα) και Olympic Engineering S.A. («Olympic Engineering», Ελλάδα) (υπό την κοινή ονομασία «Olympic», Ελλάδα) με αγορά μετοχών.²⁰²

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανταγωνισμού μετά το πρώτο στάδιο της έρευνας αγοράς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η κοινοποιηθείσα πράξη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού περί συγκεντρώσεων και ότι εγείρει σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβατό της με την εσωτερική αγορά και τη συμφωνία για τον ΕΟΧ. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αποφάσισε στις 30 Ιουλίου 2010 να κινήσει διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού περί συγκεντρώσεων (2^η φάση).²⁰³

Το δεύτερο στάδιο της έρευνας αγοράς επιβεβαίωσε την ύπαρξη προβλημάτων ανταγωνισμού σε μια σειρά αγορών και οδήγησε στην έκδοση κοινοποίησης των αιτιάσεων («ΚΑ») στις 20 Οκτωβρίου 2010. Τα μέρη είχαν τη δυνατότητα να γνωστοποιήσουν τις απόψεις τους με γραπτή απάντηση στην ΚΑ και κατά τη διάρκεια ακρόασης που έλαβε χώρα στις 11 Νοεμβρίου 2010. Στις 18 Νοεμβρίου 2010 εστάλη στα μέρη συμπληρωματική κοινοποίηση αιτιάσεων («ΣΚΑ») και στις 6 Δεκεμβρίου 2010, η Επιτροπή έστειλε στα μέρη επιστολή των πραγματικών περιστατικών.²⁰⁴

Στις 12 Νοεμβρίου 2010, τα μέρη υπέβαλαν δεσμεύσεις σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2 του κανονισμού περί συγκεντρώσεων. Οι δεσμεύσεις τροποποιήθηκαν τρεις φορές και η τελευταία οδήγησε σε υποβολή τελικής δέσμης δεσμεύσεων στις 6 Δεκεμβρίου 2010. Η

²⁰² Βλ. υπ' αριθμ. 2010/C 174/08 προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης (Υπόθεση COMP/M.5830 — Olympic/Aegean Airlines), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

²⁰³ Βλ. υπ' αριθμ. 2012/C 195/10 Περίληψη απόφασης της Επιτροπής της 26ης Ιανουαρίου 2011 με την οποία μία συγκέντρωση κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και τη συμφωνία για τον ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/M.5830 — Olympic/Aegean Airlines) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2011) 316 τελικό] Σκέψη 9

²⁰⁴ Ο.π. σκέψη 10

Επιτροπή, για να συλλέξει τις απόψεις των φορέων της αγοράς όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων δεσμεύσεων, διενήργησε δύο δοκιμές αγοράς²⁰⁵

Εν τέλει, με απόφαση της στις 26/01/2011 η ΕΕΑ εκδίδει απαγορευτική απόφαση για τη γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση της Aegean Airlines με την Olympic Air, με βάση τον κανονισμό συγκεντρώσεων της ΕΕ, καθώς έκρινε ότι θα προκληθεί οιοσδήποτε μονοπώλιο στην ελληνική αγορά αερομεταφορών. Η εν λόγω πράξη θα είχε ως συνέπεια υψηλότερους ναύλους σε τέσσερα από τα έξι εκατομμύρια Ελλήνων και ευρωπαϊών καταναλωτών, που ταξιδεύουν από και προς την Αθήνα κάθε χρόνο.

Η αξιολόγηση, που διενήργησε η Επιτροπή, οδήγησε στο συμπέρασμα ότι οι προοπτικές της Aegean είναι θετικές, ανεξάρτητα από την πράξη.²⁰⁶

Όσον αφορά στη συνολική κατάσταση της Olympic Air διαπιστώθηκε ότι παρουσίαζε ζημίες. Ιδίως, η Olympic Air ως νεοσύστατη επιχείρηση ασκεί επιθετική στρατηγική τιμών η οποία είχε αντίκτυπο στα έσοδα της. Ωστόσο, η έρευνα της Επιτροπής έδειξε ότι εφαρμόζονται μέτρα αναδιάρθρωσης και η αποδοτικότητα της Olympic Air βελτιώνεται σταθερά.²⁰⁷

Συνεπώς, ήταν πιθανόν ότι, με την επιφύλαξη περαιτέρω μέτρων αναδιάρθρωσης, τα οικονομικά αποτελέσματα της Olympic Air θα βελτιώνονταν περαιτέρω στο ορατό μέλλον. Εκτός αυτού, η Olympic Air ανήκει στη Marfin και συνεπώς η οικονομική κατάστασή της θα έπρεπε να τεθεί στο πλαίσιο της ευρύτερης οικονομικής κατάστασης της μοναδικής μητρικής της εταιρείας, της Marfin. Λαμβανομένου υπόψη του επιπέδου των δαπανών που συνδέονται με την υποθετική έξοδο της Olympic Air από την αγορά, η Marfin διέθετε κίνητρο είτε να συνεχίσει να υποστηρίζει τη θυγατρική της είτε να την πωλήσει αντί να υφίσταται οικονομικές ζημίες.²⁰⁸

Μολονότι τα μέρη δεν το ζήτησαν, η Επιτροπή αποφάσισε να αναλύσει την κατάσταση της Olympic όσον αφορά στα τρία κριτήρια που ορίζονται στην παράγραφο 90 των κατευθυντηρίων γραμμών για τις οριζόντιες συγκεντρώσεις.²⁰⁹ Σχετικά, η έρευνα αγοράς αποκάλυψε ότι:

²⁰⁵ Ό.π. σκέψη 11

²⁰⁶ Ό.π. σκέψη 60

²⁰⁷ Ό.π. σκέψη 61

²⁰⁸ Ό.π. σκέψη 62

²⁰⁹ Σύμφωνα με την παράγραφο 90 των κατευθυντηρίων γραμμών για τις οριζόντιες συγκεντρώσεις «Η Επιτροπή θεωρεί ότι για να γίνει δεκτό το επιχείρημα της “προβληματικής επιχείρησης” πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθες τρεις προϋποθέσεις: πρώτον, η φερομένη ως προβληματική επιχείρηση θα αναγκαστεί στο εγγύς μέλλον να αποχωρήσει από την αγορά λόγω των οικονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζει, αν δεν εξαγοραστεί από άλλη επιχείρηση. Δεύτερον, δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική δυνατότητα εξαγοράς, λιγότερο επιβλαβής για τον ανταγωνισμό, εκτός από την κοινοποιηθείσα

α) δεν είναι πιθανό ότι, χωρίς την πράξη, η Olympic Air θα μπορούσε να αναγκαστεί να αποχωρήσει από την αγορά στο εγγύς μέλλον

β) δεν είναι πιθανό να υπάρχει άλλη εναλλακτική δυνατότητα λιγότερο επιβλαβής για τον ανταγωνισμό, εκτός από την προτεινόμενη συγκέντρωση και

γ) χωρίς την πράξη, τα στοιχεία ενεργητικού της Olympic Air δεν θα εξέρχονταν υποχρεωτικά από την αγορά, ιδίως διότι το σήμα Olympic αποτελεί ένα πολύ ελκυστικό στοιχείο ενεργητικού, με πολλές πιθανότητες να εξεύρει ένα δυνητικό αγοραστή, ο οποίος θα το χρησιμοποιούσε για να πραγματοποιεί πτήσεις στην ελληνική αγορά.²¹⁰

Περαιτέρω, σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής²¹¹, η προτεινόμενη συγκέντρωση θα οδηγούσε σε οιονεί μονοπώλιο στα δρομολόγια μεταξύ Αθηνών και Θεσσαλονίκης, καθώς και μεταξύ Αθηνών και οκτώ νησιωτικών αερολιμένων και συγκεκριμένα Ηρακλείου και Χανίων (Κρήτη), Ρόδου, Σαντορίνης, Μυτιλήνης, Χίου, Κω και Σάμου.

Η έρευνα αγοράς της Επιτροπής κατέδειξε ότι οι υπηρεσίες θαλασσιών μεταφορών δεν μπορούν σε γενικές γραμμές να υποκαταστήσουν επαρκώς τις αεροπορικές υπηρεσίες, ούτως ώστε να συγκρατήσουν τις τιμές της συγχωνευθείσας οντότητας μετά τη συγκέντρωση, ιδίως λόγω των μεγάλων χρόνων ταξιδιού και της μικρής συχνότητας των δρομολογίων. Το μόνο εσωτερικό δρομολόγιο, όπου οι υπηρεσίες θαλάσσιων μεταφορών θεωρήθηκε ότι υποκαθιστούν επαρκώς τις αεροπορικές υπηρεσίες είναι μεταξύ Αθηνών και Μυκόνου. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για το συγκεκριμένο δρομολόγιο αυτό δεν τίθενται προβλήματα ανταγωνισμού.

Η έρευνα αγοράς κατέδειξε επίσης ότι δεν υπήρχε προοπτική να εισέλθει, μετά τη συγκέντρωση, νέος οικονομικός παράγοντας στην ελληνική αγορά, προκειμένου να ανταγωνιστεί επαρκώς τη νέα οντότητα σε ό,τι αφορά στις εσωτερικές πτήσεις από και προς την Αθήνα.

συγκέντρωση. Τρίτον, αν δεν πραγματοποιηθεί συγκέντρωση, η προβληματική επιχείρηση θα παύσει αναπόφευκτα να ασκεί τις δραστηριότητες της στην αγορά.» Προς αποφυγή αμφιβολιών, πρέπει να σημειωθεί ότι τα μέρη δεν επικαλέσθηκαν την επονομαζόμενη «εξαίρεση λόγω ύπαρξης προβληματικής επιχείρησης».

²¹⁰ Βλ. υπ' αριθμ. 2012/C 195/10 Περίληψη απόφασης της Επιτροπής της 26ης Ιανουαρίου 2011 με την οποία μία συγκέντρωση κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και τη συμφωνία για τον ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/M.5830 — Olympic/Aegean Airlines) [κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2011) 316 τελικό] Σκέψη 63

²¹¹ Υπ' αριθμ. ΙΡ/11/68 Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, 2011, Ανακτήθηκε από : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_11_68 [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

Οι επιχειρήσεις πρότειναν διάφορα διορθωτικά μέτρα, ενώπιον της Επιτροπής, προκειμένου να άρουν τις αμφιβολίες της, με κυρίαρχο την απελευθέρωση χρονοθυρίδων (time slots) στον αερολιμένα Αθηνών και σε άλλους επαρχιακούς. Ωστόσο, η φύση και το εύρος των εν λόγω διορθωτικών μέτρων δεν επαρκούσαν, κατά την κρίση της Επιτροπής, για να διασφαλίσουν ότι η συγκέντρωση δεν θα είναι επιβλαβής για τους καταναλωτές, καθώς, αφενός οι χρονοθυρίδες ήταν διαθέσιμες στα περισσότερα ελληνικά αεροδρόμια, αφετέρου δεν μπορούσαν να οδηγήσουν στη δημιουργία βάσης στον αερολιμένα Αθηνών, από άλλη αεροπορική εταιρείας, ασκώντας κατ' αυτόν τον τρόπο ανταγωνισμό στα ανωτέρω δρομολόγια.

Συνεπώς, η Επιτροπή έκρινε ότι η συγκέντρωση *«παρακαλύπει σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην εσωτερική αγορά ή σε σημαντικό μέρος αυτής»*²¹² και απαγόρευσε την γνωστοποιηθείσα συγκέντρωση.

4.4.2. Δεύτερη προσπάθεια συγκέντρωσης

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει από το 2012 και έπειτα βαθύτατη ύφεση στην εθνική οικονομία της. Αντίστοιχη κρίση παρουσιάζεται και στον τομέα των αερομεταφορών, με «βουτιά» της κίνησης του επιβατικού κοινού, η οποία από 4,3 εκατομμύρια το 2010, μειώθηκε σε 3,3 εκατομμύρια το 2011, ενώ περιορίστηκε σε 2,9 εκατομμύρια επιβάτες το 2012. Κατόπιν απαγόρευσης της συγχώνευσης των δύο βασικών ελληνικών αεροπορικών εταιρειών, οι τελευταίες προσπάθησαν ξεχωριστά να αντιμετωπίσουν την οικονομική τους δυσπραγία.

Στις 22 Οκτωβρίου 2012, μεσούσης της οικονομικής κρίσης, η MIG – βασικός μέτοχος της O.A. - και η Aegean Airlines προσεγγίζουν εκ νέου το ζήτημα της συγχώνευσης και ανακοινώνουν, επίσημα, ότι κατέληξαν σε συμφωνία για την πώληση του πτητικού έργου της Olympic Air, στην Aegean έναντι τιμήματος ύψους 72 εκατομμυρίων ευρώ. Η συναλλαγή, σαφώς τελεί υπό την αίρεση της έγκρισης των αρμοδίων Επιτροπών Ανταγωνισμού και των λοιπών αρμοδίων εποπτικών αρχών.

Η ανωτέρω συναλλαγή δεν ενέπιπτε στα κριτήρια κοινοτικής υπαγωγής, κυρίως επειδή ο συνολικός παγκόσμιος κύκλος εργασιών των συμμετεχουσών επιχειρήσεων υπολειπόταν σημαντικά του ορίου των 2,5 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Στις 5 Νοεμβρίου 2012 κοινοποιείται προς την Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, η γνωστοποίηση της συγκέντρωσης, σύμφωνα με το άρθρο 6 Ν. 3959/2011. Η Ολομέλεια της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού, κατά τη συνεδρίαση 73/5.11.2012, αποδέχθηκε ομόφωνα το αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και παρέπεμψε σε αυτήν, βάσει του άρθρου

²¹² Άρθρο 2 παράγραφος 3 Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004

22 του Κανονισμού (ΕΚ) 139/2004, τη γνωστοποιηθείσα εξαγορά της Olympic Air A.E. από την Aegean.²¹³

Ειδικότερα, έκρινε ότι πληρούνται οι τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις των σχετικών διατάξεων του Κανονισμού για την παραπομπή της υπόθεσης, δεδομένου ότι η συγκέντρωση επηρέαζε σημαντικά το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών και τον ανταγωνισμό στην ελληνική επικράτεια και σε έτερο κράτος μέλος. Έκρινε, επίσης, ότι η προηγούμενη εξέταση της συγκέντρωσης μεταξύ των ίδιων εταιρειών από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2010 - 2011 θα διευκόλυνε την αποτελεσματικότερη διαχείριση της υπόθεσης.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δέχθηκε την ανάληψη της δικαιοδοσίας επί της σκοπούμενης συναλλαγής στις 3 Δεκεμβρίου 2012. Στις 28 Φεβρουαρίου 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έλαβε γνωστοποίηση της προτεινόμενης συγκέντρωσης σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, με την οποία η επιχείρηση Aegean Airlines SA («Aegean», Ελλάδα) αποκτά, κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κοινοτικού κανονισμού συγκεντρώσεων, αποκλειστικό έλεγχο του συνόλου της επιχείρησης Olympic Air SA («Olympic Air», Ελλάδα) με αγορά μετοχών. Η συγκέντρωση έχει παραπεμφθεί στην Επιτροπή από τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού της Κύπρου και της Ελλάδας βάσει του άρθρου 22 παράγραφος 1 του κοινοτικού κανονισμού συγκεντρώσεων.²¹⁴ Με το πέρας της πρώτης φάσης της έρευνας (Φάση I), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε στις 23/4/2013 ότι κινεί έρευνα σε βάθος (Φάση II). Στις 30/4/2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αιτήθηκε από τους ενδιαφερόμενους τρίτους, όπως εντός δεκαπέντε (15) ημερών υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους επί της σχεδιαζόμενης συγκέντρωσης.²¹⁵

Στις 8 Ιουλίου 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε κοινοποίηση των αιτιάσεων (ΚΑ) δυνάμει του άρθρου 18 του κανονισμού συγκεντρώσεων. Στην κοινοποίηση αιτιάσεων διαπιστώθηκε προκαταρκτικά ότι η πράξη θα παρακώλυε σημαντικά τον αποτελεσματικό ανταγωνισμό σε σημαντικό τμήμα της εσωτερικής αγοράς και θα ήταν ασυμβίβαστη με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 2 του κανονισμού συγκεντρώσεων και της συμφωνίας ΕΟΧ (πρωτόκολλο 21 της συμφωνίας ΕΟΧ). Ειδικότερα, η κοινοποίηση αιτιάσεων κατέληξε στο προκαταρκτικό συμπέρασμα ότι στην αγορά παροχής υπηρεσιών τακτικών αεροπορικών μεταφορών επιβατών, η πράξη δημιουργούσε οριζόντιες αλληλεπικαλύψεις σε ορισμένα δρομολόγια εσωτερικού της Ελλάδας από την Αθήνα. Στην κοινοποίηση αιτιάσεων

²¹³ Βλ. ανωτέρω Ενότητα 3.6.2., σελ. 78-79

²¹⁴ Βλ. υπ' αριθμ. 2013/C 70/12 προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης (Υπόθεση COMP/M.6796 — Aegean/Olympic II), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

²¹⁵ Βλ. υπ' αριθμ. 2013/C 124/01 ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

διαπιστώθηκε επίσης ότι η πράξη θα είχε ως αποτέλεσμα την εξάλειψη του πιο αξιόπιστου δυνάμει ανταγωνιστή σε ορισμένα άλλα δρομολόγια εσωτερικού.²¹⁶

Προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα ανταγωνισμού που αναφέρονται στην κοινοποίηση αιτιάσεων, η Aegean πρότεινε την ανάληψη δεσμεύσεων στις 25 Μαρτίου 2013. Η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι δεσμεύσεις δεν επαρκούσαν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανταγωνισμού που προκύπτουν από την πράξη και δεν τις υπέβαλε σε δοκιμή αγοράς. Εν συνεχεία, στις 8 Αυγούστου 2013, η Aegean πρότεινε δεύτερη δέσμη δεσμεύσεων, αποτελούμενων από ένα ανώτατο όριο στις τιμές των ναύλων και μια προσφορά για υπεκμίσθωση αεροσκαφών σε δυνητικούς νέους αερομεταφορείς υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Η Επιτροπή έκρινε ότι οι δεσμεύσεις δεν αντιμετωπίζουν επαρκώς τα προβλήματα ανταγωνισμού και δεν τις υπέβαλε σε δοκιμή αγοράς. Ωστόσο, ενόψει των επιχειρημάτων προστασίας προβληματικής επιχείρησης που έθεσε η Aegean (παρακάτω), κρίθηκε ότι δεν ήταν απαραίτητη η λήψη μέτρων στη συγκεκριμένη περίπτωση.²¹⁷

Στις 24 Αυγούστου 2013, η Aegean υπέβαλε παρατηρήσεις ισχυριζόμενη ότι δεδομένης της οικονομικής κατάστασης της Ολυμπιακής, αν δεν πραγματοποιείτο η πράξη, η τελευταία θα έπαυε να λειτουργεί, με αποτέλεσμα, με ή χωρίς την πράξη, η Aegean να καταστεί ο μοναδικός αερομεταφορέας στα σχετικά αλληλεπικαλυπτόμενα δρομολόγια.²¹⁸

Στις 9 Οκτωβρίου 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε απόφαση βάσει του κανονισμού της ΕΕ για τις συγκεντρώσεις, με την οποία ενέκρινε την προτεινόμενη εξαγορά από την Aegean Airlines της Olympic Air, ύστερα και από τη σύμφωνη γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής, σύμφωνα με την οποία *«η κοινοποιηθείσα πράξη πρέπει, συνεπώς, να κηρυχθεί συμβατή με την εσωτερική αγορά και τη λειτουργία της συμφωνίας ΕΟΧ, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 και το άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού συγκεντρώσεων και το άρθρο 57 της συμφωνίας ΕΟΧ»*, καθώς τα κριτήρια της προστασίας προβληματικής επιχείρησης πληρούνται στην παρούσα περίπτωση.²¹⁹ Μετά από λεπτομερή εκτίμηση του αν η οικονομική κατάσταση της Ολυμπιακής ήταν τέτοια ώστε να μπορεί να θεωρηθεί προβληματική επιχείρηση, στην απόφαση συμπεραίνεται ότι υπό τις ιδιαίτερες και εξαιρετικές περιστάσεις της υπόθεσης, η Ολυμπιακή πληροί τα κριτήρια προβληματικής επιχείρησης. Ειδικότερα, συνάγεται το

²¹⁶ Βλ. υπ' αριθμ. 2015/C 25/04 τελική έκθεση του Συμβούλου Ακροάσεων (Aegean/Olympic II, υπόθεση COMP/M.6796), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 4, 5

²¹⁷ Ο.π. σκέψη 10-11

²¹⁸ Ο.π. σκέψη 12

²¹⁹ Βλ. υπ' αριθμ. 2015/C 25/03 Γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής συγκεντρώσεων που διατυπώθηκε κατά τη συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2013 σχετικά με σχέδιο απόφασης στην Υπόθεση COMP/M.6796 — Aegean / Olympic II, Εισηγητής: Πολωνία, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σκέψη 8-9

συμπέρασμα ότι i) είναι πολύ πιθανό στο εγγύς μέλλον η Ολυμπιακή, αν δεν εξαγοραστεί από την Aegean, να τεθεί εκτός αγοράς εξαιτίας οικονομικών δυσχερειών ii) δεν είναι πιθανό ότι στο άμεσο μέλλον θα εμφανιστεί εναλλακτικός αγοραστής για την Ολυμπιακή και iii) χωρίς την πράξη, τα στοιχεία ενεργητικού της Ολυμπιακής θα αποχωρούσαν αναπόφευκτα από την αγορά.

Η ύφεση, που αντιμετώπιζε η χώρα μας την περίοδο εκείνη, φαίνεται πως διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο στην έκδοση εγκριτικής απόφασης από την Επιτροπή. Η αδυναμία συγχώνευσης των δύο επιχειρήσεων θα οδηγούσε σε αδυναμία βιωσιμότητας της μίας εκ των δύο εταιρειών (Olympic), η οποία βρισκόταν ήδη υπό κατάρρευση. Σύμφωνα με την αρχή του «failing firm defence» η Επιτροπή επέτρεψε την εν λόγω συγκέντρωση, καθώς εάν μία επιχείρηση θα κατέρρεε ούτως ή άλλως δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η συγκέντρωση προκάλεσε την κατάρρευση της ανταγωνιστικής δομής της αγοράς²²⁰.

Παρόλο, που η Aegean κατά την πρώτη προσπάθεια συγχώνευσης, δεν επικαλέστηκε την αρχή της καταρρέουσας επιχείρησης, η Επιτροπή εξέτασε και αυτό το ενδεχόμενο. Δεν πείστηκε, όμως, το 2011, ότι η Ολυμπιακή αποτελεί μία προβληματική επιχείρηση. Τη χρονική περίοδο της δεύτερης γνωστοποίησης, η κατάσταση της ελληνικής εσωτερικής αγοράς αλλά η οικονομική θέση της ίδιας της επιχείρησης ήταν χειρότερη, ενώ έβαινε συνεχώς μειούμενη. Ειδικότερα, η Επιτροπή, υπό το πρίσμα της αποδυναμωτικής θέσης τόσο της Ολυμπιακής όσο και της εγχώριας ελληνικής αγοράς, θεώρησε ότι, ελλείψει της συγχώνευσης με την Aegean, η Ολυμπιακή θα αναγκαζόταν να βγει από την αγορά στο εγγύς μέλλον και η Aegean θα κατακτούσε το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς, οδηγώντας έτσι σε μονοπωλιακή θέση. Δεδομένου ότι κανένας άλλος αγοραστής δεν είχε επιδείξει ενδιαφέρον για την αγορά της O.A. ή των περιουσιακών της στοιχείων και του εμπορικού της σήματος, δεν υπήρχαν λιγότερο ανταγωνιστικοί αγοραστές από την Aegean. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αποφάσισε να εγκρίνει την προτεινόμενη απόκτηση βάσει της προβληματικής υπεράσπισης της επιχείρησης και επειδή η συγχώνευση δεν είχε επιπλέον αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό.²²¹

Εξηγώντας τους λόγους, που οδήγησαν στην έγκριση της εξαγοράς, η Επιτροπή δήλωσε ότι εάν η Ολυμπιακή κατέρρεε, η Aegean θα γινόταν ο μόνος σημαντικός εγχώριος πάροχος υπηρεσιών και θα κατέβαλλε το σημερινό μερίδιο αγοράς της Ολυμπιακής. Συνεπώς, με ή χωρίς τη συγχώνευση, η Ολυμπιακή θα εξαφανιζόταν σύντομα ως ανταγωνιστής της Aegean. Έτσι, η συγκέντρωση δεν προκαλούσε καμία ζημία στον ανταγωνισμό, που δεν θα είχε συμβεί

²²⁰ Βλ. ανωτέρω ενότητα 3.5.2

²²¹ Airline Partnership, 2014 “EC approves Aegean Airlines acquisition of Olympic Air”. Ανακτήθηκε από : <https://airlinepartnership.com/ec-approves-aegean-airlines-acquisition-of-olympic-air/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021].

ούτως ή άλλως. Η οικονομική κρίση της Ελλάδας είχε ως αποτέλεσμα την αποτροπή εισόδου ανταγωνιστή στην αγορά, ενώ η Ολυμπιακή δεν ήταν ποτέ κερδοφόρα από την ιδιωτικοποίησή της το 2009, παρόλο που είχε λάβει σημαντική οικονομική υποστήριξη από τον μοναδικό μέτοχο (MIG). Μια λεπτομερής ανάλυση των επιχειρηματικών προοπτικών της Ολυμπιακής επιχείρησης επιβεβαίωσε ότι η εταιρεία ήταν εξαιρετικά απίθανο να γίνει κερδοφόρα στο άμεσο μέλλον στο πλαίσιο οποιουδήποτε επιχειρηματικού σχεδίου. Χωρίς προοπτική βελτίωσης, η MIG αποφάσισε να διακόψει τη στήριξή της στην Ολυμπιακή εάν δεν πωλούνταν στην Aegean, με αποτέλεσμα αυτό να οδηγούσε στη λύση της Ολυμπιακής.²²²

Το σκεπτικό της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υποστήριξε την απόλυτη αναγκαιότητα οικονομικών κλίμακας για την επίτευξη βιωσιμότητας στην ελληνική αγορά αεροπορικών μεταφορών. Η εξαγορά δημιούργησε τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός βιώσιμου ελληνικού αερομεταφορέα ανταγωνιστικού στην περιοχή και ικανού να στηρίξει μια δυναμική ανάπτυξης, που θα ωφελήσει τον ελληνικό τουρισμό και την τοπική οικονομία.

4.5. Τμήμα Εξαγοράς

Μετά την έγκριση της ΕΕΑ, το συνολικό τίμημα για την πώληση των μετοχών καθορίστηκε στο ποσό των εβδομήντα δύο εκατομμυρίων εξήντα (72.000.060) ευρώ, ήτοι στο ποσό των σαράντα τεσσάρων ευρώ και εξήντα πέντε λεπτών (44,6512) ανά μετοχή, κατόπιν διαπραγμάτευσης, που οδήγησε στην υπογραφή του προσυμφώνου αγοροπωλησίας μετοχών στις 22 Οκτωβρίου 2012 μεταξύ της MIG και της AEGEAN.

Βασικά κριτήρια προσδιορισμού του τιμήματος για την AEGEAN αποτέλεσαν οι συνέργειες, που αναμενόταν να δημιουργηθούν από την εξαγορά, οι οποίες με σωστή διαχείριση και στρατηγική θα συνέβαλλαν στην καθιέρωση ενός βιώσιμου αερομεταφορέα, που θα διατηρήσει τη σημερινή υψηλή ποιότητα των αεροπορικών υπηρεσιών.²²³

²²² Ό.π

²²³ Aegean Airlines, 2013 “Πληροφοριακό σημείωμα για την εξαγορά των μετοχών της εταιρείας Olympic Air A.E.E.M.” Ανακτήθηκε από: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/prospectus_gr.pdf?forceDownload=0 [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

4.6. Χρηματοδότηση και αποπληρωμή της εξαγοράς²²⁴

Η καταβολή του τιμήματος συμφωνήθηκε να καταβληθεί ως εξής: με την υπογραφή του Προσυμφώνου αγοραπωλησίας, ημερομηνίας 22 Οκτωβρίου 2012, καταβλήθηκε το ποσό των είκοσι εκατομμυρίων (20.000.000) ευρώ, ως προκαταβολή, η οποία καλύφθηκε από τα ταμειακά διαθέσιμα της εταιρείας. Το υπόλοιπο ποσό, ύψους πενήντα δύο εκατομμυρίων και εξήντα ευρώ (52.000.060 ευρώ), συμφωνήθηκε να καταβληθεί σε πέντε ισόποσες ετήσιες δόσεις (ύψους 10.400.000 ευρώ έκαστη), ήτοι κάθε τον Οκτώβριο των ετών 2013-2017, οι οποίες καλύφθηκαν από τις λειτουργικές ροές της εταιρείας. Συνεπώς, το σύνολο του τιμήματος καλύφθηκε αποκλειστικά από την εξαγοράζουσα Aegean και συνεπώς δεν χρειάστηκε να προσφύγει σε τραπεζικό δανεισμό.

4.8. Οικονομική διάρθρωση της Olympic Air²²⁵

4.8.1. Ενσώματα Πάγια

Στις 31/12/2012, οι ενσώματες ακινητοποιήσεις της Olympic Air άγγιζαν το ποσό των εκατόν είκοσι ενός χιλιάδων πεντακοσίων ογδόντα ενός (121.581) ευρώ εκ του οποίου, ποσό εκατόν δεκαεπτά χιλιάδων επτακοσίων σαράντα δύο (117.742) ευρώ αφορούσε στη χρηματοδοτική μίσθωση δέκα αεροσκαφών, ενώ το υπόλοιπο ποσό των τριών χιλιάδων οκτακοσίων τριάντα εννέα (3.839) ευρώ στην αναπόσβεστη αξία επενδύσεων σε έπιπλα και λοιπό εξοπλισμό, κτίρια και εγκαταστάσεις, μεταφορικά μέσα και μηχανήματα (Εικόνα 1).

Ποσά σε € 000	Αεροσκάφη	Κτίρια και εγκαταστάσεις	Μηχανήματα	Μεταφορικά Μέσα	Επιπλα και λοιπός εξοπλισμός	Σύνολο
Λογιστική Αξία την 1/1/2012	140.366	652	0	219	4.153	145.390
Συσσωρευμένες Αποσβέσεις	-7.631	-188	0	-66	-1.580	-9.465
Καθαρή Λογιστική Αξία την 1/1/2012	132.735	464	0	153	2.573	135.925
Προσθήκες	0	1.295	243	0	529	2.067
Πωλήσεις /αποσύρσεις	0	-222	0	-8	-155	-385
Ζημιές απομείωσης	-5.769	-419	0	0	0	-6.188
Αποσβέσεις περιόδου	-9.224	-139	-8	-32	-766	-10.169
Αποσβέσεις πωληθέντων /αποσυρθέντων	0	235	0	2	94	331
Λογιστική Αξία την 31/12/2012	134.597	1.306	243	211	4.527	140.884
Συσσωρευμένες Αποσβέσεις	-16.855	-92	-8	-96	-2.252	-19.303
Καθαρή Λογιστική Αξία την 31/12/2012	117.742	1.214	235	115	2.275	121.581

Εικόνα 1 : Ενσώματα πάγια της Olympic Air. Διαθέσιμο στο: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/prospectus_gr.pdf?forceDownload=0

²²⁴ Ο.π.

²²⁵ Ο.π.

Παράλληλα, η εταιρεία στις 28/06/2012 προέβη σε τροποποίηση των υφιστάμενων συμβάσεων δέκα αεροσκαφών χρηματοδοτικής μίσθωσης, που είχε συνάψει με την MIG Aviation 3 και την MIG Aviation (UK), τα οποία και κατείχε μετά την εξαγορά, η NAC Aviation.

4.8.2. Ασώματες Ακινήτοποιήσεις

Το 2012, τα άυλα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας άγγιξαν το ποσό των τριάντα χιλιάδων πεντακοσίων πέντε (30.505) ευρώ. Εξ' αυτών, το ποσό των είκοσι οκτώ χιλιάδων διακοσίων ογδόντα οκτώ (28.288) ευρώ αφορούσε στην αναπόσβεστη αξία των εμπορικών σημάτων και το ποσό των δύο χιλιάδων διακοσίων δεκαεπτά (2.217) ευρώ λογισμικά προγράμματα και άλλα (Εικόνα 2).

Ποσά σε € 000	Εμπορικά Σήματα	Λογισμικά Προγράμματα	Λοιπά	Σύνολα
Λογιστική Αξία την 1/1/2012	30.700	4.082	224	35.006
Συσσωρευμένες Αποσβέσεις	-1.754	-1.842	0	-3.596
Καθαρή Λογιστική Αξία την 1/1/2012	28.946	2.240	224	31.410
Προσθήκες	0	237	591	828
Αναταξινομήσεις	0	142	-142	0
Ζημιές απομείωσης αναγνωρισμένες στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	0	0	-74	-74
Αποσβέσεις περιόδου	-658	-1.001	0	-1.659
Λογιστική Αξία την 31/12/2012	30.700	4.461	599	35.760
Συσσωρευμένες Αποσβέσεις	-2.412	-2.843	0	-5.255
Καθαρή Λογιστική Αξία την 31/12/2012	28.288	1.618	599	30.505

Εικόνα 2 : Ασώματες ακινήτοποιήσεις της Olympic Air για τις 31/12/2012, Διαθέσιμο στο:

https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/prospectus_gr.pdf?forceDownload=0

Το εμπορικό σήμα αφορά στο αποκλειστικό δικαίωμα χρήσης της εμπορικής ονομασίας «Ολυμπιακή», του λογότυπου και των κατατεθειμένων εμπορικών σημάτων της Ολυμπιακής», όπως αναφέρεται αναλυτικά και στον Ν.3759/2009. Τα άλλα στοιχεία αναφέρονται στο χρονικό διάστημα που «*παραχωρείται από έναν αερολιμένα σε μία αεροπορική εταιρεία για την απογείωση ή την προσγείωση μιας συγκεκριμένης πτήσης, απαραίτητης για την εκμετάλλευση μιας αεροπορικής υπηρεσίας σε συγκεκριμένους κορεσμένους αερολιμένες*». Επίσης, σε αυτά περιλαμβάνονται και οι άδειες δικαιωμάτων χρήσης του νέου προγράμματος, που η εταιρεία είχε εγκαταστήσει για την παρακολούθηση των πωλήσεων των εισιτηρίων της.

4.8.3. Παράγωγα Χρηματοοικονομικά στοιχεία

Η Olympic Air σύναψε προθεσμιακά συμβόλαια ξένων νομισμάτων, συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης ξένων νομισμάτων και συμβόλαια παραγώγων δικαιωμάτων προαίρεσης καυσίμων. Οι εύλογες αξίες παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων και παραγώγων καυσίμων βασίζονται σε αγοραία αποτίμηση και επιβεβαιώνονται από συγκεκριμένο πιστωτικό ίδρυμα, με το οποίο έχουν υπογραφεί τα σχετικά συμβόλαια.

Τα συμβόλαια προαίρεσης ξένων νομισμάτων αποτελούν μέσο αντιστάθμισης ταμειακών ροών με σκοπό την κάλυψη κινδύνων από τις μεταβολές των τιμών του δολαρίου αλλά και για να αποφευχθεί η αύξηση της αξίας των υποχρεώσεων με την εξασφάλιση σταθερών ισοτιμιών. Τα κέρδη και οι ζημίες από τέτοιου είδους συμβόλαια στις 31/12/2012 ανήλθαν στα ποσά των δύο χιλιάδων (2.000) και δεκαεννέα χιλιάδων (19.000) ευρώ, αντίστοιχα. Από τα συμβόλαια παραγώγων δικαιωμάτων προαίρεσης καυσίμων στις 31/12/2012 δεν υπήρξαν κέρδη ή ζημίες. Από τις θέσεις παραγώγων, οι οποίες «έκλεισαν» το 2012, τα κέρδη ανήλθαν στο ποσό των δύο χιλιάδων (2.000) ευρώ, ενώ το 2011 είχαν ανέλθει στο ποσό των έξι χιλιάδων εξακοσίων οκτώ (6.608) ευρώ, το οποίο μεταφέρθηκε στα έξοδα καυσίμων της κατάστασης αποτελεσμάτων.

4.8.4. Ίδια κεφάλαια

Τα ίδια κεφάλαια στις 31/12/2012 ανήλθαν στο ποσό των είκοσι τριών χιλιάδων οκτακοσίων δεκαεπτά (23.817) ευρώ, από το οποίο τα «αποτελέσματα εις νέον» σε ζημία ανήλθαν στο ποσό των εκατόν σαράντα οκτώ χιλιάδων οκτακοσίων δεκαεπτά (148.817) ευρώ.

4.8.5. Δανειακές Υποχρεώσεις

Οι βραχυπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις της Ολυμπιακής στις 31/12/2012 ανήλθαν στο ποσό των δεκατριών χιλιάδων εκατόν δεκαπέντε (13.115) ευρώ εκ του οποίου, ποσό τεσσάρων χιλιάδων (4.000) ευρώ αφορούσε δάνεια από τη Marfin I.G. και ποσό εννιά χιλιάδων εκατόν δεκαπέντε (9.115) ευρώ σε βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις από τη μίσθωση δέκα αεροσκαφών. Οι μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις ποσού εκατόν δώδεκα χιλιάδων (112.100) ευρώ αφορούσαν μόνον υποχρεώσεις από τη μίσθωση των δέκα αυτών αεροσκαφών.

4.8.6. Ταμειακά Διαθέσιμα

Τα ταμειακά διαθέσιμα της Ολυμπιακής για το 2012 περιλάμβαναν ελάχιστα ποσά σε μετρητά και τραπεζικές καταθέσεις. Συγκεκριμένα, τα ταμειακά διαθέσιμα διαμορφώθηκαν ως εξής (Εικόνα 3):

	Ποσά σε € '000	
	31/12/2012	31/12/2011
Μετρητά στο ταμείο	7	231
Ταμειακά διαθέσιμα στην τράπεζα	2.746	1.886
Βραχυπρόθεσμες προθεσμιακές τραπεζικές καταθέσεις	3.500	26.507
Δεσμευμένες βραχυπρόθεσμες προθεσμιακές τραπεζικές καταθέσεις	18.553	22.141
Δεσμευμένες καταθέσεις	0	68
Σύνολο Ταμειακών διαθεσίμων και ισοδύναμα	24.806	50.833

Εικόνα 3: Ταμειακά διαθέσιμα της Olympic Air. Διαθέσιμο στο: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/prospectus_gr.pdf?forceDownload=0

4.8.7. Μετοχικό Κεφάλαιο

Στις 27 Ιουνίου 2012, η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου δώδεκα εκατομμυρίων πεντακοσίων χιλιάδων (12.500.000) ευρώ της Ολυμπιακής καλύφθηκε πλήρως από την Marfin I.G. Το μετοχικό κεφάλαιο αυξήθηκε κατά ένα εκατομμύριο διακοσίες πενήντα χιλιάδες (1.250.000) ευρώ, με έκδοση 12.500 νέων ονομαστικών μετοχών, ονομαστικής αξίας εκατό (100) ευρώ έκαστη και τιμή διάθεσης υπέρ το άρτιο στα χίλια (1.000) ευρώ επίσης έκαστη. Η διαφορά των έντεκα χιλιάδων διακοσίων πενήντα (11.250) ευρώ από τη διάθεση των μετοχών υπέρ το άρτιο καταχωρήθηκε σε πίστωση του λογαριασμού «Αποθεματικό από την έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιον». Έτσι, το μετοχικό κεφάλαιο της Ολυμπιακής ανήλθε στο ποσό των εκατόν εξήντα ενός εκατομμυρίων διακοσίων πενήντα χιλιάδων (161.250.000) ευρώ και μοιράστηκε κατά ένα εκατομμύριο εξακόσιες δώδεκα χιλιάδες πεντακόσια (1.612.500) ευρώ σε κοινές ονομαστικές μετοχές ονομαστικής αξίας εκατό (100) ευρώ εκάστης και τιμή διάθεσης υπέρ το άρτιο ανερχόμενη σε χίλια (1.000) ευρώ ανά μετοχή. Μέσω της ανωτέρω κεφαλαιακής ενίσχυσης χρηματοδοτήθηκε η αποπληρωμή του τραπεζικού δανεισμού της εταιρείας. Παράλληλα, στις 16 Ιουλίου 2012 το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας πιστοποίησε την ανωτέρω μεταβολή του μετοχικού κεφαλαίου. Το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας περιγράφεται παρακάτω (Εικόνα 4):

	Αριθμός μετοχών	Ονομαστική αξία	Αξία κοινών μετοχών	Υπερ Το Άρτιο
	1.600.000			
Υπόλοιπο ανοίγματος την 1/1/2012		0,10	160.000	0
Έκδοση Νέων Μετοχών				
-Κοινές	12.500	0,10	1.250	11.250
Υπόλοιπο κλεισίματος την 31/12/2012	1.612.500	0,10	161.250	11.250

Ποσά σε € '000				
	Αριθμός μετοχών	Ονομαστική αξία	Αξία κοινών μετοχών	Υπερ Το Άρτιο
Υπόλοιπο ανοίγματος την 1/1/2011	1.000.000	0,10	100.000	0
-Κοινές	1.200.000	0,10	120.000	0
Μείωση μετοχικού κεφαλαίου με συμψηφισμό ζημιών προηγούμενων χρήσεων	(600.000)		(60.000)	0
Υπόλοιπο κλεισίματος την 31/12/2011	1.600.000	0,10	160.000	0

Εικόνα 4: Μετοχικό κεφάλαιο της Olympic Air το 2012. Διαθέσιμο στο: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/prospectus_gr.pdf?forceDownload=0

4.9. Συνέπειες από τη συγχώνευση των εταιρειών²²⁶

Από τον επόμενο κιάλας χρόνο (2014) της συγχώνευσης, η επιβατική κίνηση αυξήθηκε σε 10,1 εκατομμύρια επιβάτες έναντι των 8,8 εκατομμυρίων το 2013. Επιπλέον, έγινε η πρώτη ελληνική αεροπορική εταιρία με 13.000.000 θέσεις και 119 προορισμούς: 86 προορισμούς εξωτερικού και 33 προορισμούς στο εσωτερικό (Εικόνα 5).

²²⁶ Aegean, 2014 “Ετήσιο Δελτίο και Απολογισμός 2014”, Ανακτήθηκε από: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/annual-report-gr14_forweb_1_selida.pdf?forceDownload=0 [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Εικόνα 5: Τα αποτελέσματα της της συνένωσης για την Aegean Airlines. Διαθέσιμο στο:
https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/annual-report-gr14_forweb_1_selida.pdf?forceDownload=0

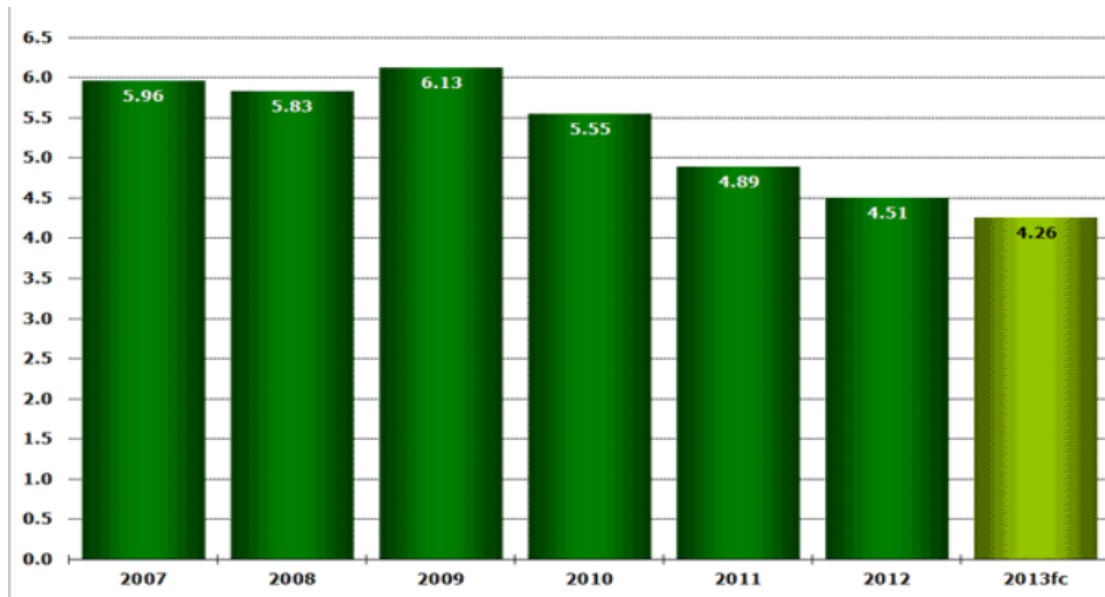
Σαφώς, οι συνέπειες και για τις δύο εταιρείες ήταν εξαιρετικά θετικές. Η Aegean, αφενός με τη νομική αυτή ενέργεια, κατόρθωσε να «απομακρύνει» τον βασικότερο και μεγαλύτερο ανταγωνιστή της, τόσο στην εγχώρια, όσο και στη διεθνή αγορά, αφετέρου η Ο.Α. «κρατήθηκε» στην αγορά, διασφαλίζοντας τα περιουσιακά της στοιχεία, τις θέσεις εργασίας της κ.ο.κ.

Αναφορικά με τις συνέπειες προς τους καταναλωτές, αναμφισβήτητα η συνένωση επέφερε καλύτερη ποιότητα στις υπηρεσίες των εταιρειών, πιο συχνά και σε πιο πολλούς προορισμούς δρομολόγια. Παρατηρείται όμως μία σταδιακή αύξηση στις τιμές των ναύλων, η οποία γίνεται ολοένα και πιο σημαντική, λόγω του ολιγοπωλίου στην αγορά των αερομεταφορών. Η νέα οντότητα, που προέκυψε από τη συγχώνευση αποτελεί τον βασικότερο αερομεταφορέα στη χώρα μας, ενώ άλλες μικρότερες εταιρείες δεν έχουν την ίδια εμβέλεια, έχουν λιγότερα αεροσκάφη και λιγότερους εσωτερικούς και εξωτερικούς προορισμούς.

4.9.1. Σύγκριση των οικονομικών στοιχείων των δύο εταιρειών πριν και μετά τη συγχώνευση²²⁷

Πριν τη συγχώνευση, ενώ η Aegean είχε επικεντρωθεί στην ανάπτυξη του διεθνούς δικτύου της, όχι μόνο από την Αθήνα αλλά και από άλλα ελληνικά αεροδρόμια, η Ολυμπιακή είχε αφηθεί πρωτίστως να αντιμετωπίσει μια ταχέως συρρικνούμενη εγχώρια αγορά επικεντρωμένη στην Αθήνα. Μεταξύ 2009 και 2012 ο αριθμός εσωτερικών επιβατών στον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών μειώθηκε κατά 26,4%.

²²⁷ Airline Network News & Analysis, 2013 “What does Aegean Airlines gain from Olympic Air merger?” Ανακτήθηκε από: <https://www.anna.aero/2013/10/17/what-does-aegean-airlines-gain-from-merger-with-olympic-air/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Διάγραμμα 1 : Στοιχεία εσωτερικών επιβατικών στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών 2007-2013. Διαθέσιμο στο: <https://www.anna.aero/2013/10/17/what-does-aegean-airlines-gain-from-merger-with-olympic-air/>

Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο του 2013, η Ολυμπιακή διοργάνωνε συνολικά 40 δρομολόγια, έχοντας μειώσει αυτά κατά πέντε, χωρίς να έχει προσθέσει πτήσεις μέχρι τότε από το 2012. Από τις 40 διαδρομές, οι 32 ήταν από την Αθήνα και από αυτές οι 27 ήταν σε εσωτερικούς προορισμούς, ενώ οι 5 σε διεθνείς διαδρομές (το Βελιγράδι, το Βουκουρέστι, την Κωνσταντινούπολη, τα Σόφια και τα Τίρανα). Είναι φανερό, πως καμιά από τις γραμμές της αεροπορικής εταιρείας δεν είχε μήκος μεγαλύτερο από 850 χιλιόμετρα. Μεταξύ των πέντε δρομολογίων που μειώθηκαν το 2013 ήταν δύο (Λάρνακα και Τελ Αβίβ) που ήταν πάνω από 900 χιλιόμετρα. Αυτό εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο τα ASK (διαθέσιμες θέσεις ανά χιλιόμετρο – μέτρηση χωρητικότητας) της αεροπορικής εταιρείας είχαν πέσει τόσο δραματικά (κατά 50%), αλλά ο αριθμός των πτήσεων που λειτουργούσαν μειώθηκε μόνο κατά 19% (Εικόνα 6).

Κατάσταση Λογαριασμού Αποτελεσμάτων Χρήσεως							
Ποσά σε χιλ. €	Εταιρία					Όμιλος	
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Pro-forma						
Πωλήσεις ¹	558.820	552.855	515.839	579.983	562.858	850.003	911.794
EBITDAR:							
Κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων, αποσβέσεων και εξόδων μίσθωσης αεροσκαφών	102.185	95.892	75.819	61.779	73.394	181.814	209.468
Κέρδη / (ζημίες) προ φόρων	39.938	32.526	(18.679)	(31.153)	(12.618)	70.850	94.631
Κέρδη / (ζημίες) χρήσης μετά από φόρους	29.465	23.037	(23.292)	(27.176)	(10.496)	52.459	80.245
Καθαρό περιθώριο %	5%	4%	-5%	-5%	-2%	6%	9%

31.12.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Pro-forma						
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	182.805	208.225	184.272	166.801	149.300	226.877	207.482
Σύνολο δανειακών υποχρεώσεων	85.973	83.343	103.231	98.477	82.126	59.049	58.486
Καθαρός δανεισμός / (ταμειακά διαθέσιμα)	(96.832)	(124.881)	(81.042)	(68.324)	(67.174)	(167.828)	(148.996)

Εικόνα 6: Οικονομικά μεγέθη της Aegean Airlines κατά την περίοδο 2008-2014. Διαθέσιμο στο:

https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/annual-report-gr14_forweb_1_selida.pdf?forceDownload=0

Έναν χρόνο μετά τη συγχώνευσή της με την Olympic Air, η Aegean Airlines εισήλθε σε μια νέα πορεία ανάπτυξης, με 50 αεροσκάφη, 9,8 εκατομμύρια επιβάτες, 2400 υπαλλήλους και 2 τεχνικά υπόστεγα. Σύμφωνα με ανακοίνωση που εξέδωσε η Aegean με την ευκαιρία της μονοετούς επετείου της συγχώνευσης με την Olympic Air, η εντατική δραστηριότητα και οι συνέργειες κατέληξαν σε μια συνολική και κοινή κάλυψη από τις δύο αεροπορικές εταιρείες ενός δικτύου 120 προορισμών, σε 33 χώρες με 13 εκατομμύρια διαθέσιμες έδρες (1,2 εκατομμύρια περισσότερες από αυτές στην αρχή της συγχώνευσης). Η Aegean Airlines ανακοίνωσε επίσης ότι πραγματοποίησε επένδυση 300 εκατ. δολαρίων για την προσθήκη επτά νέων Airbus A320neos στον στόλο της για την περίοδο 2015-2016.²²⁸

Αύξηση επίσης παρουσίασαν τα ενοποιημένα μεγέθη της AEGEAN το 2014, από την επέκταση του δικτύου της με την Olympic Air. Τα ενοποιημένα έσοδα ανήλθαν στο ποσό των εννιακοσίων δώδεκα εκατομμυρίων (912.000.000) ευρώ, μια αύξηση μεγέθους 7% συγκριτικά με τον κύκλο εργασιών των δύο εταιρειών το προηγούμενο έτος. Τα καθαρά κέρδη μετά από φόρους ανήλθαν στο ποσό των ογδόντα εκατομμυρίων διακοσίων χιλιάδων (80.200.000) ευρώ, έναντι πενήντα δύο εκατομμυρίων πεντακοσίων χιλιάδων (52.500.000) ευρώ το 2013. Στο ανωτέρω ποσό περιλαμβάνεται η θετική επίδραση ποσού έντεκα εκατομμυρίων επτακοσίων χιλιάδων (11.700.000) ευρώ στην πρόβλεψη φόρου, που θεωρείται μη επαναλαμβανόμενη. Οι λειτουργικές ταμειακές ροές άγγιξαν το ποσό των εκατόν δώδεκα εκατομμυρίων (112.000.000)

²²⁸ Greek Travel Pages, 2014 "Aegean Airlines-Olympic Air: One Year After The Merger" Ανακτήθηκε από: <https://news.gtp.gr/2014/10/30/aegean-airlines-olympic-air-one-year-merger/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

ευρώ, με αποτέλεσμα τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα να διαμορφωθούν στο ποσό των διακοσίων επτά εκατομμυρίων (207.000.000) ευρώ, στις 31.12.2014, παρά τις μεγάλες προκαταβολές, που είχαν δοθεί για την αγορά νέων αεροσκαφών τύπου Airbus.²²⁹

Η Aegean Airlines, ως κυρίαρχη αεροπορική εταιρεία της χώρας, γιόρτασε την εικοστή επέτειο των εμπορικών πτήσεων τον Μάιο του 2019. Η εταιρεία ανακοίνωσε πρόσφατα εντυπωσιακά κέρδη τρίτου τριμήνου, παρά το αυξημένο κόστος καυσίμων. Τα έσοδα αυξήθηκαν κατά 9% σε σχέση με το 2017 σε 483,6 εκατομμύρια ευρώ, ενώ μετέφερε 10,8 εκατομμύρια επιβάτες μεταξύ 1 Ιανουαρίου 2018 και 30 Σεπτεμβρίου 2018, αύξηση 6% σε σχέση με το 2017. Παρά τις οικονομικές δυσκολίες, που έπληξαν την ελληνική οικονομία την τελευταία δεκαετία, η Aegean Airlines συνέχισε την επέκτασή της και εξασφάλισε τη θέση της ως «Καλύτερης Περιφερειακής Αεροπορίας της Ευρώπης» για όγδοη συνεχή χρονιά.²³⁰

Ωστόσο, στις αρχές του 2020 εμφανίστηκε η επιδημία του COVID – 19, η οποία εξαπλώνεται ταχύτατα σε ολόκληρο τον πλανήτη, λαμβάνοντας ήδη από τους πρώτους μήνες της εμφάνισής της, τον χαρακτηρισμό της πανδημίας. Η πανδημία πλήττει ανεπανόρθωτα εδώ και ένα έτος όλους τους οικονομικούς παράγοντες της χώρας μας και ειδικότερα την αεροπορική εταιρεία Aegean , με απανωτές ακυρώσεις πτήσεων, λόγω των απαγορεύσεων κυκλοφορίας, αλλά και με εξαιρετικά μειωμένους επιβάτες.

Οι επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης αποτυπώνονται στα μεγέθη του πρώτου 9μήνου του 2020 της εταιρείας, που εμφανίζουν καθαρές ζημιές 187,1 εκατομμύρια ευρώ και προβλέψεις για ζημιές 215 εκατομμυρίων ευρώ στο τέλος του έτους, οι οποίες και επιβεβαιώθηκαν. Πριν από την έξαρση του κορωνοϊού, η Aegean εκτελούσε πτήσεις από την κύρια βάση της στην Αθήνα και από άλλους ελληνικούς αερολιμένες προς 155 εγχώριους και διεθνείς προορισμούς σε 44 χώρες, μεταφέροντας περίπου 15 εκατομμύρια πελάτες. Από την έναρξη της πανδημίας του κορωνοϊού, η Aegean μείωσε δραστικά τις υπηρεσίες της, με αποτέλεσμα να σημειώνει υψηλές λειτουργικές ζημιές.

Σε ό,τι αφορά τα οικονομικά αποτελέσματα εννεαμήνου, ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 342,5 εκατ. ευρώ έναντι 1,031 δισ. ευρώ το 2019, ενώ μεταφέρθηκαν συνολικά 4,4 εκατ. επιβάτες.

²²⁹ Aegean, 2014, “Ετήσιο Δελτίο και Απολογισμός 2014”, Ανακτήθηκε από: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/annual-report-gr14_forweb_1_selida.pdf?forceDownload=0 [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

²³⁰ Greek Travel Pages, 2014 “Aegean Airlines-Olympic Air: One Year After The Merger” Ανακτήθηκε από: <https://news.gtp.gr/2014/10/30/aegean-airlines-olympic-air-one-year-merger/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Το καθαρό αποτέλεσμα για το εννεάμηνο, μετά από φόρους, ανήλθε σε ζημίες 187,1 εκατ., έναντι κερδών 77,1 εκατ. την αντίστοιχη περίοδο του 2019.

Όπως αναφέρει η εταιρεία, από τις αρχές Ιουλίου του 2020, μετά και τη μερική άρση των περιορισμών ανά την Ευρώπη, άρχισε η σταδιακή επαναφορά πτήσεων στο δίκτυο εξωτερικού. Ωστόσο, πολλές αγορές παρέμειναν μη προσβάσιμες, η ζήτηση λόγω της πανδημίας ήταν αδύναμη, ενώ και η έλλειψη συντονισμού στα ταξιδιωτικά πρωτόκολλα δυσχέρανε την προσπάθεια.

Κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους η Aegean πραγματοποίησε 49% λιγότερες πτήσεις σε σχέση με το 2019, ενώ η επιβατική κίνηση μειώθηκε κατά 62%. Η μέση πληρότητα πτήσεων διαμορφώθηκε σε 65,7% από 87,7%, μεταφέροντας όμως ακόμη και με αυτούς τους περιορισμούς σχεδόν 2 εκατ. επιβάτες κατά το τρίτο τρίμηνο σε 78 προορισμούς στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Με την εξέλιξη της πανδημίας και των σταδιακών εκ νέου περιορισμών, ιδιαίτερα μετά τα τέλη Αυγούστου, να καθορίζουν τον βαθμό δραστηριοποίησης του ομίλου, ο κύκλος εργασιών το τρίτο τρίμηνο του έτους διαμορφώθηκε σε 155,1 εκατ. ευρώ από 512,5 εκατ. την αντίστοιχη περίοδο του 2019, ενώ οι ζημίες μετά από φόρους ανήλθε στο ποσό των 28,3 εκατ. ευρώ σε σχέση με κέρδη 90,2 εκατ. το 2019.

Τέλος, τα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα διαμορφώθηκαν στις 30 Σεπτεμβρίου 2020 σε 433,3 εκατ. ευρώ, ενώ το σύνολο των δανειακών υποχρεώσεων (τραπεζικός δανεισμός και ομολογιακό δάνειο) σε 290 εκατ. ευρώ. Η εταιρεία παρέλαβε στις 21 Νοεμβρίου το έβδομο Airbus A320neo και το δεύτερο A321neo από τη συνολική παραγγελία των 46 αεροσκαφών.

Η Ελλάδα κοινοποίησε στην Επιτροπή μέτρο ενίσχυσης για την αποζημίωση της Aegean Airlines για τις ζημίες, που υπέστη από τις 23 Μαρτίου 2020 έως τις 30 Ιουνίου 2020 λόγω των μέτρων ανάσχεσης και των ταξιδιωτικών περιορισμών, που επέβαλε η Ελλάδα και άλλες χώρες προορισμού για την αναχαίτιση της εξάπλωσης του κορονοϊού. Η στήριξη έλαβε τη μορφή άμεσης επιχορήγησης ύψους εκατόν είκοσι (120.000.000) εκατομμυρίων ευρώ, η οποία δεν υπερέβη την εκτιμώμενη ζημία, που υπέστη άμεσα η αεροπορική εταιρεία κατά την περίοδο εκείνη.²³¹

Τον Δεκέμβρη του 2020 η εκτελεστική Αντιπρόεδρος της ΕΕΑ, Μαργκρέτε Βέστεϊγιερ, αρμόδια για την πολιτική ανταγωνισμού, δήλωσε: «Ο κλάδος των αερομεταφορών είναι ένας

²³¹ Βλ. το από 23/12/2020 δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_20_2521 [τελευταία πρόσβαση 1/3/2021]

από τους τομείς που επλήγησαν περισσότερο από την πανδημία του κορωνοϊού. Το μέτρο αυτό θα επιτρέψει στην Ελλάδα να αποζημιώσει την Aegean Airlines για τις ζημίες που υπέστη άμεσα λόγω των ταξιδιωτικών περιορισμών που απαιτήθηκαν για την ανάσχεση της εξάπλωσης του κορωνοϊού. Συνεχίζουμε να συνεργαζόμαστε με τα κράτη μέλη για την εξεύρεση εφικτών λύσεων για τη στήριξη των επιχειρήσεων σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς, σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ.»

Η Επιτροπή αξιολόγησε το μέτρο βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το οποίο παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εγκρίνει μέτρα κρατικής ενίσχυσης, που χορηγούν τα κράτη μέλη με σκοπό την αποζημίωση συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή τομέων για ζημίες, που προκαλούνται άμεσα από έκτακτα γεγονότα.

Η Επιτροπή θεώρησε ότι η έξαρση του κορωνοϊού έχει τα χαρακτηριστικά ώστε να μπορεί να θεωρηθεί έκτακτο και απρόβλεπτο γεγονός με σημαντικό οικονομικό αντίκτυπο. Ως εκ τούτου, δικαιολογούνται έκτακτες παρεμβάσεις από το κράτος μέλος για την αντιστάθμιση των ζημιών που συνδέονται με την πανδημία. Επιπλέον, έκρινε ότι το ελληνικό μέτρο θα αντισταθμίσει τη ζημία, που υπέστη η Aegean Airlines, η οποία συνδέεται άμεσα με την έξαρση του κορωνοϊού. Θεώρησε επίσης ότι το μέτρο είναι αναλογικό, δεδομένου ότι η ενίσχυση δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την αποκατάσταση της ζημίας. Σε αυτή τη βάση, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το ελληνικό μέτρο αποζημίωσης των ζημιών συνάδει με τους κανόνες της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις.

Εν συνεχεία, η εταιρεία θα προχωρήσει σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου ύψους 60 εκατ. ευρώ, από την οποία το Ελληνικό Δημόσιο θα αποκτήσει το 11,5% των μετοχών της εταιρείας. Ειδικότερα, το Ελληνικό Δημόσιο θα λάβει δωρεάν τίτλους δικαιωμάτων κτήσης κοινών μετοχών (warrants) με τιμή εξάσκησης ίσης με την τιμή διάθεσης των νέων μετοχών της εταιρείας κατά την αύξηση που θα προκηρυχθεί. Οι τίτλοι θα μπορούν να εξασκηθούν μεταξύ 2-5 ετών από την καταβολή της ενίσχυσης, ώστε να υπάρχει όφελος από την όποια αύξηση της τιμής της μετοχής και θα αφορούν αριθμό μετοχών ίσο με το 11,5% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας κατόπιν της αύξησης των ιδιωτών.²³²

²³² 2020, «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε 120 εκατ. ευρώ προς την Aegean» Ανακτήθηκε από <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1673620/h-europaiki-epitropi-enekrine-120-ekat-euro-pros-tin-aegean> [τελευταία πρόσβαση 1/3/2021]

Κατάλογος Βιβλιογραφίας τέταρτου μέρους

Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων, Ε. Μπένου

Νομολογία

Υπ' αριθμ. 197/III/2001 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπόθεση C – 415/03 – Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων/Ελληνική Δημοκρατία

Νομοθεσία

Κανονισμός (ΕΚ) 139/2004

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2407/92 του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1992 περί της εκδόσεως αδειών των αερομεταφορέων

Υπ' αριθμ. 2004/C 192/02 ανακοίνωση της ΕΕΑ, αναφορικά με την Ενίσχυση C 11/04 (πρώην NN 4/03) — Ολυμπιακή Αεροπορία — Αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποίηση Πρόσκληση υποβολής παρατηρήσεων δυνάμει του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2010/C 174/08 προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης (Υπόθεση COMP/M.5830 — Olympic/Aegean Airlines), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2012/C 195/10 Περίληψη απόφασης της Επιτροπής της 26ης Ιανουαρίου 2011 με την οποία μία συγκέντρωση κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και τη συμφωνία για τον ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/M.5830 — Olympic/Aegean Airlines)

Υπ' αριθμ. 2013/C 70/12 προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης (Υπόθεση COMP/M.6796 — Aegean/Olympic II), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2013/C 124/01 ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2015/C 25/04 τελική έκθεση του Συμβούλου Ακροάσεων (Aegean/Olympic II, υπόθεση COMP/M.6796), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2015/C 25/03 Γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής συγκεντρώσεων που διατυπώθηκε κατά τη συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2013 σχετικά με σχέδιο απόφασης στην Υπόθεση COMP/M.6796 — Aegean / Olympic II, Εισηγητής: Πολωνία, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ιστογραφία

Aegean, 2014, “Ετήσιο Δελτίο και Απολογισμός 2014”, Ανακτήθηκε από: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/annual-report-gr14_forweb_1_selida.pdf?forceDownload=0 [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Airline Network News & Analysis, 2013 “What does Aegean Airlines gain from Olympic Air merger?” Ανακτήθηκε από: <https://www.anna.aero/2013/10/17/what-does-aegean-airlines-gain-from-merger-with-olympic-air/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Aegean Airlines, 2013 “Πληροφοριακό σημείωμα για την εξαγορά των μετοχών της εταιρείας Olympic Air A.E.E.M.” Ανακτήθηκε από: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/prospectus_gr.pdf?forceDownload=0 [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

Done Kevin, 2009, “Aegean bids to acquire Olympic” Financial Times. Διαθέσιμο στο www.ft.com/content/892051d8-08f8-11de-b8b0-0000779fd2ac [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

Υπ' αριθμ. IP/11/68 Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, 2011, Ανακτήθηκε από : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_11_68 [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

Από 23/12/2020 δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ανακτήθηκε από: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_20_2521 [τελευταία πρόσβαση 1/3/2021]

Airline Partnership, 2014 “EC approves Aegean Airlines acquisition of Olympic Air”. Ανακτήθηκε από : <https://airlinepartnership.com/ec-approves-aegean-airlines-acquisition-of-olympic-air/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021].

Fragoudaki Alexandra, 2000, “Greek domestic air transport–industry and policy developments From post-World War II to post-liberalization”, Ανακτήθηκε από: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0969699700000119> [τελευταία πρόσβαση 10/01/2021]

Greek Travel Pages, 2014 “Aegean Airlines-Olympic Air: One Year After The Merger” Ανακτήθηκε από: <https://news.gtp.gr/2014/10/30/aegean-airlines-olympic-air-one-year-merger/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

2020, «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε 120 εκατ. ευρώ προς την Aegean» Ανακτήθηκε από: <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1673620/h-europaiki-epitropi-enekrine-120-ekat-euro-pros-tin-aegean> [τελευταία πρόσβαση 1/3/2021]

Συμπεράσματα

Κάθε κοινωνία πρεσβεύει και εφαρμόζει το σύστημα του ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού μεταξύ των εμπορικών της οντοτήτων καθώς και την ελευθερία της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και οικονομίας. Μ' αυτόν τον τρόπο, διασφαλίζεται η δράση του κάθε ατόμου, ενώ ταυτόχρονα δίνεται στις ιδιωτικές οικονομικές μονάδες, ένα ευρύτατο πλαίσιο επιχειρηματικής πρωτοβουλίας. Στόχος μιας σύγχρονης κοινωνίας, μέσω του ανωτέρω πλαισίου είναι η ανάπτυξη, η ευημερία των πολιτών της, η απασχόληση, η δικαιοσύνη κ.ο.κ.

Το ανωτέρω ανταγωνιστικό οικονομικό σύστημα δεν μπορεί από μόνο του να οδηγήσει στην πραγμάτωση αυτών των στόχων. Έτσι, ο κρατικός παρεμβατισμός κρίνεται απαραίτητος, προκειμένου να προστατέψει τη λειτουργία του ανταγωνισμού και να ανταποκριθεί στην κάλυψη των σύγχρονων κοινωνικοοικονομικών αναγκών.

Μέσα στον χώρο του ανταγωνισμού, όπως ανωτέρω εκτέθηκε οι ίδιες οι δυνάμεις της αγοράς, πολλές φορές, με διάφορες ενέργειές τους περιορίζουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Σημαντική μορφή παρεμπόδισης του ανταγωνισμού είναι οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων, οι οποίες εμφανίζονται με διάφορες μορφές και συχνά είναι δύσκολο να εντοπιστούν.

Ρόλος του κράτους είναι μέσω της νομοθεσίας του να προστατεύσει τον υγιή ανταγωνισμό. Μια τέτοια πολιτική ανταγωνισμού, ως τμήμα της εξέλιξης της σύγχρονης παρεμβατικής λειτουργίας της αγοράς αποσκοπεί στη διόρθωση των παρεκκλίσεων αυτών. Με αυτόν τον τρόπο προστατεύονται τόσο οι καταναλωτές, όσο και οι δυνάμεις της αγοράς.

Ειδικότερα, η κρατική παρέμβαση προσπαθεί να διατηρήσει τις συνθήκες του ανταγωνισμού, απαγορεύοντας πράξεις παρεμπόδισης ή νόθευσης του ανταγωνισμού ή διορθώνοντας τη συμπεριφορά ορισμένων επιχειρήσεων, που αποκλίνουν απ' αυτούς τους κανόνες.

Βασικό εργαλείο των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα σε περιόδους χρηματοοικονομικών κρίσεων, όπου οι δυσμενείς συνθήκες επηρεάζουν την οικονομική τους κατάσταση, αποτελεί το φαινόμενο των συγχωνεύσεων και εξαγορών. Τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν μέσω μιας συγχώνευσης θα μπορούσαν να διαθέσουν στις επιχειρήσεις, που θα επιλέξουν τη συγκεκριμένη στρατηγική ένα προβάδισμα ώστε να καταφέρουν να αναπτυχθούν και να υπερνικήσουν τον ανταγωνισμό τους. Όπως ανωτέρω εκτέθηκε το φαινόμενο των συγκεντρώσεων, που έχουν ως συνέπεια τη νόθευση ή την παρεμπόδιση του ελεύθερου ανταγωνισμού απαγορεύονται, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

Σαφώς, οι συγκεντρώσεις δεν έχουν πάντοτε αρνητικό χαρακτήρα, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι συνεργασίες μεταξύ επιχειρήσεων έχουν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της παραγωγής ή της διάθεσης των προϊόντων ή ακόμη και την τεχνολογική πρόοδο και καινοτομία και συνεπώς τη βελτίωση των υπηρεσιών, που παρέχονται στους καταναλωτές (άρθρο 101 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ). Αυτό συμβαίνει, ιδίως, στις περιπτώσεις εκείνες, όπου η βελτίωση της παραγωγής ή διάθεσης των προϊόντων είναι ιδιαίτερα κοστοβόρα, μη δυνάμενη να αναληφθεί από μία μόνο επιχείρηση.²³³

Πρακτικά, οι συγκεντρώσεις των επιχειρήσεων, συνήθως έχουν θετικά για την οικονομία και τους καταναλωτές αποτελέσματα, γι' αυτό και οι περισσότερες αποφάσεις των Επιτροπών Ανταγωνισμού είναι εγκριτικές.

Αναφορικά, με τη συγκέντρωση, που εξετάστηκε στην παρούσα εργασία, οι συνέπειες για τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις είναι χωρίς αμφισβήτηση θετικές. Η ενοποιημένη εταιρεία αύξησε τον στόλο της και ταυτόχρονα τα έσοδα της. Η απόφαση για την εξαγορά από πλευράς της Aegean, ως εξαγοράζουσας εταιρείας κρίνεται κατ' αρχήν ορθολογική, εφόσον μ' αυτήν τη νομική ενέργεια «έβγαλε» απ' την αγορά τον μεγαλύτερο και βασικότερο της ανταγωνιστή, ο οποίος ήταν υπεύθυνος και δικές της ζημιές, ενώ κατάφερε να αναπτυχθεί και να εξελίξει τις υπηρεσίες της. Αντίστοιχα, στην αδόκητη περίπτωση, που η εν λόγω εξαγορά δεν λάμβανε χώρα, η εξαγορασθείσα επιχείρηση (Ο.Α.) θα οδηγούνταν με βεβαιότητα στην πτώχευση, λόγω του αυξημένου της παθητικού.

Όπως προκύπτει λοιπόν, η εξαγορά της Olympic Air ήταν απαραίτητη προκειμένου οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις να μπορέσουν να επιβιώσουν, να αναπτυχθούν και να αντεπεξέλθουν στις ανταγωνιστικές δυνάμεις του περιβάλλοντος τους, κάνοντας χρήση των συνεργειών, της αύξησης αποτελεσματικότητας τους και του μεγαλύτερου μεγέθους της ενοποιημένης επιχείρησης.

Ως προς τους καταναλωτές οι συνέπειες δεν φαίνεται να είναι ιδιαίτερα θετικές, κυρίως ως προς τις τιμές των ναύλων της ενοποιημένης επιχείρησης. Η Aegean, με τη νέα της μορφή, αποτελεί σήμερα τη βασικότερη εθνική επιχείρηση, που δραστηριοποιείται στον κλάδο των αερομεταφορών. Οι λοιπές εταιρίες αυτού του κλάδου είναι ιδιαίτερα μικρές, με πολύ λιγότερο στόλο και πολύ πιο μειωμένα δρομολόγια. Συνεπώς, δεν μπορούν να αποτελέσουν ανταγωνιστή για την Aegean, με αποτέλεσμα εκείνη έχοντας το ολιγοπώλιο – αν όχι μονοπώλιο

²³³ Χριστιανός Βασιλείος, 2012, «Συνθήκη της ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 382, σκέψη 27

- , μπορεί να καθορίσει ελεύθερα και χωρίς κανέναν περιορισμό τις τιμές της, με δεδομένο ότι οι τιμές των εισιτηρίων έχουν πλήρη απελευθέρωση.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας μας, μπορούμε, συνεπώς, να συμπεράνουμε πως η εξεταζόμενη εξαγορά αξιολογείται ως ορθολογική και αποτελεσματική για τους μετόχους της επιχείρησης, με ευόιωνες για το μέλλον ενδείξεις, ενώ για τους καταναλωτές η εξαγορά αυτή έχει επιφέρει και αρνητικές συνέπειες.

Κατάλογος Βιβλιογραφίας συμπερασμάτων

Χριστιανός Βασίλειος, 2012, «Συνθήκη της ΕΕ & ΣΛΕΕ – κατ' άρθρο ερμηνεία», Νομική Βιβλιοθήκη

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γέροντας Απόστολος, 2001, «Δημόσιο Οικονομικό Δίκαιο», 2^η έκδοση, Σάκκουλας
- Δαγτόγλου Πρόδρομος, 2012, «Συνταγματικό Δίκαιο - Ατομικά Δικαιώματα», 4^η έκδοση, Σάκκουλας
- Δρυλλεράκης Ιωάννης, 2019, «Δίκαιο Ελεύθερου Ανταγωνισμού: Ο Ν. 3959/2011 και η μετεξέλιξή του», 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη
- Κοτσίρης Λάμπρος, 2011, «Δίκαιο Ανταγωνισμού Αθέμιτου και Ελεύθερου», 6^η έκδοση, Σάκκουλας
- Κοτσίρης Λάμπρος, 2015, «Δίκαιο Ανταγωνισμού, Αθέμιτου – Ελεύθερου, Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές», 7^η έκδοση, Σάκκουλας
- Κυριαζής Δημήτριος, 2016, «Συγχωνεύσεις & Εξαγορές», 2^η έκδοση, Διπλογραφία
- Νικολόπουλος Αθανάσιος, 2020, «Η εναρμονισμένη πρακτική των επιχειρήσεων και το ενωσιακό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη
- Λιακόπουλος Αθανάσιος, 1981, «Η οικονομική ελευθερία αντικείμενο προστασίας στο δίκαιο του ανταγωνισμού», Σάκκουλας
- Πυροβέτσης Μιχαήλ, Πρόεδρος Εφετών Δ.Δ. ε.τ., 1992, «Ο έλεγχος των Συγκεντρώσεων μεταξύ των επιχειρήσεων στο Δίκαιο του Ανταγωνισμού», Σάκκουλας
- Τζουγανάτος Δημήτρης, 2013, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», Νομική Βιβλιοθήκη
- Τζουγανάτος Δημήτριος, 2020, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού – Ουσιαστικό δίκαιο του ελεύθερου ανταγωνισμού», 1ος τόμος, Νομική Βιβλιοθήκη
- Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2019, «Το δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 4^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη
- Τριανταφυλλάκης Γεώργιος, 2012, «Δίκαιο του Ελεύθερου Ανταγωνισμού», 2^η έκδοση, Νομική Βιβλιοθήκη
- Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών, «Εξαγορά επιχειρήσεων», 2001, Περάκης Ευάγγελος, 2001, «Η μορφολογία των εξαγορών», Σάκκουλας

Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων, «Εξαγορά επιχειρήσεων», 2001, «Εξαγορές επιχειρήσεων και κοινοτικό δίκαιο ανταγωνισμού (Καν. 4064/89)», Δημ. Β. Κουτσούκης, Σάκκουλας

Σχινάς Ιωάννης, «Ο έλεγχος των συγκεντρώσεων επιχειρήσεων», ΔΕΕ 1995

Φαφαλιού Ειρήνη & Πολέμης Μιχάλης, 2016, «Σύγχρονα θέματα βιομηχανικής πολιτικής, θεωρία και μελέτες περιπτώσεων», Ε. Μπένου.

Νομολογία

Υπ' αριθμ. 631/2016 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 637/2017 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 714/2020 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 712/2020 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 622/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 558/VVI/2013 απόφαση Ολομέλειας της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 4241/V/2008 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 622/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 620/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 491/2010 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 615/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 595/2014 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 620/2015 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 694/2019 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 700/2020 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 595/2014 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 197/III/2001 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 513/VI/2011 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 627/2016 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 515/VS/2011 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 598/2014 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπ' αριθμ. 650/2017 απόφαση της Ελληνικής Επιτροπής Ανταγωνισμού

Υπόθεση Μ. 3502 Accor/Club Mediteranee

Υπόθεση IV/M.025 - Arjomari/Wiggins Teape

Υπόθεση Νο. IV/M. 1184 Travellers/Citicorp

Υπόθεση Νο. IV/M.097 - Réchiney/Usinor

Υπόθεση COMP/M. 2876 - Newscorp/Telepiu

Υπόθεση Νο. C-49/07 - Μοτοσυκλετιστική Ομοσπονδία Ελλάδος ΝΠΙΔ (ΜΟΤΟΕ)/Ελληνικό Δημόσιο

Κοινές Υποθέσεις C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, AOK Bundesverband κ.λπ./ Ichthyol-Gesellschaft Cordes κλπ

Υπόθεση C-41/90, Höfner και Elser/ Macrotron GmbH

Υπόθεση M.8228 Facebook/WhatsApp

Υπόθεση M.8436 General Electric Company/LM Wind Power Holding

Υπόθεση M.7993 Altice/PT Portugal

Υπόθεση C – 415/03 – Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων/Ελληνική Δημοκρατία

Νομοθεσία

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, της 20ής Ιανουαρίου 2004, για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων ("Κοινοτικός κανονισμός συγκεντρώσεων"), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 024 της 29.01.2004

Κανονισμός (ΕΟΚ) 4064/89 του Συμβουλίου της 21ης Δεκεμβρίου 1989 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 395/1 της 30.12.1989)

Νόμος 3959/2011

Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ)

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με απλοποιημένη διαδικασία για την εξέταση ορισμένων συγκεντρώσεων βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου, C 56/32, ΕΕ 2005

Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 802/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, για την εφαρμογή του κανονισμού του (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων

Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των μη οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, C265/18-10-2008)

Κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των οριζόντιων συγκεντρώσεων σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2004/C 31/03)

Κωδικοποιημένη ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα δικαιοδοσίας βάσει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων μεταξύ επιχειρήσεων, (2008/C 95/01)

Υπ' αριθμ. 94/C 385/02 Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της συγκέντρωσης

Τρίτη οδηγία 78/855/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 9ης Οκτωβρίου 1978 βασιζόμενη στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης, περί των συγχωνεύσεων των ανωνύμων εταιρειών, (Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αριθμ. L 295 της 20/10/1978)

Ανακοίνωση ΕΕ 2008/C 267/01 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα, που είναι αποδεκτά βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) υπ' αριθμ. 139/2004 του Συμβουλίου και του Κανονισμού 802/2004 της Επιτροπής

Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2407/92 του Συμβουλίου της 23ης Ιουλίου 1992 περί της εκδόσεως αδειών των αερομεταφορέων

Υπ' αριθμ. 2004/C 192/02 ανακοίνωση της ΕΕΑ, αναφορικά με την Ενίσχυση C 11/04 (πρώην NN 4/03) — Ολυμπιακή Αεροπορία — Αναδιάρθρωση και ιδιωτικοποίηση Πρόσκληση υποβολής παρατηρήσεων δυνάμει του άρθρου 88 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2010/C 174/08 προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης (Υπόθεση COMP/M.5830 — Olympic/Aegean Airlines), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2012/C 195/10 Περίληψη απόφασης της Επιτροπής της 26ης Ιανουαρίου 2011 με την οποία μία συγκέντρωση κηρύσσεται ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά και τη συμφωνία για τον ΕΟΧ (Υπόθεση COMP/M.5830 — Olympic/Aegean Airlines)

Υπ' αριθμ. 2013/C 70/12 προηγούμενη γνωστοποίηση συγκέντρωσης (Υπόθεση COMP/M.6796 — Aegean/Olympic II), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2013/C 124/01 ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2015/C 25/04 τελική έκθεση του Συμβούλου Ακροάσεων (Aegean/Olympic II, υπόθεση COMP/M.6796), δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Υπ' αριθμ. 2015/C 25/03 Γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής συγκεντρώσεων που διατυπώθηκε κατά τη συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 2013 σχετικά με σχέδιο απόφασης στην Υπόθεση COMP/M.6796 — Aegean / Olympic II, Εισηγητής: Πολωνία, δημοσιευμένη στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ιστογραφία

Kokkoris I., “Failing Firm Defence in the European Union: A panacea for mergers, 2006, European Competition Law Review”. Ανακτήθηκε από https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2897127 [Τελευταία πρόσβαση 10 Ιανουαρίου 2021]

I. Kokkoris, 2007, “Failing firm defence under the Clayton Act”, European Competition Law Review. Ανακτήθηκε από: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2897176 [τελευταία πρόσβαση 5 Μαρτίου 2021]

G. Kyprianides, 2012, “Assess the importance of the counterfactual in merger assessment with regards to the failing firm defence”, European Competition Law Review, Ανακτήθηκε από https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2377308 Τελευταία πρόσβαση [5 Μαρτίου 2021]

Aegean, 2014, “Ετήσιο Δελτίο και Απολογισμός 2014”, Ανακτήθηκε από: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/annual-report-gr14_forweb_1_selida.pdf?forceDownload=0 [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Airline Network News & Analysis, 2013 “What does Aegean Airlines gain from Olympic Air merger?” Ανακτήθηκε από: <https://www.anna.aero/2013/10/17/what-does-aegean-airlines-gain-from-merger-with-olympic-air/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Aegean Airlines, 2013 “Πληροφοριακό σημείωμα για την εξαγορά των μετοχών της εταιρείας Olympic Air A.E.E.M.” Ανακτήθηκε από: https://el.about.aegeanair.com/-/media/aboutaegean/ir/ir_annual_reports/prospectus_gr.pdf?forceDownload=0 [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

Done Kevin, 2009, “Aegean bids to acquire Olympic” Financial Times. Διαθέσιμο στο www.ft.com/content/892051d8-08f8-11de-b8b0-0000779fd2ac [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

Υπ’ αριθμ. IP/11/68 Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανταγωνισμού, 2011, Ανακτήθηκε από : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_11_68 [τελευταία πρόσβαση: 10/01/2021]

Airline Partnership, 2014 “EC approves Aegean Airlines acquisition of Olympic Air”. Ανακτήθηκε από : <https://airlinepartnership.com/ec-approves-aegean-airlines-acquisition-of-olympic-air/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021].

Fragoudaki Alexandra, 2000, “Greek domestic air transport–industry and policy developments From post-World War II to post-liberalization”, Ανακτήθηκε από: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0969699700000119> [τελευταία πρόσβαση 10/01/2021]

Greek Travel Pages, 2014 “Aegean Airlines-Olympic Air: One Year After The Merger” Ανακτήθηκε από: <https://news.gtp.gr/2014/10/30/aegean-airlines-olympic-air-one-year-merger/> [τελευταία πρόσβαση 15/01/2021]

Από 23/12/2020 δελτίο τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ανακτήθηκε από https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/IP_20_2521 [τελευταία πρόσβαση 1/3/2021]

2020, «Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε 120 εκατ. ευρώ προς την Aegean» Ανακτήθηκε από <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1673620/h-europaiki-epitropi-enekrine-120-ekat-euro-pros-tin-aegean> [τελευταία πρόσβαση 1/3/2021]